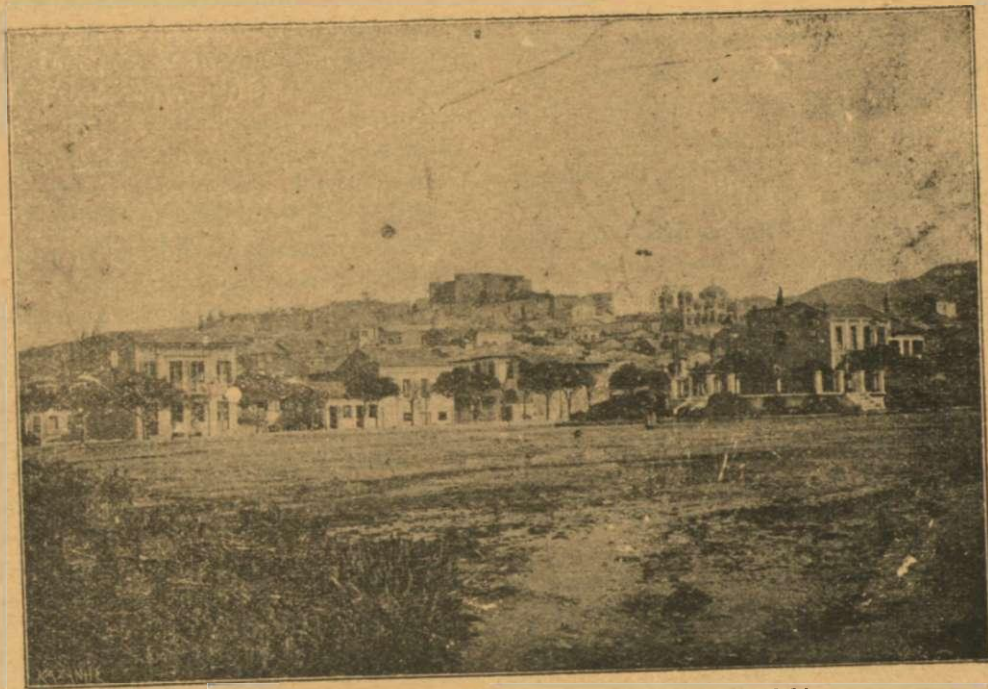

ΕΤΟΣ Γ'

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΙΘ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

366 ΣΠΟΥΔΑΙΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

[Ἀπὸ Χριστοῦ μέχρι σήμερον]

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

274. — Τῆ 1 Ὀκτωβρίου 1866. — Ἀποβί-
βασις τοῦ Ταγματάρχου Ἰωάννου Ζυμβρακάκη
εἰς Λουτρόν. (Ἱστορία Σφακίων.)

275. — Τῆ 2 Ὀκτωβρίου 1908. — Ἡ Κρη-
τικὴ Κυβέρνησις διεβίβασε πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν
βασιλέα τῶν Ἑλλήνων τὸ ἐπόμενον τηλεγρά-
φημα : Εὐλαβῶς ἀνακοινοῦται τῇ Ὑμετέρᾳ Με-
γαλειότητι, ὅτι ἡ Βουλὴ τῶν Κρητῶν συνελ-
θοῦσα εἰς ἑκτακτον Σύνεδρον ἐψήφισε τὴν ἀνε-
ξαρτησίαν τῆς Νήσου καὶ τὴν Ἑνωσιν αὐτῆς
μετὰ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος εἰς μίαν ἀδι-
αίρετον συνταγματικὴν Πολιτείαν, παρεκάλει
δὲ τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα, ὅπως ἀναλάβῃ
τὴν διακυβέρνησιν τῆς Νήσου. Παρακαλοῦμεν
ὅπως εὐδοκήσητε νὰ ἀποδεχθῆτε τὸ ψήφισμα.
(Κῆρυξ).

276. — Τῆ 3 Ὀκτωβρίου 1878. — Ὑπε-
γράφη ἡ Σύμβασις τῆς Χαλέπας. (Α. ἔκδ. Κρητ.
Κωδ.)

277. — Τῆ 4 Ὀκτωβρίου 1867. — Ἀφίκετο
εἰς Χανία ὁ Μέγας Βεζύρης Ἀαλῆ Πασᾶς με-
γενικὴν πληρεξουσιότητα (μυρμαχία). Τὸ Διά-
ταγμα τοῦ διορισμοῦ του ἐξεδόθη τῆ 18 Σε-
πτεμβρίου 1867. (Α. ἔκδ. Κρ. Κωδ.)

278. — Τῆ 5 Ὀκτωβρίου 1906. — Ἡ δευ-
τέρα συντακτικὴ Συνέλευσις τῶν Κρητῶν διὰ
ψηφίσματος δηλοῖ ὅτι ἡ Κρητικὴ Πολιτεία διὰ
τῶν νομίμων ἐξουσιῶν θέλει προβῆ εἰς τὴν ἑ-
φαρμογὴν τῶν ἀναφερομένων ἐν τῇ ἀπὸ 10)23
Ἰουλίου 1906 διακοινώσεως τῶν Προξένων τῶν
τεσσάρων Προστατίδων Δυνάμεων, καθ' ὅσον
ταῦτα ἐξήρτηνται ἀπ' αὐτῆς καὶ καθ' ἣν ἐρμη-
νεύειαν δίδει τὸ διάγγελμα τοῦ Ὑπάτου Ἀρμο-
στοῦ (Ἐπίσ. ἐφημ. Κρητ. Κολιτείας).

279. — Τῆ 6 Ὀκτωβρίου 1898. — Ἡ ἐν
Ἡρακλείῳ Ἀγγλικὴ στρατιωτικὴ Ἀρχὴ τῆς κα-
τοχῆς ἀπηγγόνισεν εἰς τὰ ὀθωμανοὺς εἰς θέσιν
περιοπτον, κάτωθι τῆς «Ψηλῆς Τάμπιας», διότι
ἐφόνησαν Ἀγγλοὺς στρατιώτας κατὰ τὴν σφα-
γὴν τῆς 25 Αὐγούστου 1898 (Ἐρευνα).

280. — Τῆ 7 Ὀκτωβρίου 1632. — Τῆ 7
Ὀκτωβρίου μνήμη Ἰωάννου τοῦ Ἐρημίτου,
ἐορταζομένου εἰς τὴν ἐν Ἀκρωτηρίῳ Κυδωνίας
Μονῆν «Γουβερνέτο ἢ Κυρία τῶν Ἀγγέλων»,
καὶ τῶν ἐνεγόντων ὀκτὼ συνασκητῶν αὐτοῦ.
Κατήγετο ἐξ Αἰγύπτου. Ἐφορευθῆ ὑπὸ ποιμέ-
νος ἐκλήφθη ὡς πρόβατον τῆ 6 Ὀκτωβρίου.
Ἀθνημερὸν ἀπέθανον πάντες οἱ συνασκηταὶ του
εἰς Ἀζογυρὲ Σελίνου. (Ἀκολουθία Ἀγίων).
«Ὁ Κρῆς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κύριλλος
» ὁ Λούκαρης ἐκάνοντο τὸς ἐν Κρήτῃ κοιμη-
» θέντας ἐνεγόντων ὀκτὼ ὀσίους Πατέρας μετὰ
» τοῦ Προεστῶτος αὐτῶν Ἰωάννου, μετέθηκε δὲ
» τὴν ἐορτὴν ἀπὸ τῆς 6 εἰς τὴν 7 Ὀκτωβρίου
» διὰ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ γράμματος,
» ἀπολελυμένου τῆ 29 Ἀπριλίου 1632». (Πα-
τριαρχικὸν Πίνακες Γεδεών.) Εἰς τὰς ἀκολου-
θίας τῶν Ἀγίων γίνεται μνεία, ὅτι ἄδηλον
πότε ἠθέλησαν, ἀλλ' ὅτι εἶναι παλαιότατοι.

281. — Τῆ 8 Ὀκτωβρίου 1868. — Ἀπεβί-
βασεν ἡ «Ἑνωσις» εἰς Μάλλια Μαλεβυζίου πεν-
τήκοντα Κρητῆς πολεμιστὰς καὶ ἐξεφόρτωσε δύο
χιλιάδας καὶ ἑκατὸν πενήκοντα δέματα ἐνδύματα
(Ἀμερολ. Ν. Σουρμελῆ.)

282. Τῆ 9 Ὀκτωβρίου 1906. — Ἡ Α. Ἐξ.
ὁ Ὑπάτος Ἀρμοστής Ἀλ. Ζαΐμης διεβίβασεν
εἰς τοὺς ἐν Λαγίσι Προξένους Ἀγγλίας, Γαλ-
λίας, Ρωσσίας καὶ Ἰταλίας ὑπόμνημα, περιέχον
τὰς σκέψεις του περὶ τῶν ληπτέων μέτρων ἐν
τῇ παρουσίᾳ καταστάσει τῆς Νήσου, ὅπως τὸ
ὑποβάλωσιν εἰς τὰς Κυβερνήσεις των. — Οὗτοι
ἀπήντησαν τῆ 3)16 Νοεμβρίου 1906 ὡς κρᾶ-
κτορες τῶν Κυβερνήσεων των, ὅτι 1ον) χρη-
γοῦσι πλήρη χάριν εἰς πάντας τοὺς καταδικασ-
θέντας ὑπὸ τῶν Διεθνῶν Στρατιωτικῶν Δικασ-
τηρίων ἐπὶ συμμετοχῇ εἰς τὰς ταχχὰς τῆς 12)
25 7βρίου 1906. — 2ον Διατάσσουσι τὴν ἄρ-
σιν τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου, πλὴν ἀδικημάτων
διαπραχθέντων κατὰ τῶν Διεθνῶν Ἀρχῶν. —
2ον Αἱ Διεθνεῖς Στρατιωτικαὶ Ἀρχαὶ θὰ παύ-
σωσι νὰ διαχειρίζωνται τὸν περὶ ὀπλοφορίας
νόμον εἰς τὸ τέλος τοῦ 1906 ἔτους. Καὶ 4ον)
Ἡ ἀρμοδιότης τῶν Διεθνῶν Στρατιωτικῶν
Δικαστηρίων, ὡς πρὸς τοὺς Μουσουλμάνους,
θὰ παύσῃ ἰσχύουσα ἅμα ἐπιτελεσθῆ ἢ ἀναδιορ-
γάνωσις τῆς δικαιοσύνης. (Ἐπίσ. Ἐφημ. Κρ.
Πολιτ.)

283. — Τῆ 10 Ὀκτωβρίου 1866. — Ἡ Ρωσ-

σικὴ φρεγάτα «Μέγας Ναύαρχος» παρέλαβεν
ἀπὸ Τρουπητῆν χίλια διακόσια γυναικόπαιδα.
(Ἐφημ.)

284. — Τῆ 11 Ὀκτωβρίου 1904. — Ἐτέθη
ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ ἐν τῇ πόλει Ἡρακλείου
Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, ὑπὲρ οὗ ὁ ἐνθουσι-
ώδης Γάλλος φίλος τῆς Κρήτης κ. Gaston
Arneaud Jeanti συνεισέφερε χίλια εἰκοσά-
φραγκα. (Ἐφημ. Ἑλλάς.)

285. — Τῆ 12 Ὀκτωβρίου 1452 ἢ 1462. —
Ὁ προδότης Ἰσραηλῆς Ἡλίας Δαυὶδ Μαν-
ρογόνατος ἐπανεβλῶν ἐξ Ἑνετίας εἰς Κρήτην
ἐπρόδωσεν εἰς τὰς ἐνετικὰς ἀρχὰς τὴν ὑπὸ Γα-
βαλᾶ διοργανουμένην συνωμοσίαν, οὗ ἔνεκεν
ἠξιώθησαν προνομίων οἱ Ἰσραηλίται. Αἱ ἀρ-
χαὶ ἔλαβον δραστήρια μέτρα καὶ συλλαβοῦσαι
τὸν Γαβαλᾶν καὶ τοὺς συστασιώτας ἐθανάτω-
σαν πάντας, ἐπὶ Λαυρεντίου Μαύρου 126 Δου-
κὸς τῆς Κρήτης. Εἰς μὲν τὸ ποίημα α' Ἀθανα-
σίου Σκληροῦ ὁ Κρητικὸς Πόλεμος» τίθεται
τὸ ἔτος 1462, εἰς δὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Κρήτης
ὑπὸ Β. Ψιλάκι τὸ ἔτος 1452.

286. — Τῆ 13 Ὀκτωβρίου 1360. — Ἐθε-
σπίσθη νὰ ἐκλέγονται ὑπὸ τῆς Διοικήσεως τέσ-
σαρες παππάδες Ἑλληνες, ἐκ τῶν ἑκατῶν τριά-
κοντα Ἑλλήνων κληρικῶν, τῶν ὑπαγομένων εἰς
τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Δυτικοῦ Ἀρχιεπισκόπου
Κρήτης. Οὗτοι δὲ νὰ ἐξετάζωσι τοὺς βουλο-
μένους νὰ χειροτονηθῶσιν ἱερεῖς ἡλικίας ἄνω
τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν, καὶ ὀριζομένους, ὅτι θὰ
τηροῦσι καλῶς καὶ πιστῶς τὰ προσηταγμένα.
(Ἱστορ. Κρήτης Β. Ψιλάκι). Μὴ ὑπάρχοντος ἐν
Κρήτῃ ὀρθοδόξου Ἐπισκόπου φαίνεται, ὅτι
οἱ Κρητῆς ἱερεῖς ἐχειροτονοῦντο ὑπὸ τοῦ Ὀρ-
θοδόξου Ἐπισκόπου Κεφαλληνίας, ὡς προκύ-
πτει ἐκ τῆς ἐξῆς περικοπῆς ἐκθέσεως μιᾶς Πρε-
σβείας, σταλείσης ἐν ἔτει 1629 εἰς Ἑνετίαν
«Ἐνεκα τῆς ἐκλογῆς Ἐπισκόπου Κυθήρων,
»δοθείσης ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Ἀθηνῆς τῆς
»ἐπισκοπικῆς ἀξίας εἰς Πανιερώτατον Διόνυ-
»σιον Κατηλιανὸν ἐπὶ ζωῆς του, ἀπογυμνοῦται
»ὁ τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου Ἐπίσκοπος
»τῆς δικαιοδοσίας, ἣν τῷ παρελθόντι ἔχαιρε,
»τοῦ χειροτονεῖν τοὺς ἱερεῖς τῆς Κρήτης, ὁ-
»περ, ὁπόσον συνεπιφέρει βλάβην εἰς τὰ δημό-
»σια συμφέροντα, καλῶς ἔννοεσται παρὰ τῆς
»Ὑμετέρας Μεγίστης συνέσεως». (Περὶ τῆς
Πολιτικῆς καταστάσεως τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ
Ἑνετῶν.)

287. — Τῆ 14 Ὀκτωβρίου 1830. — Δια-
μαρτυρία τῶν Κρητῶν ἐκ Μαργαριτῶν πρὸς τὸν
Λουδοβίκον Φίλιππον Α'. Βασιλέα τῶν Γάλ-
λων. (Παράρτ. Ἀπομνημ. Κριτοβουλίδου).

288. — Τῆ 15 Ὀκτωβρίου 1844. — Σινέστη

ἐν Ἀθήναις Ἐπιτροπεία ἐκ τῶν Κωνσταντίνου
Ἀσώπιου Πρυτάνεως τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπι-
στημίου, Γ. Γενναδίου Γυμνασιάρχου, Μιχαὴλ
Ἀποστολίδου Ἀρχιμανδρίτου Καθηγητοῦ τῆς
Θεολογίας, Φιλίππου Ἰωάννου Καθηγητοῦ τῆς
Φιλοσοφίας καὶ Δ. Ν. Φωτύλα «πρὸς σύστασιν
σχολεῖων καὶ διάδοσιν τῶν Γραμμάτων ἐν
Κρήτῃ». (Ἐκθεσις τῆς ἐπὶ τῶν σχολείων τῆς
Κρήτης Ἐπιτροπείας τοῦ 1844).

289. — Τῆ 16 Ὀκτωβρίου 1890. — Ἐκη-
ρύχθη ἐν διωγμῷ ἢ ὀρθόδοξος ἔκκλησία καὶ ἔ-
κλεισαν οἱ Χριστιανοὶ τῆς Κρήτης ἅπαντας τοὺς
ἐν τῇ Νήσῳ Ναοὺς, μέχρι τῆς 25 Δεκεμβρίου
1890. (χειρόγρα.)

290. — Τῆ 17 Ὀκτωβρίου 1905. — Οἱ Πρό-
ξενοὶ τῶν τεσσάρων Προστατίδων Δυνάμεων
καλοῦσι δι' ἀνακοινώσεως τοὺς ἐπαναστάτας
νὰ καταθέσωσιν 800—1000 ὄπλα, μετ' ἀνα-
λόγου φυσιγγίων, εἰς μέρη ὀρισθησόμενα ἐκ
τῶν προτέρων, ὁπόθεν θὰ τὰ παραλάβωσι τὰ
διεθνή στρατεύματα. Δηλοῦσι δ' ὅτι τούτου γι-
νομένου χορηγηθεῖσεται ἀμνηστία διὰ τὰς
πράξεις τὰς σχετιζομένας πρὸς τὴν ἐπανάστασιν
ὅτι δι' εἰδικῆς ἐπιτροπείας, ἐχούσης προσωρινὴν
ἀποστολὴν, θὰ προβῶσιν εἰς τὴν εἰσαγωγὴν
ἑσωτερικῶν μεταρρυθμίσεων, διὰ διαρκῶν δ'
ἀρμοδιῶν ὀργάνων θὰ μεριμνῶσι περὶ αὐστη-
ρᾶς καὶ εὐσυνειδήτου ἐφαρμογῆς τῶν μεταρ-
ρυθμίσεων τούτων καὶ τῶν ἐν ἰσχύϊ Νόμων
καὶ εἰς περιφρούρησιν τῆς ἀσφαλείας καὶ ἀνε-
ξαρτησίας τῶν ἐνεργηθησομένων ἐκλογῶν πρὸς
καταρτισμὸν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως. (Ν. Ἐ-
ρευνα).

291. — Τῆ 18 Ὀκτωβρίου 1908. — Ἡ
Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπαντῶσα εἰς τοὺς
Προξένους τῶν τεσσάρων Προστατίδων Δυνά-
μεων ἐπιλέγει «Ὁ Κρητικὸς λαὸς, προσηλω-
»μένος σήμερον ὑπὲρ ποτε καὶ ἄλλοτε εἰς τὰς
»παραδόσεις καὶ τοὺς πόθους αὐτοῦ, τοὺς το-
»σάκις ἀναγνωροσθέντας ὡς νομίμους, πεποι-
»θῶς δ' εἰς τὸ ἀπαράγραπτον τῶν δικαίων
»του, ὑπὸ βαθυτάτης καταλαμβάνεται εὐγνω-
»μοσύνης μανθάνων, ὅτι αἱ Προστάτιδες Δυ-
»νάμεις εἰς χεῖρας αὐτῶν ἀνέλαβον τὴν ὑπόθε-
»σιν του. Καὶ πεπεισμένος ὁ Κρητικὸς λαὸς,
»ὅτι αἱ Δυνάμεις ἐν τῇ ὑψηλῇ αὐτῶν εὐμενείᾳ
»θὰ εὐδοκήσωσι νὰ ἐπιστεγάσωσι τὸ ἔργον τῆς
»ἐλευθερίας, τὸ ὁποῖον ἀνέλαβον, ἀναθέτει τὰς
»τύχας του εἰς αὐτὰς μετὰ πλήρους ἐμπιστοσύ-
»νης, μετὰ τῆς βεβαιότητος, ὅτι ἡ πρὸς τὴν
»Ἑλλάδα ἔνωσις του, ἢ ἐξαγορασθεῖσα δι' ἀνα-
»κριμῆτων θυσιῶν, θέλει τέλος ἐπιδικασθῆ ὀ-
»ριστικῶς εἰς αὐτόν». (Ἐπίσ. Ἐφημ. Κρητ.
Πολιτείας).

292. — Τῆ 19 Ὀκτωβρίου 1897. — Ἀνεπετάσθη τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν «Ἀρκάδι» ἡ ὑπὸ τῆς Ἐπαναστατικῆς Συνελεύσεως ὀρισθεῖσα Κρητικὴ σημαία καὶ ὑπεγράφη λαοπήρισμα ὑπὲρ τῆς Ἐνώσεως, ὑπὸ τὰς Εὐλογίας τοῦ Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου κ. Διονυσίου. (Κρητικά Σ. Α. Παπαντωνάκη).

293. — Τῆ 20 Ὀκτωβρίου 1867. — Προκηρύσσει ὁ Μέγας Βεζύρης Ἀαλὴ πασσᾶς σὺν ἄλλοις, ὅτι πέραν τῆς χρονολογίας ταύτης, καθ' ἣν λήγει ἡ περὶ ἀμνηστίας προθεσμία, πᾶς ἐθελοντῆς συλλαμβανόμενος θὰ δικάζεται ὑπὸ πολεμικοῦ Δικαστηρίου κατὰ τοὺς στρατιωτικούς νόμους· πᾶς δ' ὑπήκοος ὀθωμανὸς συλλαμβανόμενος ἔνοπλος, ἢ παρέχων ἄσυλον καὶ συνδρομὴν εἰς ἐπαναστάτας, θὰ δικάζεται ὑπὸ ἐκτάκτου μικτοῦ Δικαστηρίου ἐφαρμοζομένης τῆς κεφαλικῆς ποινῆς. (χειρ.)

294. — Τῆ 21 Ὀκτωβρίου 1899. — Ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια τῆς Τραπεζῆς Κρήτης. (Ἐρευνα).

295. — Τῆ 22 Ὀκτωβρίου 1780. — Συνεπεία ἐπανειλημμένων καὶ σφοδροτάτων δονήσεων σεισμοῦ ἐξηφανίσθη καταχωσθεὶς ὁ Πύργος Ἱεροπέτρου μετὰ τῆς ἐν αὐτῷ φρουρᾶς, συγκειμένης ἐκ τριακοσίων στρατιωτῶν· δεκατρία μικρὰ χωρία μετὰ τῶν κατοίκων αὐτῶν ἐξηφανίσθησαν ὁμοίως. (Μελέτη Γ. Ἰακ. Καλαϊσιᾶκη ἐν Ἀμύνῃ).

296. — Τῆ 23 Ὀκτωβρίου 1898. — Ἀπῆλθεν ἅπας ὁ ἐν Ἡρακλείῳ τουρκικὸς στρατός. (ἔφ. Ἀλήθεια Ἡρακλείου).

297. — Τῆ 24 Ὀκτωβρίου 1867. — Ἐξετέλεσε τὸν πρῶτον πλοῦν αὐτοῦ εἰς Πρέβελι τὸ καταδρομικὸν «Κρήτη» ἀποβιβάσαν ἑκατὸν τεσσαράκοντα Κρήτας πολεμιστὰς καὶ ἐκφορτῶσαν δύο χιλιάδας πεντακοσίους εἰκοσι σάκκους ἀλεύρου, τριακόσια πενήκοντα κιβώτια πολεμοφόδια καὶ ἑκατὸν πενήκοντα δέματα ἐνδύματα, πετοῖα καὶ καπνά. (Ἡμερ. Ν. Σουρμελῆ).

298. — Τῆ 25 Ὀκτωβρίου 1821. — Ὁ Μιχαὴλ Ἀφεντούλης ἢ Ἀφεντούλιερ, γεννηθεὶς ἐν Ρωσσίᾳ ἐξ Ἑλλήνων, ἔφθασεν εἰς Κρήτην ἀποσταλεὶς ὑπὸ τοῦ Ὑψηλάντου μετὰ τοῦ Γ. Μελιδόνη καὶ ἀνέλαβε τὴν Ἀρχιστρατηγίαν καὶ τὴν Διοίκησιν ἀπάσης τῆς Νήσου. (χρονολ. πίναξ Σταματάκη καὶ Ἱστορ. Σπυρ. Τρικουπῆ.) Ὁ Κριτοβουλίδης ἀναφέρει εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του, ὅτι ὁ Μιχαὴλ Κουμνῆνός Ἀφεντούλιερ διωρίσθη Γενικὸς Ἐπαρχος τῆς Κρήτης τῆ 21 Μαΐου 1822.

299. — Τῆ 26 Ὀκτωβρίου. — Κατὰ τὴν χρονολογίαν ταύτην δὲν εἶρον ἄξιον λόγου ἰ.

στορικὸν γεγονός. Εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ κενοῦ παρατίθημι τὸ ἐπόμενον γεγονός, ἀναγόμενον εἰς τὴν 14 Ὀκτωβρίου 1363. Ἐθνατώθη ὁ Ἰωάννης Καλέργης, ριφθεὶς ἐκ τοῦ παραθύρου τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ Δουκικοῦ Παλατίου ἐπὶ τῶν κατωθι αὐτοῦ ὀρθίων λογγῶν τῆς σωματοφυλακῆς. (Ἱστορικὰ Σημνογραφήματα.)

300. — Τῆ 27 Ὀκτωβρίου 1896. — Διατάγματος τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Κρήτης ἀπηγορεύθη ἡ ἐν Κρήτῃ ἐγκατάστασις ἐποίκων ἐκ Βεγγάζης. (Ἐπίσ. Ἐφημ. Κρήτης).

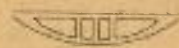
301. — Τῆ 28 Ὀκτωβρίου 1824. — Οἱ Μανουὴλ καὶ Ἀγγελῆς ἀδελφοὶ Ἰωάννου Ρετζέπη, Γεώργιος υἱὸς Κωνσταντίνου Ρετζέπη ἀπὸ Μέλαιμπε, Ἀγίου Βασιλείου ἐθεωροῦντο Μουσουλιᾶνοι, ἀλλ' ἦσαν Χριστιανοί. Πιεζόμενοι δ' ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ μὴ πειθόμενοι νὰ ἐμείνωσιν εἰς τὸν Ἰσλαμισμόν ἀπεκεφαλίσθησαν ὑπ' αὐτῶν εἰς τὴν Μεγάλην Πόρταν τῆς πόλεως Ρεθύμνης. Ἡ ἐκκλησία κατέταξεν αὐτοὺς μετὰ τῶν Ἀγίων. (Ἀκολουθία Ἀγίων.)

Τῆ 29 Ὀκτωβρίου 1867. — Αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις Γαλλία, Αὐστρία, Ρωσσία, Πρωσσία καὶ Ἰταλία προὔτειναν νὰ ἐνωθῆ ἡ Κρήτη μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἢ νὰ λυθῆ τὸ ζήτημα διὰ Καθολικῆς ψηφοφορίας. (Ἐπίσημα Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς 23 Μαΐου 1883.) Εἰς τὸ ἐν Ἀργυρουπόλει συνταχθὲν ὑπόμνημα τῆς 3 Φεβρουαρίου 1878 μνημονεύεται, ὅτι ἡ πληροφορία οὕτως ἐξάγεται ἐκ τῆς ἀπὸ 4)16 Ἀπριλίου 1867 διακοινώσεως τοῦ τότε Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας Φονὰτ Πασσᾶ.

303. — Τῆ 30 Ὀκτωβρίου 1866. — Μάχη εἰς Πεμόνια Ἀποκορώνου, καθ' ἣν ἐφρονεύθησαν ἐκ τῶν Τούρκων δύο Ἀξιωματικοὶ καὶ δεκαπέντε στρατιῶται, πολλοὶ δ' ἐτρυματίσθησαν. (χειρ. γ.)

304. — Τῆ 31 Ὀκτωβρίου. — Καὶ κατὰ τὴν χρονολογίαν ταύτην, τρίτην καθ' ὅλον τὸ ἔτος, δὲν εἶρον γεγονός ἀξιοσημεῖωτον. Πρὸς πληρωσιν τοῦ κενοῦ τούτου σημειῶ τὸ ἐπόμενον γεγονός, ἀναγόμενον εἰς τὴν 13 Ὀκτωβρίου 1570 : Κατόπιν τελέσεως τῶν γάμων τοῦ Πέτρου, υἱοῦ τοῦ Κοντολέοντος, μετὰ τῆς Σοφίας θυγατρὸς τοῦ Φραγκίσκου Δαμολίν, ἐπελθὼν ἐνετικὸς στρατὸς ἐξ Ἀλκιανοῦ, ἀπηγγόνισεν τὸν Κανταλέοντα· καὶ τοὺς δύο υἱούς του, διακοσίους δὲ προζοίτους ἐστραγγάλισεν ἢ ἐθανάτωσεν ἄλλως.

Γ. Ἰακ. Καλαϊσιᾶκης

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΠΑΓΑΝΕΛΗ

ΝΥΚΤΕΣ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΥ

Α΄.

9 Ὀκτωβρίου

Με τὰ ξηρὰ φύλλα του εἰσέβλε το μελαγχολικὸν φθινόπωρον. Μολυβδόχρσα νέφη ἐκάλυψαν τὸν οὐρανόν. Τὰ δένδρα φυλλορροῦσι, τὰ ἄνθη ἀφνίζονται βαθμιαίως, καὶ φύλλα νεκρὰ στρώνουσι τὴν γῆν καὶ ἀμαυροῦσι παραφώνως τὸν στιλπνὸν σμάραγδον τῆς γλῶσσης.

Ἦλθε καὶ πηρῆθε τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος, ἡ νεότης καὶ ἡ ἀκμὴ τῆς φύσεως. Προάγγελος τοῦ γήρατος τὸ φθινόπωρον σημεῖοι τὴν μελαγχολικὴν ἔλευσιν του διὰ τῶν πρώτων ἡγνῶν τῆς παρρηκῆς. Ὅσοι ἐθαυμάσατε ὠραίαν γυναικα, ὅσοι παρηκολούθησατε τὴν κάλυκα τῆς νεότητος τῆς διανοιγεῖσθαι εἰς ἀκμῆν ἄνθος, καὶ πηρῆσατε εἰς τὴν ἀρχομένην, τὴν μόλις διαφινισμένην ἐξάνθησιν, ἔχετε πρῶτοισιν τὴν εἰκόνα τῆς φύσεως. Παρθένος τὸ ἔαρ ἀποβλίνει γυνὴ τοὺς γονίμους μῆνας τῆς συγκομιδῆς. Κατὰ τὸ φθινόπωρον τῆς ζωῆς καὶ αὕτη καὶ ἐκείνη διατηροῦσιν ἐπιλαμπηδὸνα τοῦ ἀρχικοῦ κάλλους· ἀλλ' ἰδέτε προσεκτικώτερον... Ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς ἐσημειώθησαν πῆρρωθεν οἱ ἀπαίσιαι πρόδρομοι τοῦ χειμῶνος, οἱ μισητοὶ αὐτοὶ πρόδρομοι καὶ δυσόμοιοι προάγγελοι, οὓς τόσον τρέμει καὶ φοβεῖται ἡ οὐδὲν φοβούμενη γυνή, ἡ ὠραία γυνὴ ἰδίως, καὶ γενικώτερον πᾶσα γυνή. Χιονοστιβάδες δὲν ἐκάλυψαν ἐπὶ τὰς κορυφὰς ὑποφάνονται ὁμοῦ, καὶ νήματα ἀργυρᾶ χερσάσσουσι τὴν ὀδὸν τοῦ γήρατος, τοῦ σκυθρωποῦ ἀλλ' ἀσφαλτοῦς χειμερινοῦ ἐπισκέπτου. Τῆς φύσεως οἱ ἀδυσώπητοι νόμοι θὰ λητουργήσωσιν ἀμειλιχῶς. Γοργῶς κατὰφθάνει ὁ χαίρετακος, ὁ ἀνηλεὴς νεκροθάπτης τῆς νεότητος, τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ κάλλους. Χιὼν θὰ καλύψῃ τὴν στίλβουσαν κατὰμαυρον κόμην. Ἀργύρου φλέβες θ' ἀβλακώσασιν τὸν μακμαρόντα χρυσὸν τῶν βοστρύχα καὶ τὴν κυματίζουσαν λάμπιν τοῦ καστανοῦ πλοῦτου. Ἱερὸςυτε χειμῶν ! Τὸ λευκόν σου ἐνδυμα εἰκονίζει τὴν ἀγνότητα. Ἄλλ' ὅταν καλύψῃς τὴν ὠραίαν ἐκείνην κεφαλήν, ὅταν μετὰ τὴν λευκότητά σου μὴ ἀνῆς τὸν στιλπνὸν γαγάτην

τῶν πλοκάμων τῆς καὶ συνυφάνης τῆς μὴλωτῆς σου τὰς λευκὰς κλωστὰς εἰς τὸν ἐλίχρυσον καὶ τὸν κρόκον τῶν βοστρύχων τῆς, ὅταν τοῦ καστανοῦ δάτους τὴν πυκνότητα καὶ ἀδρότητα διαστίξῃς μετὰ τοῦ χιονώδους πάγωνος σου τὰ νημάτια, τότε τῆς ἀγνότητος τὸ ἄσπιλον χροῶμα καὶ σύμβολον θ' ἀποβῆ βέβηλον. Ὁ τραχὺς βορρᾶς θὰ μαράνῃ τοῦ προσώπου τὰ ρόδα. Τὴν πορφύραν τοῦ χείλους θὰ καταστήσῃ ἐξίτηλον ἡ πικρία, καὶ τοῦ στόματος τοὺς μαργαρίτας θ' ἀποσπάσῃ ἡ θ' ἀρκιῶση ὁ μισογόννης καὶ ἀκαρδὸς χρόνος. Ὁ μίγλη θὰ σκοτίσῃ τὴν ἀστραπὴν τοῦ ὀφθαλμοῦ, καὶ τοῦ βλέμματος, ὁ κεραυνὸς, ἀμβλὺς πλέον, δὲν θὰ σφυρηλατῆται φοβερός καίτοι γλυκὺς, εἰς τὴν ἐστίαν ἐκείνην τοῦ κινδύνου, τοῦ πυρός καὶ τῆς γοητείας. Τῆς μελωδικῆς φωνῆς ὁ ἀργυρόχρος ἤχος θὰ ἀμβλυνοθῆ· ἡ λαλιά δὲν θ' ἀναμογλεύῃ τὰ ἔγκατα τῶν καρδιῶν καὶ εἰς ἀλαμψίαν θὰ σκληρυνθῆ τὸ ραδινοῦ σώματος ἡ ἐλαστικὴ εὐκαμψία καὶ ἡ γοργότης. Πάγος θὰ νεκρώσῃ τὰ ὄνειρα καὶ τοὺς πόθους;... Καὶ τί εἶνε ἡ ζωὴ χωρὶς πόθους καὶ ὄνειρα;.. Ὁ ἐνθουσιασμός οἴχεται· τὰ συναρπάζοντα καὶ φαιδρὰ ὄνειροπολήματα ἀπέθανον, χωρὶς νὰ ἀποθάνωσιν αἱ λυπηραὶ σκέψεις;.. Ὁ εὐήχος καὶ ἀμέριμνος γέλως, ὁ θυέλλης δίκην ἀνακυκλῶν τὴν ψυχὴν, ἀπέβλεπε τὴν μεστήν καὶ ἀβίαστον εὐθυμίαν του· ἡ χαρωπότης ἀφυπνίσθη εἰς σκυθρωπότητα, καὶ ἡ διάχυσις εἰς σύννοιαν. Καὶ εἰς τῆς γλυκειᾶς συγκινήσεως καὶ προσδοκίας τὴν ἐκχειλίζουσαν χάριν καὶ χαρὰν ὑποκατέστη τῆς ἀναμνήσεως ἡ πικρία καὶ τῆς συγκρίσεως ἡ δαιμεια ἠλιψία καὶ ἀλγηδών...

Εἰς τὸ ὄρεινόν χωρίδιον, ὅπου θὰ διέλθω τὴν χειμερινὴν περίοδον, τὸ ψῆχος ἐπῆλθε πρωϊμώτερον. Ἡ ἐστία σπινθηροβολεῖ. Ἐλάτης κορμὸς τρίζει ὑπὸ τὴν δύναμιν τοῦ πυρός καὶ ἡ φλόξ τῆς φωτίζει τὸ δωμάτιον. Ἀτενίζω μετὰ στοργῆς πρὸς τὰ ὀλίγα βιβλία μου, τοὺς νεκροὺς τούτους ἀλλὰ πιστοὺς φίλους, εἰς ὧν τὴν ἐκλεκτὴν καὶ ὑγιᾶ συναναστροφὴν θὰ ἐντροφήσω ἀπερισπάστως. Ἦθελον νὰ λησμονήσω τοὺς ζῶντας, ἀλλ' αἰσθάνομαι ὅτι μοὶ εἶνε ἀδύνατον.

Ἐάν ἡδυνάμην ν' ἀπονεκρώσω τὴν καρδίαν, θὰ ἡδυνάμην καὶ νὰ λησμονήσω ἐντελῶς. Τῆς μνήμης αἱ ρίζαι φυτεύονται καὶ τρέφονται εἰς τὴν καρδίαν!...

Τίς ὅμως διέπει ἐαυτὸν καὶ τὴν καρδίαν του καὶ τίς αὐτοβούλως κανονίζει τὰς κλίσεις τῆς; Τίς ἐπιβάλλει εἰς αὐτὴν τὰς θελήσεις του καὶ τίς ὀρίζει τοὺς παλμούς τῆς εἰς τῶν αἰσθημάτων τὴν ἀθρόαν ἐκρηξίν καὶ τὴν ὀρηκτικὴν ἐπιπάτασιν; ... Πάσης ἀνταρσίας ἢ μᾶλλον ἀγρία, ἢ μᾶλλον τρικυμιώδης καὶ δυσπολέμητος εἶνε ἡ ἀνταρσία τῆς καρδίας!

Διότι δὲν θὰ βλέπω, διότι δὲν θὰ λαλῶ δὲν σημαίνει ὅτι δὲν θὰ ἔχω πρὸ ἐμοῦ τὰ ἀγαπητὰ πρόσωπα, ἔτινα ποθῶ καὶ ὅμως φεύγω... Ἡ ἀπουσία ὀξύνει τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ νοῦ. Μακρὰν ἀπὸ τῆς κοινωνίας ὁ κόρος δὲν με ἀπειλεῖ οὔτε ἡ ἄκρατος ἀπόλαυσις νεκρώνει τοὺς πόθους καὶ τὴν αἰσθησίν. Ὑπάρχουσιν ἐντροφήματα ἠθικὰ, καθ' ὧν οὐδὲν ἰσχύει ὁ κόρος. Ἡ ἀπουσία, ἐάν δὲν εἶνε μακρὰ, δὲν εἶναι ἀλεξιφάρμακον. Ἀποβαίνει μᾶλλον κελὸς ἀγωγὸς ὑποτρέφων καὶ ἐξάπτων τὸ πάθος. Ὑψούμεν τὸν κερκυνκωγὸν μεριμνῶντες καὶ προσέχοντες ν' ἀποφύγωμεν τὸν κερκυνόν. Ἀλλοίμονον ὅμως ἐάν ὁ κερκυνκωγὸς δὲν αἰρεται εὐστόχως. Ἀντὶ ν' ἀπομακρύνῃ, θὰ ἔλξη τότε τὴν φλόγα... καὶ ὁ φεύγων ἐκ προνοίας τὸν κίνδυνον θὰ τὸν συναντήσῃ ἐκεῖ, ὅπου ἤλπιζε νὰ τὸν ἀποφύγῃ...

Κάθημαι πρὸ τὴν ἐστίαν μου, καὶ ὑπὸ τὸ ἐπίκουρον φῶς φλεγομένης ἐλάτης πειρῶμαι ν' ἀναγνώσω. Ἀδύνατον! Ὁ νοῦς μου τρέχει, πλανᾶται καὶ... ἐνθυμεῖται! Μύλις εἶναι ἡ ἐνάτη τῆς νυκτός καὶ ἤδη οὐδεὶς ἀγρυπνεῖ εἰς τὸ χωρίδιον. Εἰς τὴν ἐρημίαν τῆς ἐκτάσεώς του καὶ εἰς τῶν κλυθῶν τὴν διασποράν, ὁ ἀπόκεντρος καὶ μεμονωμένος οἰκίσκος μου εἶναι ἐρημικώτερος ἔτι. Ὁ ἀγχιθὸς ἀγρότης, ὃν προσέλαβον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου, βέγγει εἰς τὸ γειτονικὸν δωμάτιον. Εἶμαι κατὰ μόνος καὶ ἐν τούτοις οὐδέποτε διέτριψα εἰς μεζονα καὶ μᾶλλον θορυβώδη συνκυστροφὴν. Τὸ εὐτύχημα νὰ εἶναι τὶς μόνος νομίζω ὅτι δὲν ἐδόθη εἰς τὸν ἄνθρωπον. Εἰς τοῦ ὄρους τὴν κορυφὴν, εἰς τοῦ δάσους τὸ βάθος, εἰς τὰ νέφη ἐπὶ τοῦ ἀεριστάτου, εἰς τοῦ πλανήτου τὰ βαυότερα σπλάγγνα, εἰς τοῦ ἀχανοῦς ὠκεανοῦ τὴν ἐκτασίαν, οὐδέποτε εἶναι μόνος ὁ ἄνθρωπος.

Ἐάν κοιμᾶται, δὲν κοιμῶνται οἱ πόνοι του. Ἐάν ἀγρυπνῇ, συναγρυπνοῦσιν οἱ στοχασμοί, τὰ πάθη, οἱ πόθοι ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀκοίμητοι, ἀκάματοι καὶ πικροὶ συνοδῶται. Ἐντὸς τοῦ φερέτρου του, καὶ ὅταν κατέλθῃ εἰς τὸ ἄστυον τοῦ τάφου, ἐκεῖ δύναται νὰ εἴπῃ ὁ ἄνθρωπος ὅτι

εἶναι μόνος. Ἀλλὰ τότε δὲν εἶναι ἄνθρωπος. Τοῦ ἰσοδύλου ἔρπετος ἢ γλώσσα, μελισταγῆς πρὸ τῆς φαρμακερᾶς γλώσσης τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ σκόληκος ὁ νυγμὸς φθεῖρει βραδέως τὸ νεκρὸν σῶμα· ἀλλ' ὁ ρυπαρὸς καὶ ἀδηφάγος ἐσμός οὔτε αἰσθητὸς οὔτε ὀχληρὸς ἀποβαίνει. Ἡ αἰσθησὶς δὲν κεῖται εἰς τὸ φύραμα ἐκεῖνο τῶν νεύρων, τῶν μυόνων, τῶν ἰσθῶν, οὔτινος καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος εἶναι γνωστόν. Εἰς τὸ ἀκατάληπτον πνεῦμα, τὸ ἀδιάφθορον τὸ ἀόρατον καὶ ἀεικίνητον, ἐκεῖ καθεῖται ἡ αἰσθησὶς, ἐκεῖ ὁ διαρκὴς πόνος καὶ ἡ ἀκαριαία χαρὰ. Τὸ σῶμα καταπονεῖται, ἀλλ' ἀκαταπόνητος εἶνε ἡ αὐλὸς καὶ ἀσύλληπτος δύναμις τῆς ψυχῆς. Πελαγοδρομεῖ ἀκινδύνως· ἀκινδύνως διατρέχει τὰς ἡπείρους, ὑπερπηδᾷ τὰς ἀβύσσους καὶ τὰ ὄρη, ἐρευνᾷ τὰ βάθη τοῦ ὠκεανοῦ, εἰσδύει εἰς τὰς ὀπὰς καὶ τὰ βάρθρα τῆς γῆς, ἵπταται ὑπὲρ τὰ νέφη, βυθίζεται εἰς ταρτάρεια σκότη, καὶ ἐλευθέρως ἀνεπηρέαστος ἀπὸ πάσης ἐπιρροῆς, ἀδιάφθορος ἀπὸ πάντα νόμον φθορᾶς, πλανᾶται εἰς τὸ χάος καὶ εἰς τοὺς ἡλίους τοῦ στερεώματος. Αὐτὴ πάσχει καὶ χαίρει. Αὐτὴ τιμωρεῖ καὶ ἀμείβει, αὐτὴ ἀγαπᾷ καὶ μισεῖ, αὐτὴ συγχωρεῖ καὶ καταβάλλει. Κατοικεῖ ἐν ἡμῖν, καὶ ἐν τούτοις δὲν εἶναι κτῆμά μας. Ζωογονεῖ τὸ σῶμα, καὶ ὅμως δὲν τὸ ἐξουσιάζει. Διὰ μυστηρίου ἀνερμηνεύτου τὸ πῦλον καὶ ἡ ὕλη ἀπήρτισαν τὸν ἄνθρωπον. Πρὸς τίνα σκοπὸν; Διὰ νὰ βασκινισθῇ καὶ νὰ ἀποθάνῃ!

Ὅπως μυστηριωδῶς καὶ αὐθαιρέτως ἠνώθησαν, οὕτω καὶ μυστηριωδῶς ἐχωρίσθησαν αἱ δύο δυνάμεις. Ἀτὸ τοῦ σώματος ἡμῶν, λυθέντος εἰς γῆν, βλαστάνει τυχαίως τὸ ῥόδιον ἢ ἡ ραφανίς! Ἴπταται ἀτίδως ἢ ἄλλη, ἀπερχομένη εἰς τὸ ἀγνωστον, ἢ εἰς τὸ θεῖον, τὸ ἀθάνατον καὶ φρόνιμον, ὡς ἐδίδασκεν ὁ Σωκράτης κατὰ τὴν ἐσχάτην στιγμὴν τῆς ζωῆς του, κερτῶν εἰς χεῖρας τὸ κῶνειον καὶ καταπίνων αὐτὸ μετ' οἱ σοφοῦ τὴν γαλήνην καὶ τοῦ «πιστεύοντος» τὴν πεποίθησιν. Ἀπελοῦσα ἡ ψυχὴ ἐτήρησε τὴν ἀνάμνησιν τῆς γῆς; Ἐτήρησε τὴν ἐνθυμῆσιν τῆς κινουμένης ἐκείνης φυλακῆς, ὅπου ἐνεκλείσθη ἄκουσα, καὶ δι' ἧς ἐξεδήλωσεν ὅλας τὰς δυνάμεις καὶ τὰ αἰσθητά, δι' ὧν ἐπρὸς αἰσθησίν; Ὁ ἀπότομος, ὁ ὀριστικὸς χωρισμὸς ἐλύπησεν ἄρα γε τὸ πνεῦμα; Ἐξέπληξεν αὐτὸ, βλέπον τὸ ὄργανον, δι' οὗ ἐνεφάνισθη εἰς τὴν γῆν, ἐπανερχόμενον εἰς τῆς ὕλης τὴν ταπεινῶσιν, ἔρμαιον τοῦ σκόληκος, σηπόμενον ὑπὸ τὸ χῶμα καὶ μετ' ὀλίγον εἰς ὅσα ἀνορουσόμενον, ὅπως ριφθῇ ἀδιαφόρως καὶ συγκαταμιχθῇ εἰς τὰς ὀστεοθήκας τῶν νεκροπόλεων; Νὰ παρκαμένωσιν ἄρα γε μετὰ θάνατον αἱ ψυχαὶ εἰς τὴν

γῆν; Νὰ τηρῶσι τὸ γῆνιον ἐγὼ, τὴν αἰτίαν αὐτὴν καὶ τὸ ἐλατήριον τῶν ὑπολογισμῶν καὶ τῶν πράξεων τοῦ ἀνθρώπου; Νὰ ἐπισκέπτονται ἀοράτως τοὺς ζῶντας, ὧν ὑπῆρξαν φίλοι καὶ συγγενεῖς; Θεωροῦσιν τοὺς ἀσυναρμολογήτους καὶ ἀναμιξῆς ἐρριμμένους σκελετοὺς, ν' ἀνγκωρίζωσιν ἄρα γε τὸ κρῆνιον, τὴν χεῖρα, τὰς πλευρᾶς, τὸν ὀστέϊνον κορμὸν, ὅπου κατόκησεν καὶ τοσοῦτον ἐκλαυσεν ἢ ἠγάπησεν, τοσοῦτον ἐμίσησεν ἢ περιεφρόνησεν; Πόθοι γνώσεως ἀδυνατῶν! πόσον ἰσχυρῶς ἀνακυκλεῖ τῆς συνειδήσεως τὰ βάθη! Ἐάν ἦτο δυνατόν καὶ πολλοστὸν μόνον τοῦ δευτερολέπτου νὰ ἤσθηνόμεθα καὶ νὰ ἐλαλοῦμεν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ψυχῆς μας ἀπὸ τοῦ σώματος! Ὅποσα μυστήρια ἤθελον τότε διαλευκανθῆ; Πόσοι φόβοι θὰ διεσκεδάζοντο καὶ πόσοι θὰ ἐπετεινόντο, πόσοι προλήψεις θὰ κατέπιπτον, πόσοι ἐπιρροαὶ θὰ συνετρίβοντο, ποῖα ἐπανάστασις βίου κοινωνίας καὶ δογμάτων θὰ ἐπὶ χολούθει αὐτοστιγμεί!...

Με ποῖον οἶκτον θὰ θεωρῇ ἡ ἀθάνατος ψυχὴ τὰ παρερριμμένα ὅσα τοῦ σκελετοῦ, ὅστις τῇ ἀνῆκε ποτε! Ἴδου εἷς, φηκτικῶς ἀπλούμενος πρὸ ἐμοῦ. Φκίνεται γυναικεῖος. Οἶοι ἀνήσυχτοι λογισμοὶ κατόκησεν ἐντὸς τοῦ κοίλου τοῦ κρῆνιου, ὅπου ἤσυχος ὁ ἀσπάλαξ καθεῖται καὶ τρέφεται σήμερον! Ποῖα λάμψεις πάθους καὶ ἔρωτος ἐξηκοντίσθησαν ἀπὸ τὰς ἐπιμήκεις αὐτὰς ὀπὰς τὰς ὑπὸ τὸ μέτωπον ἐκτεινωμένας καὶ ποῖα φλόγες φιλαρσεκείας! Καὶ τὸ χάσμα αὐτὸ, ὅπερ ὀπλίζουσι διπλαῖ ὠρχαί εἰτι ὀδόντων σειράι; Ποῖα ψεῦδη ἠθροσέ ποτε, ποῖους ὄμοσεν ὄρκους, ποῖας ἔδωκεν ὑποσχέσεις, ποῖους ἔβαλε γέλωτας, ποῖους ἀπκηλοὺς στεναγμούς, ποῖον ὀηλητηριώδες μέλι ἐνέκλεισε καὶ εἰς ποῖον θραδὺν καὶ ὀδονηρὸν θάνατον κατεδίκασε τὸν ἄφρονα, ὅστις ἀπλήστως ἐθήλασε χεῖλος πρὸς χεῖλος ἀπὸ τὴν θανατηφόρον, τὴν γλυκεῖαν, τὴν ἐπίβουλον καὶ ἐπίορκον αὐτὴν πηγὴν! Ὅποσον εἶνε ἀποτροπικὸν τὸ κενὸν τοῦτο, ἐφ' οὗ τὸ χῶμα ἐσωρεύθη κατὰ μέσον τῶν ὀδόντων! Ἐνέπνευσεν ἄλλοτε τὸν πόθον συνήρασε διὰ τῆς εὐγλωττίας του, ἐφλέξε διὰ τῆς δροσερότητός του, εἴλκυσε διὰ τῆς ὠρασιότητός του, ἔθελξε διὰ τῆς γλυκύτητός του. Σιωπηλὸν εἶνε τώρα, χεῖνον, γυμνόν, τὴν ἀηδίαν καὶ τὴν φρίκην ἐμπνέον. Τί ἔγινεν ἢ ἀλουργίς τοῦ χεῖλους; Τί ἔγινεν τὸ χεῖλος αὐτὸ, τί ἡ γόησιν ἐκείνη γλώσσα, τῆς μέθης καὶ τοῦ πάθους ἢ πηγῆ, ἢ γλώσσα αὐτὴ ἢ καὶ ἀνεμοδείκτης εὐστροφώτερη, καὶ τοῦ κύματος ἀσταθεστέρα, καὶ τοῦ μέλιτος γλυκυτέρα, ἀλλὰ καὶ πικροτέρα τῆς θαλάσσης! Τὴν πρῶτην νύκτα τοῦ γάμου τῆς μετὰ τοῦ θανάτου, ὅτε κλίνη

ὑπῆρξε τὸ φέρετρον, τὸ χῶμα στρωμνὴ καὶ σινδὼν τὸ σάβανον, εἴλκυσε τὴν εἰς τὰς ὀπὰς τῆς γῆς ἐνεδρέουσαν ἐχιδνα... Προσῆγγισε τὴν κεφαλὴν του τὸ ἔρπετον. Ἐξέλεξε κατὰ προτίμησιν τὸ πορφυροῦν ἐκεῖνο στόμα, ἐφ' οὗ ὁ θάνατος δὲν εἶχεν ἔτι προφθάσει ν' ἀποτυπώσῃ τὴν πελιδνὴν καὶ σεσηπυῖαν σφραγιδα του. Διὰ τῆς διαίχμου γλώσσης τῆς διήνοιξε ἢ ἐχιδνα τὰ χεῖλη, τὰ τηροῦντα ἔτι τὴν δρόσον τῆς ζωῆς. Ἐχασε τὴν κεφαλὴν. Ἐδῆξε τὴν γλώσσαν, ἀπεμύζησε τὸ χεῖλος, καὶ αὐθωρεῖ ἢ ἐχιδνα ἀπέθανε δηλητηριασθεῖσα.

Ἡ ἐρημία καὶ ἡ σιωπὴ αὐξάνουσι τὴν ἀθυμίαν μου. Θέλω νὰ ἀποκόψω τὴν σειράν τῶν ζοφερῶν σκέψεων. Ἀλλ' ἄρα γε πράττει τις πάντοτε ὅτι θέλει ἢ, θέλων, δύναται πάντοτε; Κανονικροῦσι διαρκῶς, ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ὑποτάσῃ τὰ πάντα εἰς τὸ λογικόν. Πρέπει; ἔστω, Ἀλλὰ δύναται πάντοτε; Κεῖ ἂν δὲν δύναται, καὶ μὴ δυνάμενος δὲν πταίῃ, εἶνε ἄρα γε ἄξιος τῆς Κολάσεως μετὰ θάνατον, καὶ ζῶν εἶνε ἄξιος τῶν σεμνοτύφων ἀποδοκιμασιῶν κοινωνίας ὑποκριτικῆς, ἧτις κρύφα πράττει ὅτι δημοσίᾳ ψέγει διὰ τοὺς ἄλλους, καὶ ἧτις δὲν φθεβεῖται τὸ ἄτοπον διότι εἶνε ἄτοπον ἢ κρίνεται ὡς τοιοῦτον, ἀλλὰ φθεβεῖται τὸ σκάνδαλον καὶ τὸν θόρυβον τῆς δημοσιότητος! Καὶ ἔπειτα ποῖον εἶνε τὸ ἀπολύτως ὀρθόν; Μήπως αἱ κοινωνίαι καὶ τὰ άτομα, κατὰ τὰς διαφορὰς ἐποχῆς καὶ τὰς ἀλλεπαλλήλους γενεάς, μήπως δὲν ἀπέριψιν καὶ δὲν ἀπεδέχθησαν διαδοχικῶς ὅτι ὡς ἄτοπον ἐκρίνετο σήμερον διὰ νὰ καθιερωθῇ ὡς μὴ ἄτοπον αὔριον!

Τὸ πῦρ τῆς ἐστίας μου ἀρχεται φθίνον. Πόσον ἦτο ἀκμαῖον ἐν ἀρχῇ, πόσον μέτριον εἶνε ἤδη, καὶ πῶς ἐντελῶς θ' ἀποσβεσθῇ μετ' ὀλίγον! Ἐκ τοσοῦτου πυρὸς ἐλαχίστη μόνον τέφρα θὰ ὑπάρχῃ αὔριον... Καὶ τὴν ὑστεραίαν οὔτε ἡ τέφρα δὲν θὰ ὑπάρχῃ! Ἐμψυχος καὶ ἀψυχος κόσμος, ἐνὸργανος καὶ ἀνὸργανος φύσις εἶνε τῆς παρκαμῆς καὶ τοῦ θανάτου ἢ λεία!... Καὶ τῆς ἐστίας μου τὸ πῦρ εἰσῆλθε τώρα καὶ αὐτὸ εἰς τὸ φθινόπωρον.

Φθινόπωρον! Πόσα καὶ ποῖα λέγει καὶ συμβολίζει ἡ ἔνοια καὶ ἡ παρουσία του!

Ἐπισφκλὲς σύνορον ἡλικίας καὶ ἐποχῆς, χεῖματος νόθου καὶ νόθου θέρους περιόδου ἐκτείνεται, τερπνὴ ἔτι, με παρκαμάζοντα ἀνθη ἐστρωμένα κατὰ τὴν εἴσοδον καὶ με πάγους ἀρχομένους κατὰ τὴν ἐξοδον. Χρυσὸς μαρμαίρει πανταχοῦ εἰς τὴν φύσιν ἀπλούμενος διαδοχικῶς ὑπὸ τοῦ φθινοπώρου τὸ βῆμα. Χρυσίζουσι οἱ φθίνοντες σμάραγδοι τοῦ δάσους καὶ τῶν κήπων, καὶ τὸ

υπόχρυσον βραδέως διαδέχεται τὸ πράσινον εἰς τὴν γῆν.

Τὰ κίτρινα χρυσάνθεμα ἀνέζησαν εὐχρωμα καὶ ποικιλόχροα. Χρυσὰ προέκυψαν τὰ γλυκέως μυροβόλα ἄνθη τῆς γαζίας ἐπιφαινόμενα διὰ τοῦ σμαραγδῶδους ἐπιπέδου τῶν φύλλων, ὡς στίλβοντος χρυσοῦ ψήγματα ἀνεληθόντα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν στρώματος χρυσοφόρου, καὶ ἅτινα ζηλοτύπως θέλει νὰ κρύψῃ ὁ πράσινος θάμνος τῆς ἐρήμου.

Εἰς τὸν χέρσον ἀγρὸν, ξηρανθεῖσαι αἱ δέξεται ἄκανθαί, μετεβλήθησαν εἰς ὑπόχρυσον στρώμα ἄξενον καὶ τραχύ. Πανταχοῦ τοῦ πεδίου, εἰς τοῦ λειμῶνος τὸ ζῶν ἄνθος, εἰς τῆς θηησκούσης γλωρίδος τὰ νεκρούμενα λειψάνα, κρατεῖ ὑπόχρυσος θεά, καὶ τοῦ ἡλίου ἢ ἀκτῖς, χρυσῆ καὶ αὐτὴ, συνάπτει, ὑπὸ τὴν ταυτότητα τοῦ χρώματος, τὴν ἁρμονίαν τῆς γῆς πρὸς τὴν τοῦ φωτός καὶ τοῦ οὐρανοῦ.

Θάλλουσι καὶ ψύχους ὄριον τὸ φθινόπωρον μεσολαβεῖ ὡς ἐπικίνδυνον σημεῖον τοῦ χρόνου διὰ τὸν ἄνθρωπον, καὶ συνεχῶς ὡς λυδία λίθος δοκιμαστικὴ τῆς ἐχεφροσύνης αὐτοῦ καὶ τῆς σοβαρότητος... Χαράς καὶ λύπης διάμεσον, μεταίχμιον ληγούσης ἀκμῆς καὶ ἀρχομένης παρακμῆς εἶναι πάντοτε μελαγχολίας σταθμὸς, ὁπόθεν, εἰς τὴν μελαγχολίαν τῆς φύσεως, στρέφεται τις πρὸς τὸ παρελθόν, καὶ σκυθρωπῶς ἀναμετρεῖ τὸ μέλλον... Πύλη ἀπατηλὴ τῆρεῖ ἔτι προσχήματα

καὶ εἰκόνα χαριέσσης νεότητος, ἐνῶ ἐγείρεται κυρίως ὡς σύμβολον ἐπιφανεῖς ἤδη ἐξανθήσεως, καὶ πυργοῦται ὡς λαϊμητόμος τῆς φαιδρότητος, ὡς δίκρανον κωδικιανόν, ὑπὸ τοῦ χρόνου ὑψωθὲν, ὑπ' ὃ, ἐκὼν ἀέκων, διέρχεται, γωρὶς οὐδόλως νὰ τὸ ἐννοῆ, ὁ ἀνακλις θνητός, χωρῶν ἀσυναίσθητος εἰς τοῦ ἐγγιζόντος θανάτου τὴν ἀδιόρατον ἀλλ' ἀσφαλῆ ὁδόν... τὴν μόνην ἀσφαλῆ!...

Ἰποτρεμούσας λάμπεις διαχέει ἡδὴ τῆς ἐστίας μου ἢ φλόξ! Μετὰ μικρὸν θ' ἀποσβεσθῆ. Θά νεκρωθῆ τὸ πῦρ τῆς, καὶ τοῦ ἀνέμου ἢ πνοῆ θ' ἀφέρῃ καὶ θ' ἀσκορπίσῃ τὴν σποδὸν τῆς πανταχοῦ!...

Δὲν εἶναι τοῦ ἀνθρώπου ἄρα γε καὶ τοῦ γῆινου βίου του εἰκὼν αὐτὴ ἢ τῆς ἐστίας ;..

Ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ δωματίου μου ἀποψύχεται βραδέως. Συμβολίζει τοὺς ἀνθρώπους χωροῦντας ἡδὴ εἰς τοῦ χειμῶνος τὴν ὁδόν, ὅπου, ἄτονα πλέον, ζῶσιν ἔμως ἀκόμη, καὶ ἀκόμη πλανῶσι μὲ θέλητρον ἀπατηλόν, τῆς φύσεως καὶ τῶν ἐλπίδων τὰ ἐξίτηλα καὶ ἄσφαλα ἄνθη.

Καιρὸς νὰ κοιμηθῶ. Δριμύς καὶ παγωμένος συρίζει ἔξω ὁ βορρᾶς πυκνῶν τὰ μαῦρα σύννεφα τοῦ οὐρανοῦ. Δέξαι με ἀγκάλη λυσιμέριμνος τοῦ ὕπνου, θερμῆ καὶ φίλη, ὅπου δὲν θ' ἀσυνεπῶς τὴν ἀπάτην! Εἰς τὴν πίστιν σου ἐμπιστεύομαι. Καὶ σὺ δὲν θ' ἀμὲν προδώσῃς...

εἰς τὰ ἐργαστάσιά των. Κύπτει πρὸ τῆς τραπέζης τῆς ἐργασίας τῆς ἢ πτωχὴ κόρη, καὶ ὁ βιομηχανὸς ἀναλαμβάνει τὸ βραδί τῆς τέχνης του ἐργαλεῖον. Τοῦ κόσμου ἢ ἀνισότης καταλίθει τὴν συνείδησιν. Ὁ εἰς ἀπολαύει ἀκόπως καὶ πλουσίως· ὁ ἄλλος οὐδὲ κοπιῶν κατορθῶν νὰ ζῆσιν ἀπόνως. Μὲ τὴν γλιδὴν τοῦ βίου ὁ εἷς, μὲ ράκη ὁ ἄλλος. Εἰς τὸ θέαμα τῆς φύσεως, τέρπει τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ δι' ὄξυγόνου ἀμιάντου, παρθενικοῦ ἐντελῶς, ζῶ γονεῖ τοὺς πνεύμονας καὶ τὸ αἷμά του ὁ εἷς. Ὁ ἄλλος οὐδέποτε εὐκαιρεῖ νὰ τρέξῃ εἰς τὴν ἐξοχὴν· καὶ ἂν ἔχη τὸν καιρὸν, δὲν ἔχει τὰ μέσα! Θεωρεῖ νυθημερὸν πρὸ αὐτοῦ τοὺς τοίχους τοῦ ἐργοστασίου· ἀναπνεῖ ἀτμόσφαιραν μεμυλυμένην, καὶ ἀντὶ τοῦ πανοράματος τῆς φύσεως ἀτενίζει, τὰς πρώτας τῆς βιομηχανίας ὕλας καὶ τῆς τέχνης τὰ ἐστιβωμένα ἢ ἄξεστα ὄργανα. Καὶ τί νὰ εἴπῃ ὁ θερμαστής, ὁ εἰς τὸ κύτος τοῦ πλοίου ἀσθμαίνων, καὶ ἐν μέσω τῆς ἀναψυκτικῆς αὔρας τῆς θαλάσσης πυθῶν ὀλίγον ἀέρα ἀπὸ τοῦ βάλους τῆς καμίνου του ; Τοῦ καμινάπτου ἢ θεά μᾶ; θλίβει. Ἄλλ' ὁ ἐργάτης τοῦ ἀνθρακωρυχείου, ὁ

φθίνων εἰς τὸ σκοτεινὸν ἐκεῖνο βάρβαρον, ὁ γεννώμενος καὶ ἀποθνήσκων εἰς τὰ ὑγρά ὑπόγεια τῆς γῆς, ὅπου οὐδέποτε ἐλίσθηται ἀκτῖς ἡλίου, οὔτε πνεῦμα ἀέρος ἄγιν οὔτε κητὰ θάνει ποτέ, οὔτε βλάστησις ἐπιφαίνεται ἕτε φῶς, ὅπου ἢ χαρὰ εἶναι ἄγνωστος, ἢ δὲ ἀδυσώπητος ἀνάγκη τῆς ζωῆς φονεύει τὴν ζωὴν καὶ τὸ ὄχρον ἔτι μειδιᾷμα εἰς τὴν ὄχρον χεῖλος τοῦ ἐργάτου· ρακενδύτου καὶ πεινῶντος!

Ἔσεισα ἐλαφρῶς τὸν κορμὸν μικρᾶς ἐλάτης. Πυκνὸς ὄμβρος κατεκάλυψε τὴν κεφαλήν μου. Ἰπὸ οὐρανὸν γλαυκὸν καὶ διαυγέστατον ἐνόμισα ὅτι βρέχει. Ἦτο δρόσος πρωϊνῆ. Ἐθαύμασα τὰ ὄρατα χρώματα, ἅτινα ἀπετέλουν αἱ ἡλικίαι ἀκτῖνες πίπτουσαι πλαγίως ἐπὶ τῶν δροσοστίατων δένδρων καὶ τῆς ἀρχικῆς πόας τοῦ ἐδάφους, ἐφ' ἧς ἐστὶλθον οἱ διαφανεῖς ὑγροὶ μικρογάστρι. Ἡ ἀρχομένη ἡμέρα ἀντιπαρίστα τὴν ἀκμὴν, τὴν ἐλπίδα καὶ τὸν δρόμον τῆς νέας ἡλικίας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν δύσιν, ἐν ἧ, παρὰ πᾶσαν τὴν μεγαλοπρέπειαν, βλέπει τις τὴν παρακμὴν καὶ τὸ ἐπερχόμενον τέλος, τὴν λήξιν τοῦ φωτός καὶ τοῦ σκότους τὴν ἐναρξιν...

Φαιδρὰ σκέψεις ἐλεύνουσι τὸν ἄνθρωπον, ὅτε ὑψοῦται ἀπὸ τῆς ἀντατολῆς ὁ ἥλιος καὶ αὐγάζει ὁ κόσμος ὑπὸ τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἀκτινοβόλου ἐκείνης μεγαλειότητος. Ἡ δύσις, τούτων τῶν, πληροῦ μελαγχολικῶν πάθους τὴν ψυχὴν. Κατὰ τὰς ὥρας τῆς αὐγῆς ὁ πλανώμενος εἰς τὰς κορυφὰς τῶν λόφων ἀ-οθαίνει εὐθυμὸς, γοργᾶ καὶ διαυγεῖς ἔχων τὰς σκέψεις, καὶ πύθων, γνωρίζει τί ποθεῖ. Ἄλλ' ὁ ἀπὸ τοῦ βάλους τοῦ δάσους θεωρῶν ἀπεργόμενον τὸ ἄστρον τῆς ἡμέρας καὶ μετὰ τὴν ἡμέρας προπετοῦς ἀναφανόμενα μόλις εἰς τὴν ἀντατολὴν τὰ πρῶτα τῆς νυκτός ἄστρα, ἐκεῖνος πάσχει ἀκκνησῶς, μελαγχολᾷ βηθέως, θέλει, ἐπιθυμεῖ τι, ὅπερ ὅμως ἀδυνατεῖ νὰ ὀρίσῃ. Καὶ ὅταν ἐρυθρόχρυσος ἀμφιλύκη χρωματίσῃ τὴν μεσημβρίαν, ὅταν ἢ μυστηριώδης ἐκεῖνη σιωπὴ τῆς ἀρχομένης νυκτός ἐκταθῆ ἐπὶ τῆς πεδιάδος καὶ τοῦ δάσους, τότε ὁ πῦρ τοῦ ἀγνώστου πιεζει τὴν ψυχὴν, καὶ ὅστις τὴν πρῶτα ἀπέμαξεν ἀπὸ τοῦ προσώπου του τὴν δρόσον τῶ οὐρανοῦ, κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀπομάσσει ἀπὸ τῆς παρεΐας του τῶν ὀφθαλμῶν του τὴν καίουσαν δρόσον, αὐτομάτως ἀνθλύζουσαν ὑπὸ τὴν πίεσιν ἀγνώστου πύθων καὶ ἀπροσδιορίστων ρεμβασμῶν καὶ αἰσθημάτων. Ἄρα ἐσπερινῆ σείει τὰς κορυφὰς τῶν αἰγείρων· σκαλεύει τὰ μολυβδοπράσινα φύλλα τῆς πίτυος, παράγει τὸν περιπαθῆ ἐκεῖνον καὶ ὄνειροπόλον στεναγμὸν τῆς αἰολικῆς λύρας, ὅταν τὸ ἥπιον πνεῦμα τοῦ ἀνέμου ψαύῃ τὰς χορδὰς

τῆς. Ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος ἐκτυλίσεται παράλληλος τοῦ ἐξωτερικοῦ· πληθύνονται αἱ σκιαὶ ἀμφοτέρων· καὶ δεσμὸς ἐνῶν τὰς ἡθικὰς ἐκτάσεις, ὅπου βυθίζεται ἡ ψυχὴ, καὶ τὰς φυσικὰς ὅπου πλανᾶται ὁ ὀφθαλμὸς, προβάλλει ἡ μελαγχολία, καὶ τὸ πνιγνὸν συναίσθημα ἀορίστου τινος ἀλλὰ πιεστικῆς δυσθυμίας!...

Τὸ ἀπόγευμα τῆς σήμερον διήλθον ὀλόκληρον ἐντὸς τοῦ δάσους. Τὸ μυστήριον τοῦ μοῦ εἶνε προσφιλέ. Βελύτερον καὶ κατηφέστερον τοῦ ἡρέμου ἐν τῇ μελαγχολίᾳ τοῦ μυστηρίου τῆς θαλάσσης, τὸ μυστήριον τοῦ δάσους, εἰς ὠρισμένους ὥρας ἰδίως καὶ ὠρισμένους ἐποχὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐνσαρκοῦται εἰς λαλιὰν τραχεῖαν, καὶ ὀρθοῦται εἰς ὑπερξίν ζώσαν ἀγριωπὴν, ἢ ἐμφάνισις τῆς ὀπίας καὶ ἢ φωνὴ σκαλεύει τῆς ψυχῆς τὴν γαλήνην καὶ τραβάσει τῆς φαιδρότητος τὸ αἰσθημα εἰς τὴν ἡδὴ, μετὰ τῆς φύσεως, σκαλωθεῖσαν ψυχὴν τοῦ ρεμβάζοντος...

Ἐκίνησα ν' ἀναχωρήσω ὅποτε προσήγγιζε πλέον ἢ νύξ, καὶ τοῦ φθινόπωρου ὁ ἀπὸ ἀπέβηκε ψυχρότερος. Εἰσῆλθον εἰς γνωστὴν ἀτραπὸν, ἢν μετὰ πάροδον χρόνου διηρχόμην τότε τὸ πρῶτον, καὶ ὅπου ἀναμνήσεις γλυκεῖαι ἀνεμύχλευον τὸ βάθος τῆς καρδίας μου, καὶ με ἀνέστελλον εἰς ἕκαστον βῆμα.

Ἐνθεν κακείθεν πυκνὰ ἠγείροντο αἱ πεύκαι. Τῆς ἐσπέρας τὸ πνεῦμα ἡρέμον ἐφέρετο διὰ τῶν βελωνοτῶν φύλλων τῶν πευκῶν ἅτινα βραχείας χορδὰς, ἐνταθείσας εἰς ἔρκας κορμῶν, ἠδύνασον νὰ ἐκλάβῃς. Ἐπνεε τὸ πνεῦμα καὶ, ἐμψυχος οἶονοι, ἐμελῶδει ἢ πίτυς τὸ παρατεταμένον ἐκεῖνο, τὸ συρικτὸν καὶ μελαγχολικὸν ἔσμα, ὅπερ τονίζει ὁ ἀνεμὸς ὀλισθητῶν διὰ τῶν φύλλων τῆς καὶ ὅπερ, μελαγχολικὸν πάντοτε, ἀπέβη μελαγχολικώτερον ἡδὴ, εἰς ὥραν ἐσπέρας ὑψηλοῦν στενακτικῶς εἰς τὰ ὦτα τοῦ ἐρήμως διερχομένου τὴν ἔρημον ἀτραπὸν, ὑπὸ τὸ πικρὸν ἄχθος λογισμῶν περιλύπων.

Ἐπὶ τῶν κορμῶν τῆς πίτυος, οὐπω ἐπουλώθοντα, ἐφαίνοντο τὰ βάλαια τραύμα κα, ἅτινα ἠνοίξεν ἡ χεὶρ τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως συλλέξῃ τὸ ἀπὸ τῶν σπλάγγων τῆς ἐκχεόμενου δάκρυον τῆς ρητίνης. Ποία εἰκὼν παραστατικὴ καὶ συμβολικὴ ἢ θεά ἐκεῖνη τῆς πληγῆς, τῆς ἀνεπουλώτου πληγῆς, ἐπέθεν ἐστάλαξεν, αἵματος δίκην, ὁ ρητινώδης πολτός! Ποία εἰκὼν πληρωθείσης καρδίας καὶ ζωῆς, αἰμασσύσης ἀκόμη, ἢ ἐλπίδος τραυματικῆς... καὶ ψυχορραγούσης εἰς εὐτυχίας ἢ δυστυχίας μεταίχμιον! Ὁ χρόνος ἢ ἐπουλώσῃ τὴν πληγὴν τῆς πεύκης· τῆς καρδίας ὅμως τὸ τραῦμα τίς θ' ἀπὸ πρῶτον, καὶ τίς θ' ἀπὸ τῆς ἐκπληρωθῆς...

Ἰπὸ τὸ παρὸν στρώμα τῶν μεμαρμημένων

B

17 Ὀκτωβρίου

Ἡ ἀλλαγὴ τῆς ζωῆς μὲ διέθεσε δυσθύμως κατ' ἀρχάς. Ἦδη συνήθισα. Συνεμορφώθη ἐντελῶς πρὸς τὰς ἐξῆς τοῦ νέου βίου καὶ ὀχυμάζω πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ ἄνθρωπος ν' ἀκολουθῇ ἄλλην δίαιταν ἐκτὸς τῆς ἀγροτικῆς. Αἱ πρωϊνὰ ἐγέρσεις, ὁ δροσερὸς τοῦ ὄρους ἀήρ, τὸ ἄρωμα τῆς πίτυος, τὸ ἀπέριπτον θέλητρον τῶν βουκολικῶν εἰκόνων καὶ τῶν σκηνῶν, αὐτὸ τέλος τὸ «κατὰ φύσιν ζῆν», διανοίγουσι τὴν ψυχὴν μου εἰς ἡδονὰς ἀνεκφράστους καὶ τῶς ἀγνώστους. Ἐὰν οἱ ὀλιγορῶντες τῶν ἀγροτικῶν τέρψεων ἤθελον νὰ γευθῶσι τῶν θελητῶν τῆς ἐξοχῆς, τυχῶς ἢ ἡλαττοῦντο ἴσως τῶν πύλλων ὁ πληθυμὸς καὶ ἢ ἠδύνατο ὁ ἐξοχικός.

Σήμερον τὴν πρωΐαν, περὶ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἀνερχομένη εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ γειτονικοῦ βουνοῦ. Δροσερὰ καὶ εὐσμός ἐπνεεν ἢ ἐωθιγὴ αὔρα. Ἔστην ἀντιθέτως τῆς διευθύνσεως τῆς καὶ ἀνέπνευσα βηθέως καὶ ἀπλήστως. Τὴν ὥραν ἐκεῖνην οἱ ἐργάται τῶν πόλεων ἀπέρχοντο

φύλλων αναγνωρίζω όλους τους έλιγμούς σου, άτραπός αγαπητή. Η φθινοπωρινή όψις σου άνταποκρίνεται έντελώς προς την μελαγχολία και το φθινόπωρον τής καρδιάς μου· και τών ξηρών φύλλων σου ό πένθιμος τριγμός ήγει ώς στονχη ή αδελφή τής ψυχής μου και τής φύσεως, ήν άδυνατεί να καταστείλη μόνος διερχόμενος τώρα τον δρομίσκον, όν, εις διττού έκρος ώρην, διήλθεν άλλοτε συντροφειμένος και εύτυχής. Φθίνεις τώρα, εις του χειμῶνος τήν έλευσιν, άτραπός φίλη και σιγήλη, άλλ' όχι μόνη. Είς το άποφύλλισμα τών δέ δρων και τών ώρῶν σου άνθέων αναγνωρίζω το φυλλορρόημα τών έλπίδων, ότε του χειμῶνος το παγερόν πνεύμα επέλη άποψύχον τής καρδιάς τήν έμπνευσιν και τήν πτῆσιν.

Ένθυμῶμαι ότι έδω, εις την αυτην ακριβώς θέσιν, όπου ή άτραπός αποβίνει μάλλον ολισθηρά, έστη άσθμαίνουσα ή κόρη. Αί παρειά τής ειχον φλογισθεή, τής καρδιάς τής τήν φλόγα άντακλωσασιν. Το άνακκλωμένο στῆθος τής, διαστελλόμενον μετά βίας και συσπυρμένο, άπεπνίγετο εις άδρότητα σιωπηλών συκινήσεων, ως έλεγέ τις ότι δια τής συστολής και διαστολής τής πνοής ήθελε ν' άποδιώξη και να συγκρατήση πάλιν ή κόρη.

Δέν παρήλαε πολὺς χρόνος. Και γιλιετηρίδες όμως είν άν διερρευν, άσβεστος ή έτηρείτο ή μνήμη τής εύτυχούς εκείνης εποχής, ής το άθῶον έρωμα ποτέ, ούδέποτε ή εξημισθη. Αντι ξηρών φύλλων χλόη έσκέπαζε τότε τον δρομίσκον και πλοῦτος και ποικιλία εύχρώμων άνθέων του άγρου, και εύώδεις πνοαί δειλών άλλων άνθέων κεκρυμμένων από τής έρεύνης τον όφθαλμόν και τής συλήσεως τήν χειρα έπλανῶντο μεθυστικαί και γλυκεῖαι εις τήν άτμόσφαιραν τής σκυθρωπής ήδη άτραπῶς. Αντι κλάδων γυμνῶν βλάστησις σφιγγῆλη έκάλυπτε το δάσος, και δροσερά τὰ φύλλα, ίσως αυτὰ αυτὰ ζινα μεμαραμένη κυλιόνται τώρα εις το χῶμα, έψυχον τήν κεφαλήν τής και φιλαρέσκως τήν εκτύπουν εις τον λαιμόν και το πρόσωπον. Η άξινη δέν ειχεν έτι ανοίξει τήν πληγήν εις τήν καρδίαν τής πίτυος. Υπῆρχον όμως άλλα τραύματα, ήδέως οδυνηρά... Οι όφθαλμοί έπληξαν τας καρδιάς και εκ τής πληγής ανέβλυσεν ή μεθη τής αγάπης, άλλά και το δάκρυον... Ηδη έπῆλθε το φθινόπωρον... Να έμπαράνθησκν άρά γε όλα, όπως και τὰ φύλλα αυτὰ; Του δένδρου ή πληγή έθεραπέυθη, άλλ' άνίατον ζή και φλεγμαίνει τής καρδιάς το τραύμα. Του Άγιλλέως το δόρυ δέν υπῆρξεν άπλοῦν μυθολογικόν επινύημα. Έλαίνο ήνοιγε τήν πληγήν και εκείνο μόνον τήν έθεράπευε. Και το τραύμα ο-

περ ήνοιξες εις το στῆθος μου, συ μόνη θα θεραπεύσης—του τραύματος ή αίτία. Τών όφθαλμῶν σου τών ώρῶν μίαν έτι ακτιν συμπαθη, μίαν θωπεῖαν άκόμη επί του ζῶντος και αιμάσσοντος τραύματος...

Νομίζω ότι είνε ή ίδια στιγμή. Ηθέλησε να με τραμάξη, να δοκιμάση αίφνιδίως το υπέρ αυτης ενδιαφέρον μου, ως μοι έλεγεν έπειτα γελωσ. Το χαλαρόν βῆμά τής ένθυμῶμαι ότι έστήριζον υποβαστάζων αυτην από του βραχίονος· ούτως έβαδίσαμεν άχρι τής θέσεως ταύτης, όπου ίσταμην τώρα μόνος. Αίφνιδίως άποσπῆται ορμητικῶς από τής χειρός μου και ρίπτεται γοργῶς προς τήν κατωφέρειαν τής άτραπῶς. Κλάδος δένδρου, εξέχων από του μεγάλου κορμού, εξετείετο πλαγίως άποφάσσαν εις ύψος μικρόν τον δρομίσκον. Ένόμισα, ότι τρέχουσα ή έφρονεῖτο κατά του ξύλου. Έκαμψεν όμως μετά χάριτος εξισίας· έλύγισε το έλαστικόν σώμα τής, εκλινε μικρόν τήν υπερέφκνον κεφαλήν τής και παρήλαε. Το ένδυμά τής εκολποῦτο εκ του τάχους, και τής κεφαλής τής το λευκόν κρηδεμόν εκυμάτιζεν εις τον άέρα, λαμπρόν ως ή ήλιος, εφάμιλλον του κρηδεμόνου τής Ηρας του άυπερθεν κκλύποντος τήν διαν θεάων ήταν, εις τήν άκμήν του περιτέχου στολισμού τής, προέβλεν ή βοῶπις θεός αναζητούσα τήν Άφροδίτην και κροτόν τής. Ηθελε ν' άντλήση νέας καλλονής λαμπηδόν ή μεγαλοπεπεσάτη δέσποινα του Όλύμπου και τών θεαινῶν, όπως, εις τής στιλβαθείσης καλλονής τής το δικτυον, συλλάβη και κοιμίσση τον Κρονίον, τον δυσμενή εις τὰ σχέδιά τής, και από τών χρυσῶν δωμάτων τής, όπου άμβροσίας άρωμα άνεδίδετο, ορμήση πρόμαχος τών Έλλήνων εις τὰ πεδία τής Τροίας. Ομοία προς τήν θεόν, εις του κάλλους τής τήν νέαν άκμήν, μοι έφκινετο τήν ώρην εκείνην ή κόρη, ή γῆνη αυτη ήμίθεος. Έφκισεν εις τής άτραπῶς το βάθος ολισθαίνουσα γοργῶς και εκει κατέπεσεν άκίνητος! Ένόμισα, ότι έφονεύθη. Κατέφκισα άλλοφρονῶν τήν περιέβκλον δια τών βραχιόνων μου, τῆ άπέτειν μυριάδας άλλεπαλλήλων έρωτήσεων, τήν εκάλυψα με άπειρίαν αγωνιωδῶν βλεμμάτων τρυφερωτάτων. Ο τρώμος μου ήτο άνέκφραστος. Ηχηρούς γέλωτας βάλλουσα έγείρεται με άπωθει έλαφρῶς και ορμῆν ανέληθη τήν ανωφέρειαν. Άνεθάρρησα ιδών, ότι ούδέν ειχε πάθει. Σπεύδω τότε τήν φθάνω, άρπάζω τας χειρας τής, και θλίβων τους δακτύλους τής αναστέλλω τήν παιδιάν και τον δρόμον τής. Γελῶ και πάλιν εκφραστικῶς θελκτικοί λακκίσκοι σχηματίζονται άνά μέσον τών παρειῶν τής ήμιλλείει τους ώρῶν τής

όφθαλμούς, και κί μεταξωται και καμπύλαι βλεφαρίδες τής, προσψύουσαι άλλήλας, έγείρονται εις πόλους αντιθέτους άφ' όπου φωτεινός άναπηδῶ ή φλέγων σπινθηρ, ή εκκαύσας και φωτίσας το άδρῶς εκχειλίσκν αίσθημα. Το βλεμμα προσλαμβάνει άόριστον ρεμβην, εις μεταίχμιον ποιήσεως και πραγματικότητας κυμαίνουμένην, και εις όριον ιδανικού και αληθείας. Και δια μέσου τών αδιαλείπτων γελῶτων τής «έφοβήθης;» μοι λέγει χαμηλοφῶνως, και κλίνουσα προς το οὖς μου επαναλαμβάνει με τής θωπευτικωτέρας φωνής τής τον γλυκύτερον τόνον: «καλά λοιπόν! το εκκαμ δια να σε τραμάξω». Και ή γέλως τής, και ή έλαφρά θλίψις τών χειρῶν τής, και έν εκφραστικόν βλεμμα εκ εκείνων, άτινα χαρίζουσι τήν άικνασίαν, διασκεδάζουσι τους φόβους μου και καταποντίζουσι τήν ψυχήν μου εις πέλαγος εύδαιμονίας...

Η εύχάριστος άνάμνησις νομίζω ότι δέν είνε τι θλιβερόν. Ένθυμῶμαι τερπνή άποδιώκει πολλάκις τήν κατήφειαν άνάγει το μειδίημα εις το άπομαθόν το μειδίημα χείλος, άνακουφίζει το βάρος μελαγχολίας άποπνιγούσης συνεχῶς πᾶν άλλο εύφορόσυνον συνκίσθημα. Έάν δέν ζή τις πλέον, ένθυμείται ότι εξησεν. Ο ούδέποτε ζήσας έν τῷ βίῳ, εκείνος δικαιοῦται να εκφέρη πικράν κατά τής ζωής και τής τύχης του κατάραν. Έάν τις υπῆρξε και δέν υπάρχη πλέον, είν εχάρη άλλά δέν χαίρη, είν ακτινοβόλος διήλθεν εις του κόσμου τήν κορίστραν άλλ' άφανής βαδίζει ήδη άδιάφορος εις τον δρόμον τής υπολειφθείσης ζωής, δια τί βραθυμεῖ, άφ' οῦ ή αιωνία άλλαγή είνε ή νόμος και το στοιχείον του κόσμου; Τι το διακός εις τήν σφαίραν ταύτην; Και είν σταθερόν είνε μόνον το άσταθές, δια τί να μᾶς λυπη ή έφ' ήμῶν και καθ' ήμῶν εφορμογή του ανκλωϊώτου τούτου φυσικού νόμου; Έάν το άμεταβλήτως σταθερόν διεῖπε τὰ ανθρώπινα, ποία θα ήτο ή τύχη του υπό τήν συμφοράν εισερχομένου εις τήν ζωήν και υπό τήν οδύνην τής βίας ή τής ανάγκης κύπτοντος και θρηνοῦντος, άλλ' άτενίζοντος πάντοτε εις έλπίδα τινά προσεχούς βελτιώσεως; Ποία θα ήτο ή άηδία του εύτυχοῦντος, οστις, άγνωῶν τήν δυστυχίαν, δέν θα ήδύνατο να κρίνη τής εύτυχίας τήν άπόλασιν και το ευεργέτημα; Προσάκεις ή επί το χειρόν μετατροπή τής τύχης, το ράπισμα τής Μοίρας, τής δυστυχίας ή διωγμός, πυσάκεις δέν έβελτίωσε τον άνθρωπον και δέν κατέστειλε τον τῶν του, δέν έταπεινωσε τήν όφρῶν του, δέν εστάλαξεν εις τήν άπάνθρωπον καρδίαν του τής συμπαθείας το αίσθημα, δέν έμύησεν αυτόν τας άγνωστους ήδονάς τής αγάπης και τής χάριτος!

Ο βλοσυρός όφθαλμός, ή τήν προκλήσιν και τήν ύβριν εκκοντίζων, έγένετο πρῶτος. Τής γλώσσης ή υπέρφρων τόνος ή το τραχὺ σκῶμμα μετετράπη εις γλυκεῖαν λαλιάν παρμυθία. Τις θα ήδύνατο να κάμψη, τίς να μεταβάλη τήν προπέτειν του σκληροῦ και άλλζόνος εις ή τής δυστυχίας ή μάστιξ; Και είν έβελτίωσε ή άπάνθρωπος τήν ψυχήν και τήν καρδίαν αυτου, είν τήν βελτίωσιν προεκάλεσεν ή όργή και ή δυσμένεια τής τύχης, δια τί υπῆρξε κακή, δια τί έβλαψε τον διωκόμενον, άφ' οῦ κατέστησεν αυτόν κκλύτερον, μετέτρεψεν εις συμπαθη τήν θηριώδη ψυχήν του, εκαλλιεργησε τήν αγέοργητον και χέρσον γῆν τής καρδιάς, άφ' ής έβλάστησεν, υπό του δακρύου του πόνου άρδευθέν, το θεῶν άνθος τής φιλανθρωπίας;...

Του οικίσκου τήν σιωπήν ταράσσει αίφνης αγωνιώδης κρυγή του χωρικού. Σπεύδω άνησυχως, και υπό το φῶς βλέπω τον άγχιόν άγρότην κοιμώμενον. Το πρόσωπόν του διατηρεῖ έτι τὰ σημεῖα τής αγωνίας· άναπνέει ταχέως και ανωμαλως και φκινεταί ώσει άρτι λυτρωθείς δεινού έφιάλτου. Έάν έπίστευον, ότι ήτο ενόγου συνειδήσεως κρυγή ή φωνή, ήν έβκλεν ή άνθρωπος αυτός, θα τον άπέπεμπον παρχρημα, ίνα μή δια τής αναπνοής του μολύνη του οικου τήν άτμόσφαιραν. Να έφόνευσεν άρά γε; Άλλ' είνε τόσο άγχιός. Είνε ψεύστης, σικοφάντης, μογθηρός διαβολεύς, κκόγλωσσος, κίβδηλος, άπατεῶν, υποκριτής, άπιστος, ύπουλος!... Ω! πόσος κακίος δύναται τις να παρκατάξη... Ούδέν τούτων θέλω να πιστεύσω δια τον άκακον αυτόν άνθρωπον. Αποδέχομαι μάλλον ότι ούχι ως δράστης άλλ' ως θυμ ή ταλαίπωρος εφοβήθη και έφώναξεν. Ίσως τον κατεδίωκον καθ' ύπνον, ίσως υπό ψευδή κατηγορίαν έσύρετο εις φυλακήν, όπου θα απέθνησε φυσικός, καθ' ήν ώρην θα επιστοποιεῖτο ή άθώότης του και θα διατάσσεται ή άπόλασις του. Έπλησίασα το κρηῖον και παρετήρουν προσεκτικῶς το πρόσωπον του. Πρόδρομο νέας αγωνίας εφκινοντο επί τής ύψέως του· οι μύες συνεσπῶντο, επνευστικαί και ταχυτέρα έφερετο ή κυκλοφορία. Μοι έφάνη ότι ή έφιάλτης τον έπέλεξεν εκ νέου. Η προσπάθει να κινήση τὰ μέλη του και ή αγωνία του, διότι δέν ήδύνατο, ήτο κατάρηλος. Έπειν τήν χειρα, ίνα τον άφπνίσω και τον λυτρώσω ταυτοχρόνως από τής στενοχωρίας. Δέν ειχον έτι έγγίσει το στῆθος του, ότε, τρομερόν βάλλων κρυγήν βραχνήν, ανεπήδησεν εκπληκτος. «Τί εχεις;» τῷ ειπον. Ο ταλαίπωρος! δέν ήδύνατο να συνέλθη. «Κύριε, κύριε», ήρξατο ψελλίζων. Άνθρωποι πλούσιοι. εύγενείς, γραμματισμέ-

νοι, ὑβρίζον τὴν οἰκογένειάν μου, τὴν τιμὴν τῆς... ὁ κόσμος ἐγέλασε· κανεῖς δὲν ὑπερασπίσθη τὸν ἀδικούμενον. Ἔτσι κάνουν εἰς τὰς μεγάλας πόλεις;». Καὶ κατεπλήσσετό ὁ ἔντιμος χωρικός, ὁ εὐθύς τὸν χαρκαίτην καὶ τὴν ψυχὴν. «Κοιμήσου», τῷ εἶπον· ἀνοιρον ἔβλεπε, δὲν ἦτο τίποτε· οἱ ἄνθρωποι τῶν πόλεων δὲν εἶναι τὸσον κακοὶ, ὥστε νὰ δολοφονῶσι διὰ τοῦ μειδιάματος καὶ τῆς γλώσσης. Κοιμήσου. Κεληνήματα», καὶ ἀπῆλθον συνκαπορέων τὸ πῶς.

Ἡ συκοφαντία! ἡ κακολογία! ἡ καταλαλιά! ἡ ὑπουλος ὑπονοήσεις τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἡσυχίας τοῦ ἄλλου, εἶχον τρομάξει τὸν ἔντιμον χωρικόν. Ποῖαν ἰδέαν θὰ ἔλαβε περὶ τοῦ λεγομένου πολιτισμοῦ τῶν πόλεων, ὅπου ἀντὶ κακούργων ἐνόπλων προσβαλλόντων δημοσίᾳ, συναντᾷ τις δολοφόνους φονεύοντας ὑπόυλος τὰς ὑπολήψεις. Καὶ ἐγὼ εἶπων αὐτῷ, ὅτι τῶν πόλεων οἱ κάτοικοι δὲν εἶναι οἱοὶ τοὺς ἐφρντάσθη, ἴσως δὲν εἶπον ἐντελῶς τὴν ἀλήθειαν! Συκοφαντία, δειλὴ δολοφόνος τῆς τιμῆς τοῦ ἀνυπόπτου ἡμίματος, εἶσκι τὸ ῥυπαρότερον στίγμα, ἢ δυσωδέστερα πληγὴ τῆς κοινωνίας, ἥτις σὲ ἀνέχεται καὶ διὰ τῆς ἀνοχῆς τῆς σὲ τρέφει. Μαρκίνεις τῆς κόρης τὴν ἀλιότητά, συντρίβεις τῆς ὑπάνδρου τὴν ὑπόληψιν· φαρμακεύεις τῶν ἀνθρώπων τὴν ψυχὴν καὶ ταρασσείς αὐθιχέτως τὴν ἡρεμίαν. Ἐρπετὸν βρωμερὸν τολμᾷς νὰ προβάλλῃς τὴν κεφαλήν σου καὶ νὰ ρυπαίνῃς καὶ τὸν βύρβρον. ὅπου κυλίεσκι. Ἡ ἀνοχὴ, ἡ ὀλιγωρία, ἡ περιφρόνησις τῆς κοινωνίας σὲ ἐνθαρρύνει ἴσως... Ποῖον μᾶθημα θὰ ἦτο διὰ τοὺς ἐνόχους ἀνεκτιχοὺς, τοὺς δειλοὺς, τοὺς εὐπίστους καὶ ἐντροφῶντας ἀκροατὰς τῆς ἠθικῆς τῶν συμπολιτῶν τῶν δολοφονίας, ἢ ἐκπληξίς τοῦ ἀφυπνισθέντος ἐκείνου ἀγρότου, ὅστις ἔφριζεν εἰς τὴν ἰδέαν, ὅτι καθ' ὕπνου ἄνθρωποι λεγόμενοι εὐγενεῖς, τῶν πόλεων κάτοικοι, ἐκκαλόγησαν αὐτὸν καὶ διέσυραν τοῦ οἴκου του τὴν τιμὴν!.. Πόσον εἶναι τῆς περιφρονησεως ἀξιοὶ οἱ μὴ αἰσθάνομενοι ἐν ἐκυτοῖς τὸ θάρος νὰ πατάσσωσι τοὺς φύλους πασῶν τῶν κλάσεων καὶ τῶν ἀποχρώσεων, ἀλλ' ἀποφεύγοντες, ἵνα «μὴ κἀνωσιν ἐχθροὺς!», καὶ ἀποφεύγοντες κηρύσσοντες ἐκυτοὺς σινοενοχούς τῶν φύλων αὐτῶν; Πόσον

ἀδικοῦσι τὴν κοινωνίαν ἐν ἡ ζωσιν ὅσοι δὲν αἰσθάνονται ἐν ἐκυτοῖς τὴν δύναμιν καὶ τὸ καθήκον ν' ἀναγκασθῶσι τῶν ἀδικουμένων τὴν ὑπεράσπισιν καὶ νὰ ἀμύνονται ὑπὲρ τῆς ὑβριζομένης, τῆς συκοφνητομένης ἀλιότητος; Καὶ ἐὰν ἐπιχειρῶσιν; Ἐὰν σκοπίμως καὶ τεχνηέντως πειρῶνται νὰ προκαλέσωσι πλατυτέραν τὴν καταλαλιὰν τῆς ἀκαθάρτου γλώσσης τοῦ συκοφάντου, ἐὰν δὲν ἀποκόπτωσιν κῆτοςτιγμῆι τὸ θολερὸν ρεῦμα τῆς ὕβρεως κατὰ τῶν ἀπόντων, κατὰ τῶν γειτόνων καὶ τῶν συμπολιτῶν τῶν πρὸ τῶν ὁποίων πολλὰκις ταπεινοῦνται ἀνελευθέρως καὶ δουλικῶς!.. Καὶ ποῖον ὄνομα νὰ δῶσιν εἰς τὸν ἀνκνδρον ἐκεῖνον καὶ τὸν ἀνώνομον, ὅστις, μὴ φειδόμενα τῶν ἀνδρῶν, δυναμένων ὁπωσδήποτε νὰ τὸν πατάξωσι, διασῶρει καὶ τὰς γυναῖκας... Καὶ πῶς νὰ χαρακτηρίσῃ τις τοὺς γελῶντας ἀκροατὰς, τοὺς οἰκοδεσπότης τοὺς παρέχοντας ἄσυλον εἰς ῥυπαροὺς σκώληκας κυλιομένους καὶ τρεφομένους εἰς τὸ τέλημα τῆς συκοφνητίας; Θὰ πληρώσῃ ὅμως ἀσφαλῆ ἀντίποινα πᾶσα κοινωνία ἀδικοφροῦσα ἢ ἀνεχομένη τοὺς συκοφάντας! Ὁ σκώληξ θὰ ἐγείρῃ τὴν κεφαλὴν του· τὸ ἐρπετὸν θὰ σκορπίσῃ τὸ δηλητηριῶν του... τὰ θέλη, ἄνισα χαιρεκάκως ἢ ἀδικφῶρος θεωροῦμεν ταυεούμενα κατὰ τοῦ πλησίον μας, καὶ ἔτινα οἰζύνομεν διὰ τῆς σιωπῆς καὶ τῆς ἀνοχῆς μας, θὰ στραφῶσι καὶ καθ' ἡμῶν, διότι ἡ συκοφνητία οὐδενὸς φειδεταὶ οὔτε ἀποκρτερεῖ. Τότε θὰ ἐννοήσῃ ἐκκστος, ὅτι κοινωνία μὴ συνκαπομένη διὰ τιμίαις ἀλληλεγγύης, μὴ θεωροῦσα ἴδιον τὸ κατὰ τῶν ἄλλων ἀδικον τραῦμα, μὴ ἔτοιμος ν' ἀμυνθῇ ὑπὲρ τῶν ἀδικῶς ὑβριζομένων μελῶν τῆς, εἶναι κοινωνία σεσηπητῆ ἀναδίδουσα θανατηφόρα μιᾶσματα, ὑφ' ἃ πλανᾶται καὶ πλήσσει ἀσφαλῶς ὁ ἠθικὸς θάνατος...

Ὁ ἀλέκτωρ φωνάζει εἰς τὴν αὐλήν. Ἀποσύρω τὰ ζύλα ἀπὸ τῆς ἐστίας, σιέπω τὴν ἀνθρακιὰν διὰ τῆς τέφρας καὶ πορεύομαι εἰς τῆς κλίνης τὸ ἄσυλον. Τρέχουσιν ἀνεπισιθῆτως αἱ ὄρακι, ὅταν κοιμώμεθα. Μέγα κέρδος νὰ βλέπη τις βραχυνόμενον ἀπόνως ὁπωσδήποτε τὸ νῆμα τῆς ζωῆς του. Ποῖα ἀνκαλούφισις καὶ ποῖα χαρά! Νὰ μὴ αἰσθάνεταί τις δι' ὀλίγας ὄρας...

Γ.

21 Ὀκτωβρίου

Ἐν τῇ ἀγροτικῇ μονώσει, εἰς ἣν ἐκουσίως καὶ εὐχαρίστως ὑπέβηλον ἐμκυτὸν, συντρίφους ἔχω τὰς ἀχωρίστους σκέψεις μου, τῶν ὀλίγων ἐκλεκτῶν διβλίων μου τὴν σοφὴν καὶ ὑγιᾶ δι-

δασκαλίαν, τὰς ἐπὶ τοῦ κόσμου καὶ τῆς κοινωνίας μελέτας καὶ παρατηρήσεις μου. Ἀλλάσσωσι τοῦ ἐνικυτοῦ αἱ ὄρακι καὶ τῆς ἡμέρας τὰ στάδια. Καὶ τοῦ ἀνθρώπου αἱ ὀρέξεις, αἱ ἐντυπώσεις, αἱ διαφοραὶ ἐκτιμήσεις καὶ αἱ ἰδέαι, τὰ αἰσθημῆματα αὐτὰ ἀλλάσσωσιν ἐπίσης, ὑποκείμενα εἰς τὸν ἀδυσώπητον τῆς γενικῆς ἀλλοιώ-

σεως νόμον... Δὲν ἀγαπῶμεν ὅπως ἄλλοτε· ἀλλ' οὔτε καὶ ὡς ἄλλοτε ἐγυθίζομεν. Τῶν συμπαθειῶν ἡμῶν ἢ ἐλάττωσις ἀνεῖρε τὸ ἀντίβρον αὐτῆς ἐν τῇ μειώσει τοῦ μίσους μας. Θυμιάζομεν ὀλιγώτερον ὀλιγώτερον ἐνθουσιῶμεν, σκεπτόμεθα πλείοτερον καὶ πλείοτερον σταθμίζομεν τοῦ κόσμου τὰ παραδόξα καὶ τὰ φαινόμενα, ἀκατανόητα πολλὰκις, καὶ τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ τὰς ποικιλωτάτας αὐτοῦ ἐμφανίσεις... Πάντα τὰ γήινα βαίνουσιν εἰς βραθυμίαν ἀλλοίωσιν ἐν τῇ γῆ. Καὶ βαθύως· μήπως καὶ ἡμεῖς δὲν ἀλλοιοῦμεθα, χωρὶς νὰ φαινώμεθα, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν;...

Διαφῶρος μελετᾷ τις τὸ θεῖον, τὸν κόσμον, τοὺς ἄλλους καὶ ἐκυτὸν ὑπὸ τῷ ἀκτινοβόλον πῶς τῆς ἡμέρας, καὶ εἰς ἄλλας βυθίζεται μελέτας σπουδάζων τὸ πᾶν ὑπὸ τὴν σιωπηλὴν μεγυλοπρέπειαν τῆς νυκτός. Ἡ ἐρημία, ἡ μεσονύκτιος ὄρα, ἢ βραθυμία αὐτῆ περὶ μου μύνοσις καὶ ἡ σιωπὴ, ἐγείρει τὰς πτήσεις τῆς ψυχῆς, εἰσηγεῖται τὴν αὐτοεξέτησιν, ἐξάπτει τὸ ζάκαματον αἰσθημῆμα τῆς ἐρεῦνης, ὅπερ ἀδιαλείπτως ἐλαύνει τὸν ἄνθρωπον. Ποῖον βαθύμυστηριον, ποῖαν εὐρεῖαν πολυμερῆ καὶ πολυπλοκον, ποῖαν ἀκατάληπτον ἐνοσίαν ἐγκλείει ἡ λέξις αὐτῆ!... Τὴν προφέρομεν ἀδιαλείπτως, ἐλαχίστα ὅμως οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι ἐμβυθίζομεν εἰς τὴν σημασίαν τῆς! Ἐρπυῶμεν τὸ πᾶν ἡμῶς αὐτοὺς ἐν τούτοις ἀφήνομεν ἀνερευνητοὺς. Ἀδιαφοροὶ περὶ τὸν ἴδιον ἡμῶν οἶκον, περὶ τὸν ἐσωτερικὸν ἡμῶν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἐκτός, κίρουμεθα εἰς σφίρας ζῆτας, οἰνεῖ ποθοῦντες πητρίδα ἀγνωστον, ἥς τὴν ἀόριστον ἀνάμνησιν ἐφέρομεν μετ' ἡμῶν ἐνσκαρωθέντες... Ἀνερχόμεθα εἰς τοὺς οὐρανοὺς... Γνωρίζομεν πόσον βάρος ἔχει οὐράνιον τι σῶμα, ποῖα εἶνε ἡ ἡμερησία καὶ ἡ ἐτήσια περιφορὰ του, ποῖαν ἐκτασιν ἔχει, ποῖαν ἐντασιν τὸ πῶς του, ποῖον τάχος, πότε ἐκλείπει καὶ πότε ἐπανέρχεται. Δεσπόζει δυστυχεῖς, ἐγκυταλείπομεν τὸ στερέωμα καὶ ἐκ τῶν οὐρανίων ἐπιστρέφομεν ἐδῶ, εἰς τὴν φυλακὴν μας. Ἐρπυῶμεν τὰ σπλάγγνα τῆς γῆς, ἀναλύομεν τὰς οὐσίας τῆς, γωνεύομεν τὰ μέταλλά τῆς, διυλίζομεν τὰς δυνάμεις τῆς. Ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν κυριαρχίαν καὶ τὴν μυστηριώδη δύναμιν τοῦ πνεύματος διαμάζομεν τὸν ἄπειρον ἔγκον τῆς ὕλης. Ὁ ἀνήσυχος ἡμῶν νοῦς οὐδέποτε κορηννυται ἐρευνῶν. Ἀπὸ τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ ριπτόμεθα εἰς τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον. Καταμετροῦμεν τὸν πυθμένα του καὶ ἐπισκεπτόμεθα τὰ ὑπὸ τὴν θάλασσαν σπήλαια. Ὁ ἄνθρωπος, ἢ ἐπιστήμη του ὑπέταξε τὰ πάντα. Ζῶντα καὶ ὄρατὰ ἐμφανίζονται ὑπὸ τὸν ἐνοπλον ἡμῶν ὀφθαλμὸν τὰ ἀφανεστάτα μικρόβια. Αἱ

μυστηριωδέστερα, αἱ ἐκπληκτικώτεροι τῆς ἰδιοτρόπου φύσεως παραγωγαὶ, αἱ ζηλοτύπως ἀποκαυπτόμενα εἰς τῆς γῆς καὶ τοῦ ὠκεανοῦ τὰ ἔγκατα, ἀπέβησαν ἢ λεία ἡμῶν καὶ τὸ κτῆμα. Ποῖος δάκμων πλανδαίμων, ποῖος τύραννος ἀναμοχλευτῆς εἶνε ὁ μικρὸς αὐτός, ὁ ἀσθενῆς ἀνθρώπος, ὁ διὰ τοῦ «νοῦ» ἰσχυροτάτος ἐν τῇ ἀσθενείᾳ του; Ἡ φύσις ἤγειρεν ὄρη· ὁ δὲ ἀνθρώπος μετέβηκεν εἰς ἐπίπεδα τῶν ὄρων τοὺς ἀπροσίτους κορμηνοὺς. Ὁ καταπλήσσων ὄγκος ἀφ' ἐνός· ὁ ἄνθρωπος ἀφ' ἑτέρου! Συγκρούονται οἱ ἀντίπαλοι καὶ ἠττήθη ἡ ὕλη, τὸ πνεῦμα ἐνίκησεν. Ὑπερέφελαι ὑψοῦνται αἱ ἄλπεις! Ὁ ἄνθρωπος τὰς διέτρησε, καὶ τὰ σπλάγγνα τοῦ κολοσσοῦ σπαράσσει τῆς μηχανῆς τὸ τάχος καὶ ὁ ἐν τοῖς ἐγκατοῖς συρίζων ἀτμός! Ἡ φύσις ἤνωσε τὰς ἠπείρους δι' ἰσχυμῶν· ὁ ἀνθρώπος τοὺς ἀπέκοψεν! Ὄριζε καὶ ἐπλήρωσε λίμνας· ὁ ἀνθρώπος τὰς ἐξήρπυεν. Ἐξέτεινεν ἐρήμους ἀχανεῖς· ὁ ἀνθρώπος μετέτρεψεν εἰς θαλάσσης καὶ λίμνας τῆς φύσεως τὴν ἐρημον.

Ὁ Πλάστης ἐπέτιμησε τὰ ὕδατα, ἀφάρσας αὐτοῖς τὸ ὄριον, ὅπερ αὐτὸν παρελεύσανται. Ὁ ἄνθρωπος διεφώνησε πρὸς τὸν Δημιουργὸν καὶ ἀπὸ τῆς ἀκτῆς ἀνήγαγε τὰ ὕδατα εἰς ὄροπέδια. Ἀπενήσωσε τὰς ἠπείρους, ἤνωσεν ὑπογείως τὰς γῆσους. Εἰς τὴν φύσιν πλανᾶται ὁ κερκυνός· ὁ ἀνθρώπος τὸν συνέλαβε· καὶ τὸν πυρφόρον μονάρχην τοῦ ἀγνοῦς ἐνέκλεισεν ἀδόξως εἰς τὰ βάθη φρέατος ἑλεεινοῦ. Ἐν ὄρα ἡλίου κρυπτικὸς ὁ ἀνθρώπος παράγει βοογῆν. Εἰς δριμυτάτην ἐποχὴν χειμερικοῦ παγετοῦ, ὄριμάζει τεχνικῶς τοῦ θεροῦ τοὺς κερπύς καὶ τοῦ ἔαρος τὴν ἄνη. Ἐν ὄρα σκουρινοτάτης νυκτός παράγει ἰσχυρότατον πῶς σελήνης. Δεσπόζει τῶν ἐκτάσεων. Ἐπὶ τῶν περυγῶν τοῦ ἀεροστάτου διατρέχει τὸ ἄπειρον Ἀνάσσει τῶν ἠπείρων καὶ τῶν θαλασσῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀτμοῦ ἀνέτως καὶ ἀκινδύνως διέρχεται τὰς ἐρήμους καὶ τοὺς ὠκεανούς. Ἡφάνισε καὶ ὑπέταξε τὰς ἀπαστάσεις. Ἐπινεῖ τὰ γράμμματα τοῦ ἀλφαιδῆτου, δι' ὧν συλλαμβάνει καὶ δεσμίαν κρατεῖ τὴν σκέψιν καὶ τὴν ἰδέαν!.. Ἐπινεῖ τὸ πηδάλιον, δι' οὗ διέπει τὸν Λεβιάθαν τῶν θαλασσῶν, τὴν πυρίδα, τὸν τηλέγραφον. Τιθασσεῖται τὰ θηρία· ἐξημερώνει τὰ ὄρεα. Ἐγείρει τὸν Παρθενῶνα· γλύφει τὸν Ὀλύμπιον Δία, γράφει τὴν Ἀναδυομένην Ἀφροδίτην. Οὐδὲν εἶναι ὅτι δὲν δύναται ἐντὸς τοῦ κύκλου του ὁ ἀνθρώπος. Τί δὲν γνωρίζει! Τί δὲν θὰ γνωρίσῃ!.. Εἰς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, τὸ ἐρευνητικόν, ποῖα τῆς ὕλης δυνάμεις θ' ἀντιστῆ, τίς ποτε θὰ διαφύγῃ τῆς ἰσχυρᾶς χειρὸς του τὴν δεσποτείαν; Κυριζρχὸς τοῦ κό-

σμου είναι δούλος έαυτου... Γνωρίζει τους άστέρας, μελετά τους άκεανούς σπουδάζει τὰ έγκρατα τής γής. Γνωρίζει τὸ πᾶν καὶ μελετᾷ τὸ πᾶν. Έαυτὸν μόνον δὲν έμελέτησεν, έαυτὸν άγνωστὸν καὶ οὐδέποτε θὰ γνωρίσῃ... Ὁ σοφὸς ἐν τούτῳ εἶναι νήπιος· ὁ ἐπίγειος θεὸς εἶναι σκώληξ, ὁ κραταῖος άσθενέστατος. Πάντων τῶν μυστηρίων, πάντων τῶν ανθρωπίνων αἰνιγματίων, πάντων τῶν άγνωστων καὶ άκκατηληπτῶν ἐν τῇ φύσει, τὸ μᾶλλον αἰνιγμα, τὸ μᾶλλον άγνωστον καὶ άκκατάληπτον εἶναι ὁ άνθρωπος !..

Έγειρομαι, ανοίγω τὸ παράθυρόν μου, θεωρῶ τὸ στερεώμα καὶ τὴν γῆν. Σκότος εκτείνεται πανταχοῦ. "Ανεμος ψυχρὸς εἰσελεύει· άνκυκᾷ τοῦ χάρτου τὰ φύλλα, καὶ διὰ βιαίας ριπῆς άποσθεννύει τὸ φῶς. Ζόφος έπεχύθη εἰς τὰ άπώτατα τοῦ θαλάμου. Δευτέρῃ τοῦ άνέμου ριπῆ άναντρέπει τὰ λιπαά άντικείμενα τῆς άξέστου τραπέζης, σκορπίζει τὴν σπιρὸν τῆς έστίας, σβύνει τὴν λάμπην τῶν καιομένων ξύλων. Τὸ σκότος βαλυτακτον ἤδη κρατεῖ περίξ μου. "Εκλεισα τὸ παράθυρον. Έντός καὶ εκτός δεσπόζει ἡ μελανὴ νύξ καὶ άδιόρατα συμφύρονται πανταχοῦ άνκυκῆ τὰ άντικείμενα. Ποῦτος γνώφος, ποῦτος πάγος θανάτου, ποῦτον πένθος άδικέραστον καὶ άπόγνωσις άτελεύτητος εκάλυπτε τὴν φύσιν πρὶν ἢ ἡ χεὶρ τοῦ Δημιουργοῦ φωτίσῃ τὸν ἥλιον!..." Ανθρωπε ! κλῖνον τὸ γόνυ πρὸ τοῦ Θεοῦ σου καὶ δόξασον αὐτόν. Μετέχεις καὶ σὺ θεότητος, άφ' οὗ έπλάσθησιν κατ' εἰκόνα καὶ όμοίωσίν του. Εἶσαι μέγας. Γενεῶ Θεός... Θέλησον, διάταξον νὰ επανέλθῃ τὸ φῶς. Λέγει ὁ Δημιουργὸς καὶ γίνεται. "Ανθρωπε ! Εἰπέ καὶ σὺ καὶ γενήσεται. Έν τῷ σκότει προστρέβει ὁ άνθρωπος τὸ πυρεῖον τὸ σκότος διασκεδάσθη, έγεννήθη τὸ φῶς... Εἶπεν ὁ άνθρωπος καὶ έγένετο. Προμηθεῦ υπέρτατα, ιδέα μεγακλυφειστάτη καὶ παράστασις ! Εἶσαι ὁ άνθρωπος αὐτός, ἡ επιστήμη, ἡ έρευνα καὶ ἡ περι αὐτὴν κριτική, ἡ όσημέραι αὔξουσα γνώσις ! Έπὶ τῆς θείας δημιουργίας δημιουργεῖς σὺ τὸ θνητόν δημιουργημα. "Ανάσσει ὁ σκώληξ ! "Υπέταξας τὴν φύσιν ! Διὰ συμβολικῶν σημείων έδέσμευσας τὸν στοχασμόν. "Ηρπασας τὴν έμφυγον φωνήν τὸν ζῶντα λόγον αὐτῆς καὶ τὴν αὔλον έννοιαν, έσπασας αἰχμηάτων, καὶ τῆς διανοίας τὸ άπειρον περιώρισας εἰς στενὸν ὕλικόν ὄριον. Τοῦ νοῦ τὴν σκέψιν, τοῦ πνεύματος τὴν λειτουργίαν, τὴν σύλληψιν καὶ τὴν εκφρασιν περιέλαβες, συνέσφιγγας καὶ ἠρμήνευσας εἰς άφωνα σύμβολα. Τὴν άρμονίαν τῆς μουσικῆς ενέκλεισας εἰς άνκισθητα σημεῖα, καὶ τῶν τόνων τὰς μελωδίαις, τῶν ἤχων τὴν εκφρασιν, τοῦ ἄσματος τὴν γλυκύτητα, τὴν έξαρσιν καὶ

τὴν συγκίνησιν τῆς τέχνης καὶ τῆς φωνῆς, έφυλάκισας εἰς συνθήματα θωβά, λαλοῦντα καὶ κκατανύσσοντα εἰς τὴν άναυδον γραφὴν των. Έδάμασας τὰ πάντα. Έδάμασθησιν ὅμως καὶ υπέκυψας εἰς τὰ πάθη σου...

Συνάπτω τὰς διακοπέισας σκέψεις μου. Ὁ άνθρωπος οὗτος ὁ μέγας, ὁ εκ τῆς γῆς άνελθὼν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εκ τοῦ οὐρανοῦ καταβιβάσας εἰς τὴν γῆν τὸ πνεῦμα καὶ τὴν γνώσιν τοῦ Θεοῦ, ὁ περιφρονῶν τὴν άργῆν τῶν καινομένων στοιχείων, ὁ άδικαφορῶν εἰς τ' άποτελέσματα τῶν μεγίστων τῆς φύσεως επαναστάσεων, ὁ κυρίαρχος τοῦ αἰθέρος, ὁ υπολογίζων τὰς εκτάσεις τῶν άκεανῶν καὶ κκαταμετρῶν τὰς πισότητας τοῦ πίπτοντος εἰς τὴν γῆν ὕδατος, ὁ κκαθορίζων πόσον ὑψοῦται ἡ επιφάνεια τῶν θαλασσῶν, ἐκν μίαν μόνη σταγὼν ριπῆ εντός αὐτῶν, ὁ τὰ μυστήρια τοῦ στερεώματος επιστάμενος, ὁ τοῦ Ὁμήρου τὰ έπη συλλαμβάνων, ὁ τοὺς διαλόγους τοῦ Πλάτωνος, γράφων, ὁ κρατῶν τοῦ Φειδίου τὴν σμίλην καὶ τοῦ Ἀπελλοῦ τὸν χρωστήρα, ὁ άνθρωπος οὗτος ὁ προπετῶς μέγας, ὁ άλαζονικῶς μονάρχης τῆς ὕλης, καὶ ὡς θεότητος πνεῦμα επιπνέων εἰς αὐτὴν, ὑπόκειται εἰς τὴν ὕλην καὶ αποθαίνει τοῦ κώνωπος τὸ έλευεινὸν πκίγιον. Ἡ μεγάλη ψυχὴ του, ἡ ευρυτάτη διανοία του εκκαρτᾷται από τὸν άφανέστερον τοῦ στήθους του μυῶνα, από τὴν λεπτοτέραν τῶν σπλάγγων του μεμβράνην ! Μελετᾷ ὁ Θαλῆς τὰς κινήσεις τῶν οὐρανίων σωμάτων. Ὁ Ἀναξαρχῶρας ἵπταται εἰς άτέρμονας ἠθικὸς κόσμους. Ὁ Σωκράτης εξηγεί τῆς γῆς καὶ τῶν οὐρανῶν τὰ προβλήματα, καὶ ορίζει τὴν ανθρωπίνην σοφίαν εἰς τὸ νὰ γνωρίσῃ ὁ άνθρωπος έαυτόν. Τί θὰ ἤρκει, ὅπως αἱ άπροσπέλαστοι αὐται καὶ υπέρταται πτήσεις τοῦ πνεύματος, αἱ εντελέστεραι καὶ άπροσμάχητοι θεωρίαι τοῦ άληθοῦς καὶ κκαλοῦ δικλυθῶσιν ὡς σάπωνος πομφολυξ ; "Απλουστάτη στομαχική διατάραξις ! Εἰς εἰλεός, μίαν συγκοπήν, βῆξ, γέλωτος τις εἰς φκιδρὸν συμπόσιον φίλων, ἐκ χάσμημα, μικροσκοπικὴ αἷμκτας ρανίς εκφρεύουσα τῆς κυκλοφορίας καὶ πίπτουσα εἰς τοῦ εκκεφαλοῦ τὴν μᾶξαν, τὴν εἰκόνα αὐτὴν τοῦ «μεγίστου ἐν τῷ εκκχίστῳ». Ἰδοὺ ὁ άνθρωπος ! Ἰδοὺ ὁ παντοδύναμος αὐτός ἐπὶ γῆς Θεός ! Μίαν τῶν έντοσθίων στροφή καὶ όνοῦς τοῦ Πλάτωνος, από τῶν Διαλόγων αὐτοῦ, αποθαίνει τὸ πρόγευμα τοῦ ὑπό τοὺς θῶλους τῆς γῆς κκαρυπτομένου σκώληκος!...

Από τοῦ ἠθικοῦ μεγαλείου άτενίσωμεν ψηλαφητήτερον γήινον μεγαλεῖον. "Ας φαντασθῶμεν νικητὴν τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον εἰσερχόμενον εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Τίς μείζων τοῦ Ἑλλη-

νος στρατάρχου ; Δὲν εἶνε μέγας. Εἶνε ὁ μέγας. Τὸ μκντεῖον άνεκήρυξεν αὐτόν Διογέννητον καὶ εἰς τὸ νεῦμά του έντρομος ὑπακούει ὁ ἠττηθεῖς κόσμος, εὐτυχῆς διότι ἠττηθῆ. εὐγνώμων ἠττημένος εἰς τοιοῦτον νικητὴν. Νυστάζει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος... Ἀλλ' ὑπὲρ τὴν κεφαλήν αὐτοῦ βομβεῖ ἵπταμένος ὁ κώνωψ τὰ κεντήματα του ενοχλοῦσι τὴν ρίνα τοῦ κοσμοκράτορος καὶ ὁ βόμβος ταράσσει τὴν ακοήν του. Δεσπόζει τοῦ κόσμου, καὶ ὅμως ὁ κώνωψ δεσπόζει τοῦ δεσπότου. Έγειρεται άσφάλλων ὁ δορυκτῆτωρ, ἀλλ' άνενόγητος ὁ κώνωψ κεντᾷ πάντοτε τὴν ρίνα τοῦ μονάρχου. Θέλει ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλ' ὁ κώνωψ δὲν θέλει. Ποῦ εἶνε τοῦ κοσμοκράτορος ἡ ισχύς ! Θαυμάσατε τὴν δύναμιν τοῦ ανθρωπου ! Ὁ νικητὴς ἠττηθῆ. Ὁ κώνωψ ενίκησε τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον. Σιγᾷ ἐν τούτοις πᾶς βόμβος καὶ εἰς ὕπνου ἠδῆος τὴν κάθοδον εκλεισεν ὁ βασιλεὺς τοὺς οφθαλμούς. Ἀλλ' αἰφνης άναπηδᾷ άγωνιῶν. Εἰς φύλλος επήδησεν εντός τοῦ ώτός του. Ταλίπωρε Ἀλέξανδρε... Ποῦ κκατῆντησε τὸ μεγαλεῖον... Τῶν εντέρων μικρὰ διατάραξις εφόνευσε τὸν φιλόσοφον, κκαθ' ἣν στιγμὴν έλυε τὸ εκκαχότερον τῶν μυστηρίων τοῦ πνεύματος. Μίαν φύλλα κκατενίκησε τὸν κοσμοκράτορα καὶ διέκυψεν αὐτοῦ καὶ ἴσως άνέτρεψε τὰ νέα μεγαλεπήβολα σχέδια !... Τί μυστήριον ὁ άνθρωπος οὗτος, ὁ μέγας καὶ εἰλάχιστος, ὁ ισχυρὸς καὶ άσθενής, ὁ γενναῖος καὶ δειλός, ὁ ὑποτάσων τὸν κόσμον ἀλλὰ δουλεύων εἰς έαυτόν καὶ εἰς τῶν εντόμων τὰς ιδιοτροπούς ὁρέξεις.

Από τὸν λαβύρινθον τῶν συλλογισμῶν, εἰς οὗς ενέπεσον άπροσδοκῆτως, θέλω νὰ εκέλθω· ἀλλὰ μόνος δὲν δύναμαι. Ἐλθέ χεὶρ συμπαθῆς νὰ διευθύνῃς τὸ άσταθὲς βῆμά μου ἤχησον φίλη φωνή, ὅπως εἰς τῆς μουσικῆς λαλιᾶς σου τὴν ἠλὼ άνεύρω τὸ ὀδηγὸν φῶς εἰς τὸ σκότος τῆς σκέψεως. Έν κκαθήμενον, ἐκ νῆμα κκαωστῆς, ὅπως άσφαλῆς εκέλθω τοῦ χάους... Εἰς τοῦ σκαφοῦς καὶ τοῦ ασκαφοῦς τὸ συγκεχυμένον μεταίχιμιον, εἰς τοῦ ζόφου καὶ τῆς λαμπηδόνας τὸ ὑποσκότεινον ὄριον, ὅταν άσταθῆς καὶ διατάζουσα κυμαίνεται ἡ βούλησις καὶ ἡ άπόφασις τοῦ ανδρός, ὡς έλθη τῆς γυναικὸς ἡ χάρις καὶ ἡ μορφή, τῆς άρετῆς τῆς ἡ δύναμις, τοῦ ένδιαφερόντος τῆς ἡ πειθῶ, τοῦ έρωτός τῆς τὸ γόητρον νὰ στρώσῃ τῆς εκζόδου τὴν γέφυρα, νὰ δείξῃ τῆς άληθείας τὸν δρόμον. "Ανευ τῆς γυναικὸς άδοξος νεκρὸς θὰ κκατέκειτο εντός τοῦ Λαβυρίνθου ὁ ἦρωας Θεσεύς. Ἡ Μῆδεια συντρέχει τὸν Ἰάσονα, συντρέβει τὸν οἰκόν τῆς, προσφέρει εἰς τὸν Ἀργοναύτην τὸν θησαυρόν τῆς κκαρδίας τῆς, πολυτιμώτερον τοῦ δέρματος,

καὶ δρέπει τὸ αἶσχος καὶ τὴν επιορκίαν... Εἰς πᾶσαν ἠλικίαν τῆς ανθρωπότητος καὶ εἰς πᾶσαν εποχὴν άνευρίσκομεν τὴν επανάληψιν καὶ τὴν συνέχειαν τοῦ αὐτοῦ δράματος, οὔτινος ἡ εκτύλιξις θὰ παύσῃ, ὅταν θὰ παύσῃ κκαίνουμένος καὶ ὁ κόσμος... Ἀκτις ὅμως φωτίζουσα αἰφνιδίως τὸ πνεῦμα ἡμῶν, συμπληροῦσα τὴν άδυναμίαν, ενθαρρύνουσα εἰς τοὺς διαταγμούς μας, διασκεδάζουσα τοὺς φόβους μας, παρήγορος τῆς ὀδύνης μας εἶνε καὶ θὰ εἶνε πάντοτε ὁ λόγος καὶ γυναικὸς άγαπωμένης ἡ άφοσίωσις καὶ ἡ γοητεία. Τίς θὰ δυνηθῆ ποτε ν' άποφύγῃ τὴν επιρροήν τῆς καὶ τίς θὰ εἶνε τοσοῦτον βέβαιος περι έαυτοῦ, ὅστε ἐκ γαλήνη καὶ πίστει συνειδήσεως νὰ βεβαιώσῃ, ὅτι δὲν θὰ κκαταχράνη βεβήλωσ τὸν θησαυρόν τῆς πρὸς αὐτόν εμπιστοσύνης καὶ άγάπης τῆς εὐγενούς γυναικὸς !..

Έκκεμηδενισμένος ὁ Ἡρακλῆς νῆθει ανάνδρωσ παρά τοὺς πόδας τῆς έρωμένης του καὶ δέσμιος ὑπὸ τὸν έρωτα τῆς Ὁμφάλης προθύμως θέλει νὰ θυσιάσῃ τοῦ κκαρελθόντος τὸ κκαέος, τοῦ μέλλοντος τὴν άφθιτον ὑστεροφημίαν. Ὁ Σωκράτης μεταρσιούται πλειότερον διαλεγόμενος πρὸς τὰς γυναικας καὶ επικζητεῖ απλήστως τῆς συναναστροφῆς των τὸ θέλγητρον καὶ τὸ μάθημα... Ὁ Περικλῆς, ὁ διὰ τοῦ πνεύματος δεσπόσας τῶν αστάτων Ἀθηναίων, δεσπόζεται ὑπὸ τῆς γυναικὸς, καὶ εγγὺς αὐτῆς ὁ μέγας αποθαίνει μεγαλύτερος, ὁ μεγαλοφυῆς μεγαλοφύεστερος ! Τῆς ὠραίας, τῆς ευαισθητοῦ καὶ πνευματώδους γυναικὸς, τίς ποτε ανῆρ, ἰκκνός νὰ τὴν εννοήσῃ, δύναται νὰ εκφύγῃ τὴν επιρροήν ;... Ἀποφάσεις ὕψισται, ὕψιπετέστατα τῆς διανοίας δημιουργήματα συνελήφθησαν, διεπλάσθησαν καὶ διευπώθησαν εἰς πάθος καὶ εὐγενοῦς διαχύσεως στιγμὴν, ὅτε, κκαθήριος, ἐκ μέσῳ τῆς προκλήσεως τῆς ὕλης, κκαίνει ὁ ποιητῆς, ὁ φιλόσοφος, ὁ πολιτευτῆς, ὁ συγγραφεὺς, ὁ κκαλλιτέχνης, ὁ στρατηγός, ὁ ανῆρ τέλος τὴν κεφαλήν αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐδέμ, εἰς τὸν Ὀλυμπον αὐτοῦ τοῦ γυναικείου κόλπου... Πόσα φίλτρα άπετέθησαν εκεῖ !

Δύναται τις νὰ ξηράνη τὰς θαλάσσας καὶ τῶν νεφῶν τὰ γόνυμα καὶ έμπλεα στεφανα, άδαπάνητος ὅμως μεγαλοφροσύνης καὶ αἰσθημάτων πηγή θὰ εἶναι πάντοτε καὶ θὰ μένη τὸ στήθος καὶ ἡ κκαρδία τῆς γυναικὸς. Ἀντίδοτον γλυκὺ καὶ τελεσφόρον, φάρμακον ἰκκαμκτικόν καὶ αἰάνθαστον, ενθύμησις ποθητῆ εὐγενοῦς καὶ ευαίσθητου γυναικὸς, ὄρεξον χεῖρα, ὅπως μας εκκαγάγῃς από τοῦ χάους, φκιδρῶνον σὺ τῆς ψυχῆς τὴν θλῆψιν, πρᾶννον τὴν άληγηδόνα, άνκακούφισον τὸ άχθος τῆς κκαρδίας καὶ επεικκῶς συγγώρησον οἰκτιροῦσα τοῦ ανδρός τὸ ὀλισθημα ἢ τῆς συ-

νειδῆσεώς του τὸν ἔλεγγον... Εὐεργετική ἡ καταστρεπτική, βεβαίως ὅμως ἐκτείνεται πάντοτε ἢ ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐπίδρασις τῆς γυναικός. Ὁ ἀνδρὸς ἀποβαίνει ἥρωας εἰς τὴν φωνὴν τῆς. Εἰς τὴν παράκλησίν τῆς ἐνδίδει ὁ ἥρωας, καὶ εἰς τὸ πρῶτον δάκρυ τῆς ἀποβαίνει δειλός! Εἰς τοῦ ἀνδρὸς τὰ στήθη ἐξάπτει ἡ γυνὴ τὸν ἔρωτα τοῦ καλοῦ, τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ ὄραίου, τὸ θέλητρον καὶ τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς. Σβεννύει ἀντιθέτως τὰς εὐγενεῖς ὁμάδας καὶ κατακρίπτουσα καὶ λυκκίζουσα τοῦ ἀισθηματικὸς τὴν εὐγένειαν, δύναται νὰ ἀνιστηλώσῃ τὴν κακίαν καὶ τὸ ἐλάττωμα! Ἄγγελος φύλαξ τῆς πορείας καὶ τῆς ζωῆς κέπει τὰ βήματά μας, ἐμπνέει τοὺς λογισμοὺς μας, διέπει συνεχῶς καὶ κενονίζει τὰς ἀποφάσεις μας. Ὁ πόθος νὰ καταστῶμεν ἄξιοι τῆς γυναικός, ἢν τιμῶμεν καὶ ἀγαπῶμεν, νὰ δικαιώσωμεν τὴν ἐμπιστοσύνην, ἢν μᾶς ἔδωκε, νὰ προκαλέσωμεν τὴν χαρὰν τῆς, νὰ διεγείρωμεν τὸν θυμὸν αὐτῆς, τὴν ὑπερηφάνειάν τῆς, διότι ἀνήκουμεν ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτὴν καὶ τῇ ἀφιερῶσμεν τὴν καρδίαν μας δεχθέντες τὴν ἰδικὴν τῆς, ἄγει ἡμᾶς εἰς παράβολα ἐγγειρήματα, προκαλεῖ μεγάλας καὶ εὐγενεῖς πράξεις, κεντρίζει τὴν φιλοτιμίαν μας, ἐξάπτει τὴν ἀμιλλάν μας, ὑπαγορεύει τὰς μᾶλλον ἐκτάκτους θυσίας καὶ τὰς ἡρωικωτέρας, τὰς διακρεστέρας τῶν ἀποφάσεων. Ὁ ἔρωας ἀποβαίνει τότε ἡ ἀγνιστήρις φλόξ, ὑπὸ τὸ πῦρ τῆς ἠποιῆς ἀγνίζεται τὸ πᾶν... Κέντρον τοῦ εὐγενοῦς καὶ δημιουργοῦ ἐνθουσιασμοῦ, τοιοῦτος ἔρωας ὑψοῦ τὸ ἀίσθημα, ἐμπνέει τὴν ψυχὴν, καθίρει τὴν καρδίαν, ἐξευγενίζει τὸν χαρακτῆρα, τελειοποιεῖ τὸν ἄνδρα, καθίστησιν ἰδανικώτατον τὸν ἡδονικώτατον ἔραστὴν. Ὁ πηλὸς μετουσιούται εἰς αἰθέρα, ἢ ὕλη εἰς πνεῦμα, ὁ κοινὸς ἄνθρωπος εἰς ἐκτάκτον. Ἡ φίλια, ἡ εὐνοια, ἡ προτίμησις, ὁ ἔρωας γυναικὸς εὐγενοῦς εἶναι κραταιοτάτη δύναμις, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς ἠποιῆς διαμορφοῦται ὁ ἀνὴρ, τελειοποιεῖται εἰς τὰς ἀτελείας του, καθίρειται εἰς τοὺς ῥυθμούς του, μεταρσιούται εἰς τὸ πνεῦμά του. Εἶναι ἡ μουσικὴ ἢ ζωποιοῦσα τὰς ἀψύχους σελίδας, εἶναι ἡ ἐμπνευσις ἢ παράγουσα καὶ ἀναδεικνύουσα τοὺς καλλιτέχναις. Θυμασίος τίτλος τῆς γυναικὸς θὰ εἶναι πάντοτε, ἐὰν κατάρθωσεν νὰ ἐμπνεύσῃ τὸν ἄνδρα, νὰ τρέψῃ εἰς τὸ ὄραϊον τοὺς λογισμοὺς του, νὰ δώσῃ μεγαλόφρονον κατεύθυνσιν εἰς τὰς σκέψεις καὶ τὰ σχέδιά του, νὰ σώσῃ αὐτὸν ἀπὸ τὰς χυδακίτητας τοῦ καθ' ἡμέραν δίου, νὰ δικτυλοδεικτῆσθαι αὐτῷ τὴν ὁδὸν, εἰς τὸ τέμα τῆς ἠποιῆς ἐγείρονται τὰ προπύλαια τῆς ἀθανασίας καὶ περαιτέρω ἢ ἀθανασία αὐτῇ. Ἐὰν ἀρθῇ ὑπεράνω τῶν λοιπῶν

ἀνθρώπων, ἐὰν ὅπωςδήποτε διακριθῇ ἀπὸ τῶν ὁμοίων του, ἐὰν κατακτήσῃ τὸν θυμὸν αὐτόν, ἐὰν δρέψῃ τὴν δόξαν καὶ τὴν φήμην, ἐὰν ἐπιζήσῃ τοῦ θανάτου του, ὅλ τὸ ὑφείλη καὶ εἰς αὐτὴν, διότι καὶ χάριν αὐτῆς καὶ ὅπως τῇ ἀρέσῃ πλειότερον, ἐπέμεινεν ἐργαζόμενος καὶ ἐνεκαρτέρησεν εἰς τὴν ἐπαχθῆ πάλιν τῆς ζωῆς καὶ τὴν μείζονα τῆς φήμης.

Ποία ἀνυπερβλήτος τιμὴ, ποία δόξα διὰ μίαν γυναῖκα, ἐὰν κατέστη ἡ δημιουργός, ἐὰν ἐπετέλεσε τοῦ ἀγαπωμένου φίλου τῆς τὴν εὐφημίαν ἢ συνετέλεσεν εἰς αὐτὴν ; . Εἶναι τότε εἰς τὸ στοιχεῖόν τῆς διότι νὰ καταστῆ τὴν ἀγριότητα τοῦ ἀνδρὸς, νὰ συνέχῃ αὐτοῦ τὴν βιαιότητα, νὰ καθίστῃ ἡπιώτερον τὸν θηριώδη ἐγωισμόν του, νὰ ἀμβλύνη τὴν ἔμφυτον αὐθαιρεσίαν του καὶ τοῦ χαρακτῆρος του τὴν αὐταρχικότητα, νὰ τὸν δαμάξῃ ὑπὸ τῆς γλυκύτητος καὶ τοῦ κάλλους τῆς τὴν ἀκαταμάχητον ἰσχύν, νὰ συμπληροῦ τὰς ἀτελείας του, νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ ἀποκαρτεροῦντα καὶ εὐγενῶς νὰ τὸν ἐμπνέῃ ἀδικαίπτως διὰ τῆς ἀναμνήσεως καὶ τῆς παραστάσεως τοῦ ὄραίου, οὗτος ἢ γυνὴ εἶνε ὁ ἐπὶ τῆς γῆς ἀντιπρόσωπος, εἶνε τῆς γυναικὸς ἀποστολὴ ἐν τῷ κόσμῳ. Φανταθῶμεν πρὸς στιγμὴν τὴν γῆν ἀνευ γυναικῶν. Θὰ εἶμεθα ἴσως ἡσυχώτεροι βεβαίως ὅμως θὰ εἶμεθα καὶ ἀγριῶς χυδαῖοι. Εἰς τὸ ὄραϊον καὶ τὸ σεμνὸν δὲν θὰ ὑπῆρχον τότε ἀνεγνηγερέμενα τοσοῦτον θαυμασία πνευματικὰ μνημεῖα καὶ τόσοι νοοὶ χειροποίητοι ἀνυπερβλήτου κάλλους καὶ ἀρμονίας. Ὁ ἔρωας ὑπῆρξε πάντοτε δημιουργός. Ἡ ἀρχαία Ἑλλάς ἔταξε τὸν ἔρωτα μεταξὺ τῶν τεσσάρων πρῶτων καὶ ἀρχικῶν στοιχείων τοῦ κόσμου. Ἡ συνεκτικὴ ἰσχὺς του, ἡ ἐμπνεύουσα καὶ δημιουργοῦσα δύναμις του, ἡ ἀκαταμάχητος ἔλξις του, ἡ δεσμεύουσα μὲ χαλυβδίνους μὲν γλυκεῖς ὅμως δεσμοὺς, ἡ δύναμις του αὐτῇ καθ' ἡς οὐδὲν ποτε ἡδυνήθη ἢ θὰ δυνήθη, προσέβαλεν ἀμέσως τὴν ἀντίληψιν τοῦ μεγαλοφυοῦς Ἑλληνικοῦ κόσμου, καὶ ὁ θεὸς ἔρωας, ἐκτὸς τῶν νεῶν τῆς καρδίας, ἔσχεν ἰδίους νεοὺς τεχνικοὺς καὶ ἀπῆλαυσεν ὑπὸ τὸν ἴμερον τῆς ἡμέρου ἐκείνης κοινωνίας καὶ ἐποχῆς τῆς δικαιότερας καὶ θερμότερας λατρείας, ἣτις ἐπέζησε τοῦ ἀπολεσθέντος ἐκείνου κόσμου καὶ θὰ ἐπιζήσῃ ἐσχαί. Ἐὰν ὅμως δὲν ὑπῆρχε γυνή, οὐδὲ ἔρωας θὰ ὑπῆρχε, καὶ τούτου ἐλλείποντος, ἡ ἐμπνευσις τοῦ ὄραίου, τὸ ὄραϊον αὐτὸ, μὴ ἔχον τοὺς θαυμασιωτέρους αὐτοῦ εἰσηγητὰς καὶ λητουργοὺς, οὔτε θὰ ἐβλάστανεν οὔτε θὰ ἐκαλλιεργεῖτο ἐν τῇ γῆ...

Πόσοι ὅμως λυχνίαι διανοίας, πόσοι ἄνδρες φωτεινοῦ πνεύματος ἀπεσθέσθησαν πρωίμως καὶ

ἀδίκως, διότι ἀπαισίως ἔδρασαν ἐπ' αὐτῶν ἡ γυνή, ἢν πεπωμένως συνήτησεν εἰς τὸν δρόμον των !... Ἐν ᾧ ἡ μίαν καθίστα ποιητὴν τὸν πεζὺν, ἢ ἄλλη ἀπεζώου τὸν ποιητὴν... Ἡ εὐγενὴς φύσις ἀπεπνίγη εἰς τοὺς παντοίους τριβύλους τοὺς πέριξ αὐτῆς φυρομένους, καὶ ἀντὶ πλησίον τῆς νὰ ἀρθῇ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ καρδία τοῦ ἀνδρὸς, ἀντὶ ἀπὸ τοῦ ἀχρῶτος, ὅπου μετ' αὐτῆς ἐπλανᾶτο, εὐδακμονῶν καὶ ἐμπνεόμενος ἐκ τῆς θεᾶς τῆς, νὰ ἰθύνῃ ὑψηλότερον ἔτι τὴν πτῆσιν αὐτοῦ, ἐκυλίσθη χαμηλὴ, ἐρρύπακε τὸν μεγαλόφρονον χαρακτῆρα του, κατήσχυε τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τῆς ἰδίας ἐκυτοῦ προνομίου τοῦ ἀφθονοῦ χαρίσματος! Νεολαία ἀνυποπτος καὶ ἐνθουσιῶσα, ἐτόιμη νὰ διανοήσῃ τὴν καρδίαν σου εἰς τὴν πρώτην χρυσακλίδαν, ἣς θαυμάζεις τὰ πτερὰ καὶ πιστεύεις τὴν ἀθωότηα, ἐπίσχευς μικρὸν τὸν ἐνθουσιασμόν σου! Ἄφες νὰ ἀνανήψῃς ὀλίγον ἐκ τῆς ἡδονικῆς μέθης σου! Ἐνθυμήθητι ὅτι, ἐὰν ἡ ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐπιρροὴ τῆς γυναικὸς εἶνε ἀναμφισβήτητος, ἀναμφισβήτητος εἶνε ἐπίσης καὶ ἡ ἀγαθὴ ἢ ἡ ἀπαισία ἐπίδρασις τῆς. Ἐκ τοῦ χάους τοῦ σκεπτικοῦ δύναται κόσμον ἀκτινοβόλον νὰ μορφώσῃ

23 Ὀκτωβρίου

Σταγὼν βροχῆς ἔπεσεν ἐπὶ τῆς χειρός μου! Τὴν βλέπω ἀδιαφόρως. Σύρω τὸν δάκτυλον καὶ ἀφρνίζω τὴν ρανίδα αὐτοστιγμαί. Τί δύναται νὰ εἶναι μίαν ὕδατος σταγὼν! Ἐχει ἀρά γε σημασίαν τινὰ, ἀποστολὴν ἢ χρησιμότητα; Τί ἀσθενέστερον, τί μᾶλλον ἀχρησιμοποίητον, τί ἀπλούστερον καὶ κοινότερον τοῦ ὕγρου καὶ στίλβοντος ἐλαίνου κυκλίσκου, ὃν ἄρτι ἀπέμαξες;

Οὕτω σκεπτόμεθα οἱ ἄνθρωποι! Εὐχερῶς ἐκπλήσσει ἡμῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ γιγάντειος ὄγκος. Ἀντιτίθεμεν τὰς Πυραμίδας καὶ τὸν Περσενῶνα. Ἡ σιωπηλὴ κατάνυξις τῶν ὀλίγων ἀλλ' ἐκλεπτῶν, θαυμαζόντων τὸ ἀριστοτέγγημα, θὰ εἶναι τῆς παραθέσεως τὸ ἀποτέλεσμα! οἱ πολλοὶ θὰ μείνωσιν ἐνεοὶ πρὸ τοῦ ὄγκου! Αἱ ἀρμονικαὶ γραμμαὶ τῶν κίωνων καὶ τῶν ἀνγύλων τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ ναοῦ, ἐνδέχεται νὰ διέλθωσιν ἀπρακτῆρητοι. Αἱ Σφίγγες, τὰ κολοσσαῖα ζόονα τῶν Ἀσσυριακῶν καὶ Αἰγυπτιακῶν ναῶν, τὰ εἰδῶλα τῆς Ἰνδικῆς πυλῶδας θ' ἀπορροφήσωσι πλειότερον τὴν προσοχὴν τῆς ὕλης γερπομένης εἰς τὴν ὕλην.

Μίαν ὕδατος σταγὼν! Τόσον μικρὰ, τόσον πρόχειρος, τόσον κοινὴ καὶ συνήθης ; . Ψεκάδες βροχῆς ἀρχοῦνται πλήττουσαι τὸ παράθυρόν μου.

ἡγυῖα... Ἄλλὰ καὶ κόσμον πεπλασμένον, ὑπάρχοντα ἤδη καὶ φωτεινόν, δύναται νὰ σκοτίσῃ καὶ νὰ συντρίψῃ. Εἶνε θεότης ἰδιότροπος ἢ γυνή. Ἴκνὸς διπρόσωπος ἐμφανίζει τὴν δημιουργίαν εἰς τὴν μίαν ὄψιν καὶ τὴν καταστροφὴν εἰς τὴν ἑτέραν. Ποῖον θὰ στρέψῃ, ὅταν τὸ πρῶτον σὲ ἀτενίσῃ, γεννία!... Δαίμων εἰς τὴν ἀπόλυτον ἀλλά καὶ τὴν θελκτικῶς συναρπάζουσαν ἔνοιαν, προσλαμβάνει τοῦ ἀγαθοῦ ἢ τοῦ κακοῦ τὸ ἐπιθετον κατὰ τὴν ἐπιρροὴν, ἢν ἤσκησε, καὶ τ' ἀποτελέσματος, ἄτινα ἐπήνεγκε. Φωτίζει καὶ λέγεται Χερουβείμ· σκοτίζει καὶ λέγεται Σατανᾶς.

Ἐγγίζει ἡ αὐγὴ. Βρονταὶ δεινὰ ταράσσοι τὴν φύσιν! Ἡ ἀστραπὴ σχίζει τὸν ὀρίζοντα, ὁ κεραυνὸς πλήσσει τὰς ἀκρωτεῖρας. Ἀνεύχθησεν οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ. Ἐντῶμος ἀφουρνίζεται ὁ χωρικός μου· σταυροκοπεῖται καὶ σπεύδει ν' ἀνάψῃ τὴν σεσθεῖσεν κανδήλαν τοῦ εἰκονίσματος. Τὸν ζηλεύω καὶ τὸν μακαρίζω! Ἐκτὸς τῶν καταγίδων τῆς φύσεως δὲν ἐγνώρισεν τὰς ἄλλας, τὰς ἄλλας, αἵτινες εἶνε καὶ αἱ φοβερώτεραι.

Ἐξέτεινα τὸν βραχίονα ἐξω· ρανὶς μίαν πίπτει ἐπὶ τοῦ κοίλου τῆς χειρός· ἀποσύρω τὸν πῆχυν καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς λαμπύσεως ἐστίας θεωρῶ τὴν ἀχμάλωτον φυγάδα τοῦ νέφους. Εἰς ποίους συλλογισμοὺς ὀδηγεῖ τυχαία τις σύμπτωσις! Ἀφετηρία μικρὰ εἰς ποῖα τεράστια πορίσματα ἄγει ἐνίστε! Θεωρῶ πάντοτε τὴν σταγὼνα. Πρὶν ἢ ἀποκριμειθῆς εἰς τὸν φαῖον κόλπον τοῦ νέφους, ἐπλανᾶτο ἐδῶ ὑπὸ διάφορον σχῆμα καὶ σῶμα. Ἐκ τῶν γηίνων ἀνῆλθε πρὸς τὰ οὐράνια· νοσταλγῆσασ ἔρχεται πάλιν εἰς τὴν γῆν, τὴν πατρίδα τῆς. Ὁ μετεωρολόγος, ὁ χημικός, ὁ φυσικός, θὰ εἶπῃ πῶς ἐγεννήθη, τί περικλείει, πῶς ἀνῆλθε καὶ κατῆλθε, διὰ νὰ ἀνέλθῃ καὶ πάλιν. Κόσμος ὀλόκληρος περιλαμβάνεται ἐντὸς τῆς ρανίδος αὐτῆς. Διὰ τοῦ διαυγοῦς σώματος τῆς ἀκτινοβολοῦσι τὰ χρώματα τῆς Ἰριδος. Οἱ κόλποι τῆς περιέχουσι πληθυσμούς. Πίπτουσα ἐπὶ τῆς γῆς γονιμοποιεῖ τὴν αὐχμηρὰν ἄρουραν, καθίρει τὴν ἀμύσφαιραν, ἀναψύχει τὸν ἄνθρωπον, καλλύνει τὴν φύσιν, δροσίζει τὸ ἄνθος, ὑπηρετεῖ θυμωσίως τὴν βλάστησιν. Ἦτο ἄλυμα, ὅτε ἐλήθη ἐκ τῆς θαλάσσης· ἐπανελάμφεν ὅμως γλυκεῖα νοσηρά, ἐὰν ἠντλήθη ἀπὸ τοῦ τέλους, ἡγνίσθη καὶ ἐξυγιάνθη εἰς τὸ μέγα χωνευτήριο τῆς φύσεως καὶ ἤδη, παρθένος ἀσπίλος ἀγνή, ραίνει τὴν γῆν, ἀγνισμὸς θεῖος, εἰς τὴν σεπτὴν Ἐκκλη-

σίαι του σύμπαντος άγιασθεις, και ως ευχή και πρόνοια, ως θεύτης ευεργέτης της υγείας και της χλωρίδος καταπεμπομένη υπό της αγαθής Προνοίας, εις τον αυχμόν και τας ανάγκας των ανθρώπων και της γής. Πιθκνώς ή σταγών αυτη εινε το άπύσταγμα δακρύων κόρης; ορφανής. Μείνασα μόνη έν τῷ κόσμῳ, έθρήνηε άδιαλείπτως. Τῶν οφθαλμῶν της το υγρόν πυρ, εις δακρύων σταγόνας, πίπτει επί του χώματος· ή γῆ έπιοε το δάκρυ της· ο ήλιος έξήτησε την γῆν, οι άτμοι έπυκνώθησαν εις νέφη· άνεώχθησαν οι κόλποι των, ή βροχή έπεσε, και της κόρης ο πικρός μαργαρίτης, εις γλυκεϊαν ρανίδα δρόσου μεταβληθείς, άρδεύει τώρα και ζωογονεί τὰ αιδήμονα άνθη, άτινα ή στοργή της έφύτευσε περι τον σταυρόν του μητρικου μνήματος. Βλέπω την σταγόνα· αναστρέφω την χείρα· ή σταγών βραδέως κυλίνει χαμαί. Είνκι σπονδή, ήν σπένδω εις την θλιβεράν άνάμνησιν, και εις ευχην, όπως ή Πρόνοια παρκμυθήση την ταλαίπωρον και έρημον κόρην και ορφανήν...

Την έσπέραν της σήμεραν έπεσεκέφθη την παρά το χωρίδιον χαράδραν. Αί συνέπειαι του ύετου διήρουν έτι. Η θεά του εξαγριωθέντος και μυκωμένου χειμάρρου μοί προύξηνσε φόνον και θυμασμόν. Επαφάζεν, ήπειλει, κατεκύλιε πρέμνα και λίθους, ους δεκάς άνδρων μόλις θά ήδύνατο να σαλεύση. Αφροί έστεφον την επιφάνειαν του ακαθάρτου ρεύματος· ή όρμη του κατέφραγε τας όχθας. Το ύδωρ έβρεμεν, ή δύναμις του κατέπλησεν, ή όργή του έπτόει. Το άχάλινωτον εκείνο στοιχείον, όπερ ουδεμία ανθρωπίνη δύναμις ήδύνατο να δαμάση, ήτο άπλω; άθροισμα σταγόνων βροχής. Έξω αρχίζει πάλιν ο ύμβρος. Έκτείνω την χείρα εκ νέου. Συλλαμβάνω το παλλοστόν της όργίλης εκείνης δυναμείας, ήτις τοσοϋτον με έφόβισε. Βλέπω περιέργως την σταγόνα. Αυτή αποτελεί το άδρόν και ακατάσχετον εκείνο ρεύμα;... Συμπλέκω τας παλάμας. Ποϋ εινε ή σταγών; Οϋτε έγνος δέν άπέμεινε πλέον! Δημιουργίαν υπεράνθρωπον, δύναμιν ακατάβλητον κατέστρεψα ακαριαίως και δι' άπλης έπιψύσεως. Έν τῷ αλόγῳ κόσμῳ συμβαίνει, δι,τι και έν τῷ λογικῳ. Η όμογενής ένωσις αποτελεί την δύναμιν. Οταν ένωθῶσιν οι πολλοί κατελύθη του κκοκοποιου ή δύναμις, όσον μεγάλη και άν εινε. Φονεύομεν τον ύφιν, ότε μόνος έρπων πλανήται εις τον άγρόν. Φεύγομεν περίτρομοι, όταν πληθῦς ύφρων πεπλεγμένων ύφούται εις πυραμίδα. Πίνεις την σταγόνα; Σε πίνει ο χειμάρρος ο εκ σταγόνων μορφωθείς. Βλέπεις την ρανίδα άδισφόρως! Έμορφώθη όμως δια σειράς σταδίων θαυμασιωτάτων και εκπληκτικῶν. Την θεωρείς

άνισχυρον; Το ρεύμα όμως απέδειξεν, άν έχη δύναμιν. Την υπολαμβάνεις άχρηστον; Άλλ' αί δεξαμεναί, άφ' ών ποτιζόμεθα, αί πηγαί άφ' ών άντλοϋμεν, ή γῆ άφ' ης ζῶμεν, οι κερποι, ους τρώγομεν, τὰ άνθη, άτινα θυμαζόμεν, τὰ φυτά, άτινα μᾶς στέπουν και μᾶς τέρπουσι, τὰ βότανα, άτινα θεραπεύουσι τας πληγὰς και τας ασθeneias μας, εινε της σταγόνος ταύτης δῶρον! Της δημιουργίας ζωή εινε το δροσερόν αυτό δάκρυ, όπερ, έλεων τας ανάγκας του ανθρώπου και οικτίρων τας εκ της έλλείψεως του δυστυχίας, χέει ο εύσπλαγγνος ούρανός...

Και από τὰ απλούστερα, τὰ κοινότερα και συνηθέστερα πράγματα, δύναται ο άνθρωπος να άντλήση μεγάλη μαθήματα. Και μελετών αυτά να θαυμάζη, να διδάσκαται και να ευγνωμονη. Σοφία και πρόνοια εκπληκτική καθεύδει υπό το κοινότερον πέταλον άνθους, υπό το απλούστερον φύλλον, όπερ άδιαφόρως συνθλίβωμεν εις ώραν σχολής. Πανταχού της δημιουργίας πλανώνται, χωρίς να επιζητῶνται, μεγάλα και ύψισταί αλήθειαι. Υπήρχον, ύπάρχουσι και έσσει έθα ύπάρχουσιν. Αμελοϋντες την ζήτησιν της αληθείας, στρεβλοϋντες ή άρνούμενοι αυτην άμα λάμψασαν, πειρώμενοι να σκοτίσωμεν και ν' άπυκρϋψωμεν το άνεσπερον φῶς της, πάσχομεν και ζημιούμεθα ήμεεις, διότι εκείνη αλώδητος και άφθαρτος παρκμύνει πάντοτε. Διαστρόφως βλέπει ο οφθαλμός του σώματος· το σκολιόν όμως κείται έν ήμειν και ουχι έξω. Πλεῖστοι οφθαλμοί, και ενίοτε οι ώραιότεροι, άρέσκονται να θεωρῶσι λοξῶς και λοξότερον να έρμηνεύουσιν... Η φύσις έπλασεν αυτών ευθείς τους οφθαλμούς και εκείνοι μοχθοϋσι να φάνωνται παρβλῶπες... Βλέπε ευθείως, και ευθείως μελέτα και έρμηνεύε! Η μοχθηρία δέν εινε πνεϋμα, ουτε ή κακία νοημοσύνη. Οθ σοί άμφισβητήσωσιν ἔσως όξύνουιν και όξυδέρεικν. συ όμως πρόκρινον να θυσιάσης μᾶλλον του πνεύματός σου την φήμην, δύναμενος πάντοτε να την άνκατήσης περιφανῶς, ή να κηλιδώσης τον χαρκατήρα σου και να πικράνης τους όμοίους σου, άδικῶν δια να φανῆς πνευματώδης. Ανανκτα τις ευχερῶς την άδικῶς άμφισβητηθῆσαν νοημοσύνην, δυσχερῶς όμως την χρηστότητα του χαρκατήρος του, άν άπαξ την διαστρέψη...

Ευδία διεδέχθη τους ύμβρους. Και αί νύκτες κατέστησαν γλυκύτεραι. Νομίζει τις, ότι όπως μᾶς άφήση άνάμνησιν ευχαρίστον το άπερχόμενον φθινόπωρον άπέθη ήπιώτερον ήδη. Έντροφῶ εις τας ώραίας ήμέρας, θαυμάζω τας νύκτας αυτάς τας γλυκεϊας με την άδρότητα της γαλήνης και της μελαγχολίας των. Άλλ' έρχε-

ται ο χειμῶν... Και την αθῶν απόλασιν θα άποτίσω δια της δριμύτητος του χειμῶνος! Άλλὰ διατι ή τιμωρία; Μήπως έξημῶσω τινὰ πλανώμενος υπό τον ήλιον, λατρεύων την φύσιν, θεωρῶν το φθίνον κάλλος του φθίνοντος φθινοπώρου;

Η κοιλάς, όπου κατὰ προτίμησιν διατρίβω, μ' έμελαγχόλησε πλειότερον άπόψε. Μετά μικρόν θ' άπολίση και τὰ ένικομείνκντα λείψνα της ώρασιότητας στολής της! Οθ άποθάνη ή βλάστησις· το πένθος, το άπονεκροϋν ψύχος, θα διαδεχθῆ την θνήσκουσαν χαράν και την ζωήν, ής τὰ υστατα έγνη θεωρῶ έτι εις το θελκτικόν τουτο ένδιαίτημα. Πάσχω πολυ άνκλογιζόμενος, ότι έρημος φύλλον, χλόης, πτηνῶν, νεότητος και ακμῆς θα άπομείνη ή κοιλάς μου. Οταν εκλίπη ή ζωή, όταν λευκόν στρώμα παγερόν κκλύψη την γελοέσσαν τκύτην χαράδραν, όταν θα την βλέπω πῶς εινε, και θα ένθυμοϋμαι πῶς ήτο, με τί άρα γε θα δύναμαι να την παρομοιάσω;...

Η συνκίσθησις έπελθούσης ή έπερχόμενης παρκμῆς θλίβει οδονηρῶς τον άνθρωπον. Δια τί; Μήπως ήτο άπροσδίκητος! Αναμοχλεύει έν τούτοις βιαίτερον τας άνκμῆσεις των ώραιων χρόνων, ότε ήνθει το σώμα και σπινθηροβόλον ήκτινοβόλει το πνεϋμα... Δια τί να πλκσθῆ οϋτω ή δυστυχῆς καρδιά μας! Ουδέποτε ευχαριστούμεθα! Επιθυμοϋμεν, ό,τι δέν έχομεν· και όταν αισθανόμεθα ότι άπολύτως δέν δύναμεθα να το έχωμεν θλιβόμεθα τότε όξύτερον και βκθύτερον. Επιθυμία, δυνατή όπως δήποτε, μᾶς βυκακλίζει με της έπιτυχίας το δέλεαρ, παρὰ πάσας τας διαβλεπομένας δυσχερείας της παγκρατοποίησεως της. Άλλ' ή αδύνατος! Αυτή μᾶς τυρανεύει... άλλὰ και μᾶς θεορκαπεύει... Εάν άεροβατῶμεν φλεγόμενοι υπό της έπιθυμίας, άν ο πόθος μας εινε φαντασιοπληξία, ή οδύνη όμως, ή εκ της άποτυχίας του πόθου πηγάζουσα, εινε θλιβερῶς παγκρατική! Τιμωρούμεθα, έν φ' δέν άπηλκυσκαμεν. Ευχην θερμην μόνον κατὰ νοϋν διευτυπώκαμεν. άλλ' υπό ποινης άδυσωπήτου και σκληρῆς την ήθικην μάστιγα, ήσθάνθημεν αυλακουμένην την αλγοϋσσαν ψυχῆν μας!...

Εἴμεθα νέοι! Άλλὰ μήπως έννοσοϋμεν της νεότητος την άνεκτίμητον αξίαν; Πεφορτισμένη μεριμνῶν ποικίλων εινε της ζωῆς ή ακμή, ή δε παρκμῆ!.. άρκεί και μόνον, ότι εινε τοιούτη, όπως πληρώση άπογοητεύσεως και πικρίας του παρκμαζόντος την ψυχῆν. Κατ' όλίγα της ζωῆς μας στάδια δύναμεθα να είπωμεν ότι είμεθα μικρόν ήσυχοι· κατ' ουδέν, ότι είμεθα εδτυχεῖς! Καταρώμεθα μυριάκις την ώραν της

γεννήσεώς μας· ουδέποτε την ευλογοϋμεν. Οταν φωτισθῆ ο νοϋς μας, τότε ή ήλικία παρῆλθε. Τις νέος εινε σοφός; Τις γέρον εινε άκματός; Οξείς οι εκ των άνανμῆσεων πόνοι σπαράσσουσιν ένκμίλλως τον άνθρωπον μετα των πόνων και των ασθeneiων του σώματος.

Δέν άτενίζομεν εις μέλλον, και έπώδυνον εινε το παρόν μας! Παρελθόν έχομεν· άλλ' αναμνησκόμενοι πάσχομεν, διότι δέν δύναμεθα να επανέλθωμεν, να συλλάβωμεν τον θελκτικόν εκείνον άντικατοπτρισμόν. Υπό την άφορητον του γήρατος πίεσιν ανακαλοϋμεν την κομφην, την γοργήν, την λάλον, την ευθυμον και άμεριμον, την έρωτύλην και αισθηματικήν νεότητά μας. Και ή τότε έπιπολαιότης μας αυτή έμφκνίζεται σήμεραν εις τους οφθαλμούς μας περιβεβλημένη προσφιλές τι και ποθητόν γόητρον. Συλλογιζόμεθα· και με κυρτόν το σώμα και την κεφαλή· κυρτήν μονολογοϋμεν οδονηρῶς! «Με δάσος κόμης πλουσιωτάτης ενέδυσεν ή φύσις την κεφαλήν μας. Έχάσαμεν την ώραϊαν κόμην μας και τώρα γυμνόν στίλβει το φαλακρόν κρκνίον μας! Τας σκληροτέρας των άμυγδαλῶν συνετρίβομεν δια των ώραιων οδόντων μας· ήσαν τόσον ισχυροί, ώστε και την σκληρότητα καρδιάς γυναικείας ήδύναμεθα να θραύσωμεν... Ποϋ εινε οι οδόντες μας; Τους άπωλέσαμεν και οι ένκομείνκντες εινε σαθροί και ασθενέστατοι. Εις την λειοτάτην του προσώπου μας έπιδερμίδα επήνθει το κάλλος και ή δρόσος. Ολα ένεταφιασθησαν ήδη έντός των μισητῶν ρυτίδων, αίτινες, άφ' οϋ ηυλάκωσαν το πρόσωπόν μας, σχίζουιν τώρα και την καρδίαν μας! Ο άέτειος οφθαλμός μας άνεκάλυπτε το προσφιλές πρόσωπον εις τας άπωτάτας των άποστάσεων· το άνεγνωρίζεν έν μέσφ χιλιάδων, το διεκρινεν υπό το λεπτόν κατκαπέτασμα του παρκαθύρου, υπό της αυλαίας το ήμίφως, δια του παρκαπέτασματος το μόλις υποφκνιόμενον λεπτότατον κενόν· ήμυρώθη ήδη και μετα κόπου διακρίνομεν τους έγγύτατα ήμῶν. Η ύξεικ ακοή μας συναλάμβανεν άμέσως τον ασθενέστερον ήχον του βήματος, τον ελαφρότερον ψίθυρον της έσθῆτος της γυναικός, ήν ήγαπῶμεν· διεκρινε τον άδικακροϊτον βόμβον της πτήσεως του κώνωπος, του φύλλου την ήπιωτάτην επί του εδάφους επικάθισιν· άμφιβύλλως τώρα ακούομεν του τηλεβόλου τον ισχυρότατον κρότον. Το άκμακτον τάχος των ποδῶν μας εκίνει την εκπληξίν· μόλις σύρομεν τώρα ύποσκάζοντα βήματα. Κακοϋργε χρόνε· έχθιστε, μισητέ, φθονερέ, ζηλότυπε των ανθρώπων έχθρέ! Δέν άνέχεσαι την νεότητα, διότι είσαι γέρον...» Έλαβεν όπισω ο Θεός τὰ δῶρα, άτινα πλουσίως μᾶς έδωκεν... και φρικτός της

δωρεάς εκείνης, ἀφώρητος ἀλλὰ καταβαλλόμενος τόκος, εἶνε ἡ συνκίσθησις τῆς στερήσεως τῆς δωρεάς. Ἐμύησεν ἡμᾶς εἰς τὴν ἀξίαν τῆς καὶ ὅταν τὴν κατενόησαμεν, ἀφῆρεσεν αὐτὴν ἀφ' ἡμῶν, διὰ τὰ μᾶς θλίβῃ διὰ τῆς ἀναμνήσεως! Γῆρας ἀνακρὸν διεδέχθη τὴν νεότητα! Αἱ φριδραὶ ἀναμνήσεως πικραίνουσι τὴν καρδίαν μας, καὶ οἱ πόνοι ἐνοχλοῦσι τὸ ὑποτρέμον καὶ ὑπόσασθρον σῶμα μας! Πένητες, ἐν μέσῳ ὄλβου ἀφειδῶς σπαταλωμένου, λιμοκτονοῦμεν καὶ ψυχίον νεότητος. Ἄλλ' εἶνε τόσον φιλάργυρος ἡ φύσις καὶ ὁ Θεός!... Ἐγεύθημεν τοὺς σπαραγμοὺς καὶ τὰς ἠδύτητας τοῦ ἔρωτος. Εὐδαιμονήσαμεν, ἐζηλοτυπήσαμεν, ἐζωρογίσθημεν, ἐπαναστατήσαμεν καὶ ὑπετάχθημεν διὰ τὰ ἐξαναστῶμεν καὶ πάλιν, καὶ πάλιν τὰ ὑπεταχθῶμεν εἰς τὸν ἀγγελοῦ ἐνίοτε, συνεχῶς δαίμονα καὶ πάντοτε τύραννον μας, τὸν ὠραῖο νυκτὸν τύραννον ἀπὸ τῆς γλυκεῖαν καὶ τρικυμιώδη δουλείαν καὶ τυραννίαν τοῦ ὁποῦ δὲν θὰ ἠθέλομεν νὰ ἐκφύγωμεν! Ἐν τῇ πάλῃ τῶν αἰσθημάτων, ἀτυχεῖς ἢ εὐτυχεῖς, δισεπίσθημεν ὑπὸ βιαίων παθῶν ἐζῶμεν δὲν ἤμεθα ἐρείπια! Αἰματόχρουν ἐκ τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ πείσματος ἀπέβη τὸ λευκὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ μας· ἀλλ' ὑπὸ τὴν λευκοτέραν χεῖρα, ἥτις ἔψαυσε ἡμῶν τὸ μέτωπον καὶ ἐθώπευσε τὴν κόμην, ἐπραύνη ὁ ὀφθαλμός, ἡμικλείσθη, ἔδυσσε σχεδὸν, ἐξέφρασε μετάνοιαν, ἐπεκαλέσθη συγγνώμην, καὶ ὅταν τὴν ἔλαβε πλήρη, ἔσπινθηροβόλησε, καὶ ὁ πρῶν ἀτίθασος ἀνέτεινε τὰς τρεμοῦσας χεῖρας πρὸς τῆς καρδίας καὶ τοῦ αἰσθήματος τὸ περιπαθὲς εἶδωλον... τὸ ὑπερτόν καὶ παλλόμενον ἀπὸ πόθους καὶ ἔρωτα. Τὸ χεῖλος ἡμῶν διέσπειλεν εὐδαιμονίας μειδίαμα. Ὁ νεκροθάπτης χρόνος ἐφόνευσε τὸ μειδίαμά μας ἐκεῖνο, καὶ ἡ μετάνοια κατέστησε μετ' ὀλίγον σκυθρωπὸν τὸ πρόσωπόν μας... Ἐγίναμεν ἰδιότροποι καὶ πολλάκις ἀνοικονόμητοι! Ἐλαμβάνομεν ζητοῦντες καὶ λαμβάνοντες καλοστάμεθα δυστυχεῖς, ἐὰν δὲν εἴχομεν τί πλέον νὰ ζητήσωμεν! Ἐρνοῦντο εἰς ἡμᾶς, ὅποτε ἐδεόμεθα νὰ μᾶς δώσωσιν ἢ ἀρνήσιν ἢ φιλαρέσκεια, καὶ ἀπλῶς ἀναβύλη ἐνέδιδε, καὶ ἡμεῖς ἐδουλοῦμεθα πάλιν εἰς πέλαγος ὀνείρων πραγματικῶν ἐγρηγοροῦντος. Ὅταν ἀνεθήσομεν, πικρία ὠπλίξε τὸ χεῖλός μας· διὰ τί νὰ ἀφυπνισθῶμεν, ἀφ' οὗ ἐψύσαμεν οὕτως ἐγγὺς τὸν κόσμον ἐκεῖνον τῶν θελητικῶν ὀνείρων, ὅστις ἐμελλε ν' ἀφανισθῇ, καὶ νὰ ἐξανθήσῃ ἢ εὐτυχῆς ἐκείνη παραφροσύνη ὑπὸ τὴν γόητρν τῆς ὁποίας ἐμεθύσθημεν;... Πανταχοῦ ἀντιθέσεις καὶ ἀνακολουθίαι· νέφη καὶ πηλὸς, πτέρυγες καὶ δοραὶ, ἐλπίδες καὶ ψεύσεις, ἀλήθειαι καὶ πλάναι, γέλως, δάκρυ, ἐνίοτε κλαυσιγέλως, ἀλλεπάλλ-

ληλος πόθων καὶ σχεδίων διαδοχῇ καὶ ἀλλεπάλληλος ἀπόσβεσις, προσμοῖα πρὸς τὰ κύματα τὰ αἰωνίως ἐπερχόμενα, ὅταν ἰσχυρὸς πνέῃ ὁ ἄνεμος, καὶ αἰωνίως συντριβόμενα εἰς τοὺς βράχους τοῦ κόσμου, ἠέκπνεοντα εἰς τὴν ἀμυρώδη τῆς ζωῆς παραλίαν, εἰς τὴν ἀκτὴν, ἐκεῖ, ὅπου εἰς τῆς ἄμμου τὴν ἀστασίαν ἀστατοὶ ἐγράφον λόγοι ὡς ἀληθεῖς πιστευθέντες!...

Τότε ὅμως ἐγνωρίζομεν τί ἠθέλομεν ζητοῦντες... Νὰ μάθωμεν ὅτι δὲν ἐγνωρίζομεν... καὶ ὅτι κάλλιον ἦτο νὰ μὴ ἐμνησθῶμεν... Κατέστημεν ἀρὰ γε εὐτυχεῖς ἀχθόντες εἰς ἀπώτατον ὄριον εὐδαιμονίας, ἢν ὑπελαμβάνομεν μυθικήν; Ἄς εἴπωσιν αἱ μετ' αὐτὴν λῦπαι, καὶ τὸ πικρὸν ἐκεῖνο μειδίαμα, καὶ τὸ εἰρωνικὸν ἐκεῖνο μετὰ τὴν εὐτυχίαν μας ἐπιφώνημα: «αὐτὸ μόνον ἦτο; καὶ δι' αὐτὸ ἐστέναζον;...» Ἀντίθεσις αἰωνία! Πόθος τῆς ἐπιτυχίας, ἀπορία διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν βᾶσανον τοῦ πόθου μετὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ὀνείρου! Καὶ αἱ μετὰ μελέλαι ὅμως ἡμῶν καὶ αἱ ἀναμνήσεις μας, ὡσάκις ἦσαν πικραὶ, ἐνεῖχον τότε ἰδίαν ἀκτῖνα ποιήσεως καὶ χάριτος μετριάζουσαν τὴν ὀξύτητα τῆς θλίψεως μας. Διότι ἡμεθα νέοι! Ἄλλ' ἤδη, ἐρείπια τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἀσθενειῶν, τὸν τάφον ἔχοντες πρὸ ἡμῶν, εἰς τί, ἐκ τὸς τῆς ἡσυχίας τοῦ μνήματος, δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν;... Μοῖρα ἀπηνῆς, ἐξακοντίσασα κατ' ἡμῶν ὑπούλωσ τὴν βᾶσανον τοῦ γήρατος, ἀμβλυον τὸ ὑλάχιστον τὸν πόθον! Φόνευσον πᾶσαν ἐπιθυμίαν... Νέκρωσον πάσης πλάνου καὶ ἀπατηλῆς προσδοκίας τὸ πονηρὸν καὶ κακεντρέχες κέντρον! Τύφλωσον τὴν μνήμην, ἀφ' οὗ ἐνθυμούμενοι θλιβόμεθα καὶ ἀλογοῦμεν... Σῶζε μας ἀπὸ τῆς εἰρωνίας τὸ μειδίαμα καὶ τὸ σχόλιον, τοσοῦτω δριμύτερον ὅσῳ καὶ ἀνίατον εἶνε καὶ δίκαιον! Ἡ νεότης εἶνε ἐπιπόλαιος. Πάσχοντες παρηγοροῦνται ταχέως οἱ νέοι, ἀφοῦ γαχύτερον λησμονοῦσιν. Ἀλλὰ τὸ γῆρας; Αὐτοῦ αἱ ἀναμνήσεις εἶνε θλιβερώτεραι διότι καὶ σταθερώτεραι εἶνε, καὶ μάταιαι, ἀνεῦ ἐλπίδος! Ἐνὸσφ ἡμεθα ἔτι νέοι, πικρὰ ἀνάμνησις ἐλάχιστα ἢ οὐδὲν μᾶς ἐλύπει. Ἡλπίζομεν. Ἄλλ' ἤδη ἐγηράσαμεν καὶ ἡ ἐν γήρατι ἀναπόλησις τῆς νέας ἡλικίας εἶνε ἡ ὀξυτέρη, ἢ μᾶλλον ἀσπλαγχνος τῶν βρασάνων... Δὲν ἐλπίζομεν πλέον. Τὴν ποίησιν τῆς νεότητος, ἧς δὲν εἴχομεν τότε συνειδήσιν, αἰσθανόμεθα ἀντιθέτως ἤδη μεταβληθεῖσαν εἰς φρικτὴν πραγματικότητα. Μοῖρα ἀνελεθῆμων, ἐν ᾧ διὰ τοῦ γήρατος μᾶς ἀφῆρεσας τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πραγματικὴν ζωὴν, δὲν μᾶς ἐφόνευσε τοῦλάχιστον! Τερπομένη εἰς τὴν παρκαμῆν μας ἠλλοίωσε τὸ σῶμα ἡμῶν, καὶ τὴν ὑψιτένειον τοῦ ἀναστήματός μας μετέ-

τρέψας εἰς καμπύλην. Τῶν ποδῶν ἡμῶν τὸ τάχος ἐδέσμευσαν οἱ ρευματισμοί. Ἐγείναμεν ποδάλγοι καὶ τῶν ἀρμῶν τὴν εὐκαμψίαν ἀπεσκλήρυνεν ἡ ἀρθρίτις! Ὁραία ἡ δαφιλῆς αὐτὴ γενναιοδωρία εἰς τὰ πικρὰ τοῦ γήρατος, τὰ μισητὰ παρακολουθήματα! Μᾶς ἔδωκες, ὅτι καλὸν ἐμελλες ν' ἀναλάβης ὀπίσω, ἵνα διὰ τῆς κίσητῆς στερήσεως μᾶς θλίψῃς πλείοτερον ἢ ὅσον μᾶς ἐχαροποίησας, ὅτε μᾶς ἔδωκας τῆς ὑγείας καὶ τῆς νεότητος τὰ δῶρα... τὸ κάλλος καὶ τὴν σημασίαν τῶν ὁποίων παρεγνωρίζομεν. Ἐγνωσῶμεν ἐντελῶς τότε τῆς δωρεάς σου ἐκείνης τὴν ἀξίαν· ἀλλ' οἱ δυστυχεῖς! γνωρίζομεν καλῶς τὴν ἀτελεύτητον, τὴν ἀνίατον ὀδύνην τῆς ἀπωλείας τῆς....

Τῆς φύσεως τὴν προοῖσαν ἐξάνθησιν θεωρῶν, ἐμνήσθη τῆς ἐξάνθησεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ζωῆς. Εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, τὸν πλήρη σκληρῶν καὶ ἀνεξήγητων ἀνισοτήτων, ἰσότης μίαν δεσπόζει ὁμοιομόρφως πανταχοῦ, ἢ ἰσότης τῆς παρκαμῆς! Οὐδὲν καὶ οὐδεὶς ἐξῆσθη ἢ διέφυγε τὸν βράχον αὐτῆς κύλινδρον, ὅστις τὰ πάντα καὶ τοὺς πάντας ἰσοπεδώνει! Ἡ ζωὴ εἶνε θραδεῖα ἀλλ' ἀσφκλῆς παρκαμῆ. Αὐτὴ ὑψίνει τοῦ ἀνθρώπου τὸν βίον ἄχρι τῆς ὠρας καθ' ἣν ὁ θάνατος συντρίβει τὸ ἔργον τῆς συντρίβων τὴν ζωὴν. Θνήσκει ἢ μετριάτῃς ὅπως καὶ ἡ ἔξοχος μεγλοφυτῆ! Ὁ ἀνάξ καὶ ὁ ἀστός θάπτονται παρκαμῆως, καὶ ὁ αὐτὸς σκόληξ ροκανίζει ἀμφοτέρων τὴν καρδίαν καὶ τὴν ἐγκέφαλον. Τῆς ζωῆς αἱ μερίμναι δὲν ἀναστῆλονται πρὸ τῶν κοινωνικῶν διακρίσεων, οὔτε ποιοῦνται τὸ μεγαλύτερον τοῦ κόσμου. Τυραννοῦντες καὶ τυραννοῦμενοι φέρουσιν ἐξ ἴσου τὸν πόνον ἐν ἐκυστῆς, καὶ ἐνῶ ὁ ἀγρότης ζηλοτυπεῖ τὸν πρὸ αὐτοῦ ἐν δέξῃ παρκαμῆνοντα μονάρχην, ὁ μονάρχης φθονεῖ τὸν ἀγρότην... Τῆς κακοδαιμονίας ὁ κοινὸς δεσμὸς συνάπτει τοὺς θνητοὺς, καὶ ὁ θάνατος ἐξίσωσε καὶ ἀπῆλειψε τὰς διακρίσεις. Ἐκπομπουριοῦχοι ἢ λιμοκτονοῦντες, βασιλεῖς ἢ δουλοπαρκαμῆ, πάσχουσιν ἀμφοτέροι· εἰς ἀμφοτέροις ὁ θάνατος εἶνε κοινός καὶ ἀμφοτέροις ποιοῦσιν... Ἄλλ' ὄρη καὶ ὠκεανοὶ παρκαμῆλοῦσι τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν πόθων αὐτῶν τὴν ἐπίτευξιν. Τί σημαίνει, ἐὰν ὁ εἰς ἀγωνίᾳ δι' ἐλάχιστον, ἀσήμαντόν τι, ἐνῶ ὁ ἕτερος διὰ μέγα; Μήπως καὶ τῶν δύο τὸ τέλος δὲν εἶνε τὸ αὐτό, νὰ θλιβῶνται, διότι ἀποτυγχάνουσιν; Ὁ πόνος δὲν πρέπει νὰ ἐπιμετρηθῇ ἐκ τοῦ βελήμου τῆς ἐπιθυμίας ἀλλ' ἐκ τῆς ἀποτυχίας αὐτῆς. Ὁ ποθὼν τὴν ἰσφίλιον καὶ μὴ δυνάμενος νὰ τὴν ἀπολάσῃ, καὶ ὁ ποθὼν σμικρότατον τεμάχιον ἄρου ἢ γῆς, χωρὶς νὰ δύναται νὰ τὸ ἐπιτύχῃ, εἶνε ἐξίσου δυστυχεῖς. Ἡ ἔκτασις τῆς

ἐπιθυμίας διαφέρει, τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως εἶνε τὸ αὐτό: ἡ θλίψις διὰ τὴν διάψευσιν, ἡ ἀγωνία, ἡ πικρία διὰ τῶν πόθων τὴν ἀποτυχίαν.

Κοιλὰς μου ἀγαπητῆ, θέλω νὰ στραφῶ πρὸς σέ καὶ διὰ τῆς ἀναμνήσεώς σου νὰ περατώσω τῆς νυκτὸς αὐτῆς τοὺς συγκεχυμένους καὶ ὀδνηνοῦς συλλογισμοὺς! Πρὸς σέ ἰδίως, μυστηριώδες ἄστυον, ὅπου τόσον ἐρρέμβασα ἄλλοτε καὶ τοσοῦτον ἐμελαγχόλησα, ὅτε ἀπόψε σέ εἶδον καὶ ἐβουθήθην εἰς τὰς γλυκείας καὶ ἀλγεινὰς ἀναμνήσεις, ἧς πάντοτε θὰ μοὶ ἀνακαλῆς... Ἐλάχιστοι τὸ γνωρίζουσι, διότι ἐλάχιστοι τὸ ἐπεσκεπθήσαν. Καὶ ἐὰν τὸ ἐβλεπον ὅμως, ἀδιαφύρωθ θὰ παρήρχοντο, ἀφ' οὗ οὐδεμίαν ἀναπόλησιν, οὐδεμίαν εἰκόνα ἢ ἀνάμνησιν θὰ τοῖς ἀνεκάλει.

Κρησφύγετον ἐντὸς κρησφύγετου εἰς τὸ ἀπώτατον βάθος τῆς κοιλάδος αὐτῆς ὑπάρχει μονήρες, ἀγνωστον καὶ σιωπηλὸν ἀναχωρητήριον. Πυκνοὶ καλαμῶνες, ἐκτείνοντες τὰ φύλλα αὐτῶν, σχηματίζουσιν ἐκεῖ πράσινον καὶ ὑψηλὸν θόλον, ὑφ' ὃν διακυγῆς ρεεὶ δροσερὸς ρύαξ. Θάμνοι γλοεροὶ, περισωθέντες ἔτι ἀπὸ τὴν ὀστεῶδη χεῖρα τοῦ χειμῶνος, καλύπτουσιν ἀκόμη τὰ βάθη τῆς χαράδρας αὐτῆς, καὶ βᾶτοι πυκνοὶ ἐπὶ τῆς χλοαζούσης ἐπιφανεῖς τῶν ὁποίων φκίνονται οἱ ἄωροι ἐρυθροὶ κερποὶ καὶ οἱ μέλανες ὄριμοι. Αἱ ἀκάνθαι ἀναστῆλλουσι συνεχῶς τὸν δρόμον τοῦ πλάνητος. Ἐμῖοτε τὰ πράσινα φύλλα τῶν βᾶτων στίζονται ὑπὸ τοῦ αἵματος τῆς χειρὸς τοῦ διαβάτου, ἐὰν, ἀφηρημένως βεδίζων καὶ συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν ἀκανθῶν καὶ ἐλαστικωτάτων ἐκείνων θυμνοχλαδίσκων, ἐπειράθῃ ἀπροσέκτως νὰ ἐλυθερώσῃ τὸ χιμῶλωτον ἔνδυμά του. Πρὸ ὀλίγου εἰσέτι καιροῦ ἰχώρ παρθενοῦ σώματος ἀφροσιλάστου κκτέρρανε ὡς δρόσος ἐρυθρὰ, ὡς σταγῶν λυχνίτου λίθου ρευστοῦ καὶ διαφανοῦς, τὸν φυτικὸν ἐκεῖνον σμαράγδον. Ρουμβίνου κόμβος ἐρυθρὸς καὶ λαμπρὸς εἰς τὴν στολὴν καὶ εἰς τὸ σῶμα τοῦ στυλπονοῦ πρασίνου σμαράγδου! Εἶχον ἰδεῖ τὴν μιγρὰν τῆς χειρὸς τῆς ἀμυγῆν καὶ τοῦ αἵματός της τὴν ροκνίδα στίζασκν τῆς εὐτυχοῦς βᾶτου τὸ φύλλον. Ἐπόνεσε καὶ ἐφώνασε... Μήπως ὅμως καὶ τῆς ἐρώσεως Ἀφροδίτης τὸν πόδα, πλανωμένης ἄλλοτε εἰς τὸ ἄλσος καὶ θρηνοῦσης τὴν φίλον τῆς, μήπως δὲν ἐνυξάν ἀκάνθαι καὶ ἐκ τῶν ροκνίδων τοῦ αἵματός της μήπως δὲν ἐφύησαν εὐχρωμα καὶ εὖσσμα ἄνθη; Ἐὰν ἐζῶμεν εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν μύθων, ἐὰν ὁ φανταστικὸς Ὀλυμπος ἦτο δυνατὸν νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν ὑπαρκτὴν γῆν, καὶ εἰς τὴν μορφὴν καὶ τὸ γόητρον τῆς κόρης ἐκείνης ν' ἀναζήσῃ παλλομένη ἢ γοη-

τεία και ή μορφή τής Κύπριδος, εάν ή γήνην εκείνη θεά ανέλαμβανε τὸ ἀδελφὸν κάλλος τής Κυθηρίας και τήν γόησσαν δύναμιν τῶν μεταμορφώσεων τής, ἀναντηρητῶς ἀπὸ τῶν σταγόνων τοῦ αἵματός τής θά προέκυπταν πάλιν εὔσμοα ἄνθη... Τίς ὁμως θά ἠδύνατο νά τὰ ὑμνήσῃ, και τίς θά ἐτόλμα ;...

Ἄνεμος χαλαρός σείει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰ φύλλα και τὸς κορμούς τῶν δονάκων. Μουσική μελαγχολική ἤχει τότε ἀπὸ τοῦ βάθους τής χαράδρας, και ὁ εἰς τοὺς μυχοὺς αὐτῆς πλανώμενος και ὄνειροπολῶν νομίζει, ὅτι ἀκούει τὴν δραπέτην στεναγμὸν, τὸν μυστηριώδη φθόγγον ψυχῆς ἐκλιπούσης ἀπὸ τοῦ κόσμου και ἦτις, εἰς σῶμα και μορφήν κόρης θελκτικῆς, ἐπλανήθη ἄλλοτε ἐδῶ, ἠγάπησεν, ἐρρέμβασε και ἐθρήνησε...

Πρὶν ἢ αἱ χιόνες ἀποκλείσωσι τὸ τερπνὸν τοῦτο τοπίον ἤλθον νά τὸ ἴδω τὴν νύκτα ταύτην και ὀριστικῶς πλέον τὸ ἀποχαιρετίσω. Ἡ ἔρημος θέσις, ἡ σιγὴ και ἡ περίξ κατήφεια, τής δύσεως ἢ ἐγγίζουσα ὥρα, τοῦ φθινοπώρου ἢ πνοῆ, τὰ ξύρα δένδρα και τὰ φύλλα, τὸ σκυθρωπὸν ἐκεῖνο σύνολον ἠύξνον τὴν μελαγχολίαν μου. Ἀναμνήσεις θλιβεραὶ πλανῶνται ἐκεῖ... Μακροὶ ἰτέας κιάδοι, βραδέως ἀπογυμνούμενοι τῶν φύλλων των, ἔκλινον πενθίμως πρὸς τὴν ὄθην τοῦ ρυακίου. Τὰ πίπτοντα φύλλα τής ἰτέας μοι ἀνεμίμησκον τοὺς ἀφανιζομένους ἐκάστοτε ρευθασμούς τοῦ ἀνθρώπου, και ὁ σχιζόμενος φλοιός τής τὴν καρδίαν του... Πενθίμως ἐμελῶδουν τὰ πτηνὰ εἰς τὴν φθίνουσαν ἐκείνην ὄρασιν και τὴν φθίνουσαν ὥραν. Ἀπεχαρέτων τής ἡμέρας τὸ πῶς, και ἀνζήτητοῦντα εἰς τῶν δένδρων τὰς κορυφὰς τὸ νυκτερινὸν ἄστυλόν των ἐφαίνοντο οἰκτίροντα τὴν ἐρημίαν τοῦ ἀνθρώπου, μὴ ἔχοντος και μὴ δυναμένου νά κλίνη που ἡσύχως τὴν κεφαλὴν και ἀμερίμως νά ἀναπαύσῃ τὸ καταχειμαζόμενον σῶμά του. Βοτάνη ἱαματικά, τῶν ὄφρων τὰ δῆγματα και τὰς ἀλγηδόνας προλαμβάνουσαι, τοῦ σώματος τὰ τραύματα αἰνίουσαι και ἐπουλοῦσαι, ἐβλάστανον τῆδε ἀκαίεσε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Βοτάνη τής ἠθικῆς; ἀλγηδόνες, αἰνίουσα τὸ τραῦμα τής ψυχῆς, τής ἀπογοητεύσεως τὸν ἴδον καταστρέφουσα, ποῦ ἄρα γε τής γῆς νά φύεσαι, ὑπὸ τίνος ἥλιον ν' ἀμυάξῃς και νά ξηραίνεσαι, ὑπὸ ποῖον πῦρ νά ἐκχυλίζεσαι,

και τίς ἢ εὐεργετική, ἢ λατρευτὴ ἐκείνη χεῖρ ἢ τὸ βάλαχμόν σου χέουσα και τοῦ τραύματος τὴν ὀδύνην παραμυθοῦσα ;... Ἐσκιώθη ἐν τούτοις ἡ κοιλάς; ἐσιώπησαν τὰ πτηνὰ, ἐφιμώθη πᾶσα πνεύματος πνοῆ, και μόνος τοῦ ρυακίου ὁ ἔλαφρός φλοῖσθος ἠκούετο και ὁ χαλαρός ψιθυρος τῶν δονάκων. Αἴφνης τὰ φύλλα και οἱ κιάδοι σκαλεύονται ἰσχυρῶς. Αὔρα ! ἦτις κινεῖς τοὺς κλαμῶνας, μήπως εἶσαι τὸ πνεῦμα κόρης ἀγαπητῆς πλανωμένης ἀοράτως ἐδῶ και ποθοῦσης ἐτι νά βλέπῃ τοὺς τύπους, οὗς τόσον ἠγάπησεν ἄλλοτε ;... Νά ὑποθέσω, ὅτι ἀπάντησις εἰς τὸν στεναγμὸν τοῦτον τής ἐρωτήσεως εἶνε τῶν κλάμων ἢ βικιοτέρα σύγκρουσις και τοῦ ψιθύρου ὁ μελαγχολικώτερος και δικραστερος συριγμός ; "Ω ! Ἐὰν εἶνε ἀληθές ;... Ἐὰν ἀπὸ τὴν φωτεινὴν σφαῖραν ὅπου κατοικεῖς ἦλθες εἰς τὴν γῆν μας νά θεωρήσῃς και πάλιν τὰ μέρη, ὅπου ἐρῶσα και εὐδαίμων ἐξῆσάς ποτε. Πνεῦσον, ψυχὴ ἀγαπητή. Πράνουν τοὺς πόρους, συγχώρησον ὅσους ἀκουσίως σ' ἐλύπησαν και ἐὰν τής λήθης δὲν στέργεις τὸ ἀντίδοτον, στάλαξον τὸ πρῶτον τής εἰρήνης φάρμακον εἰς τοῦ στήθους τὸν μαινόμενον τυφῶνα...

Σιωπηλὸς ἀπέμεινε ὁ κλαμών ! Τῆς αὔρας ἢ φορὰ ἐξέπνευσε; οὔτε φύλλον ἐν σκαλεύεται οὔτε ἠχὼ ἀκούεται εἰς τῆς κοιλάδος τὴν ἐσπερινὴν σιγὴν. Ἀπέπτῃ τοῦ μυστηρίου ἢ φωνῆ, τής προσευχῆς ἢ μουσικῆ ἐσίγησε... και πρῶτορος τοῦ σκότους, βαθυτέρῃ ἤδη σκιὰ περικαλύπτει και ἀμυροῖ τὰ δένδρα και τοὺς θάμνους τής χαράδρας... "Ω ! πόσον φλέγει ἡ κεφαλὴ μου ! Νομίζω, ὅτι θ' ἀνάψῃ τὸ πυρετὸν ἐὰν τὸ προσφάσω εἰς τὸ καυστικὸν μέτωπόν μου.

Εἰς ἀτμούς λεπτοτάτους ἐξητηίσθη ἡ ὑγρασία τής ὀθόνης δι' ἧς ἐπίεσα τοὺς κροτάφους μου ! Καλύπτω τοὺς ὀφθαλμούς διὰ τῶν χειρῶν. Θέλω νά λησμονήσω, ἀπόψε τοῦλάχιστον, και τὴν λήθην ἐπικαλοῦμαι νά με λυτρώσῃ πρὸς ὦραν ἀπὸ τὴν φλόγα τής ἀλγεινῆς ἀναμνήσεως. Ἐλθέ εὐεργέτα ὕπνε ! "Ονειροί, ἐὰν πέπωται νά ἐπιφοιτήσῃτε, στραφῆτε ἠπίως, ἐκτυλιχθῆτε γλυκέως, περὶ ὅ,τι πονῶ ἐγρηγορῶν νά ἐνκατείνω... Καὶ ὑπὸ τὰς πτέρυγας σας τὰς χρυσᾶς, τὴν πτῆσιν σας τὴν κούφην, ἧς προῦνθῶσι τὰ ἄλλα τοῦ ἀγρυπνοῦντος και τὰ παραληρήματα !...

Τὸ τέλος εἰς τὸ ἐπόμενον.

ΤΑ ΠΡΟΣ ΑΡΤΥΣΙΝ ΚΑΙ ΚΑΡΥΚΕΥΣΙΝ

[Ἐκ τῆς Γαστρονομίας τοῦ κ. Α. Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ]

Τὰ καρκεύματα συντελοῦσι εἰς τὴν τροποποίησιν τῆς γεύσεως και τῆς ὀσμῆς, πρὸς τονισμόν τοῦ στομάχου και διευκόλυνσιν τῆς θρέψεως; εἰς μετρίκην δύσιν εἶνε τονωτικά, εἰς μεγαλητέραν δὲ ἐρεθυστικά και ἐνίοτε ἐπικίνδυνα εἰς τὴν ὑγίαν.

Τὰ ἀρτύματα ἐμπεριέχουσιν οὐσίας διεγερούσας τὴν ὄρεξιν και τὴν ἔκκρισιν τῶν πεπτικῶν ὑγρῶν, διὰ τοῦτο δὲ και προστίθενται ἐν ἀνκλόγῳ ποσότητι εἰς τὰ ἐδέσματα, διὰ νά καταστήσωσι ταῦτα εὐγευστα και εὐπεπτα. Εἰς τὰ πλείεστα δὲ ἀρτύματα, εἰς τὸ καρύφυλλον, τὸ κύμινον κτλ. ἐμπεριέχονται αἰθέρια ἔλαια και εἰς ἄλλα πάλιν ὀξεῖαι τὴν γεῦσιν οὐσίαι. Πρὸς τούτοις ἠδυσματικά τινες οὐσίαι γεννῶνται ἐξ ὀργανικῶν οὐσιῶν κατὰ τὴν παρασκευὴν τῶν ἠδυσμάτων, ὡς ἐπὶ παραδείγματι συμβαίνει εἰς τὸ ὀπτόν κρέας κτλ.

Τὰ καρκεύματα ἐπενοήθησαν ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν θερμῶν κλιμάτων, οἱ ὅποιοι συνήθως ἔχουσι τὸν στόμαχον χαλαρὸν και συνεπῶς ἔχουσιν ἀνάγκην ὑλῶν τονωτικῶν και διεγερτικῶν τῆς γεύσεως και τῆς ἐνεργείας τοῦ στομάχου. Εἰς τοῦτο συνετέλεσε και αὐτὴ ἡ φύσις προικίσασα τὰ θερμὰ κλίματα διὰ τῶν εἰδῶν ἀρωματικῶν φυτῶν. Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν και οἱ χωρικοὶ ἡμῶν κατὰ τοὺς καύσωνας τοῦ θέρους τρώγουσι σφόδρα διαφόρως παρεσκευασμένα, διότι τὸ σκόρδον εἶνε τονωτικώτατον τοῦ στομάχου και τοῦ νευρικοῦ συστήματος, τὸ ὅποῖον πολὺ χαλαροῦται ὑπὸ τῆς θερμότητος.

Τὴν φυσικὴν ταύτην διάθεσιν τῶν κατοίκων τῶν θερμῶν κλιμάτων, ἐπηύξησεν ἡ ἠδυπάθεια και ἡ πολυτέλεια αὐτῶν διὰ τῆς ἐπινοήσεως διαφόρων σκευσιῶν καρκευμάτων.

Αἱ πρὸς καρκεύσιν χρησιμεύουσαι ὕλη εἶνε πολλῶν εἰδῶν. Αἱ μὲν εἶνε ἀρωματικά ἐγγώρια φυτὰ και σπόροι αὐτῶν, ὡς λ. χ. τὸ πετροσέλι-

νον, ὁ ἠδύσμος, τὸ μάραθρον, τὸ ἄκσον, ἡ λιβανωτίς, τὸ ὀρίγκνον, ἡ θρύμβη, τὰ κρόμμυα κ. α., αἱ δὲ εἶνε ξηρὰ, ἢτοι ψητὰ ἀρωματικά κυρίως δὲ σπόροι ἐρχόμενα ἐξ ὠθεν, ὡς τὸ πέπερι, ἡ κανέλλα, τὸ μοσχοκάρυον, τὰ γαρύφαλλα κ. α. Ἄλλα δὲ καρκευτικά οὐσία, χωρὶς νά εἶνε ἀρωματικά, ἔχουσιν ἰδιάζουσάν τινα γεῦσιν, ὡς τὸ ἄλας, τὸ ὄξος, τὸ λειμώνιον, τὸ νεράνζιον, τὸ σάκχαρον, τὸ μέλι κτλ.

Ἐν γενεῖ πάντα τὰ ἀρωματικά τονώνουσι τὸν στόμαχον καταργοῦντα τὰ ἐντὸς τῶν ἐντέρων ἀναπτυσσόμενα ἀέρια; οἱ ἀρωματικοὶ ὁμως σπόροι αὐτῶν ἀνάγκη νά μὴ διατηρῶνται ἐπὶ πολὺν χρόνον ταμιμμένοι, διότι ταγγίζει τὸ ἔλαιον αὐτῶν, τὸ ὅποῖον και καθίσταται οὕτω ἐπιβλαβὲς και δυσάρεστον.

Τὸ μαγειρικὸν ἄλας εἶνε τὸ κοινότατον και παγκόσμιον καρκεύμα; εἶνε δὲ τὸ ποθητότερον και ὑγιεινότερον ὄλων τῶν καρκευμάτων, συντελοῦν εἰς τὴν θρέψιν και τὰ ζῶα δὲ αὐτὰ ἐπιζητοῦσι τοῦτο. Ἡ χρῆσις αὐτοῦ εἶνε παναρχαιοτάτη. Ὁ Πλάτων τὸ ὀνομάζει θεοφιλέσ.

Τὸ ἄλας καταναλισκόμενον μετὰ τῶν τροφῶν καθιστᾷ ταύτας νοστιμωτέρας, διεγείρον συνάμα τὴν ὄρεξιν, διευκόλυνον τὴν πέψιν και τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος, τονῶνον τὸν στόμαχον, ἐπαυξάνον τὸν γαστρικὸν χυμὸν και συντελοῦν μεγάλως εἰς τὴν θρέψιν τοῦ σώματος και τὴν παιδοποιάν. Μετρίως διδόμενον εἰς τὰ ζῶα, τὰ ὠφελεῖ πολὺ; ταῦτα μὲν καθιστᾷ ὑγιέστερα τὴν δὲ σάρκα αὐτῶν τρυφερωτέραν και νοστιμωτέραν. Τὸ ἄλας δὲν ἐπιφέρει διψαν, ὡς κοινῶς νομίζεται, (ἄλλὰ τὰ ἀλίπαστα), τοῦναντίον καταπαύει αὐτήν, εἰς μεγάλην δὲ δύσιν χρησιμεύει ὡς καθάρσιον και καταπαύει τὴν αἰμωδίαν. Τὸ γάλα δὲ και τὸ βούτυρον τῶν ζῴων τῶν καταναλισκόντων ἄλας εἶνε εὐάρεστον εἰς τὴν γεῦσιν. Πρὸς τούτοις εἶνε και τὸ σύμβολον τῆς φιλίας.

Ἄλλ' ἀναφέρωμεν καὶ τὰ ἄλλα τῆς διὰ τοῦ ἐμπορίου διαδόσεως τῶν κερυκευμάτων, ὅφει-
λομένης κυρίως εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας καὶ
τοὺς Βυζαντινοὺς.

Ἐμμεσοὶ σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν ἀ-
πωτάτην Ἀνατολήν ὑπῆρχον ἀνεκκθεν βεβαίως
διὰ τῶν Φοινίκων, ἀφοῦ ἡ κανέλλα, τὸ πέπερι
καὶ τὸ μοσχοκάρυον ἦσαν γνωστὰ τοῖς Ἕλλη-
σιν. Οἱ Φοινίκες διετέλουν εἰς ἐμπορικὰς σχέ-
σεις μετὰ τὴν Χερσόνησον καὶ τὴν Ταπροβάνην οἱ
μύθοι ἄλλως τε, τοὺς ὁποίους διηγήθησαν
κατὰ τὴν συνηθειάν των εἰς τοὺς Ἕλληνας
περὶ τῶν ἀρωματικῶν τούτων κερυκευμάτων
καὶ τοὺς ὁποίους ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος, εἶνε
τρηνῆ ἀπόδειξις τῶν σχέσεων αὐτῶν μετὰ τῶν
Ἰνδιῶν. Ὅτε οἱ Βαβυλώνιοι, οἱ Ἀσσύριοι, οἱ
Μηδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι ὑπέταξαν διαδοχικῶς τὸ
Ἰράν, ἐγειτόνευσαν διὰ τῶν στραπιῶν τῆς
Βακτριανῆς, τῆς Ἀρίας καὶ τῆς Γεδρωσίας
(Βελου-Χιστάν) μετὰ τὰς Ἰνδίας· οὕτω κατέκτη-
σαν τὴν χώραν τοῦ Ἰνδοῦ (Πεντζάπ, Μουλάν,
Σίνδ). Ἀκολούθως οἱ Ἰνδοὶ ἐγνώρισαν τοὺς
Ἕλληνας, οὓς ἐκάλουν Γιανκνά (Ἴωνες)
οὗτοι δὲ μετὰ τοῦ Μιλησίου Ἐκαταίου, οἱ ὁ-
ποῖοι ἐγνώρισαν τὴν περίφημον συγγραφέα τοῦ
περίπλου Σκύλακx (509 π. Χ.), τὸν Ἡρόδο-
τον καὶ τὸν ἱατρὸν Κτησίαν, ἐδημοσίευσάν τινα
περὶ Ἰνδιῶν ἀνάμικτα μύθων. Ἡ ἀνακάλυψις
τοῦ Ἰνδοῦ ἀπὸ πεπολιτισμένον λαὸν τῆς Εὐ-
ρώπης ἔλαβε χώραν κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ
Μ. Ἀλεξάνδρου. Τὸ 330 ἐξακολουθεῖ ἡ κατὰ-
κτησις τοῦ Περσικοῦ κράτους διὰ τοῦ Ἀφγα-
νιστάν, κτίζεται ἡ Ἀλεξάνδρεια τῆς Ἀρχαί-
σας (Κανδχαρ), ἡ Ἀρία (Χερὰτ), ἡ Ἰαζάρτη
(ἐσχάτη Ἀλεξάνδρεια, Χονθζενδ, τοῦ Πρα-
ποταμίου (Ἀλασαδδά). Παρασύρεται ἀπὸ τὴν
πρόσκλησιν δύο ἡγεμόνων Ἰνδῶν, τοῦ Βασι-
λέως Ταξίλα καὶ τοῦ Βασιλέως Ἀθησαρὶς τῆς
Κασμηρίας κατὰ τοῦ Πόρου. Ἀπὸ τῶν ὄχθων
τοῦ Ὄξου βυθίζει (327) διὰ τῆς Βακτριανῆς,
τοῦ Καβούλ παλαίει κατ' ἀδαμάστων ὄρεσι-
βίων. Φαίνεται δ' ὅτι διήλθε τοὺς Σουλεϊμάν
διὰ τῆς περιφήμου διόδου τοῦ Χαίβερ. Ὁ Βα-
σιλεὺς Πόρος προσπαθεῖ νὰ σταματήσει ἐν Τζι-
λάμ τὸν μικρὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν ἐνισχυθέντα
διὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ βασιλέως Ταξίλα. Κατὰ

τῶν δύο μυριάδων περίπου τούτων τοῦ Ἀλε-
ξάνδρου ὁ Πόρος ἀντιτάσσει 50,000 πεζοὺς
4,000 ἵππεις, 2,000 ἐλέφαντας καὶ 400 πο-
λεμικὰ ἄρματα. Ὁ Ἀλέξανδρος καταλαμβάνει
τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ καὶ μ' ὄλην τὴν
ἀνδρείαν τοῦ ἀντιπάλου του, τὸν κατακίχx
(327). Ἦτοι 21 αἰῶνας πρὸ τῶν Dupleix καὶ
τῶν Clive, τὴν πρώτην ἤτταν, ἦν ὑπέστησαν
οἱ Ἰνδοὶ παρ' Εὐρωπαίων ἐν τῇ γῶρᾳ των, ἦτο
παρὰ τῶν Ἑλλήνων. Μέρος τοῦ Πεντζάπ κα-
τεκτήθη ἀλλὰ τί ἠδύνατο ὁ Ἀλέξανδρος νὰ
κάμῃ τὴν κατὰκτησίν του ταύτην; Εἰς τὸν Πό-
ρον λοιπὸν ὄν μετεχειρίσθη βασιλικῶς — καὶ
ὑστερον ἀπὸ τὴν παραδειγματικὴν διαγωγὴν του
πρὸς τὰς γυναῖκας τοῦ Δαρείου, ἐνεκα τῆς
ὁποίας οὗτος παρεκάλει τὸν Θεὸν νὰ τὸν ἀξιώσῃ
νὰ ἀνακτήσῃ τὸ Βασιλεῖόν του διὰ νὰ ἀποδείξῃ
τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον —
ἄφησε τὰς χώρας ταύτας· ὁ δὲ Πόρος, οἱ Βασι-
λεῖς τῆς Κασμιρίας καὶ τῆς Ταξίλας, ἐδέχθησαν
ναεῖνε ὑποτελεῖς τοῦ κατακτητοῦ. Ὁ Μ. Ἀλέ-
ξανδρος μάλιστα ἐβοήθησε τοὺς τρεῖς τού-
τους ἡγεμόνας, νὰ ὑποτάξωσι τὰ ἡμιάγρια,
ἔθνη, τὰ ὁποῖα πρὸ αἰῶνων ἀνθίσταντο εἰς τὰς
ἀριανὰς δυναστείας. Οὕτω κατακτῆ χάριν τῶν
ὑποτελῶν του τὸ Πεντζάπ. Βαίνει μέχρι τοῦ
Σατλετζῆ καὶ τὸν διέρχεται, ἀλλ' ἀφοῦ ἤγειρε
ναοὺς καὶ ἐώρτασεν ἀγῶνας, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς
ὄχθης, ἐνθίδει εἰς τοὺς γογγυσμοὺς τοῦ στρα-
του καὶ ἐπιστρέφει. Κατασκευάζει στόλον, κα-
τέρχεται δι' αὐτοῦ τὸ Τζιλάμ καὶ τὸ Τχιτάπ
καὶ ὁ ἀναρχὸς του Νέαρχος ἐξακολουθεῖ νὰ κα-
τέρχεται τὸν Ἰνδόν, ὁ Ἀλέξανδρος ἀκολουθεῖ
τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, ὑποτάσσει τοὺς Μαλιεῖς
τοῦ Μουλτάν, τοὺς Ὁξυδράκας καὶ ἄλλους
λαοὺς. Ἐλλιμενίζεται εἰς Πατταλά, ἐν τῷ
κόλπῳ τοῦ Ὁμάν, ἀναθέτων εἰς τὸν Νέαρχον
τὴν ἐξερεύνησιν τῶν περσικῶν τῆς θαλάσσης
ταύτης.

Ἐκ τῶν κατακτήσεων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου
διεσώθησαν ἐν Ἰνδίᾳ ἀποικίαι τινές. Βραδύ-
τερον δὲ ἐκ τῶν λειψάνων τῆς Ἀσιατικῆς αὐτο-
κρατορίας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἰδρύεται τὸ Ἰν-
δοβακτριανὸν βασίλειον, περὶ τῆς Βακτριανῆς
καὶ τῶν Βορείων Ἀλεξανδρείων κατὰ τὸ 255
ἢ 250 ὑπὸ τοῦ Διοδότου σατραπόου τοῦ Β'. Ἀν-

τιόχου. Μέχρι τοῦ 140 εἶχε Βασιλεῖς μετὰ ἐλ-
λην. ὀνόματα. Τὸ Βασίλειον τοῦτο μετὰ πολυ-
τισμὸν καθαρῶς Ἑλληνικόν, τὸ κατέστρεψαν
οἱ Πάρθοι (140), χωρὶς ὅμως νὰ καταστρέψουν
καὶ τὸν πολιτισμὸν του, ἀφοῦ εἰς τὴν ἀλλήν
των παριστάνοντο τραγωδίαι τοῦ Εὐριπίδου.
Ἀλλὰ μήπως τὸ θέατρον σήμερον τῶν χωρῶν
αὐτῶν ὡς καὶ αἱ ἐταῖραι μάλιστα τῆς Ἰαπω-
νίας, δὲν διεσώθησαν ἀπὸ τοὺς χρόνους ἐκείνους.
ἦτοι τῶν ἐκστρατειῶν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου;
Ἀπὸ τὰς μεσημβρινὰς ἐπαρχίας τοῦ Ἰνδοβακτρι-
ανοῦ κράτους ἐσηματίσθη Βασίλειον Ἰνδοελλη-
νικόν, περιλαμβάνον μέρος τοῦ Πεντζάπ, χώρας
τοῦ Καβούλ καὶ Σίνδ ἐπίσης μετὰ Βασιλεῖς Ἕλ-
ληνας, τοῦ ὁποίου τὰ νομίσματα ἔφερον ἑλλη-
νικοὺς θεοὺς. Κατεστράφη τὸ 85 π.χ. ὑπὸ Σκυ-
θῶν (Οὐρανῶν ἢ Τούρκων), ἐλθόντων ἀπὸ Βορρᾶ,
οἱ ὁποῖοι τὸ μετέβησαν εἰς Ἰνδοσκυθικὸν Βασι-
λειον εἰσδύσαντες συγχρόνως περισσότερον ἐν τῇ
Ἰνδιᾳ.

Ἐνεκα τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς Αἰγύπτου,
αἱ Ἰνδίαὶ ἤλθον εἰς σχέσεις μετὰ τοὺς Ῥωμαίους.
Πορίδης τις τοῦ Πεντζάπ, τὸ 30 π. Χ., ἔστειλε
πρεσβεῖαν πρὸς τὸν Ὀκτάβιον Αὐγουστον ἐν
τῇ ἑλληνιστῆ γεγραμμένη ἐπιστολῇ του ἔλεγεν
ὅτι ἄρχει 600 βασιλέων (ραγιᾶ). Οἱ πρέσβεις
του ἔφερον δῶρα, βασιλικοὺς τίγρεις, τοὺς πρώ-
τους, οὓς εἶδον οἱ Ῥωμαῖοι, συνωδεύοντο δ'
ὑπὸ τοῦ θρακμάου Ζακρυατολάγα, ὁ ὁποῖος
προσεφέρθη ὡς ὀλοκθύτων ἐνώπιον τοῦ Ὀκτα-
βίου.

Ἀπελευθερὸς τις τοῦ αὐτοκράτορος Κλαυδίου
ὁ Ἄνιος Πλόκκος, ἐφέρθη ὑπὸ τῶν ἀνέμων
εἰς τὴν νῆσον Ταπροβάνην. ἔπου καὶ ἔτυχε κτ-
λῆς ὑποδοχῆς παρὰ τῷ βασιλεῖ· συνώδευσε δ'
αὐτὸν ἐπιστρέφοντα εἰς Ῥώμην καὶ πρεσβεῖα
Σιγγλικῆ ἦν ἔστειλεν εἰς Ῥώμην. Τὸ 45 μ. Χ.
ὁ Ἴππαλος, πλοίαρχος τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Ἀλε-
ξανδρείας, ἀνεκάλυψε τοὺς Ἰνδικοὺς ἐτησίους
ἀνέμους (moussons), οἵτινες ἔκτοτε ὀνομά-
σθησαν ἱππαλικοί. Τὴν ἐποχὴν ταύτην
κατὰ τὸν Στράβωνα, 150 πλοῖα μετέβαιον ἐξ
Αἰγύπτου εἰς τὰς Ἰνδίας, κατὰ τὸν Διοδώρον μᾶ-
λιστα, μετέβηνον καὶ εἰς Μαλαισίαν καὶ Ἰνδο-
κίαν. Ὁ Πλίνιος ἔλεγεν ἤδη ὅτι αἱ Ἰνδίαὶ
ἀπερρώπων ἐτησίως 50 ἐκ τομ. σεστέρια διὰ

τὰ ἐμπορεύματα, τὰ ὅποια ἔστελλον εἰς Ῥώ-
μην, ἀνθ' ὧν ἐδέχοντο μόνον νομίσματα. Με-
ταξὺ τῶν ἐμπορευμάτων ἦσαν ἡ σάκχαρις, τὸ
γεγγέβερι, τὸ κιννάβρι, τὸ θεῖον, τὸ σάνδαλον,
ἡ κανέλλα, τὸ μοσχοκάρυον, τὸ πέπερι, ἡ κάμ-
φορα, ὁ μύσχος, τὸ καστόριον, τὸ λίβανον,
πολύτιμοι λίθοι, κασσίτερος, χάλυψ λαμπρῶς
κατεργασμένος καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα. Τὸ
μεταλλικόν, ὅπερ κατεβρόχιζον καὶ καταβρο-
χιζοῦσι καὶ σήμερον ἔτι αἱ Ἰνδίαὶ εἶνε ἐκ-
πληκτικόν καὶ ἐπειδὴ δὲν φίνεται τί γί-
νεται. βεβαίως τὸ θάπτουσι (ὡς ὑπάρχουσι
πολλὰ διδόμενα ὑπὲρ τούτου) κατὰ τὴν πα-
λαιάν συνηθειάν ὄλου τοῦ κόσμου· καὶ τὸ
περιεργον εἶνε ὅτι ἐνθ' ἕως μετὰ τῶν μέσων σχε-
δὸν τοῦ λήξαντος αἰῶνος αἱ Ἰνδίαὶ ἐπρωτί-
μου τὸ ἀργυροῦν νόμισμα, ἀπὸ τινων ἤδη δε-
κατηρίδων ζητοῦσι μόνον τὸν χρυσόν. Νομί-
σματα ἀρχαῖα εὐρέθησαν καὶ εὐρίσκονται καὶ
μάλιστα Ῥωμαικὰ εἰς πολλὰ μέρη. Ὁ Τρακι-
ανὸς ὅταν ἐνίκησε τοὺς Πάρθους συνέλαβε τὴν
ιδεὴν νὰ κατακτήσῃ τὰς Ἰνδίας, μάλιστα δὲ
κατεσκεύασε καὶ στόλον ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θα-
λάσῃ. Αἱ σχέσεις αὗται ἐξηκολούθησαν καὶ
ἐπὶ Βυζαντινῶν καὶ μάλιστα ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ
μοναχοῦ τις ἔφερον εἰς Κων)πολιν ἐντὸς ράβδου
σπόρον μεταξοσκώληκος καὶ μωρῆς, ἐντεῦθεν
δὲ ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς μετάξης καὶ ἡ
μυθώδης ἀμὴ τῆς βιομηχανίας τῶν μεταξω-
τῶν ἐν Κων)πόλει διαδοθεῖσα ἐντεῦθεν εἰς Εὐ-
ρώπην.

Ἡ Πορτογαλλία, τῆς ὁποίας ἔπρασεν αἱ
πράξεις μετὰ τὴν ἀνακλήρυσιν τῆς εἰς βασίλειον
περιορίσθησαν εἰς τὴν κατὰ τῶν Μαρουσιανῶν
σταυροφορίαν τῆς καὶ τὰς ἐσωτερικὰς διαμάχας
τῶν Βασιλέων καὶ τοῦ κλήρου, μεμονωμένη εἰς
τὴν ἐσχάτην τοῦ γνωστοῦ τότε κόσμου, σχε-
δὸν δὲν ἀνεμίσθη εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς ὑποθέσεις.
Κατὰ τὸ τέλος ὅμως τοῦ 18. αἰῶνος (1385)
νέα δυναστεία ἡ τῶν Aviz ἀναβαίνει εἰς τὸν
Θρόνον, τῆς ὁποίας οἱ εὐφυεῖς καὶ ἐνεργητικοὶ
ἡγεμόνες καταρβάνουσι μεγάλα καὶ ἀνέλπιστα
πράγματα ὑπὲρ τῆς χώρας των. Ἐν δικστή-
ματι αἰῶνος ἡ Πορτογαλλία ἀπετέλεσε μεγά-
λην θαλασσοκρατίαν, τῆς ὁποίας ἡ ἔκτασις
καὶ ὁ πλοῦτος ὑπερέβαινον πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο

νά ἐλπίση τις ἕως τότε. Διὰ τοῦ μεγάλου αὐ-
τῆς στόλου κατώρθωσε νὰ περιπλεύσῃ ὅλας
τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀφρικῆς, τῆς ὁποίας τὰ νότια
μέρη ἦσαν ὄλω; ἀγνωστα, νὰ ὑπετάξῃ τὰς Ἰν-
δικὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἕως τότε ἐθεωροῦντο
τόποι μυθῶδεις, νὰ προχωρήσῃ μέχρι τῶν Mo-
luques, τῆς Κίνας, τῆς Ἰαπωνίας καὶ αὐτῆς
τῆς Αὐστραλίας καὶ τέλος νὰ προπαρασκευάσῃ
τὴν κατάκτησιν ὅλου τοῦ κόσμου, διότι αἱ κα-
τακτήσεις τῆς Πορτογαλλίας διήγειραν τὴν ἐ-
πιθυμίαν καὶ τὸν ζῆλον τῆς Ἰσπανίας πρὸς τὰς
θαλασσοπορίας. Ὁμολογητέον ὅμως ὅτι αἱ ἐ-
πιστημονικαὶ τῶν Πορτογάλων γνώσεις δὲν
ἦσαν εἰς τὸ ὕψος τῆς τύχης των. Διότι καθ'
ὄλον τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα καὶ βραδύ-
τερον ἀκόμη δὲν ἀπεμκρύνοντο τῆς ἀκτοπλο-
ίας. Καθ' ὄλην τὴν ἱστορίαν τοῦ πορτογαλλι-
κοῦ νηυτικοῦ, ἔπαξ μόνον (τὸ 1341) μικρὸς
τις στολίσκος ἠνήχθη εἰς τὸ Πέλαγος καὶ κα-
τέπλευσεν εἰς τὰς Κανκρίους νήσους· καὶ οὗτος
ὅμως διωκεῖτο ὑπ' ἐνὸς Γενουηναίου καὶ ἐνὸς
Φλωρεντινοῦ.

Ἡ Πορτογαλλία προωρισμένη ν' ἀποβῆ,
νηυτικῆ ἔνεκα τῆς θέσεώς της, κατώρθωσε τοῦτο
διὰ τῆς πρωτοβουλίας καὶ τῆς θελήσεως Ἐρ-
ρίκου τοῦ θαλασσοπόρου τρίτου βασιλοῦ παιδὸς
Ἰωάννου τοῦ Α'. Ἦδη ὅμως τὰ παράλια τῆς
Ἀφρικῆς μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Bojador
καὶ πέραν αὐτοῦ, ἡ Μεδεσα, αἱ νῆσοι τῶν Καν-
κρίων καὶ αἱ Ἀσῶραι ἦσαν γνωστὰ εἰς πολ-
λοὺς. Ἐν τούτοις περὶ τὰ μέσκα τοῦ 15. αἰῶ-
νος ἦσαν ἤδη κύριοι τῶν νήσων τοῦ ἀκρωτηρίου
τῆς κελῆς Ἐλπίδος, φθάσαντες μέχρι τῶν πα-
ραλίων τοῦ Σουδάν. Καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ
προμηνευθέντος βασιλοῦ παιδὸς αἱ ἀνεκκλύψεις
ἐξηκολούθησαν καθ' ὄλον τὸ μῆκος τῶν παρα-
λίων τῆς Γουινέας. Ἐπὶ δὲ τῆς Βασιλείας
Ἀλφόνσου τοῦ Ε'. ὅποτε διήλθον τὸ ἀκρωτή-
ριον τῶν Φοινίκων καὶ παρετήρησαν ὅτι ἡ ἄ-
φρικανικὴ παραλία διευθύνεται πρὸς ἀνατολὰς,
οἱ Πορτογάλλοι ἐπίστευσαν ὅτι τὸ ἐκ παρα-
δόσεως σχέδιον τῶν γεωγραφικῶν πινάκων τοῦ
μεσαιῶνος ἦτο ἀκριβές, ὅτι ἡ Ἀφρικὴ δὲν ἐξε-
τείνετο περισσότερο πρὸς νότον καὶ ὅτι αἱ Ἰν-
δαίαι δὲν κεῖνται μακρὰν.

Ἦδη τῆς παραλίας ληγούσης πρὸς νότον

ὑπερέβαινον τὸν Ἰσημερινὸν καὶ εἰσῆρχοντο ἐν
τῷ ἀγνώστῳ ἄλλου ἡμισφαιρίου. Συγχρόνως αἱ
δυσκολίαι τῆς νηυσιπλοίας ἠϋζάνον. Ἡ πυξίς
καὶ ὁ ἀστρολάβος πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐν χρῆσει δὲν
ἤρουν. Τοῦ ξυλίνου ἀστρολάβου τοῦ γ' αἰῶνος
τελειοποιηθέντος ὑπὸ τοῦ Behains ἕως δὲ καὶ
τῶν ὑπολογισμῶν διευκολυνθέντων διὰ πινάκων
λογιστικῶν, αἱ θαλασσοπορίαὶ ἐπαναλαμβάν-
ονται τῷ 1482, ὅποτε ἀνεκκλύπτονται αἱ ἐκ-
βολαὶ τοῦ Κόγκου ἕως δὲ καὶ τὸ ἀκρωτήριο
CROSS. καὶ ταῦτα δέκα ἔτη μετὰ τὴν ἐπι-
στροφήν τοῦ Diaz καὶ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Βά-
σκου Δεγάμα, ὁ ὁποῖος πρῶτος ἐφθασεν εἰς Ἰν-
δαίαν. Ἐν τῷ μετὰ τὸ ὅμως (1492) ὁ Χριστόφο-
ρος Κολόμβος ζητοῦν τὰς Ἰνδαίαν ἀνεκκλύπτει
τὴν Ἀμερικὴν τῆς ἀνεκκλύψεως δὲ ταύτης ἡ
δόξα ὀφείλεται εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ ἰδίως εἰς
τὴν Βασίλισσαν τῆς Καστιλλίας Ἰσθβέλλαν,
ἢ καὶ ὁ Κολόμβος συνέλαβε τὴν ἰδέαν ταύτην
μακρὸν ἐν Πορτογαλίᾳ. Τέλος ἀνεκκλύφθη καὶ
ἡ ὁδὸς τῶν Ἰνδιῶν καὶ τὸ κράτος θὰ ἐπωφε-
λεῖτο σπουδαίως ἐκ τοῦ ἐμπορίου. Ὁμως οἱ Ἀ-
ραβες ἢ Μακρουσιανοὶ, ὡς τοὺς ἔλεγαν, οἵτινες
διὰ τῆς χώρας των ἐπρομήθευον ὀλόκληρον τὸν
τότε πεπολιτισμένον κόσμον μὲ τὰ προϊόντα
τῶν Ἰνδιῶν καὶ μάλιστα τὰ ἀρωματικὰ κρυ-
κεύματα. Βλέποντες τὴν πολῦτιμον ταύτην
λαίαν διαφεύγουσαν τῶν χειρῶν των ἤλθον πλέον
ἢ ἔπαξ εἰς χεῖρας, ὅχι μόνον πρὸς τοὺς Πορτο-
γάλλους, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλα εὐρωπαϊκὰ ἔθνη·
ἠττήθησαν ἕως ἐν τῷ ἀγῶνι καὶ ἀπόδειξις τῆς
ἠττητῆς των ταύτης εἶναι αἱ μέχρι σήμερον σπου-
δαῖαι ἀποικίαι τῶν Εὐρωπαϊῶν καθ' ὅλας ταύ-
τας τὰς χώρας. Οἱ Ἐνετοὶ δὲ οἵτινες εἶ-
χον εἰς χεῖράς των τὸ μονοπώλιον τῶν ἀνωτέρω
προϊόντων, ὅχι μόνον ὑπεκίνησαν τοὺς Ἀραβες
καὶ ἄλλους εἰς ἐνοπλον ἀντίστασιν κατὰ τῶν
Πορτογάλων καὶ λοιπῶν Εὐρωπαϊῶν, ἀλλὰ καὶ
τοὺς συνέδραμον χρηματικῶς.

Διὰ πάντων τούτων θέλω νὰ εἶπω ὅτι ἐὰν ὁ
ἀρχαῖος πολιτισμὸς δὲν διεκρπτετο τόσον ἀπο-
τομῶς καὶ αἱ Ἰνδαίαι θὰ ἀνεκκλύπτοντο, ἀφοῦ,
ὡς ἀναφέρουσιν ὁ Στράβων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης
ἡ γεωγραφικὴ αὐτῶν θέσις ἦτο γνωστὴ καὶ τὸ
ἔργον τῆς προόδου θὰ συνετελεῖτο ἤδη πρὸ πολ-
λῶν αἰῶνων ἢ ἀνεκκλύψις μάλιστα τῆς Ἀμε-

ρικῆς ὀφείλεται κυρίως εἰς τὰς πληροφορίες τοῦ
Στράβωνος, ὅς εἶχεν ὁ Κολόμβος ὑπ' ὄψει, ὡς ἀ-
πεδείξαμεν ἄλλοτε (1).

Ἄλλ' ἐπανελέθωμεν εἰς τὸ θέμα μας.

Οἱ ἀρχαῖοι, ὡς καὶ οἱ νεώτεροι ἕως προχθῆς,
διὰ λογους φυσικοὺς, ἀνεμίγνυον εἰς τὴν κρυ-
κευσιν παντὸς βρώματος πᾶν σπάνιον καὶ πο-
λύτιμον προϊόν μέχρι καταχρήσεως. Ὅταν μάλ-
ιστα ἀνεκαλύφθησαν αἱ Ἰνδαίαι, τὰ μυρωδικὰ
καὶ τὰ ἀρώματα, ἐν ἀπάσῃ τῇ Εὐρώπῃ καὶ ἰ-
δίως ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐτίθεντο ἐν τοῖς φαγητοῖς
μετὰ τοιαύτης σπατάλης καὶ καταχρήσεως, ὥ-
στε ἦτο ἀδύνατον νὰ τὰ γευθῆ τις καὶ τὰ γεύ-
ματα κατήνησαν θεαματικὰ πλέον, ὡς θὰ ἴ-
δωμεν ἀκολούθως.

Ἡ βάσις ἀνεκκῆθεν τῆς μαγειρικῆς ἦσαν καὶ
εἶνε τὰ ἡδύσματα, ἀρτύματα ἢ κρυκεύματα.
(Ματτύνη καὶ ματτύλη. (ὑπὸ) τρίμμα, (ἔμ)βάμμα,
χυμὸς, ζωμὸς, κατὰ χυσμα, κάρυκη) διὰ νὰ κα-
τασκευασθῆ ὅμως καὶ τὸ ἀπλούστατον ἐξ αὐ-
τῶν ἦτοι ἡ ἄλμη, ἡ ὀξάλμη, ἡ σκορδάλμη, τὸ
γάρον, τὸ ὀξύγρον, τὸ ἐλαιόγρον, τὸ ὕδρο-
γρον, τὸ ὀξύδαρον καὶ τὰ πολυειδῆ βάμματα

(1) Ὁρα Γεωγρ. Δελτίον ἔτ. Α' τεύχ. Β' καὶ Γ'.
σελ. 187.

καὶ τρίμματα, ἀτρητοῦντο πολλὰ καὶ διάφορα
ὕλικά. Ὁ Ἄλεξις π. χ. ἀναφέρει τινὰ ἐν τῷ
Λέβητι :

Τὸ πρῶτον μὲν λαβ' ἐλθὼν σήσαμα.

ἀσταφίδαν κεκομμένην,
μάραθρον, ἀνηθον, νᾶπυ, κυλὸν, σίλφιον,
(χορίαννον αὐθον, ροῦν, κύμινον, κάππαριν,) ὀρίαννον,
γῆτειον, σκόροδον, θύμιον, σφάκον, σίρκιον,
σέσελι, πῆγρον, πράσον.

Ἐν δὲ τῇ Πικνουχίδι ἢ Ἐρίθου

οὐκ ἔχων δὲ τυγγάνω
οὐκ ὄζος, οὐκ ἀνηθον, οὐκ ὀρίαννον,
οὐ θροῦν, οὐκ ἔλαιον, οὐκ ἀμυγδάλας,
οὐ σκόροδον, οὐ σίρκιον, οὐχὶ γῆτειον,
οὐ βολβόν, οὐ πῦρ, οὐ κύμινον, οὐχ ἔλας,
οὐκ ὄζον, οὐ ξύλ' οὐ σκάφην. οὐ τήγρον·
οὐχ ἰμονίαν, οὐ λάκκον εἶδον, οὐ φρέαρ·
οὐ στάμνος ἐστὶ· δικκενῆς δ' ἐστὶν ἡ ἐγὼ
ἔχων μάχαϊρον, προσέτι περιεζωσμένος (Ἀθ. 170)
Πᾶν δὲ στερούμενον τούτων ἐλέγετο ἀνήδυντον,
ἀκκρύκευτον, ἀνοστον.

Ἄλλ' ἀναφέρωμεν συστηματικῶς ἔπαξ ταῦτα
χρήσιμα οὐχ ἦττον καὶ σήμερον, ὅτε καὶ
προσετέθησαν οὐκ ὀλίγα ἔκτοτε εἰς τὸν κα-
τάλογον τῶν ἀρχαίων.

(Ἐπεται τὸ τέλος)

Τῷ κυρίῳ Σπυριδωνί Παγανέλλῃ ἐπὶ τῇ δημοσιεύσει τοῦ βιβλίου του

Ἡ ΑΔΕΛΦΗ ΜΑΡΘΑ

Τὴν ἀδελφὴ τῆ Μάρθα δὲν γνωρίζω
Δὲν θὰ τὴ γνώρισες ποτὲ κι' ἐσύ...
Τότε, γιὰτὶ μαζί σου νὰ δακρύζω
Τὴ νειότη της νὰ κλαίω τὴ χρυσῇ ;

Σὰν μάγος μπόρεσες νὰ τήνε πλάσης
Μὲ μιὰ πληγὴ στὰ στήθη της κρυφῇ
Πῆρε ζωὴ... φοβάσαι νὰ μὴ χάσης
Πλάσμα δικό σου, θεῖα Μοναχὴ ! !

ΑΕΤΙΔΕΥΣ

ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΔ

DE PROFUNDIS

“Οτε ἡμεῖς ἐν Λονδίῳ ἐπεσκέφθημεν τὰς ἐκείσε φυλακὰς Χολουεὺ, Πένιονβίλλ καὶ Γορμγούδ Σκράμπς, τῆ συνοδείᾳ τοῦ μακαρίου Ἀγγ. Ἀβέρωφ, ἐργαζομένου τότε ἐν τῇ ἐκεῖ Ἑλληνικῇ Πρεσβείᾳ,

Ἐν τῷ τῶν ἐν λόγῳ φυλακῶν, ἀφοῦ περιεργάσθημεν ἅπαντα τὰ διαμερίσματα ἐξετάζων καὶ μελετῶν τὸν ὄργανισμόν των, ἐξῆλθον καὶ εἰς τὸ προαύλιον, περιφραττόμενον δι’ ὑπερψήλου τοίχου, εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε μικρόν τι παρῆχημα. Ἐν αὐτῷ ἐξετελεῖτο ὁ ἀπαγχονισμὸς τῶν εἰς θάνατον καταδικασθέντων. Σανὶς ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἐνδίδουσα καὶ ἄνωθι ταύτης τροχαλία ἐδείκνυον τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως. Ἐν τῇ ἀλλῇ, καὶ πλησίον τοῦ ἐν λόγῳ παραπήγματος, διέκρινε τις μικρὰς τετραγώνους μαρμαρίνας πλάκας κατὰ σειρὰν τοποθετημένας κατὰ μῆκος τοῦ τοίχου, ἐφ’ ἑκάστης τῶν ὁποίων ἐσημειοῦντο δύο μόνον γράμματα τοῦ ἄλφαβήτου. Ἦσαν τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα τοῦ ὀνόματος καὶ ἐπωνύμου τοῦ ἀπαγχονιζομένου καὶ ἐκεῖσε θαπτομένου, ἄνευ σταυροῦ ἢ ἄλλου τινὸς διακριτικοῦ σημείου. Καὶ οὕτω μὲν ἀδοξόβως ἐκτελοῦνται ἐν Ἀγγλίᾳ αἱ θανατικαὶ ποινὴ, ἢ τὰ φησὶ τῶν πτωμάτων ἐνεργεῖται ἐν τῇ ἀλλῇ τῆς φυλακῆς ἄνευ ἄλλης διατυπώσεως.

Μίαν εἰς θάνατον καταδίκην, καὶ ἐκτέλεται τῆς ποινῆς εἰκονίζει διὰ θανατοῦ ἡδῆς ὁ Oscar Wilde, καθιερωμένος ὢν καὶ αὐτὸς κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ «de profundis», ἣν θέλω προσπαθῆσαι ἐν περιλήψει νὰ μεταδώσω ὅσον τὸ δυνατὸν ἀκριβεστέραν.

«Δὲν ἔφερε πλέον (ὁ κατάδικος) τὸν ἐρυθρὸν χιτῶνα, καθόσον τὸ αἷμα καὶ ὁ οἶνος εἶνε ἐρυθρὰ, καὶ ἐπὶ τῶν χειρῶν του ὑπῆρχεν αἷμα καὶ οἶνος, ὅταν τὸν εὔρον μετὰ τῆς νεκρᾶς, τῆς δυστυχοῦς νεκρᾶς, ἣν ἠγάπα, καὶ ἣν εἶχε φρονεῦσει ἐν τῇ κλινῇ της. Ἐβάδιζε μεταξὺ τῶν ὑποδίκων μὲ στολὴν τεφροχόρου καὶ κάλυμμα ἐξ ἐρέας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Τὸ βράδι, ἃ του ἐφαίνετο ἐλαφρὸν καὶ ζωηρὸν, ἀλλ’ οὐδέποτε εἶδα ἄνθρωπον ἀντιζῶντα τὴν ἡμέραν μετὰ τῆς προσοχῆς.

Ἐβάδιζε μετ’ ἄλλον τεθλιμμένον ψυχῶν εἰς ἄλλο προαύλιον, καὶ ἠρώτων ἑμαντῶν, ἐὰν

ὁ ἄνθρωπος οὗτος διέπραξε πολλὰ ἢ ὀλίγα, ὅτε φωνή τις ὀπισθὲν μου ἐψιθύρισε: Ἀὐτὸς ἢ ἀπαγχονισθῆ.

Ἐν τούτοις φρονεῦσι τις ὅ,τι ἀγαπᾶ, καὶ ἄς γίνῃ τοῦτο γνωστὸν. Ἄλλος πρότιμι τοῦτο δι’ ἐνὸς βλέμματος γεμάτου μίσους ἄλλος διὰ φράσεων θωπευτικῶν, ὁ δειλὸς μὲ ἕνα φίλημα, ὁ γενναῖος μὲ τὸ ξίφος. Ἄλλοι φρονεῦσιν τὸν ἔρωτά των ὅταν εἶνε νέοι, ἄλλοι ὅταν γηράσκουν, ἄλλοι τὸν πνίγουν μὲ τὰ χεῖρα, τῆς ἐπιθυμίας, ἄλλοι μὲ τὸν ζυγόν. Οἱ καλλίτεροι μεταχειρίζονται μάχαιραν, καθόσον ἀμέσως οἱ νεκροὶ παύονται.

Ἀγαπᾶ τις πολὺ ὀλίγον ἢ ἀγαπᾶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ἀγοράζει τις τὸν ἔρωτα ἢ τὸν πωλεῖ, ἐπίτιμι ἐκτελεῖ τις τὸ ἔγκλημα μὲ πολλὰ δάκρυα καὶ ἄλλοτε χωρὶς τὸν παραμικρὸν στεναγμὸν.....

Τέλος ὁ ἀποθαιμῆνος ἄνθρωπος δὲν περιεπάτει πλέον μὲ τοὺς ὑποδίκους, ἔμαθα ὅτι, εὐρίσκειτο ἐντὸς τοῦ ἀπαισίου μαύρου κιβωτίου, ὅπου παρίστανται οἱ κατηγορούμενοι (Σημ. Ἐννοεῖ τὸ δικαστήριον) καὶ ὅτι οὐδέποτε πλέον εἰς τὸν γλυκὴν τοῦτον κόσμον τοῦ Κυρίου θέλω τὸν συναρτήσῃ. Ὡς δύο πλοῖα ἐν κινδύνῳ διερχόμενα ἐν κλύδωνι διεσπορεύθημεν, καθ’ ὁδὸν, ἀλλὰ δὲν ἐκάμαμεν σημεῖα, δὲν ἀντηλλάξαμεν τὴν ἐλαχίστην λέξιν, δὲν εἶχομεν τίποτε νὰ εἰπωμεν, καθόσον δὲν συννητήθημεν ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλὰ κατὰ τὴν αἰδήμονα ἡμῶν.

Ὁ τοῖχος τῆς φυλακῆς περιέκλειε ἀμφοτέρους, τοὺς ἀποκλήρους, ὁ κόσμος μᾶς εἶχε ἀπορρίψει τῆς καρδίας του, ὁ Θεὸς, τῆς προνοίας του καὶ ἡ σιδηρὰ ἐνέδρα, ἡ ἀναμένουσα τὸ ἀμάρτημα, μᾶς εἶχε συλλάβει εἰς τὴν παγίδα.

Ἰσχιζάμεν εἰς μικρὰ τεμάχια τὸν καταραμμένον σχοινίον διὰ τῶν φθαρείσων καὶ αἵμασσοῦσων χειρῶν μας. Ἐρράπτομεν τοὺς σάκλους καὶ ἐθραύομεν τοὺς λίθους καὶ ἰδρώσαμεν μὲ τὸν μῦλον (Σημ. Ἐργασία ἐν ταῖς φυλακαῖς), ἀλλ’ ἐν τῇ καρδίᾳ ἐκάστου ὁ τρόμος ἐκρύπτετο, καὶ εἶχομεν λησμονήσει τὴν τραχείαν τύχην ἥτις ἀναμένει τὸν τε ἀπατηθέντα καὶ τὸν φαῦλον, ὅτε ἡμέραν τινὰ ἐπιστρέφοντες ἐκ τινος ἀγγραφείας διήλθομεν πρὸ τινος ἠγεωγμένου τάφου.

Μὲ χαῖνον στόμα ἢ κιστρίνη ὀπὴ ἔχαινε, ζη-

τοῦσα ζωντανὴν λείαν· ὁ πηλὸς ἐζήτει αἷμα, ἐγνωρίσαμεν δὲ ὅτι πρὸ τῆς χρονιζούσης πρωίας εἰς ἐξ ἡμῶν, θὰ ἀιωρισθῆ ἕως τῆς ἀγχόνης.

Τὴν νύκτα ταύτην οἱ κενοὶ διάδρομοι ἐπληρώθησαν τρομακτικῶν μορφῶν καὶ ἀπανταχοῦ τῆς σιδηρᾶς πόλεως (φυλακῆς) ἐμάντεν τις λαθραία βήματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἠδύνατο νὰ ἀκούσῃ, καὶ διὰ τῶν κυκλίδων λευκαὶ μορφᾶι ἐφαίνετο ὡσὰν νὰ παρετήρουν περιέργως.

Ἀνεπαύετο (ὁ ἀπαγχονισθόσμενος) ὡς τὸν κοιμώμενον ἐπὶ μαλακῆς χλόης καὶ ὄνειρευόμενον, καὶ οἱ φύλακες τὸν παρετήρουν κοιμώμενον, ἀπόροῦντες πῶς δύναται τις νὰ κοιμηθῆ τὸσον ἡσύχως μὲ τὸν δῆμιον εἰς τὸ πλευρόν του

Καθ’ ὄλην τὴν νύκτα γονυκλιεῖς προσσηχόμεθα ἐν σπαραγμῷ, φέροντες τὸ πένθος ἐνὸς πτώματος.

Τὴν ἕκτην προῶν ἡμέραν ἕκαστος ἐκαθάρισε τὸ κελλίον του, καὶ τὴν ἑβδόμην τὰ πάντα ἠρέμουν, ἀλλ’ ἡ φοβὴ ἰσχυρᾶς τινὸς πτήσεως ἐπλήρωσε τὴν φυλακὴν, καθόσον ὁ θάνατος μὲ τὴν παγερὰν πρῶν του, εἶχεν εἰσελθεῖ διὰ τὴν φρονεῦση. Δὲν διήλθεν οὗτος μετὰ μεγαλοπρεποῦς πορφύρας, καθόσον σχοινίου τριῶν μέτρων καὶ ὑποχωρούσης σανίδος μόνον ἔχει ἀνάγκη ἢ ἀγχόνῃ. Ἡ ἀπηνῆς δικαιοσύνη βαδίζει ἔμπροσθεν, ἄνευ τῆς παραμικρᾶς παρεκλίσεως. Πλήττει τὸν ἀδύνατον ὡς καὶ τὸν ἰσχυρὸν καὶ ἡ πορεία της εἶνε ἀδυσώπητος.

Μὲ σιδηρὰν πτέρναν συντριβεῖ τὸν ἰσχυρὸν ἢ αἰμοχαρῆς.

Ἀνεμείναμεν τὸν κώδωνα τῆς ὀγδόης, διότι ὁ κτύπος οὗτος εἶνε ὁ κτύπος τῆς εἰμαρμένης ἥτις κάμνει ἕνα ἄνθρωπον κατηραμένον, καὶ ἡ εἰμαρμένη χρησιμοποιεῖ μίαν θυλειὰν ὀλισθαίνουσαν διὰ τὸν καλλίτερον τῶν ἀνθρώπων ἢ τὸν χείριστον.

Αἴφνης κρότος ὄρολογίου ἔσεισε τὴν φρίσσηντα ἀέρα, καὶ ἐξ ὕλης τῆς εἰρκτῆς ἠκούσθη στεναγμὸς ἀπελπισίας.

Δὲν τελεῖται λειτουργία τὴν ἡμέραν καθ’ ἣν ἀπαγχονίζεται εἰς κατάδικος, καθόσον ἡ καρδιὰ τοῦ ἱερέως πάσχει, ἢ δὲ μορφὴ του εἶνε ὠχρὰ καὶ εἶνε γραμμένον, εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, ὅ,τι δὲν πρέπει νὰ ἴδῃ τίς.

Οἱ φύλακες ἐβάδιζον μεγαλοπρεπῶς ἐν ἐορ-

τασίμῳ στολῇ, φυλάσσοντες τὴν ἀγροῖον ἀγέλην των, ἐνῶ ὅλοι ἐγνωρίζαμεν εἰς ποῖον ἔργον εἶχον ἀσχοληθῆ οὗτοι, ἀπὸ τὰ ἴχνη τῆς ἀσβέστου ἥτις ἐρρύπανε τὰ ὑποδήματά των.

Διότι ἐκεῖ ὅπου ὁ τάφος εἶχε ἀνεωχθῆ, πολὺν μέγαν, δὲν ἐφαίνετο πλέον τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ὀλίγον χώματος καὶ ἄμμον πλησίον τοῦ ἀπαισίου τοίχου τῆς φυλακῆς καὶ μικρὸς σωρὸς φλεγομένης ἀσβέστου. Καὶ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον, ἡ φλεγόμενη ἀσβεστος, καταβίβρωσκεν τὰς σάρκας καὶ τὰ ὀστέα του (τοῦ καταδίκου).

Ἐπὶ τρία ἔτη δὲν θὰ σπείρουν οὔτε θὰ φυτεῦσουν ἐκεῖ. Ἐπὶ τρία ἔτη τὸ κατηραμένον ἔδαφος θὰ μείνῃ ἄγονον καὶ γυμνόν.

Εἶνε ἐν εἰρήνῃ ὁ ἄθλιος, ἢ θὰ εἶνε ἐντὸς ὀλίγου. Οὐδὲν ἐκεῖ δύναται νὰ τὸν ταραξῆ, διότι ἡ Γῆ ἄνευ φωτὸς ἔνθα ἀναπαύεται οὗτος δὲν ἔχει οὔτε Ἡλίον οὔτε Σελήνην.

Τὸν ἐκορέμασεν ὅπως κρεμοῦν ἐν ζῶον. Δὲν ἔκρουσαν τὸν ἐπιθανάτιον κώδωνα, ὅστις ἠδύνατο νὰ φέρῃ κάποιαν ἀνακούφισιν εἰς τὴν τεταραγμένην καρδίαν των, καὶ ἐν βίᾳ τὸν ἠρπάζαν καὶ τὸν ἐκρυψαν ἐντὸς τῆς ὀπῆς. Τοῦ ἀφήρσαν τὰ πάντα ἐνδύματά του καὶ τὸν ἐγκατέλειψαν εἰς τὰς μνῆας καὶ ἀστενεύομενοι μὲ τὸν ὀγκωμένον λαμόν του καὶ μὲ τὸ ἐκστατικὸν βλέμμα του, οἱ φύλακες μετ’ ἀγελῶτων ἐτοίμασαν τὰ σάβανα ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀναπαύεται ὁ κατάδικος.

Ὁ Ἐφημέριος δὲν θὰ γονατίσῃ πρὸ τοῦ κατηραμένου τούτου τάφου, καὶ δὲν θὰ τὸν σημειώσῃ μὲ τὸν εὐλογημένον Σταυρὸν, ὃν ἔδωκεν ὁ Σωτὴρ διὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, διότι ἐκ τούτων ἦτο ἐκεῖνος ὃν κατήλθεν ὁ Χριστὸς νὰ σώσῃ.

Εἰς τὴν εἰρκτὴν τοῦ Πέντικ, πλησίον τῆς πόλεως, ὑπάρχει τάφος κατασχόνης καὶ ἐκεῖ εἶχεν τοφῆ εἰς ἄθλιος καταβίβρωσκόμενος ὑπὸ τῶν φλογῶν, καὶ ὁ τάφος του δὲν φέρει ὄνομα.

Καὶ ἐκεῖ, μέχρις οἴου ὁ Χριστὸς καλέσῃ τοὺς νεκροὺς, ἄς ἀναπαύεται ἐν ἡσυχίᾳ. Οὐδεμία ὑπάρχει ἀνάγκη σπατάλης δακρύων καὶ στεναγμῶν. Ὁ ἄνθρωπος ἐφόρευσε ὅ,τι ἠγάπα καὶ δι’ αὐτὸ ὀφείλει ν’ ἀποθάνῃ».

Μετάφρασις

Θ. ΓΕΝΝΑΔΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΙΩ. ΔΡΑΓΟΥΜΗ

ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΑΝΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΜΕΡΟΣ ΣΤ'

ΑΤΤΙΚΗ, ΘΕΤΤΑΛΙΑ, ΑΧΑΪΑ, ΛΕΥΚΑΣ, ΑΙΤΩΛΙΑ,

ΑΚΑΡΝΑΝΙΑ - [1888-1906]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Μεταταθείς ἐκ τοῦ Πρωτοδικείου Βώλου εἰς τὸ τῶν Ἀθηνῶν κατὰ μῆνα Μάϊον τοῦ ἔτους 1886 εὗρον Πρόεδρον τοῦ Πρωτοδικείου τὸν κ. Εὐθύμιον Καράκκαλον. Ἐφάπαξ συνήντησεν αὐτὸν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Προέδρου καὶ τὸ δεύτερον τὸν συνήντησεν φέροντα ἐπίσημον περιβολὴν, φράκον, γιλέκον λευκόν, λακμοδέτην λευκόν, πλῆθον ὑψηλὸν καὶ ὑποδήματα ἐξ ἐστιλθωμένου δέρματος (λουστρίνι). Οὕτω δ' ἔχοντα ἤκουον αὐτοῦ ὁμιλοῦντος μετὰ ζωηρότητος περὶ τῆς εἰς τὰς Ἡνωμένους Πολιτείας περιουσίας, ἣν ἐξετέλεσε πρό τινας χρόνους πρὸς τὸν σκοπὸν δικημείσεως τῆς σταφίδος, τοῦ Πελοποννησιακοῦ τούτου κατ' ἐξοχὴν προϊόντος. Ἐνεκὰ τῆς περιουσίας ταύτης καὶ δι' ὃν σκοπὸν ὁ Εὐθύμιος Καράκκαλος ἐξετέλεσεν αὐτὴν, ἐπωνομάσθη ὁ σταφιδάπλοστολος. Ἀνάγκη ἔραγε νὰ σχολιασθῆ τοῦτο τὸ γεγονός, μοναδικὸν διὰ τε τὴν σύλληψιν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν, πανηγυρικῶς δὲ λαβὼν χώραν, Ὁ Καράκκαλος προήχθη εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἐφέτου ἐν Πάτραις καὶ μετ' οὐ πολὺ εἰσῆλθε ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐν ὁλομείσει συναελθόντος, ἵνα κριθῆ ἂν ἔπρεπε νὰ παρκαμείνῃ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ. Καὶ τὸ Ἀνώτατον Δικαστήριον ἐθεώρησεν αὐτὸν ἀποχωρητέον. Ἦσκει δὲ ἔκτοτε ὁ Καράκκαλος ἐν Πάτραις τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα, ὅπου ὡραία τινὲς πρῶτα μετεκλήθη εἰς Κρήτην, κρινόμενος ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ἰπτάτου Ἀρμοστοῦ Κρήτης Πρίγκηπος Γεωργίου, ὡς χρήσιμος εἰς τὸ ἐν Κρήτῃ Ἐφετεῖον. Καὶ γνωρίζω ὅτι ἔκτοτε μένει ἐκεῖ ὡς ἐφέτης, ἰκανοποιηθεὶς ὁ ἄνθρωπος

διὰ τὴν ἄστοργον ἀποχώρησιν, ἣτις τῷ ἐπεβλήθη!

Εἰς τὴν θέσιν τοῦ Καρχαλάου ἐν Ἀθήναις μετετέθη ὁ Κύριος Ἐμμμανουὴλ Σ. Λυκούδης, σὺμφων, ἐμβριθῆς καὶ ἐξαιρετικῶς πεφωτισμένη διάνοια. Εἶχον συνηρηρετῆσει μετὰ τοῦ Κυρίου Ἐμμμανουὴλ Σ. Λυκούδη ἐν Σύμφῳ ἐπὶ πολλὰ ἔτη προήχθη δὲ οὗτος εἰς τὴν θέσιν τοῦ Προέδρου Πρωτοδικῶν πρὸ ἐμοῦ, καίτοι νεώτερος ἐμοῦ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ διατελῶν. Μετὰ τοῦ κ. Ἐμ. Λυκούδη, ἔχων αὐτὸν ὡς πρῶτον ἐν Ἀθήναις, συνυπηρέτησεν ἐπὶ δύο ἔτη ὁλόκληρα. Ἡ ἀβρότης τῶν τρόπων καὶ ἡ ἀπόλυτος δικαιοσύνη, ἣν ἐφῆρμιζεν, εἴλκυσε πρὸς αὐτὸν τὴν ἀμέριστον τῶν συναδέλφων ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν. Τότε ἐγὼ μέχρι τοῦ προβιβασμοῦ εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἐφέτου, κατὰ τὸ ἔτος 1888, προήδρευον τοῦ τμήματος τῶν συνοπτικῶν δικῶν. Προήχθη δὲ εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἐφέτου διὰ τοῦ αὐτοῦ Β. Διατάγματος δι' οὗ ἐπ' ἴσης οὐ Ἐμ. Λυκούδης, Χρῆστος Λόντος καὶ Μ. Μαρούδης. Ἐγὼ δὲ ἐτυπωθετῆθη εἰς τὸ Ἐφετεῖον Λαρίσης.

Ἀναλαβὼν τὰ καθήκοντα τοῦ Ἐφέτου ἐν Λαρίσῃ συνηντώμην μετὰ τοῦ Προέδρου τοῦ Ἐφετεῖου Παναγιώτου Μενελάου καὶ τῶν Ἐφετῶν Ἀντωνίου Βασιλείου, Σπυρίδωνος Ἀραβαντινοῦ καὶ Κωνσταντίνου Παρκασκευαζίδου.

Ὁ Κ. Μενελάος ἐπιμελής δικαστῆς καὶ φιλόπονος, ἐστερεῖτο ὁμοῦ διοικητικῆς ἰκανότητος καὶ ἤγετο καὶ ἐφέρετο ὑπὸ τῶν συναδέλφων.

Ὁ Ἀντώνιος Βασιλείου ἦν ἀγγίλους, οὐκ οἶδεν δὲ τίνι λόγῳ ἢ γνώμῃ αὐτοῦ ἢ δικαστικῇ συνήθως δὲν ἐπεκράτει. Ὁ Σπυρίδων Ἀραβαντινὸς καὶ εὐφυῆς καὶ φιλόπονος, συνδεδεμένος ὢν μετὸν τύπον διὰ πολλῶν ἐκ μακροχρονίου διαμονῆς σχηματισθειῶν σχέσεων, παρεῖχεν ἀφορμὰς διαταγῶν ταῖς δικαζόμενοις περὶ τοῦ ἔργου, ἐνῶ ὁ Κωνσταντῖνος Παρκασκευαζίδης εὐθύτατος, ἐπιμελέστατος, μὴ ἔχων κρίσιν, εἰργάζετο ἐπιπολαίως.

Ὁ διευθύνων τὴν Εἰσαγγελίαν τῶν Ἐφετῶν ἀντεισαγγελεὺς Χαράλαμπος Σοφικνὸς περὶ πολλὰ ἐνδιατρίβων ἄσχετα τῷ ἔργῳ, ὑποπτος συχνάκις ἀπέβηκε τῇ τε κοινῇ καὶ τῷ Δικαστηρίῳ. Αὕτη τότε ἡ ὄψις τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ἐφετεῖου Λαρίσης. Οἴκημα συνεδριάσεων ἦν σεσαθρωμένον τι οἴκημα, ἀνήκον ποτε Ἰουδαίῳ καὶ ὁ ἰδιοκτησία ἐγένετο τότε βουλευτοῦ τῆς Ἐπαρχίας Λαρίσης τῆς ἐπὶ τῷ Πηνεῖῳ.

Διορίζομαι Πρόεδρος τοῦ Δικαστηρίου τῶν Συνέδρων τῆς Συνόδου τοῦ μηνὸς Μαρτίου 1888. Αἱ πρῶται εἰσαγγελίαι δίκαι ἐξεδικάσθησαν ἀκριβοδικαίως, μία δὲ μόνη τῶν δικῶν, ἣτις ἀδύνατον ἀπέβηκε νὰ κριθῆ ὀρθῶς, ἦν ἡ ἐπὶ φόνῳ ἐκ προμελέτης τοῦ Βλαχόμπετη. Ἡ ἐνεργηθεῖσα ἀνάκρισις ἐν Τρικκάλοις ἦν τόσον ἀτελής, μεροληπτικὴ καὶ ἐπιπόλαιος, ὥστε οἱ ἔνοχοι, εὐρεθέντες ἐνώπιον ἀμφιβολιῶν, ἀπεφάνθησαν ὅτι οἱ κατηγορούμενοι δὲν διέπραξαν τὴν εἰς αὐτοὺς ἀποδοθεῖσαν πράξιν. Ἡ δίκη αὕτη παρέσχε μοι ἀφορμὴν ἵνα δημοσιεύσω λεπτομερεῖας περὶ τῆς ἐνεργηθείσης ἀνακρίσεως καὶ νὰ ἐπιστήσω τὴν σοφράν τῶν ἀρμόδιων προσοχὴν. (1) Ἀλλὰ φωνῆ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ ἴσως δὲ ἐθεωρήθη ὡς ἰδιόρρυθμος εἰς τὴν κρίσιν μου, διότι, ἀτυχῶς, ἐν τῷ τύπῳ αὐτῷ ὅστις καλεῖται Ἑλληνικὸν Βασιλεῖον, οἱ ἀρμόδιοι βύουσι τὰ ὄψα, προκειμένου περὶ προσώπων, τηροῦντες τὸν ἐξῆς κανόνα τοῦ σέπτεσθαι: «Τί θέλω ἐγὼ νὰ θέσω τὴν χεῖρα νὰ ἐξαγάγω ἐκ τῆς πυρᾶς τὰ κάστανα;» Ὁλέ-

(1). Ἐργασία: Κακούργιοδικεῖον Λαρίσης τῆς Α' Τακτικῆς Συνόδου τοῦ ἔτους 1888 ὑπὸ Κ. Ι. Δραγούμη. Σελ. 584—588, τόμος Ἐβδομος Ἐφημερίδος τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Γαλλικῆς Νομολογίας, ἐκδομένου ὑπὸ Σ. Κ. Μπαλάνου, δικηγόρου, ἐν Ἀθήναις.

θριος κανὼν, ὡς εὐνόητον, ὅστις δὲ ἐπέφερε καὶ ἐπιφέρει πάντοτε σχεδὸν τὴν μὴ ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος. Οὕτω δὲ διαπαιδαγωγεῖται ὁ λαὸς καὶ οὕτω θάβνομεν εὐθὺ εἰς τὸν ὄλεθρον. Πάνθ' ὅσα περὶ τούτων γράφω εἰσὶ πορίσματα ἐκ δικαστικῆς ὑπηρεσίας ἐτῶν πέντε πρὸς τοὺς τριάκοντα.

Ἡ πόλις τῆς Λαρίσης τῆς ἐπὶ τῷ Πηνεῖῳ ἐκατοικεῖτο ἐν ἔτει 1888 ὑπὸ δεκαπεντακισχιλίων κατοίκων, ἐξ ὧν ἑνεκακισχίλιοι μὲν Χριστιανοί, τρισχίλιοι Ἰουδαῖοι καὶ ἰσαριθμοὶ Μωαμεθανοί. Ἡ πόλις εἶνε οἰκοδομημένη εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Πηνεῖοῦ ποταμοῦ· αἱ οἰκίαι παῖσι σχεδὸν εἰσὶ πλινθόκτιστοι, ὀλίγα δὲ λιθόκτιστοι, αἵτινες οἰκοδομήθησαν κατόπιν τῆς προσαρτήσεως τῆς Θετταλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὸ διοικητήριον (κονάκι) εὐρὺ οἰκοδομημα κτισθὲν ἐπὶ Τουρκοκρατίας, χρησιμοποιεῖται ταυτὴν ἐν μέρει μὲν ὡς καπνοκοπτήριον, ἐν μέρει δὲ ὡς φυλακεῖον διὰ στρατιώτας πρὸς φύρησιν τοῦ καπνοκοπτήριου. Ὁ εἰσερχόμενος τὸ πρῶτον εἰς Λαρίσιν ἐκ τῆς θέσεως ὅπου κεῖται ὁ Σιδηρόδρομος, ὄρα δεκάδας τεμενῶν (τζαμιῶν) ἐγκατεσπαρμένων τῆδε ἀκαίεσε ἐπὶ τῆς εὐρυτάτης πόλεως, καὶ θεώμενος τοὺς παρὰ τὰ τεμενῆ ὑψομῆτους μιν κρέδες, εἰς ὅζῳ ἀπολήγοντας, ὑψηλοτάτους δὲ, θαυμάζει τὸ μεγαλοπρεπὲς ὁ παράγειται. Ἡ πόλις μόλις ἤρχισε νὰ ρυμοτομηθῆται, ἐν τοιαύτῃ δὲ τοῦ ἔτους ὄρα αἱ ὁδοὶ βριθοῦσι πηλοῦ καὶ ὑδάτων στασίμων, σχηματιζόντων ἔλη.

Ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Λαρίσης ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν καρπῶν εἶνε ἀδρᾶ, κατὰ κλημῶν ἄβανους ἀχανεῖς γαιῶν ἐκτάσεις. Ἀνακλύεται ὁ ὀφθαλμὸς ἐπὶ ἀπεράντου τάπητος χλοεροῦ, ὅστις τὸ θέρος θὰ φέρῃ τοὺς δημητριακοὺς καρπούς. Ἡ ἀροτρίασις τῆς γῆς ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Λαρίσης ἐνεργεῖται δι' ἵππων καὶ διὰ βοῶν. Αἱ περὶ τὴν λίμνην Βοιθηῖδα γαῖαι εἰσὶ γονιμότεραι ὅταν δ' ἡ λίμνη ξηρανθῆ, τοῦτο δὲ συμβαίνει ὄχι σπανίως, καὶ κατόπιν καλλιεργηθῆ, ἢ καίτη αὐτῆς, τὸ ἐν κοιλὸν σίτου παράγει 90 πολλάκις ἢ καὶ 95 κοιλὰ.

Αἱ παρὰ τὴν πόλιν τῆς Λαρίσης ὄχθαι τοῦ ποταμοῦ Πηνεῖοῦ εἰσὶ θαλαρραὶ, δόνακες πυκνότατοι καὶ αἴγειροι καὶ δρύς καὶ θάμνοι ποικί-

λοι σχηματίζουνσι δάσος, οὐ περίξ διὰ τριῶν πλευρῶν ρεῖσι ὁ Πηνεῖος βραδέως τὴν θολὸν αὐτοῦ ὕδωρ. Τὸ δάσος αὐτὸ (ρουμάνι) ἐκλύει πτηνὰ διάφορα, οἷον μελισσοουργοί, κόσσοφοι, κίχλαι, σπῖνοι, ἄτινα νεοττεύουσιν ἐντὸς αὐτοῦ. Τὸ δάσος αὐτὸ χρησιμεύει καὶ ὡς περίπτατος. Ἐντεῦθεν αἱ ὄχθαι τοῦ Πηνεῖου καθίστανται μαγευτικαὶ καὶ τερπνότητι. Ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ τούτου γεννῶνται εἰς πολλὰ μέρη δίνκι, (ὁ Ὀμηρος καλεῖ τὸν Πηνεῖον ἀργυροδίνην) προερχόμενοι ἐκ τοῦ ὅτι εἰς πολλὰ μέρη τῆς κοίτης αὐτοῦ εὐρίσκονται βράχοι, οἵτινες, ἀποθροῦντες εἰς τὰ ὀπίσω τὸ εἰς αὐτοὺς προσκροῦν ὕδωρ, καὶ ἀνοσφάζοντες αὐτὸ νὰ κινήται κυκλοτερῶς, γεννῶσι τὰς ἰνομαζομένας δίνκας. Ἐπὶ τῆς κυκλοτεροῦς δὲ ταύτης κινήσεως γίνεται ἐν τῷ μέσῳ ἐπαισθητὴν κοίλωμα, καὶ ἐκ τούτου συμβαίνει νὰ καταβυθίζωνται διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ περιστρεφόμενου ὕδατος διάφορα ἀντικείμενα περιπίπτοντα εἰς τὴν δίνην. Ὁ Πηνεῖος τρέφει ποικίλους ἰχθύς, ἐξ ὧν μόνον ὁ γλάνις (γουλιανός) εἶνε ἐξάσιος τὴν γεῦσιν καὶ εὐπεπτος, πάντες δὲ οἱ λοιποὶ κκκοὶ τὴν γεῦσιν καὶ δύσπεπτοι, ἐσθιόμενοι δ' ἐν τούτοις ὑπὸ τῶν ἐντόπων τῆς κατωτάτης τάξεως.

Ἡ ἐπὶ τοῦ Πηνεῖου γέφυρα εἶνε δωδεκάτοξος, κτίσμα Βυζαντινόν, ἀνακκινισθὲν ὑπὸ τοῦ Χααῶν Βέη, υἱοῦ τοῦ Τουρχάν Βέη, κατὰ τινα ἐν τῷ ὁμωνύμῳ τεμένει σωζομένην Τουρκικὴν ἐπιγραφὴν.

Τῷ δήμῳ Λαρίσης ἄμορος ἐστὶν ὁ δῆμος Τυρνάβου, μεταξὺ τῶν χωρίων τοῦ ὁποίου ὑπάρχει τὸ χωρίον Μπέι Τατάρ, ἀποτελούμενον ἐκ διακοσίων περίπου πλινθοκτίστων οἰκιῶν καὶ κατοικούμενον ὑπὸ χιλίων περίπου κατοίκων, ἐξ ὧν πολλοὶ ἐκ Σαμαρίνης παραχειμάζοντες, ἱκανοὶ δὲ Μακεδόνες καὶ οἱ λοιποὶ ἔντοποι Θεσσαλοί. Τὸ χωρίον τοῦτο ἐγγύτατα τυγχάνει τῆς ἀριστερᾶς τοῦ Πηνεῖου ὄχθης ἢ δ' ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἢ ἔδρα τοῦ Τουρχάν καὶ σήμερον μὲν εἶνε μικρὸν καὶ ἄσημον, ἀλλ' αἱ ἐν αὐτῷ λιθόστρωτοι ὁδοί, τὰ ἐρειπωμένα Τουρκικὰ βαλανεῖα καὶ μεγαλοπρεπὲς τουρκικὸν τέμενος, ἰδρυμένον ἐπὶ κρηπιδώματος ἀρχαιοτέρης οἰκοδομῆς, εἶνε λείψανα τοῦ παρελθόντος

μεγαλείου τοῦ χωρίου. Τὸ χωρίον Μπέι Τατάρ ἀπέχει τῆς Λαρίσης ὀκτῶ περίπου σταδίου, κείμενον ἐντὸς τῆς πεδιάδος καὶ περιβαλλόμενον ὑπὸ ἀγρῶν παραγόντων ἐν γένει καρποῦς δημοτικαῖς, ποῦ δὲ καὶ ποῦ ἔχον ἀμπελῶνας καὶ γαίας παραγούσας καπνόν.

Τῶν προκρίτων τοῦ χωρίου Μπέι-Τατάρ οἱ ἐξέχοντες ἐπὶ πατριωτισμῷ, αἰσθημασι φιλανθρωπῶσι καὶ πλούτῳ εἰσὶν οἱ αὐτάδελφοι Τσιαπάνοι, Νικόλαος καὶ Δημήτριος. Οὗτοι, ἔλκοντες τὴν κατὰ γωγὴν ἐκ Μεγαροῦ τῆς Μακεδονίας ἐγκατεστάθησαν ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς εἰς τὸ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος προσαρτήσεως τῆς Θεσσαλίας, ἀγοράσαντες χιλιάδας στρεμμάτων γαίας καὶ τόπους φέροντας νομὰς χάριν τῶν πριμνίων, τῶν βοῶν, τῶν ἵππων. Ὁ οἶκος τῆς οἰκογενείας αὐτῶν ἀδελφῶν Τσιαπάνου εἶναι τὸ γενικὸν ἄσυλον τῶν διερχομένων τοῦ χωρίου Μπέι-Τατάρ. Ἐντὸς τοῦ οἴκου αὐτοῦ τυγχάνουσι πάντες εὐγενοῦς καὶ ἀπερίττου φιλοξενίας καὶ ἐνωτίζονται λόγων συνετῶν καὶ μεστῶν πείρας καὶ φιλοπατρίας. Ὅσακις ἐφιλοξενήθησαν πρὸς τῆ οἰκογενεῖα ἀδελφῶν Τσιαπάνου πάντοτε διήλθον ἡμέρας τερπνοτάτας. Ὅσον τὰ φιλελεύθερα αἰσθηματικὰ τοῦ Νικολάου Τσιαπάνου μὲ ἐνεθουσίαν, τόσον ἀφ' ἑτέρου οἱ τοῦ Δημητρίου σοφοὶ λόγοι καὶ αἱ κρίσεις αἱ ἀσφαλεῖς μὲ ἐβουκάλιζον φηναζομένῳ οἷα ὑπῆρξεν ἢ πατρὶς Φιλίππου τοῦ Ἀρύντου καὶ τοῦ υἱοῦ Ἀλεξάνδρου. Κέκτηται ἢ οἰκογένεια Τσιαπάνου ἄλλος μικρὸν κείμενον πρὸς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Πηνεῖου καὶ εἰς ἀπόστασιν μύλις σταδίου ἀπὸ τοῦ χωρίου. Ἀποτελεῖται ἐξ αἰγείρων, πετελεῶν, (καρὰ ἀγάτσι) πευκῶν καὶ ποικίλων φυτῶν θυμνοειδῶν, ἄτινα τόσον πυκνὰ φύονται, ὥστε ἀποφράττουσι πᾶσαν εἴσοδον ἐντὸς τοῦ δάσους, μόνον δὲ ὁ πέλεκυς δύναται νὰ χαράξῃ διόδον ἐντὸς αὐτοῦ. Τερπνότητον ἄλλος, αὐτόχρημα παρθένον καὶ τόπος διαμονῆς, μάλιστα κατὰ μῆνα Μάιον, ὅτε εἰσεχώρησεν ἐντὸς αὐτοῦ, ἀνεφίκτου κελλονῆς. Ἐντὸς αὐτοῦ δικαίωνται λύκοι, ἀλώπεκες, θῶες, ἰκτίνοι. Ὅρνιθες δὲ νεοττεύουσιν ἐντὸς πυκνοφύλλων δένδρων, διαβιῶντες αὐτόθι ἐν σχετικῇ ἀσφαλείᾳ. Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ χωρίου Μπέι-Τατάρ ὑψοῦται πεπα-

λιωμένος τριώροφος πύργος (κούλια) ὁ πύργος αὐτὸς ἐχρησίμευεν ἐπὶ Τουρκοκρατίας ὡς ἐνηθητήριον (τόπος διασκεδάσεως καὶ εὐθυμίας) τοῦ διοικητοῦ τοῦ χωρίου κατὰ μὲν ἤδη καὶ τοῦτο τυγχάνει τῆς οἰκογενείας Τσιαπάνου. Ἐκ τοῦ ὑψηλοτέρου τῶν ὀρόφων τοῦ πύργου αὐτοῦ ἢ ὄρασις δύναται νὰ περιλάβῃ τὸ μέγιστον μέρος τῆς πεδιάδος τῆς Λαρίσης καὶ οὕτω ἀποβαίνει ἐρατεινὴ διαμονὴ καθ' ἑλκας τοῦ ἔτους τὰς ὥρας.

Τὸ τελευταῖον ἐπεσκέφθη τὸν οἶκον οἰκογενείας Τσιαπάνου κατὰ Μάιον μῆνα τοῦ ἔτους 1906. Ὁ Νικόλαος Τσιαπάνος ἐνόησε καὶ ἐφθινεν, ἀλλὰ διετήρει ἀκμὴν τὴν φιλοπατρικὴν καὶ τὴν ἀγνήν φιλίαν καὶ ὡς προβλέπων τὴν ἐγγὺς καταστροφὴν ἐβλήθη ὅτι τὴν μεγάλην πατρίδα ἐβλεπεν ἔτι ἀλύτρωτον. Ὁ ὑπερφίλος τῷ ὄντι τοῦ Νικολάου πατριωτισμὸς ἐξικνεῖτο εἰς τὸ ἀνέφικτον. Ὁ Χ. Τρικούπης ἀμείβων τὸν ἄνδρα τῷ ἀπένευμε τὸν ἀργυρὸν σταυρὸν τῶν ἵπποτων τοῦ Βασιλικῆς Τάγματος τοῦ Σωτήρος, ὃν ἔφερεν ἐπὶ τῆς εἰς τὸ στήθος. Δὲν ἠδυνήθη ἢ ἐπιστήμη νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ Νικολάου Τσιαπάνου, κατὰ βληθέντων πρὸς τοῦτο ἀπάντων τῶν μέσων. Ὁ Νικόλαος Τσιαπάνος παρέδωκε τὸ πνεῦμα ἐν Κυρίῳ εἰς τὸ χωρίον του, ἐνῶ οἱ περιστοιχίζοντες τὴν νεκροφόνον στρατηγὴν οἰκεῖσι, φίλοι καὶ συμπολιτῆται ἐθρήνησαν τὴν ἀληθινὴν ἀπώλειαν. Ὁ σταυρὸς τοῦ Σωτήρος καὶ τὰ καταλείβοντα τὰς παρειὰς ἀπάντων θερμὰ δάκρυα συνώδευον τὴν κηδεῖαν τοῦ νεκροῦ, ὅστις μακρόθεν οἰνοῖ ἐπεμπε τὸν ἀσπασμὸν εἰς τὸν γηραιὸν Ὀλυμπιον κατὰ μῆνα Ἰούλιον τοῦ ἔτους 1908.

Τυχὸν εὐκαιρίας, ἵνα ἐπισκεφθῶ τὴν ὀροθετικὴν γραμμὴν, μετέβην εἰς θέσιν κελουμένην Καλάμι, κειμένην ἐντὸς κοιλάδος κατὰ τὴν ἀριστερὰν τοῦ Πηνεῖου ὄχθην, ἐνθα ἰδρυται σταθμὸς Ἑλληνικὸς καὶ αὐτοῦ ἔνεκτι ὅμοιος Τουρκικὸς. Ἐφάνοντο ἔτι τὰ ταχύσκαπτα, ἄτινα τὰ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Συνταγματάρχου Χατζηγιάννου στρατεύματα εἶχον ἀνασκάψει. Ἐντεῦθεν ἐβλεπον σκυθρωπὸς τὴν Κούτραν, ἐνθα ἔπεσεν ἡρωικῶς μαχόμενος κατὰ τὴν πρὸς τὴν Τουρκίαν σύγκρουσιν ἐν ἔτει 1886 ὁ ταγματάρχης Διῶρης καὶ ὅπου ὁ διαδεχόμενος αὐτὸν λοχαγὸς Πηνεῖω ἀνάνδρως καὶ ἐξευτελιστικῶς συνθηκολογήσας πρὸς τοὺς Τούρκους ἠτίμασε τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα ὁ ἀπαίσιος στρατιώτης. Εἰς τὴν δεξιὰν τοῦ Πηνεῖου ὄχθην, εἰς τὴν εἴσοδον στενοῦ Καλάμι, εὐρίσκεται τὸ μικρὸν χωρίδιον «Γούνιτσα», τότε μὲν ἰδιοκτησία οὖσα τοῦ Ὁθωμανοῦ κατοικοῦ Λαρίσης Γκαλίπ Ἐφένδη, νῦν δὲ ἰδιοκτησθὲν ὑπὸ τοῦ

Κυρίου Εὐσταθίου Ἰατρίδου. Εἰς τὴν θέσιν Κκαλάμι, ὁ Πηνεῖος σχηματίζει μεγάλην κμκύλην καὶ ὑφίσταται ὀρηκτικὴν πύωσιν.

Μετέβην ἄλλοτε πάλιν εἰς θέσιν Μπουγάζι, κείμενην οὐ μακρὰν τῆς Λαρίσης, ὅπου σημείον ὀροθετικῆς γραμμῆς καὶ στρατῶνες ἐντὸς κοιλάδος, ὀρίζοντες τὰ σύνορα. Ἐντεῦθεν διέρχεται εἰσερχόμενον ἐντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐκ Τουρκίας ὕδωρ ἄφθονον, σχηματίζον μεγάλην ἀλλοκκ, ἢς τινος τὸ ὕδωρ ἐν πάσῃ στιγμῇ δύναται αἱ Τούρκοι ν' ἀποκόπτωσι, διότι ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν πηγάζει. Τερπνοτάτη ἢ θέσις τοῦ Μπουγάζιου. Ἄνωθεν τῆς πόλεως Τυρνάβου, εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ἀπ' αὐτῆς ἐπὶ τῆς κορυφογραμμῆς εὐρίσκεται ὁ στρατιωτικὸς σταθμὸς «Προφήτης Ἡλίας» μακρὰν δὲ τοῦ Τυρνάβου, εἰς ἀπόστασιν δύο ἀπ' αὐτῆς ὥρων, ἐπὶ κρυφογραμμῆς, ἐγείρεται ὁ σταθμὸς τῆς Μελοῦνας, κάτωθεν τοῦ ὁποίου ὄρεται εἰς ἀπόστασιν ὥρας περίπου ἢ πόλις «Ἑλασσών» καὶ δεξιὰ ταύτης ἢ κομμόπολις Τσακρίτσαιν. Ἀπασσι αἱ θέσεις αὐταὶ τὴν σήμερον, κατόπιν τοῦ πολέμου τοῦ 1897 ἐγένοντο κτήμα, δικαίωματι κατακτήσεως, τῆς Τουρκίας. Ὅστις ἐπεσκέφθη τὰ μέρη αὐτὰ δύναται νὰ κρίνῃ ὀρθῶς πόση ἢ ἀπώλειαν ἢ ἐπιγενομένη τῇ Ἑλλάδι ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως ἀπάντων τῶν μνησθέντων σημείων.

Εἰς τὸν στρατιωτικὸν τῆς Μελοῦνας σταθμὸν παρέμεινα ἐπὶ πολλὰς ὥρας, φιλοξενηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σταθμάρχου ὑπολοχαγοῦ τοῦ Πιζικίου Κυρίου Δημητριάδου, ἡγουμένου ἑνδεκα στρατιῶν. Ἐξῶθεν παρὰ τὸν τοῖχον τοῦ ἐν λόγῳ στρατῶνος ὑπάρχει θριγκὸς (ξερολίθι) σχήματος ἡμικυκλικῆς. Ὅπισθεν αὐτοῦ κρυπτομενοὶ ἐβλάλλον ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς στρατιώται κατὰ τὴν σύγκρουσιν τοῦ ἔτους 1886. Ἐπὶ τῶν λίθων δεκνύεται αἷμα ἀπεξηραμένον, ἱερὸν αἷμα στρατιώτου Ἑλλήνος εὐρόντος τὸν θάνατον ὑπὸ σφαίρας Ὁθωμανοῦ.

Ἀπὸ Μελοῦνας τὴν κλιτὴν τοῦ ὄρους κατερχόμενοι διερχόμεθα τοῦ χωριδίου Λυγαριάς κτήματος τοῦ ἐξ Ὑδρας κ. Οἰκονόμου, καὶ παραμείνοντες τῆς θέσεως Μάτι, διερχόμεθα μέσῳ τῆς πόλεως Τυρνάβου καὶ διὰ τῆς ὥρας ὁδοῦ, ἢτις ἐχαράχθη ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως Τρικούπη ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς τῶν Μηχανικῶν ἀποστολῆς, ἢτις μετεκλήθη ἐν Ἑλλάδι πρὸς κατασκευὴν ἔργων δημοσίων, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἀφικνούμεθα εἰς Λάρισσαν τὴν ἐπὶ τῷ Πηνεῖῳ.

Τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ μηνὸς Μαΐου τοῦ ἔτους 1888 μετέβην μετὰ γνωρίμων καὶ τινων συνδελφῶν εἰς τὴν κοιλάδα τῶν Τεμπῶν, ἀπέχουσαν τῆς Λαρίσης εἰκοσιπέντε σταδίου. Ἡ

φέρουσα εἰς τὰ Τεμπὴ ὁδὸς εἰς πολλὰ σημεῖα διέρχεται διὰ τῆς κοίτης ξηρῶν ἤδη γειμαρῶν, μεστῶν ἄγνων (λιγαριὰ) καὶ ροδοσφινῶν. Ὑπερθεν ἡμῶν ὑψούται ἡ Ὄσσα (Κίσσαβος), ὄρος τῆς Θετταλομαγνησίας, ἐναντι τοῦ Ὀλύμπου ἰσταμένη ταπεινωτέρα. Εἰς τὴν εἴσοδον τῶν Τεμπῶν εὐρηται τὸ χωριδίον τὸ καλούμενον Μπαμπᾶς. Ἐντὸς τοῦ χωριδίου τούτου, εὐρισκόμενου ἐντὸς φύσεως σπανίας ὠραιότητος, εὐγείρεται Ὀθωμανικὸν τέμενος μετὰ τὸν μιναρέν του παρ' αὐτῷ καὶ μετὰ τὸν ἐντὸς τοῦ τέμενους τάφον τοῦ ἀπαισίως μνήμης λειτουργοῦ τοῦ Μωάμεθ, τοῦ Μπαμπᾶ. Μετ' ἀνάπαυσιν ὄρας εἰς Μπαμπᾶ φθάνομεν εἰς τὴν τερπνοτέραν τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν τοποθεσίαν, τὴν καλουμένην «Πηγὴ τῆς Ἀφροδίτης», διότι ἐνταῦθα εἶνε τὸ στόμιον τῆς ὁμώνυμου πηγῆς, κυλιούσης ἐκ τῶν ἀποτόμων πλευρῶν τῆς κοιλάδος ὕδωρ ἄφθονον, ἡδιστον τὴν γεῦσιν καὶ ψυχρότατον. Αὐτόθι ἐσκηνώσαμεν καὶ παρετέθη ὁ ὄβελος καὶ τὰ λοιπὰ ἐδέσματα καὶ ἠπλώθησαν τὰ ἐπιτραπέζια σκεύη ἐπὶ φυλλωμάτων πλατάνων. Παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Πηνειοῦ, ρέοντες τὰ ὕδατα βραδέα καὶ θοὰ, πλατάνοι, αἴγυροι καὶ διάφορα ἄλλα δένδρα δροσίζουσι τὰς ρίζας καὶ κατοπτρίζονται ἐντὸς τῶν ὕδατων ἐνθ' ἡ ἀηδῶν θρηνεῖ ὀξύτατα καὶ μέλωδικῶς τὸν φόνον τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ Ἰτύλλου. Ὁ Ὀλυμπος ὑψόμενος εἰς ὕψη δυσθεώρητα μακρὰν εἰς τὸ βάθος τῆς κοιλάδος ἐπιδεικνύει τὴν νεφελώδη καὶ χιονοσκεπῆ κορυφήν. Ἀνεπαύθη ἐπὶ ξυλίνης σκοπιᾶς, κατασκευασθείσης κατὰ τὴν σύγκρουσιν τοῦ ἔτους 1886 ὑπὸ τῶν εὐζώνων ἐπὶ ὑψηλῆς πλατάνου. Κάτωθεν τῆς πλατάνου ρεεὶ ὁ Πηνειὸς, ἐνθ' αὔρα ζεῖδωρος πνέει ἀνά μέσον τῆς κοιλάδος, ἀποβαίνουσα ἐνίοτε ψυχρὰ ὡς ἐκ τῆς διαβάσεώς της διὰ τῶν χιόνων. Ἐνυπνίσθη τὸς Ὀλυμπίους εὐωχομένους καὶ τὸ ὕναιρον ἀπέβη ἡδιστον, διότι ἔβλεπον τὸν ἀετὶν ἐπιπτάμενον καὶ τοὺς οἰωνοὺς ἐμάντευον ἀρίστους. «Ὅτε δ' ἀφπνίσθη ἡκούον εὐκρινῶς τῆς φῶδης τῆς ἀηδόνος συνοδευομένης ὑπὸ τῶν σπασμωδικῶν κραυγῶν τοῦ νομάδος κόκκυρος. Ἡ καλλονὴ τῶν Τεμπῶν εἶνε ἀνωτέρα πάσης περιγραφῆς. Περὶ τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν ὁμιλεῖ ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Στράβων. Ἐνταῦθα παραθέτω τὰς σχετικὰς περιουπᾶς, ἐχούσας οὕτω περίπου: «Ὁλόκληρος ἡ Θετταλία ἦτο λίμνη, ἡ δὲ διάστασις τῶν ὄρων καὶ ὁ σχηματισμὸς τοῦ αὐλῶνος, δι' οὗ ρεεὶ ὁ Πηνειὸς εἶνε ἔργον τοῦ σεισμοῦ (α).» Τὰ αὐτὰ δὲ λέγει, καὶ ὁ Στράβων περὶ αὐτῶν. «Τὸ δὲ πλάγιον καὶ ἐλιμνάζετο, ὡς λόγος, τὸ πεδίον, ἐκ τε τῶν

ἄλλων μερῶν ὄρεσι περιειργόμενον, καὶ τῆς παραλλήλως μετεωρότερα ἐχούσης τὰ χωρία. Ὑπὸ δὲ σεισμοῦ ρήγματος γενομένου κατὰ τὰ νῦν καλούμενα Τεμπὴ, καὶ τὴν Ὄσσαν ἀποσχίσαντος ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου, διεξέπεσε ταύτη πρὸς θάλατταν ὁ Πηνειὸς, καὶ ἀνέψυξε τὴν χώραν ταύτην.» (β).

Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα τοῦ ἔτους 1889 μεταβάντων διὰ λόγους ὑπηρεσίας καὶ εἰς Καλαμπάκκην, ἧς ἐγγύτατα εὐρηται αἱ περιώνυμοι τῶν Μετεώρων μοναί, ἔτυγον τῆς εὐκαιρίας πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν μονῶν. Βράχοι ὑψηλοὶ, ὁμαλῆς συνθέσεως, φέρουσι τὰς Μονὰς ἐπὶ τῶν κορυφῶν. Εἰς ἀπόσας σχεδὸν τὰς μονὰς ἡ ἀνάβασις γίγνεται ἐντὸς κοφίνων ἢ πλεκτῶν χονδρῶν σχοινίων, σχήματος δικτυωτοῦ, ἧτινα ἀνεκλύονται ὑπὸ τῶν καλογήρων δι' ἐργάτου (ὄνος, cabestan). Μόνον εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Στεφάνου φέρει ἀτραπὸς ἐνθ' ἀραγῆ βαθυτάτη χάνει ἀπομονώουσα τὴν Μονὴν καὶ καθιστῶσα ἀπροσπέλαστον γέφυρα σιδηρᾶ περιαιρετὴ ἀπὸ τοῦ χείλους τῆς ἀραγῆς εἰς τὸν τοῦρον τῆς Μονῆς ἐνούμενη εἰσάγει τὸν θέλοντα νὰ ἰδῆ τὴν Μονήν. Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς Μονῆς διακρίνεται ὁ Ἀγελῶς, ὁ Πηνειὸς, ἡ Πίνδος, ὁ Τυμφρηστὸς, τερπνότατος καθιστάμενος εἰς τὴν ὄρῳ ὡς ἐκ τῶν ἀνωμάλων καὶ πολυπλαθῶν κορυφῶν του.

Ὁ κόπος τοῦ Ἁγίου Στεφάνου εἶναι μικρὸς πολὺ καὶ κομψὸς ἐκτάκτως. Τὸ θησαυροφυλάκιον τῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Στεφάνου περιέχει ἐντὸς κιβωτίων ἐξ ἐθένου ἀμύπολλα ἱερὰ σκεύη καὶ ἄμφια, εὐαγγέλια πολυτελῆ καὶ εἴ τι ἄλλο ἱερὸν κειμήλιον. Οἱ ξενῶνες τῆς Μονῆς, πολυτελῶς ἐπιπλωμένοι, εἶναι ρυπαροί. Ἡ αἴθουσα ὑποδοχῆς εὐρυτάτη καὶ ἀρκούντως εὐπρόσωπος. Οἱ καλόγηροι ζῶσι κοινοβιακῶς, ἀλλὰ ἀγράμματοι καὶ γαστέρες ἀργαί. Μελαγχολία κατέχομαι βλέπων τοιαύτην ἀγροικίαν καὶ ἀπειθεσίαν τῶν καλογήρων τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ἧς ὁ καθηγούμενος μετὰ καθικέτευε νὰ συντελέσω, ὅπως τῷ ἀπονεμηθῆ τὸ Ἀργυροῦν παράσημον τῶν ἵπποτων τοῦ Σωτήρος. Διὰ τίνος λόγον; Ἐκ ματαιότητος ἀπλῶς.

Διερχόμενος τῆς πόλεως τῶν Τρικιάλων εὐρον αὐτόθι ὡς Εἰσαγγελέα τῶν Πρωτοδικῶν τὸν μακκρίτην Μιλτιάδην Ἀποστολίδην, ἐκτάκτου δράσεως, χρηστὸν καὶ φιλοδίκαιον ἄνδρα. Ὁ Μ. Ἀποστολίδης, φιλόπατρις καὶ γενναῖος δις ἔδρασε κατὰ τὴν σύγκρουσιν τοῦ ἔτους 1886 καὶ κατὰ τὸν Ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ ἔτους 1897, εἰσελθὼν εἰς Μακεδονίαν καὶ πολέμησας γενναίως. Τότε δ' ἐξετέθη εἰς κακουχίας πολ-

λῆς καὶ προσβλήθεις ὑπὸ πνευμονίας ὀξείας, μετατραπείσης εἰς φθίσιν ἠγωνίσθη ἐπὶ ἔτος ὀλόκληρον πρὸς τὴν ζωὴν, ἀλλὰ δὲν ἀντέσχε τὸ σῶμα καὶ οὕτω ὑπέκυπτεν εἰς τὸ μοιραῖον τέλος κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 1898, προηγμένος εἰς τὴν

θέσιν τοῦ Εἰσαγγελέως τῶν Ἐφετῶν, ἦν τῷ ἀπένειμεν ἡ Πολιτεία, τιμῶσα ἄνδρα φύσεως ὑπερόχου.

Κ. Ι. ΔΡΑΓΟΥΜ=Σ

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑΣ

Ἡ οἰκονομικὴ διαχείρισις ἐν Πορτογαλίᾳ κατὰ τὴν βασιλείαν ἦτο τόσον ἀθλία ὥστε κρίνεται ἀδύνατον πλέον νὰ καταστῆ χειροτέρα ἐπὶ τῆς δημοκρατίας.

Ἡ πορτογαλικὴ ἐπανάστασις καὶ ἡ ἀνατροπὴ τῆς βασιλείας δὲν ἐπηρέασεν σπουδαίως τὰ χρεώγραφα τοῦ δανείου 3 ο)ο, ἅτινα κατὰ πρῶτον μὲν ἔχασαν 4 1)2 μινάδας εἰς τὰ 64, εὐθὺς ἀμέσως ὑψώθησαν σχεδὸν εἰς τὰ 66, καὶ τέλος ἔμεινεν ὀριστικῶς εἰς τὰ 65.

Παραλείποντες τὴν μακρὰν ἱστορίαν τῶν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἀλλεπαλλήλων χρεωκοπιῶν, ἀναφέρομεν ἀπλῶς τὴν τελευταίαν, τὴν τοῦ 1902, ἧτις μετὰ πολλὰ σχεδία συμβιβασμοῦ μετὰ τῶν δανειστῶν κατέληξε τέλος εἰς τὸν συμβιβασμὸν τοῦ 1902, δι' οὗ ἔλαβε τὴν σημερινὴν αὐτοῦ μορφήν τὸ Πάγιον ἐξωτερικὸν χρέος. Κατὰ τὸν συμβιβασμὸν τοῦτον τὸ κεφάλαιον τοῦ παγίου 3 ο)ο, ἡλαττοῦτο δυνάμει τῆς συμβάσεως κατὰ τὸ ἡμισυ τὸ κεφάλαιον τοῦ παγίου 4 ο)ο ἡλαττώθη κατὰ τὸ 1)3 μὲν, ἀλλὰ καὶ ὁ τόκος κατῆλθεν εἰς 3 ο)ο καὶ ποσῶς μὲν δὲν ἠλλοιώθη τὸ κεφάλαιον τοῦ παγίου 41)2, ἀλλ' οἱ ὁμολογιστῆται ἀντήλλαξαν τὰς ὁμολογίας των κατὰ τὴν ἀναλογίαν τεσσάρων πηλαιῶν τίτλων 4 1)2 ταῖς 3 ο)ο πρὸς τρεῖς τίτλους τοῦ παγίου 3 ο)ο πρὸς δὲ καὶ ἕνα ἐπὶ πλέον ἀλλὰ ἄτοκον τίτλον.

Εἰς τοὺς πορτογαλλικοὺς προϋπολογισμοὺς τὰ ἐλλείμματα εἶχον καταστῆ ἐνδημικά. Οὐδαμῶς ἄρα παράδοξος ἡ διαρκὴς οἰκονομικὴ καχεξία τῆς χώρας, ἐπιταθεῖσα πολλάκις μέχρι σημείου ὥστε νὰ εἶνε ἀδύνατος ἡ πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῆς ἀνταπόκρισις τῆς Πορτογαλλίας. Οὕτω λ. χ. ἀπὸ τοῦ 1875 μόνον εἶς προϋπολο-

γισμὸς ὁ τοῦ 1894—95, ἔκλεισε μετὰ περισσεύμα καὶ τούτο λίαν πενιχρὸν, ἦτοι 825 contos· ὁ δὲ προηγούμενος, ἦτοι ὁ τοῦ 1893—94, μολὶς διὰ ἴσου ποσοῦ ἦλθεν εἰς ἰσορροπίαν, ἕνα δὲ τις ἐννοήσῃ κάλλιον τὴν πενιχρότητα τῶν ποσῶν τούτων, εἰρήσθω ὅτι ἕκαστον contos ἰσοδυναμεῖ πρὸς χίλια milreis, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ πρὸς 5 φρ. καὶ 60 ἐκτοστά!

Ἡ σχετικὴ ἰσορροπία τοῦ προϋπολογισμοῦ 1893—94 καὶ τὸ ἐλάχιστον περισσεύμα τοῦ ἐπομένου ἦσαν ἐν τούτοις ἐκτάκτον ὄλως γεγονός, προελθὼν ἐκ τῆς χρεωκοπίας τοῦ 1892, ἧς συνέπεια ἐπέηλθεν ἐλάττωσις τῶν τόκων τοῦ δημοσίου χρέους. Ἀλλὰ παρ' ὅλην τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἐκ τῶν τόκων βάρους τούτου, εὐθὺς ὕστερον ἀνεφάνησαν καὶ πάλιν τὰ ἐλλείμματα κατὰ τὸν ἕνα ἔξαιρέσεις.

Ἰδοὺ ἄλλως ὁ πίναξ τῶν ἐσόδων, ἐξόδων καὶ ἐλλειμμάτων τῆς τελευταίας δεκαετίας

	Ἐσοδα	Ἐξοδα	Ἐλλεμμα
	(εἰς contos καὶ χαρτονομίσματα)		
1900—1901	55.936	57.884	1.948
1901—1902	53.089	57.565	4.476
1902—1903	55.936	59.523	3.587
1903—1904	57.336	62.201	4.865
1904—1905	60.244	61.966	1.722
1905—1906	62.565	63.605	1.040
1906—1907	63.884	65.979	2.095
1907—1908	68.547	70.168	1.621
1908—1909	70.169	75.275	5.106
1909—1910	69.262	74.568	5.324

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου ἐμφάνεται ὅτι αἱ πρόσδοσι νῦν ἔχον καὶ αἱ δαπάναι καὶ μάλιστα ἡ αἰχρῆσις τῶν δαπανῶν ὑπερέβηκε τὴν τῶν ἐ-

(α) Ἡρόδοτος, Βιβλίον Ζ'. 129.

(β) Στράβων, Βιβλίον Θ'. Κεφάλαιον Ε'. 2.

σύδων. ούτως ώστε μετά μικράν ανάπαυλαν τῶν ἐτῶν 1905—1907 τὸ ἔλλειμμα ὀριστικῶς ἐμεγαλύνετο. Σημειωτέον ὅτι οἱ ἀριθμοὶ τοῦ ἔτους 1908—1909 βασίζονται ἐπὶ προσωρινῶν ἀπολογισμῶν, τοῦ δὲ ἐπομένου ἐπὶ προβλέψεων.

Ἀφ' οὗ λοιπὸν διαρκῆς ἦτο ἡ ἀνεπάρκεια τῶν πορτογαλικῶν προσόδων, ἔπεται ὅτι καὶ διαρκῶς ἦτο ἀναγκασμένη ἡ πορτογαλικὴ κυβέρνησις νὰ προστρέχη εἰς ἐκτάκτους προσόδους.

Καὶ κατ' ἀρχὰς προσέδραμεν εἰς τὸ χαρτονομίσμα, ἐπιβλοῦσα ἀπὸ τοῦ 1891 τὴν ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν.

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Πορτογαλλίας προκατέβαλλεν εἰς τὴν κυβέρνησιν μεγάλην ποσὰ ἀνθ' ὧν τῇ ἐπετρόπη νὰ αὐξήσῃ τὸ ποσὸν τοῦ χαρτονομίσματος. Τὶ ἐπηκολούθησε τὸ γνωρίζομεν ἡμεῖς ἐκ μικρῆς πείρας. Ἐπῆλθεν ἔκπτωσις τοῦ χαρτονομίσματος καὶ ὑψώσις τοῦ χρυσοῦ, φθάσασα, τὸ 1898, εἰς τὰ 86 ο/ο. ὕπερ καὶ εἶνε τὸ ὑψιστὸν σημεῖον τῆς ἐν Πορτογαλίᾳ ὑψώσεως τοῦ χρυσοῦ. Διὰ τῆς ὑψώσεως τοῦ χρυσοῦ τὸ πορτογαλικὸν νόμισμα κατῆλθεν εἰς τὴν ἡμισυ σχεδὸν τῆς τιμῆς του. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ τοιαύτη διαφορὰ χρυσοῦ καὶ ἐγγυρίου νομίσματος ἦτο ἐπαχθεστάτη καὶ εἰς τὰ δημόσια οἰκονομικὰ καὶ εἰς τὰς ἐταιρικὰς καὶ ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ ἐργασίας. Ἡ τοιαύτη διαφορὰ φυσικῶς ἐπεβάρυνεν εἰς μέγιστον βαθμὸν τὸ κονδύλιον τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἐξωτερικοῦ δημοσίου χρέους, καθ' ὅτι εἰς χρυσὸν ἐπληρώνοντο οἱ τόκοι, αἱ διάφοροι μετοχαὶ πορτογαλικῶν ἐταιρικῶν καὶ κυκλοφοροῦσαι εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἔχοντες τὴν διαφορὰν καὶ τὸ ἐμπόριον ἐζημιούτο ἐκ τοῦ ἀποδοῦ ἐξωτερικοῦ προμηθειῶν, ὃ δὲ γενικῶς ἰσο-λογισμὸς τῆς χώρας ἐπηρεαζόμενος φυσικῶς ἔκλειεν, ὡς ὃ προϋπολογισμὸς, μὲ ἔλλειμμα.

Ἡ πηγὴ ἡ ἀνεξάντλητος τῆς διὰ χάριτος νομισματοκοποιίας μικροῦ δεῖν ἔφερε τὴν Πορτογαλίαν εἰς γενικὴν χρεωκοπίαν καὶ καταστροφὴν, ὅτε εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀθύσσου εὐρισκομένη ἡ πορτογαλικὴ κυβέρνησις ἤλλαξε μέθοδον. Ἐπαυσε τὴν ἔκδοσιν χαρτονομίσματος καὶ ἤρχισε, γρηγοῦσα ἔντονα γραμμάτια, νὰ λαμβάνη προκαταβολὰς ἀπὸ τὰς διαφόρους τραπεζὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ ἔκδοσις τῶν ἐντόκων γραμματίων ἠξήσηνεὶς βραχὺ χρόνου διάστημα τὸ κυμαινόμενον χρέος. Ἀπὸ 36, 640 contos ὅσον ἀνῆρχετο τὴν 30 Ἰουνίου 1897, τὸ 1900 ἔφθασεν εἰς 47,720 contos, εἰς 64,763 τὸ 1905 καὶ 82,059 τὴν 30 Ἰουνίου 1910.

Ἡ ἀλλαγὴ τῆς τακτικῆς ἐπήνεγκε τὴν ταχέως ἔκπτωσιν τοῦ συναλλάγματος, ὃ δὲ χρυσὸς καὶ τὸ χαρτονομίσμα ἔφθασαν τὸ 1906 σχε-

δὸν εἰς τὴν ἰσοτιμίαν. Ἀλλ' αἱ ἐπακολούθησαν πολιτικαὶ ἀσχημίαι ἐπήνεγκον νέας οἰκονομικὰς δυσχερείας, ὧν συνεπέει καὶ πάλιν ὁ χρυσὸς ὑψώθη, ἀλλ' ὀλίγον ὕστερον κατῆλθε, καὶ τέλος ἔφθασε σήμερον εἰς 6 ο/ο.

Τὴν ἔκπτωσιν ταύτην τοῦ χρυσοῦ μεταξὺ ἄλλων προκάλεσαν τὰ ἐτήσια ἐμβάσματα τῶν εἰς Βραζιλίαν μεταναστευόντων Πορτογάλων, τὰ ἐκ τῶν ἐν Βραζιλίᾳ κτημάτων πολλῶν πλουσίων Πορτογάλων εἰσοδήματα καὶ ἡ ἀγορὰ ξένων ἀξιών. Ἀλλὰ πλὴν τῶν λόγων τούτων καὶ ἕτερος προκάλεσε τὴν ἔκπτωσιν τοῦ χρυσοῦ, αἱ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν γορηγοῦμεναι εἰς τὴν πορτογαλικὴν κυβέρνησιν προκαταβολαὶ τῶν τραπεζῶν τῆς ἀλλοδαπῆς. Ὡστε, ἀφ' οὗ εἰς λόγος τῆς ἐκπτώσεως εἶνε τὸ διὰ ξένων προκαταβολῶν ἐμβάλλωμα, τὰ δὲ ἐμβάλλωματα ταῦτα τὰ προσωρινὰ δὲν δύνανται νὰ διαρκέσουν ἐπ' ἄπειρον, οὐδὲως ἄπορον ἂν καὶ πάλιν δίκην αἰθεροδρόμου μετὰ νεφέλων μεταρσιας ὑψώθῃ ὁ χρυσός, ἔστω καὶ ἂν τυγχάνῃ τὸ βαρύτερον τῶν μετάλλων, ἐκτός ἂν τὰ δημόσια οἰκονομικὰ τῆς Πορτογαλλίας καὶ τὸ ἐμπόριόν της βελτιωθῶν.

Διότι καὶ ἡ ἐμπορία ἐν Πορτογαλίᾳ πᾶν ἢ ἀκμάζει ἢ εἰσχωγῆ γενικῶς ὑπερτερεῖ τὴν ἐξαγωγήν καὶ ἡ ἐπὶ ἑλαττον διαφορὰ ἐξικνεῖται εἰς σημερινὴν ἀνολογίαν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ ἐξῆς πίναξ :

	Εἰσαγωγή εἰς contos	Ἐξαγ. εἰς contos	Διαφ. εἰσαγ. ἐπὶ πλέον
1902	55.597	36.391	19.206
1903	58.806	38.500	20.306
1904	62.043	30.711	31.332
1905	60.678	28.909	31.769
1906	60.391	30.593	29.798
1907	60.815	30.429	30.386
1908	63.200	32.600	30.600
1909	62.300	33.500	28.800

Ὡστε ἡ Πορτογαλλία διαρκῶς ἀγοράζει ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν περισσότερον ἀφ' ὅτι πωλεῖ εἰς τὰς ξένας ἀγοράς. Καὶ τοῦτο μὲν προκείμενων πλουσίων ἐθνῶν καὶ κεκτημένων σπουδαίων πιστώσεων εἰς τὰς ξένας χώρας δὲν εἶνε προσοχῆς ἀξίον. Ἀλλὰ διὰ τὴν Πορτογαλίαν σημαίνει πολὺ, ἥτις εἶνε ἠναγκασμένη νὰ ἐξάγῃ χρῆμα εἰς τὸ ἐξωτερικὸν εἴτε διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐξωτερικοῦ δημοσίου χρέους εἴτε διὰ τοὺς τόκους τῶν ξένων κεφαλαίων τῶν εἰς ἰδιωτικὰς ἐν Πορτογαλίᾳ ἐπιχειρήσεις διατεθειμένην.

Διὰ νὰ ἐπέλθῃ λοιπὸν ἰσοζύγιον εἰς τὸν προϋπολογισμὸν, διὰ νὰ προκύβῃ ἡ ἐγγύριος παραγωγὴ, διὰ νὰ εὐδοιωθῇ τὸ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ

ἐμπόριον ἀνάγκη μεταρρυθμίσεων σπουδαίων. Ἄλλως οὐκ ἔστι σωτηρία. Σημειωτέον ὅτι ἀπὸ τινος μετὰ μεγίστης στενοχωρίας αἱ ξένοι τράπεζαι προκατέβαλλον εἰς τὰς πορτογαλικὰς κυβερνήσεις τὰ ζητούμενα ποσὰ ἢ ἀπόμωρην. Ἄν δὲ πρότερον ἡ δυσχερεία ἦτο τόση, σήμερον αἱ προκαταβολαὶ αὗται κατέστησαν σχεδὸν ἀδύνατοι, ἀφ' οὗ αἱ κυβερνήσεις πάσαι περιπίπτου τὰς διχθεσίμους προσόδους διέθικαν ἤδη εἰς ἐγγύησιν τῶν τοιούτων προκαταβολῶν καὶ τῶν ἄλλων δανείων.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΝΤΕΝΕΓΡΟΝ

Γερμανὸς ἐλληνοεὐρῆς ἐπισκεφθεὶς ἐσχάτως τὸ Μοντενέγρον ἐνόμιζεν ὅτι εὕρισκετο εἰς ὀμηρικὸν βασίλειον. Εἰς τινὰς τύπους ὁ Μπέντεκε χρησιμεύει μόνον νὰ διαστρέψῃ τὰς ἐντυπώσεις τοῦ ἀνεπτυγμένου τζαϊδιώτου. Οἱ τῆς Ἀνατολῆς τόποι, ὅπου ἀκόμη ἀναπνεῖ τις τὸ ἄρωμα τῆς ἀρχαίας ποιήσεως τῶν πρώτων αἰώνων καὶ τῶν πρώτων στοιχείων τοῦ πολιτισμοῦ, πρέπει νὰ τοὺς διέλθῃ ἔχων ἀνὰ χεῖρας τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν. Βεβαίως τοῦτο δὲν εἶναι εὐχάριστον οὐδὲ εὐχερὲς διὰ τὸ πλεῖστον τῶν τζαϊδιωτῶν.

«Ὅχι μόνον, λέγει ὁ Ριχάρδος Βόσσ, εἰς τὰς ἐντυπώσεις ἐκ τοῦ τζαϊδιώτου, ἀλλ' ἐν δημοσίᾳ εἶνε ἡ Deutsche Rundschau, ἀνεγνώσα ἐκ νέου τὸν Ὀμηρον ἀλλὰ καὶ ἔζησα μετ' αὐτοῦ».

Ὁ ἐμβριθὴς Ἑλληνοεὐρῆς διέτρεξε δι' αὐτοκινήτου τὸν δρόμον ἀπὸ Κεττάρου μέχρι Κετίνης, εἰδεχθῆς ἀναγνωρίσας ὃν δυσκόλως δύναται νὰ συνδυάσῃ τις μὲ τοὺς ὀμηρικοὺς χρόνους καὶ ὅμως δὲν τὸν ἠμπούδισαν νὰ θαυμάσῃ ἡρωικὸν λαόν, ὃ ὅποιος πρὸ τεσσάρων αἰώνων ὑπερησπίσθη τὴν ἀνεξαρτησίαν του διὰ τῶν ὀπλων, κατὰ τοῦ ἀηττήτου ἔθνους τῶν Ὀσμανλήδων, καὶ διετήρησε συγχρόνως, ἐν ἧλῃ τῇ πρωτοτύπῳ ἀκεραιότητι, τὴν θρησκείαν του, τὴν γλῶσσάν του, τὰ ἔθνη του, τὸν πολεμικὸν ὀργανισμόν του καὶ τὸ ἔθνηκόν του ἐνδύμα, «Διατηρήσατε τὴν ἐθνικὴν σας ἐνδυμασίαν! ἀναφωνεῖ ὁ συνεργάτης τῆς Deutsche Rundschau, θεώμενος τὸν μόνον λαόν τῆς Εὐρώπης, ὃ ὅποιος διέφυγε τὴν χυδασιότητα τῶν χρωματιστῶν ἐνδυμασιῶν τῶν κατασκευαζομένων εἰς ἐνκαὶ μόνον σχέδιον τὸ ἐπιβλήθην εἰς ὅλα τὰ πολιτισμένα ἔθνη τοῦ σύμπαντος.

«Διατηρήσατε λοιπὸν τὸ ἐνδύμα τοῦτο ὅπερ οἱ πρόγονοί σας ἔφερον εἰς τοὺς παρελθόν-

Ὡστε οἱ κίτρι οὐ μενετοί. Ἐμβάλλωματα δὲν χωροῦσι πλέον. Μόνον ἡ νηρικὴ καὶ ὑγιὴς μεταρρυθμίσις τῆς διαχειρίσεως τοῦ δημοσίου θησαυροῦ δύναται νὰ σώσῃ τὴν Πορτογαλίαν. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀθλος εἶνε ἱκανὸς καὶ Ἡρακλῆς νὰ νικήσῃ, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ ἐπὶ τῶν πορτογαλικῶν δημοκρατικῶν λαχῶν κληρὸς καὶ βαρὺς τυγχάνει καὶ μακροχρόνιος.

τῆς αἰῶνας καὶ οἱ ἀπόγονοι ὑμῶν θὰ φέρωσι καὶ αὐτοὶ εἰς τοὺς ἐπερχομένους. Εἶναι ἡ μόνη ἐνδυμασίη ἥτις σας ἀρμύζει, εἶναι κυρωμένη διὰ σας».

Ἡ ἀπεικόνισις τῶν ἱστορικῶν ἀναμνήσεων εἰς τοὺς τζαϊδιώτας θὰ ἐγέννη μὲγα κακόν, ἐὰν ἡ διήγησις ἐγένετο ἀπὸ ὀδηγόν μὲ ζακέττα καὶ κασκέττον καὶ ὄχι ἀπὸ ἀληθῆ Μοντενεγρίνον ἐνδεδυμένον μὲ τὴν Στρούκα εἰς τοὺς ὤμους καὶ τὴν κάπα ἐπὶ τοῦ μετώπου, καὶ ποτὴ ἐπικὴ θὰ διέρχεται ἀνὰ μέσον τῶν ἐπεισοδίων ἱστορίας ὅπως προσφάτου ἐν ἡ ἀναφίκεται ἡ ἀπλότης ἐν τῷ ἡρωισμῷ ἥτις εἶναι τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ θάλαγγτρον τῶν παρελθόντων ἀρχαίων χρόνων.

Ἐδῶ ἐδαλαφονήθη ὁ ἡγεμὼν Δανήλος. Ἀπὸ ποῦν;... Ἀπὸ Μοντενεγρίνον Ὁ προδότης οὕτως ἦτο ἐξ ἐπαγγέλματος κακοῦργος, τρεῖς φορὰς καταδικάσθη εἰς θάνατον καὶ τρεῖς φορὰς ὁ ἡγεμὼν τοῦ ἐχάρισε τὴν ζωὴν.

Καθ' ἣν στιγμήν προσεβλήθη ὁ Δανήλος, πλησίον του ἦτο ἡ ἡγεμονίς Δάριννα, ἡ σύζυγός του καὶ ὁ ἀνεψιὸς του ὁ νέος Νικήτας. Ἡ ἡγεμονίς Δάριννα ἦτο ἑπταχρὸς γυνὴ, ἐκ τοῦ γάμου τῆς δὲν ἀπέκτησεν τέκνα καὶ ὁ ἡγεμὼν δὲν ὑπέδειξε τὸν διάδοχον τοῦ θρόνου. Ἡ ἡγεμονίς ἐπῆρε τὴν capitza ἥτις ἐκάλυπτεν τὸ μέτωπον τοῦ ἐτοιμοθανάτου Δανήλου καὶ τὸ ἐπέθεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ νέου Νικήτα. Ἰοδὺ τὸ βασιλικὸν χρίσμα καθ' ἡρὰς. Πιρὰ τοῖς Μοντενεγρίνοις ὃ φέρων τὴν capitza εἶνε ὁ νόμιμος ἡγεμὼν τοῦ τόπου. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἡγεμονίς ἔστειλεν τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Δανήλου, ἐνῶ ὁ ἡγεμὼν ἐπάλασε μὲ τοὺς σπασμοὺς τῆς ἀγωνίας. Ἡ ψυχραμίαι καὶ ἡ ἀποφασιστικότης τῆς Δάριννας κατέπνιξαν, ἐν τῇ γενέσει των τοὺς ἐμφυλίους πολέμους, αἵτινες θὰ διηγήροντο

ἀπὸ τοὺς ἀπαιτητὰς τοῦ θρόνου. Ὅποια γυνή! Καὶ ὅμως δὲν ἦτο ἡγεμονικῆς καταγωγῆς. Ἦτο θυγάτηρ ἐμπειροτέχου τῆς Τερζέστης. Δὲν εἶνε ἀναγκαῖον εἰς μίαν γυναῖκα νὰ ἔχη εἰς τὰς φλέβας τῆς βασιλικὸν αἷμα ἵνα φέρεται ὡς βασίλισσα εἰς περιστάσεις ἐκτάκτους.

Ἀφοῦ ἐτελείωσε τὴν διήγησιν τοῦ δρχμα-
τικῆς τούτου ἐπεισοδίου τῆς συγχρόνου ἱστο-
ρίας τῆς πατρίδος του, ὁ νέος Μοντενεγρῖνος ὁ
ὁποῖος ἐξασκεῖ τὸ ἔργον σωφὲρ μεθ' ἐκείνου
τοῦ διερμηνεύου θέτει τὸ αὐτοκίνητον εἰς κίνη-
σιν, μετ' ὀλίγον ὅμως τὸ σταματᾷ.

Βεβαίως δὲν θὰ ἠκούσατε νὰ γίνεται λόγος
περὶ τῆς πηγῆς τοῦ Loucene. «Ἐκεῖ κατὰ
μῆνα καὶ τὴν πρώτην νύκτα τῆς πανσελήνου,
Ἰβάν Czernojevich ποτίζει τὰ ἄλογα τοῦ
στρατευμάτος του. Γνωρίζετε τὸν Ἰβάν Czerno-
jevich; Εἶνε δυνατὸν ὅτι ὑπάρχουσι ἄνθρωποι
ἀμφιβάλλοντες περὶ τῆς ὑπάρξεως παρομοίου
ἥρωος; Διότι ζῆ ἀκόμη ὁ ἐθνικὸς μας ἥρωας. Καὶ
θὰ ζήσῃ ἐπὶ πολὺ ἐφ' ὅσον θὰ ὑπάρχει λαὸς
Μοντενεγρῖνος, δηλαδὴ θὰ εἶνε αἰώνιος. Κοι-
μᾶται εἰς τὸ ὕψος τοῦ Loucene μετὰ τῶν στρα-
τευμάτων του, εἰς κάθε δὲ πανσέληνον ζυπνᾷ καὶ
τίθεται ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἵππῶν του. Τυχρὸς
ὡς ἄνεμος κάμνει τὸν γῦρον τοῦ Μχύρου Ὁρους
καὶ παρατηρεῖ ἐὰν εἴμεθα πάντοτε ἀπηλλαγ-
μένοι ἀπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγόν. Κατόπιν ξανα-
κοιμᾶται μετὰ τῶν ἵππων του καὶ τῶν ἀν-
δρείων του. Ἰβάν Czernojevich, κοιμήσου ἡ-
συχος! Καλῶς ἀγρυπνοῦμεν. Ἀπεβάλαμεν τὸν
Ὀθωμανικὸν ζυγόν, εἴμεθα ἐλεύθεροι... ἐλεύ-
θεροι διὰ παντός».

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀπὸ Καττάρου μεχρι Κεττίγνης
ὁ ὀδηγὸς σταματᾷ ἀκαταπαύστως τὸ αὐτοκί-
νητον διὰ νὰ διηγήθῃ τὰς ἐθνικὰς του παραδό-
σεις. Κατὰ τὸ μῆκος τῆς ἱερᾶς ταύτης ὁδοῦ,
κάθε βράχος, κάθε πέτρα, ὑπενθυμίζει καὶ μίαν
ἱστορικὴν ἀνάμνησιν.

«Παρατηρήσατε τὸ οἰκοδόμημα αὐτὸ σχή-
ματος κυκλικῆς. Δὲν εἶνε ὀχύρωμα, δὲν εἶνε
σταθμὸς συνόρων. Εἶνε εἰς τάφος. Τὸ μνημεῖον
αὐτὸ ἐκτίσθη εἰς δόξαν τοῦ Πέτρου 2ου. Ὑπῆρ-
ξε καὶ ἡγεμὼν καὶ ἐπίσκοπος, ἀλλὰ πρὸ παν-
τὸς ἦτο ἥρωας. Ὡδήγησε τοὺς Μοντενεγρῖνους
εἰς τὸν κατὰ Ναπολέοντος πόλεμον καὶ ὁ μέγας
Δυτοκράτωρ ὁ ἴδιος δὲν κατώρθωσε τίποτε. Ἰ-
ερεὺς, πολεμιστῆς, πολιτικὸς ἀνὴρ, ἦτο καὶ
ποιητῆς πρώτης τάξεως, τὰ τραγούδια του εἶνε
ἐθνικὰ. Δὲν ἀφῆκε μόνον ποιήσεις τὰς ὁποίας
ὄλοι ἀποστηθίζομεν, ἀλλὰ καὶ νόμους οἵτινες
καὶ σήμερον τηροῦνται πιστῶς. — Δὲν θὰ λάβῃς

τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ ἄλλου.—Εἰς τὴν τρίτην
κλοπὴν θὰ καταδικασθῆς εἰς θάνατον.—Ἐὰν ἡ
σύζυγός σου σὲ ἀπατᾷ, τὸ καθῆκον του εἶνε νὰ
τὴν σκοτώσῃς.» Ἐπίσης χρεωσθεῖς νὰ σκοτώσῃς
τὸν ἀπατήσαντα τὴν κόρην σου θὰ σκοτώσῃς δὲ
καὶ τὸ γεννηθὲν τέκνον, διότι ἄλλως προσβά-
λει τὴν τιμὴν σου».

Οἱ Μοντενεγρῖνοι εἶναι ἐπίσης ὑπερήφανοι
καὶ διὰ τὸ παρελθόν των καὶ διὰ τὸ παρόν.
Φθάσας εἰς Κεττίγνην ὁ συνεργάτης τοῦ Deu-
tsche Rundschau κατῆλθε εἰς τὸ Μέγα
Ξενοδοχεῖον. Ὁ ξενοδόχος τὸν ὑποδέχεται εὐ-
γενέστερα, ὅστις φέρει τὴν ἐθνικὴν στολὴν καὶ
εἶνε ὀπλισμένος μέχρις ὀδόντων. Ἦσουνιλία ἀρ-
χίζει καὶ μετ' ὀλίγον ὁ ξενοδόχος κάμνει τὸν πα-
νηγυρικὸν τοῦ ἡγεμόνος του, καὶ ὄλης τῆς οἰκο-
γενείας, τότε πρὶγκηπικῆς καὶ τὴν βασιλικῆς.

Ὁ ἡγεμὼν μας Νικήτας!

Ὁ πκτήρ μας Νικήτας. Πρέπει νὰ τὸν ἰδῆτε
ὅταν κᾶθηται ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς πελέας του,
περικυκλωμένος ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του καὶ ἀπὸ
ἄλλους ζητοῦντας τὴν ὑποστήριξίν του. Ἐκ-
στος τῶν ὑπηκόων του δύναται ἀπ' εὐθείας νὰ
τῷ ζητήσῃ τι. «Σὲ ἀγαποῦμεν, ἐμπιστευόμεθα
εἰς σὲ, ζήτημα συμφέροντος μᾶς χωρίζει. Κρίνε
μας, γνωρίζομεν προκαταβολικῶς ὅτι θὰ εἶσαι
δίκαιος.»

Ὁ ἡγεμὼν μας Νικήτας, εἶναι ποιητῆς ἐ-
θνικὸς ποιητῆς, ὅπως ἦτο ὁ Μέγας Πέτρος 2ος
Πέτροβιτς. Μὴν λησμονήσετε νὰ ὑπάγετε εἰς
τὸ θέατρον ὅταν θὰ δώσου, τὴν «Βασίλισσαν
τῶν Βαλκάνων», ὁ γράψας εἶναι ὁ ἡγεμὼν Νι-
κήτας.

Καὶ ἡ ἡγεμονία ἔκτατος γυνή. Ἐγέννησε
τρεῖς υἱοὺς, οἵτινες εἶναι ἄνδρες ἀκμαῖοι καὶ εἰς
θυγατέρας αἵτινες ὄλοι εἶναι ὄραιαι. Ἰδοὺ μί-
α ὀικογένεια: Ἡ οἰκογένεια τοῦ μέλλοντος.
Ἡμεῖς οἱ Μοντενεγρῖνοι ὑπερηφανευόμεθα διὰ
τὴν ἡγεμονικὴν μᾶς οἰκογένειαν.

Ὅτι νομίσῃ τις ὅτι ζῆ εἰς ἄλλην ἐποχὴν,
ἀλλὰ εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν τοῦ ξενοδοχείου,
ὁ εἰκοστός αἰὼν ἀνταλλάσσει τὰ δικαιώματά
του. Τὸ γκαρσόνι μὲ φράκον καὶ λευκὸν λαιμο-
δέτην προσφέρει τὸ γεῦμα εἰς τοὺς σπουδα-
στὰς τοῦ Μονάρχου, εἰς παραγγελιοδόχους ἐν
Βιέννης, εἰς Παρισίνην οἰκογένειαν καὶ εἰς συν-
τροφικὴν περασμένων δεσποινίδων ἐξ Ἀμερικῆς,
αἵτινες μετὰ τὴν εἰς Κεττίγνην ἐκδρομὴν τῶν
πηγαίνουσαν εἰς τὸ Oberaun mergan ἵνα πα-
ρευρεθῶσι εἰς τὰς ἐορτὰς τοῦ Πάθους.

Κα ***

Ἡ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΕΝ ΙΑΠΩΝΙΑ

Ὅταν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὁ ἄνεμος τοῦ
ἐξαγνισμού καὶ τῆς ἀνορθώσεως ἤρχισε παντα-
χόθεν νὰ πνέῃ ὀρητικῶς, τὸ ρεῦμά του ἔφθασε
καὶ μέχρις ἐμοῦ καὶ ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ δημι-
ουργήσῃ ἡ φαντασία μου τὴν ἰδέαν εὐρυτέρας
μορφώσεως τῶν Δικαστικῶν λειτουργῶν, διὰ
τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν διαδοχικῶς πρὸς ἐκπαίδευ-
σιν πρακτικὴν εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη ἐπὶ ὀ-
ρισμένον χρονικὸν διάστημα. Ἡ ἐκπαίδευσις
αὕτη θὰ ἀπέβλεπε κυρίως οὐχὶ τὴν ἐπιστημονι-
κὴν μόρφωσιν ἀλλὰ τὴν γνῶσιν τῶν τρόπων
καθ' οὓς ἐφαρμόζονται εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ
κράτη αἱ διατάξεις τῶν νόμων, τὴν μελέ-
την τῶν διαφορῶν σωφρονιστικῶν συστημά-
των καὶ ἰδρυμάτων, τὴν παρακολούθησιν ἐκ τοῦ
σύνεγγυς τῆς ἐγκληματικότητος ἀνὰ τὰ διάφορα
Εὐρωπαϊκὰ κράτη καὶ ἐν γένει τὴν περισυλλο-
γὴν πάσης ὀφελίμου πρακτικῆς γνῶσεως. Τὴν
ἰδέαν μου ταύτην ἀπεκρυστάλλωσα εἰς μικρὸν
νομοσχέδιον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐχορηγεῖτο εἰς τὸν
Ἰπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης τὸ δικαίωμα νὰ
ἀποστέλλῃ καθ' ἔτος δύο ἢ πλείονας Δικαστὰς ἐκ
τῶν γνωριζόντων Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας εἰς τὴν
ἄλλοδαπὴν πρὸς ἐκπαίδευσιν. Οἱ Δικασταὶ οὗτοι
θὰ ἐλάμβανον κατὰ τὴν εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν διαμο-
νὴν των ξηρὸν τὸν μισθὸν των καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ
ταξιδίου των. Ὁ Ἰπουργὸς θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα
νάτοῖς ὀρίσῃ τὰ μέρη τὰ ὁποῖα ὀφείλον νὰ ἐπι-
σκεφθῶσι καὶ τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας εἰς τὴν ἐ-
ποῖαν θὰ ἠσχολοῦντο, θὰ ἔφερον δὲ οἱ Δικασταὶ
οὗτοι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀποστέλλωσιν ἐκθέσεις
λεπτομερεῖς δημοσιευόμενας διὰ τῆς Ἐφ. τῆς
Κυβερνήσεως.

Ὁ Δικαστικὸς κόσμος πρὸς τὸν ὁποῖον ἀνε-
κοίνωσα τὴν ἰδέαν μου τὴν ὑπεδέχθη μὲ κά-
ποιαν ἐκφρασιν εἰρωνίας, ἕνας δὲ ἐκ τῶν συνα-
δέλφων μολονότι εἰς ἄκρον ἐπαναστατικῶς δὲν
ἐδυσκολεύθη νὰ τὴν ἀποκαλέσῃ ἀνόητον, ἰσχυ-
ρισθεὶς ὅτι οἱ Δικασταὶ ἠδύνατο ἀπὸ τὰ βιβλία
καὶ τὰς στατιστικάς νὰ μάθουν τί γίνεται ἐν Εὐ-
ρώπῃ καὶ προσέθηκεν ὅτι τὸ κράτος ἔπρεπε νὰ
στρέψῃ τὴν προσοχὴν του εἰς τὸν στρατόν. Ὅ-
πως ἦτο ἐπόμενον τὸ Ἰπουργεῖον πρὸς τὸ ὀ-
ποῖον ἀπέστειλα τὸ νομοσχέδιον τοῦτο ὄχι μό-
νον δὲ ἔδωκε τὴν ἐλαχίστην προσοχὴν εἰς αὐτὸ

ἀλλ' οὔτε ἀπαντήσεως μὲ ἠξίωσαν οἱ πρὸς οὓς
τὸ ὑπέβαλα.

Παρήλθεν ἔκτοτε πολὺς χρόνος. Ἡ γενικὴ ἀ-
ποδοκιμασία τῆς ἰδέας τὴν ὁποίαν ἀνέφερα μὲ
ἔκαμε νὰ ἀρχίσω καὶ ἐγὼ νὰ πιστεύω ὅτι ἡ σκέ-
ψις μου αὕτη πιθανὸν νὰ ἦτο, ἀν ὄχι ἀνόητος,
ὅπως ὁ συνάδελφος εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ τὴν
ἀποκαλέσῃ, ἴσως ἐκκεντρικὴ ἢ πρωτότυπος, τοῦτο
ὅμως δὲν μὲ ἔκαμε νὰ μεταβάλω γνώμην, ὅσον
ἀφορᾷ τὴν ἀνάγκην τὴν κατὰ τοιοῦτον τρόπον
μορφώσεως τῶν Δικαστικῶν λειτουργῶν, διὰ
τῆς ὁποίας θὰ καθίστατο εὐχερῆς ἡ ἀναδιορ-
γάνωσις τῆς Δικαιοσύνης μας διὰ τὴν ὁποίαν
ἀληθῶς πολλὰ ἐπ' ἔσχάτων προσπάθειαι κατε-
βλήθησαν. Τὴν πραγματοποιήσῃ δὲ τῆς μορ-
φώσεως ταύτης τῶν Δικαστῶν δὲν ἔβλεπον καθ' ὀ-
λοκληρίαν νὰ ἐμποδίξῃ ἡ οἰκονομικὴ τοῦ κρά-
τους κατάστασις, διότι τρεῖς τὸ πολὺ χιλιάδες
δραχμῶν θὰ ἐκόστιζεν αὕτη εἰς τὸ κράτος διὰ
τὰ σιδηροδρομικὰ ταξείδια τῶν ἀποστελλομένων
εἰς Εὐρώπην καθ' ἔτος δύο ἢ τριῶν Δικαστῶν
ἤτοι ποσὸν τελείως ἀσήμαντον ἐν σχέσει πρὸς
τὰς ὀφελείας αἱ ὁποῖαι θὰ προέκυπτον ἐντεῦθεν
εἰς τὴν Δικαιοσύνην.

Κατὰ τὴν ἐνταῦθα διαμονὴν μου ἐξήτησα καὶ
μοῦ ἐχορηγήθη διὰ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ ἔδῳ
πρεσβευτοῦ μας ἡ ἄδεια νὰ ἐπισκεφθῶ τὰ ἐν
Πρωσσίᾳ κυριώτερα σωφρονιστικὰ ἰδρύματα.
Εἶχον ἤδη ἐπισκεφθῆ τὰς ἐν Μπαβίτ καθ' ὑπό-
δειγμα τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ πρὸ ἐξηκονταετίας κατα-
σκευασθείσας φυλακάς, καὶ ἐπρόκειτο νὰ ἐπι-
σκεφθῶ καὶ τὰς ἐν Τάγγελ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν
οἰκοδομηθείσας.

Ὁ Εἰσαγγελεὺς κ. Siebert, ὅστις ἀνεπλήρου
εἰς τὸ Ἰπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης τὸν ἐπ'
ἄδεια ἀπουσιάζοντα ἀνώτερον Δικαστικὸν Σύμ-
βουλον κ. Plaschke εἰς τὸν ὁποῖον ἔχει ἀνα-
τεθῆ τῶν φυλακῶν ἡ Διοίκησις, μοὶ ἀνεκοίνωσεν
ὅτι κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμέραν θὰ μετέβαινον μετ'
αὐτοῦ νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰς φυλακάς ταύτας δύο
Ἰάπωνες καὶ μὲ προσεκάλεσε νὰ τοὺς συνο-
δεύσω.

Ποῖοι ἦσαν οἱ Ἰάπωνες οὗτοι δὲν μοὶ ἀνέ-
φερον, ἠγνόησα ὅμως ὅτι ἐπρόκειτο περὶ τῶν δι-
καστικῶν ἐκείνων περὶ τῶν ὁποίων ἕνας νεαρὸς

ἀκόλουθος τῆς ἐνναύθα Ἰαπωνικῆς πρεσβείας μού εἶχε κάμει πρὸ ἡμερῶν λόγον, κατὰ τὴν συνομιλίαν μας τὴν ὁποίαν προὐκάλεσεν ἡ περὶ τῶν ἐν Ἰαπωνίᾳ φυλακῶν ἐρώτησίς μου.

Ἐντὸς τοῦ Γραφείου τοῦ Εἰσαγγελέως τὸν ὁποῖον ἀνέφερα εὗρον κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν τὸν γνωστόν μου Γερμανὸν Πρωτοδίκην Vorm Baum μεθ' ἑνὸς Ἰάπωνος φέροντος ρεδινκόταν, εἰς τὴν κομβιοδόχην τῆς ὁποίας διεκρίνετο ἡ ροσέτα ἀγνώστου εἰς ἐμὲ παρασήμου. — Οἱ Γερμανοὶ Δικαστικοὶ μὲ ἐπαρονσίασαν ἀμέσως πρὸς τὸν ἐν Nagoya τῆς Ἰαπωνίας Γενικὸν Εἰσαγγελέα κ. Tato Tezuka.

Πῶς ἐργάζονται οἱ Ἰάπωνες

Ἐνα αὐτὸ ἐνοικιασθὲν ἀπὸ τὸν Ἰάπωνα Δικαστικὸν ἀντικατέστησε τὸ τράμ μετὰ τὸν ὁποῖον ἐπρόκειτο διὰ λόγους οἰκονομίας νὰ γίνῃ ἡ ἐκδρομὴ μας καὶ μᾶς ὠδήγησε ταχέως εἰς τὸ ἔξω τοῦ Βερολίνου κείμενον θαυμασιόν οἰκοδόμημα ἐντὸς τοῦ ὁποίου, πρὸ ὀλίγων μόλις ἐτῶν κατασκευασθέντος, κρατοῦνται 1500 περίπου κατάδικοι. Πέντε ὁλοκλήρους ὥρας διήρκεσεν ἡ ἐπίσκεψίς μας. Ὁ Ἰάπων Δικαστικὸς γνώστης καὶ τῶν ἐλαχίστων περὶ φυλακῶν λεπτομερειῶν, ἐζήτησε περὶ ὅλου σχεδὸν τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ ἰδρύματος τούτου λεπτομερεστάτας πληροφορίας. Περιήλθομεν καὶ τὰς ἐλαχίστας γωνίας, ἐλάβομεν γνῶσιν τῶν πάντων.

Οἱ Γερμανοὶ ὑπάλληλοι εἶναι κατὰ κανόνα εἰς ἄκρον φιλόφρονες καὶ πολὺ εὐγενεῖς, ἀλλ' αὐτὸ δὲν τοὺς ἐμποδίζει νὰ προσπαθοῦν ἐνίοτε νὰ ἀπαλλαγῶν ὅσον τὸ δυνατόν ταχέως μιᾶς τοιαύτης φύσεως ἐπισκέψεως. Τὸ οἰκονομικὸν πρόγραμμα τὸ ὁποῖον ἐφαρμόζουσι πανταχοῦ ἐφορμῶζουσι καὶ ἐπὶ τοιαύτης φύσεως περιπτώσεων. Ἡ ἰδική μας ὁμως ἀπετέλεσε δύναται τις νὰ εἴπῃ ἐξάιρεσιν. Ἐγινε δύναμαι νὰ εἴπω κατάχρησις εἰς τὴν παροχὴν πληροφοριῶν, εὐνόητον δὲ διατί. Καὶ ἀπὸ τὸ ὄντισίτιον ἀκόμη τῶν καταδικῶν ἐφάγομεν καθὸς καὶ ἀπὸ τὸ ψωμὶ τοῦ κατασκευάζεται εἰς τὰς φυλάκας. Θεομοκῆπια, ἐκκλησία, Σχολεῖον, Νοσοκομεῖον ἐργοστάσια αἰθουσα λουτροῦ, κατοικίαι ὑπαλλήλων καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἐπουσιώδη διαμερίσματα μᾶς ἐπεδείχθησαν. Τὸ ἀνθρωπομετρικὸν τμήμα ἐπίσης τοῦτο δὲ ἐκίνησε περισσώτερον τὴν προσοχὴν τοῦ Ἰάπωνος. Οἱ Γερμανοὶ Δικαστικοὶ εἶχον κυριολεκτικῶς ἀποκάμει ἰδίᾳ δὲ ὁ Πρωτοδίκης Vormbaum ὅστις ἐξετέλει συγχρόνως ἔργα διεργμηνέως ἐκ τῆς Γερμανικῆς εἰς τὴν Γαλλικὴν, μόνον δὲ ὁ ὀδηγῶν ἡμᾶς Γερμανὸς ὑποδιευθυντῆς τοῦ κτιρίου ἐφαίνετο εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν ἔκαμον ἐπὶ τοῦ Ἰάπωνος αἱ πληροφορίαι τὰς ὁποίας παρεῖχε.

Διαρκούσης τῆς ἐπισκέψεως ἡμῶν ἐλάχιστα εἶχον κατορθώσει νὰ μάθω περὶ τοῦ Ἰάπωνος λειτουργοῦ. Ἦρχετο ἀπὸ τὴν Σουηδίαν καὶ Νορβηγίαν ὅπου εἶχε μεταβῆ ἀπὸ τοῦ Λονδίνου. Ἐίχεν ὡσαύτως ἐπισκεφθῆ τὸ Παρίσι, εἰς τὸ ὁποῖον παρέμεινεν ἐπὶ δύο μῆνας ἐξετάζων ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν ὀργανισμὸν τῶν Γαλλικῶν Δικαστηρίων καὶ τὰ σωφρονιστήρια. Ἐν Βερολίῳ εὐρίσκειται πρὸ μηνός, εἶχε δὲ περιέλθει καὶ τὰς κυριώτερας Γερμανικὰς πόλεις. Εἰς τὸ Ἄμβουργον εἶχε κάμει ταξεῖδι ἐπίτηδες διὰ νὰ ἐπισκεφθῆ τοὺς πεφημισμένους ἐκεῖ ἀστυνομικοὺς σκύλους.

Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν μας οἱ Γερμανοὶ Δικαστικοὶ μᾶς ἀπεχαιρέισαν ὅταν ἐφθάσαμεν ἐπὶ τῆς uhter den Linden, ἐγὼ δὲ προὐχώρησα μετὰ τοῦ Ἰάπωνος, ὁ ὁποῖος κατὰ σύμπτωσιν ἔτρωγε εἰς τὸ αὐτὸ καὶ ἐγὼ ἐστιατόριον, εἰς Heidelberg, εἰς τὴν σύμπτωσιν δὲ ταύτην ὀφείλω τὰς περὶ τῆς Ἰαπωνικῆς Δικαιοσύνης πληροφορίας μου. Ἡ συνδιάλεξις μας ἐγένετο εἰς τὴν Γαλλικὴν τὴν ὁποίαν ὀμιλεῖ μετὰ πολλῆς εὐχερείας. Μοῦ ἔδωκε πρῶτος τὸ ἐπισκεπτήριόν του καὶ μὲ ἠρώτησε μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος περὶ τῆς Ἑλλάδος. Μοῦ εἶπε ὅτι λυπεῖται διότι δὲν τοῦ μένει ἀρκετὸς χρόνος νὰ ἐπισκεφθῆ τὴν μητέρα τῶν φώτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἐγκώμιον ὄχι ἀσύνηδες ἀλλ' ὄχι πολὺ διὰ τοὺς σημερινοὺς Ἕλληνας κολακευτικόν.

Μοῦ ἀφηγήθη αὐθορμήτως ὅτι ἐξετέλει ταξεῖδιον ἐκπαιδευτικόν, σταλεῖς ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τῆς Ἰαπωνικῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία στέλλει κατ' ἔτος δύο δικαστικοὺς, οἱ ὁποῖοι περιέρχονται τὰ Εὐρωπαϊκὰ κράτη πρὸς περισυλλογὴν πάσης χρησίμου διὰ τὴν Δικαιοσύνην πληροφορίας. «Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, μοῦ εἶπε, ταξιδεύω ἐγὼ μετὰ τοῦ κ. Makino Δικαστοῦ παρὰ τῷ ἀνωτάτῳ Δικαστηρίῳ τὸ ὁποῖον ἔδρευε ἐν Τόκιω. Τὸ ταξεῖδι μας ἄρχισε πρὸ ἕξ μηνῶν καὶ θὰ τελειώσῃ μετὰ ἕξ μηνῶν».

Ἡ μεγάλη ἀφέλειά του καὶ ἡ ὑπερβάλλουσα ἀγαθότης του μὲ ἔκαμε νὰ λάβω τὸ θάρρος νὰ τὸν ἐρωτήσω περὶ τῆς ἀμοιβῆς ἡ ὁποία ἐδίδοτο εἰς τοὺς πρὸς ἐκπαίδευσιν ἀποστελλομένους Δικαστικούς τούτους καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς των. Μοῦ ἀπήντησεν ὅτι λαμβάνουσιν ἐκτὸς τοῦ μισθοῦ των 10000 yens ὡς ἀποζημίωσιν πρόσθετον, ἧτοι 25000 φρ. ἕκαστος δι' ἕν ἔτος. Ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν, ταύτην κάμνει ὁ Ὑπουργός. Ἡ ἐκλογὴ εἶναι ἀληθῶς δύσκολος ἀλλ' οἱ μέλλοντες νὰ ἀποσταλῶσιν εἶναι ἐκ τῶν προτέρων γνωστοὶ, διότι τοὺς ὑποδεικνύει τρὸ-

πον τινὰ ἡ κοινὴ Δικαστικὴ φήμη, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τοῦ Ὑπουργοῦ παρουσιάζει πολλὰς δυσκολίας. Τὸ μέτρον τοῦτο ἐφαρμόζει πρὸς τετραετίας ἡ Ἰαπωνικὴ Κυβέρνησις. Ἡ ἀρχὴ ἐγένετο ἀπὸ τοὺς Δικαστικοὺς ὑπαλλήλους, τὴν ὁμοῦς ἐπεξετάθη καὶ εἰς τοὺς Διοικητικούς. Ἐκ τῶν Δικαστῶν μέχρι τοῦδε ἀπεστάλησαν μόνον ἀνώτεροι, τὸ προσεῖς ὁμοῦς ἔτος θὰ ἀποσταλοῦν πρωτοδίκαι. Θὰ ἐξακολουθήσουν δὲ μετὰ ταῦτα νὰ ἀποστέλλονται ἐναλλάξ ἐκ τῶν κατωτέρων καὶ ἀνωτέρων βαθμῶν. Ἐκτὸς ὁμοῦς τῶν Δικαστικῶν οἱ ὁποῖοι ἀποστέλλονται πρὸς ἐκπαίδευσιν ἡ Ἰαπωνικὴ Κυβέρνησις ἀποστέλλει πάντοτε Δικαστικούς ὑπαλλήλους εἰς ὅλα τὰ συνἔδρια τὰ ὁποῖα ἀφορῶσι ζητήματα σχετιζόμενα μετὰ τὴν Δικαιοσύνην.

Τὸ ὑπουργεῖον δὲν ὀρίζει τὰ μέρη τὰ ὁποῖα θὰ ἐπισκεφθῶσιν οἱ πρὸς ἐκπαίδευσιν ταξιδεύοντες Δικασταί. Οὗτοι εἶναι περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ δρομολογίου των τελειῶς ἐλεύθεροι, ὀφείλουσιν ὁμοῦς νὰ ἀποστέλλωσι πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον ἐκθέσεις, αἱ ὁποῖαι δημοσιεύονται, τοῦτο δὲ κάμνει πάντας νὰ ἀμιλλῶνται τις νὰ ἐπισκεφθῆ περισσώτερον μέρη καὶ νὰ συλλέξῃ περισσώτερας πληροφορίας. «Ἐγὼ ἐπισκέφθην ἤδη τοὺς Πεκρίσιους, τὴν Μασσαλίαν τὰς Βρυξέλλας, τὴν Κοπεγχάγην, τὴν Στοκχόλμην, τὴν Χριστιανίαν, τὸ Λονδίνον, τὸ Μόναχον, τὴν Δρέσδην, τὸ Ἄμβουργον, τὴν Λειψίαν. Ἀπὸ τὸ Βερολίον θὰ μεταβῶ εἰς Βιέννην καὶ Βουδαπέστην, ἐκεῖθεν εἰς Ἑλβετίαν, μετὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐπισκεφθῶ τὰς κυριώτερας ἐκ τῶν Ἰταλικῶν πόλεων μετὰ ταῦτα θὰ μεταβῶ διὰ δευτέραν φορὰν εἰς Γαλλίαν, ἐνθα θὰ ἐπισκεφθῶ ἐπαρχιακὰς τινὰς πόλεις, ἵνα ἀντιληφθῶ πῶς λειτουργοῦσιν ἐκεῖ τὰ Γαλλικὰ Δικαστήρια. Ἐκεῖθεν θὰ κατευθυνθῶ καὶ πάλιν εἰς Λονδίνον, ἐνθα θὰ παραμείνω ἕνα περίπου μῆνα, καὶ ἐκεῖθεν θὰ μεταβῶ εἰς Ἀμερικὴν ἡ ὁποία εἶναι τὸ τέρμα τοῦ ταξιδίου μου. Ὁ συνάδελφός μου Makino, ὁ ὁποῖος ἕνεκα ἀδιαθεσίας, δὲν μᾶς συνώδευσε σήμερον, ἔχει κάμει περίπου τὸ αὐτὸ ταξεῖδιον ἐλπίζω, δὲ ὅτι θὰ ἐξακολουθήσωμεν καὶ θὰ τελειώσωμεν τὴν ἀποστολήν μας».

Εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου περὶ τῆς Ἰαπωνικῆς Δικαιοσύνης ἀπήντησε μετὰ πολλῆς προθυμίας δὲν εἶχεν ὁμοῦς τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον νὰ μοῦ δώσῃ πληροφορίας λεπτομερεῖς, διότι ἦτο προσκεκλημένος εἰς ἀπογευματινὴν παρὰ τῷ Ἰάπωνι πρεσβευτῇ, μοῦ εἶπεν ὁμοῦς ὅτι προθύμως θὰ ἐκανοποιεῖ τὴν περιέργειάν μου εἰς προσεχῆ μας συνάντησιν.

Τὸν συνώδευσα μέχρι τῆς θύρας τοῦ μεγάρου τῆς Ἰαπωνικῆς πρεσβείας, τὴν δὲ ἐπομένην

τὸ ἀπόγευμα μετέβην εἰς τὴν ἐν Charlottenburg κατοικίαν του. Μὲ ἐδέχθη ὁ ἀρεοπαγίτης κ. Makino, μετὰ τοῦ ὁποῖου παρέμεινα συνδιαλεγόμενος μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ κ. Tezuka. Ὅμιλεῖ καὶ οὗτος τὴν Γαλλικὴν ἀρκετὰ εὐχερῶς μετὰ περισσώτερον ὁμοῦς εὐχέρειαν ὀμιλεῖ Ἀγγλικά. Μολονότι ἔχει δεκαεὶς ἐτῶν ὑπηρεσίαν, εἶναι νεώτατος μόλις 43 ἐτῶν, καὶ εἰς δικαστὴν παρὰ τῷ ἀνωτάτῳ δικαστηρίῳ προήχθη πρὸς τριετίας. Ὁ Εἰσαγγελεὺς Tezuka εἶναι μία ἀπὸ τὰς μάλλον ἐξεχούσας Δικαστικὰς προσωπικότητας ἐν Ἰαπωνίᾳ. Εἶναι ἡλικίας 48 ἐτῶν καὶ εἶχε 26 ἐτῶν δημοσίαν ὑπηρεσίαν. Ἦτο 22 ἐτῶν ὅτε διορίσθη κηδηγητῆς τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου εἰς τὸ ἐν Τόκιω Πανεπιστήμιον. Μετὰ ἕν ἔτος διορίσθη Εἰσαγγελεὺς καὶ ἐξηκολούθησε διδάσκων εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, προήχθη δὲ ταχέως εἰς Premier President παρὰ τῷ ἐκεῖ Πρωτοδίκῳ καὶ κατέλαβε νεώτατος τὴν κενωθείσαν θέσιν τοῦ ἐν τῷ Nagoya Ἐφετεῖῳ Γενικοῦ Εἰσαγγελέως.

Οἱ Ἰάπωνες Δικαστικοὶ μὲ ἐκράτησαν πλησίον των ἐπὶ πολὺ. Ἐπέβλεψαν οἱ ἴδιοι τὴν παρασκευὴν Ἰαπωνικοῦ τείου, καὶ μὲν ἔδωκαν μετὰ προθυμίας καὶ φιλοφροσύνης ἀπεριγράπτου τὰς ἐτοίμασας περὶ τῆς Ἰαπωνικῆς Δικαιοσύνης πληροφορίας, τὰς ὁποίας ἐλπίζω ὅτι θὰ ἀναγνώσῃ μετ' ἐνδιαφέροντος ὁ Δικαστικὸς κόσμος.

Ἡ Δικαιοσύνη ἐν Ἰαπωνίᾳ

Ἡ Ἰαπωνία, ἠρξισε λέγων ὁ Ἰάπων Εἰσαγγελεὺς, ἔχει ὡς καὶ χθὲς σῆς εἶπον, τὸν ἴδιον περίπου ὀργανισμὸν τὸν ὁποῖον καὶ ἡ Γαλλία. Περὶ ἡμῶν ὑπάρχουν ὡσούτως Εἰρηνοδικεῖα, Πρωτοδικεῖα, Ἐφετεῖα, καὶ ἐν Ἀκυρωτικόν. Τὰ Εἰρηνοδικεῖα εἶνε μονομελῆ Δικαστήρια, ἡ ἀποστολὴ των ὁμοῦς ἐν Ἰαπωνίᾳ εἶνε μεγίστη, καθόσον ἐκτὸς τοῦ συμβιβαστικοῦ ἔργου των εἰς τὸ ὁποῖον κυρίως ἀσχολοῦνται δικάζοντα τὰς μικροῦ λόγου ἀξίας χρηρηματικὰς ὑποθέσεις, δικάζουν προσέτι καὶ πλείους πηλλὰς σοβαρὰ ἀλλ' ἐκκλησιαστικὰ οὕτως εἶπεν ἀδικήματα. Ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ ἀδικήματα τὰ ὁποῖα δὲν παρεπέμφθησαν εἰς ἀνάγκην τακτικὴν ὑπάγονται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Εἰρηνοδικῶν, οἱ ὁποῖοι δικαιοδοτοῦν νὰ ἐπιβάλλωσι ποινὴν φυλακίσεως πολλὰς πολυετοῦς. Ἡ Δικαιοδοσία φθάνει μέχρις ἐπιβολῆς ποινῆς 20 ἐτῶν δεσμῶν. Αἱ ἀποφάσεις των ὁμοῦς ἔχουν, δι' αὐτῶν ἐπιβάλλεται ποινὴ φυλακίσεως πλέον τοῦ ἔτους ὑπέκεινται εἰς ἔφεσιν ἐνώπιον τῶν πλημμελειοδικῶν, οἱ ὁποῖοι δικάζουσιν ἀνεκκλητῶς. Περὶ τοὺς κυριώτερος Εἰρηνοδικεῖας ὑπάρχει διωρισμένος Εἰσαγγελεὺς, εἰς δὲ τὰ λοιπὰ τὴν κ.

τηγορίαν εισάγει ὁ διευθύνων τὴν Ἀστυνομίαν. Εἰρηνοδικεῖς ὑπάρχουσι πολλὰ παρ' ἡμῶν, ἀλλὰ πόσα δὲν δύναμι νὰ ὀρίσω. Τὰ Πλημμελοδικεῖα τὰ ὅποια δικάζουσι ὅλα ἐν γένει τὰ ἀδικήματα τὰ μὴ ὑπαγόμενα εἰς τοὺς Εἰρηνοδικεῖς, εἶνε τριμελῆ, τὰ δὲ Ἐφετεῖα πενταμελῆ, καὶ τὸ Ἀκυρωτικὸν τὸ ὅποσον ἐδρεύει ἐν Τόκις σύγκειται ἐξ ἑπτὰ μελῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν Πρωτοδικεῶν μὲς ἀνέρχεται εἰς πενήκοντα, τῶν δὲ Ἐφετεῶν μὲς εἰς ἑπτὰ. Εἰς τὴν περιφέρειαν ἐκάστῳ Ἐφετεῖου ὑπάγονται περὶ τὰ 6—10 Πρωτοδικεῖα. Πόσος εἶνε ὁ ἀριθμὸς τῶν Πρωτοδικῶν δὲν δύναμι νὰ ὀρίσω μετ' ἀκριβείας, ὑπολογίζω ὅμως ὅτι οὗτοι ἀνέρχονται εἰς ἑξκοσίους. Ἐφετεῖα ὑπάρχουσι περὶ τοὺς ἑκατὸν εἴκοσι, τὸ δὲ Ἀκυρωτικὸν περιλαμβάνει εἴκοσι ὀκτώ δικαστὰς διηρημένους εἰς τέσσαρα τμήματα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν Δικαστῶν μὲς εἶνε κατώτερος ἐκείνου ἄλλων... Ἐθῶν, καὶ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι ἡ Δικαιοσύνη μὲς δὲν εἶνε ἐνήμερος. Οἱ Δικασταὶ μὲς ἐργάζονται χωρὶς νὰ καταπονῶνται, ἀλλ' ἐργάζονται σχεδὸν πάντες ἐξ ἴσου διότι τὸ προσωπικὸν εἶνε πάντοτε ἀνάλογον πρὸς τὴν ἐργασίαν ἐκάστου Δικαστηρίου.

Τὰ μικρὰ Δικαστικὰ κέντρα παρ' ἡμῶν εἶνε ἐλάχιστα. Ὀλίγιστα εἶνε τὰ Πρωτοδικεῖα τὰ ἔχοντα 6 ἢ ἑπτὰ δικαστὰς ἐκτὸς τῶν προέδρων.

Τὸ ὀρειωτὸν σύστημα παρ' ἡμῶν δὲν καταρτίθη νὰ εἰσχυθῆ διότι ἀντικείμεν εἰς τὰ ἱστορικὰ περὶ Δικαστῶν παραδόσεις τῆς χώρας μὲς. Ὁμολογῶ ὅτι κατὰ τοῦτο ὑπολείπεται τῶν ἄλλων κρατῶν, ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἔπαυται ἡ Ποινικὴ Δικαιοσύνη μὲς δὲν λειτουργεῖ ἀριστα. Ἡ ἐκδικασίς τῶν σοβαρῶν ἀδικημάτων εἶνε ἀνεπιθυμητὴ εἰς δικαστὰς πεπειραμένους καὶ ἀπηλλαγμένους παντὸς ἐλαττώματος προκαταλήψεως. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον οἱ Δικασταὶ οἱ ὅποιοι εὐδοκίμοισιν εἶνε ὡς ποινικαὶ Δικασταὶ εἶτε ὡς πρόεδροι τμημάτων ποινικῶν δὲν προδίδονται, ἀλλὰ διατηροῦνται εἰς τὰς θέσεις τῶν λαμβάνοντες μισθὸν ἡνωτέρου βαθμοῦ. Τὰ τριμελῆ πλημμελοδικεῖα μὲς ἐπιβάλλουν καὶ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου.

Ἡ Δικαστικὴ τήβεννος εἶνε γενικῶς παρ' ἡμῶν καθερωμένη, κυρίως ὅμως δὲν εἶνε τήβεννος ἀλλὰ στυλὴ ἰδικιτέρη τὴν ὅποιαν φέρουσιν ὅλα ἀνεξαρτέτως τὰ Δικαστικὰ πρόσωπα κατὰ τὰς ἀνεξαρτέσεις, εἶνε δὲ σχεδὸν ὁμοίμορφος, διακρινόμενη μόνον ἀπὸ τὰς περὶ τὰς ἀποδομοῦ εἶνε ἀπὸ χρυσάνθεμα ἐκ μετὰ τῆς λευκῆς εἰς τὴν τῶν Δικηγόρων, ἐρυθρῆς εἰς τὴν τῶν Εἰσαγγελεῶν καὶ κυνῆς εἰς τὴν τῶν Δικαστῶν.

Οἱ Δικασταὶ μὲς καλῶς καὶ οἱ Εἰσαγγελεῖς εἶνε ἰσόβιοι καὶ ἀμετάθετοι (inamovibles).

Διαρίζονται δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος μετὰ προηγουμένην ἐγκρίσιν ὑπὸ Βιδικῆς ἐπιτροπῆς, ἐνώπιον τῆς ὁποίας δίδουσιν ἐξετάσεις. Μετάθεσις δικαστοῦ μόνον τῆ αἰτήσῃ του δύναται νὰ γίνῃ. Καὶ ὅταν ἀκόμη αἱ περιστάσεις ἐπιβάλλουσι τοιαύτην μετάθεσιν, δὲν δύναται αὕτη νὰ γίνῃ ἂν μὴ ὑποβληθῆ αἴτησις ἐκ μέρους τοῦ μέλλοντος νὰ μετατεθῆ. Κατὰ κανὸν ὅμως ὁ Δικαστὴς τοῦ ὁποίου ἡ μετάθεσις ἐπιβάλλεται, ζητεῖ μόνος του τὴν μετάθεσιν του, ἐνίοτε δὲ, ἀλλὰ τοῦτο συμβαίνει σπανίως, ἐξαναγκάζεται νὰ τὴν κάμῃ ὑπέκκων εἰς τὴν συμβουλὴν τοῦ προέδρου τοῦ Δικαστηρίου. Ἡ προαγωγή γίνεται κατ' ἐκλογὴν μετὰ ὀρισμένον χρόνον ὑπηρεσίας, ὁ ὅποιος εἶνε πέντε ἔτη διὰ τοὺς Πρωτοδικεῖς προκειμένου περὶ τῆς θέσεως τοῦ Προέδρου ἢ τοῦ Ἐφετεῖου καὶ δέκα διὰ τὰς ἡνωτέρως δικαστικὰς θέσεις. Οἱ Εἰσαγγελεῖς δύναται νὰ προαχθῶσιν εἰς θέσεις δικαστικὰς καθὼς καὶ τανάπλιν. Θέσεις Προέδρου ὑπάρχουσι παρ' ἡμῶν δύο ἢ τοῦ Premier President καὶ ἡ τοῦ President de Chambre. Παρ' ἐκάστῳ δικαστηρίῳ ὑπάρχει εἰς Prem. President καὶ εἰς ἡ πλείονες Presidents de Chambres ἀναλόγως τῶν τμημάτων εἰς τὰ ὅποια ἑκατὸν δικαστηρίον εἶνε διηρημένον.

Ἡ προαγωγή ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Ἰπουργοῦ κατόπιν γνωμοδοτήσεως τοῦ Προέδρου μὲν τοῦ Ἐφετεῖου διὰ τοὺς δικαστὰς ἢ τοῦ Γενικοῦ Εἰσαγγελεῖς διὰ τοὺς Εἰσαγγελεῖς. Ἡ γνωμοδοτήσις εἶνε κατὰ τοῦτο ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸν ὑπουργόν, ὅτι δύναται μὲν νὰ μὴ τὴν ἐκτελέσῃ ἀλλὰ οὐχὶ καὶ νὰ παραγγῆ ἄλλων ἐκτὸς τοῦ ὑποδειχθέντος. Συμβαίνει πολλάκις ὁ ὑποδεικνύμενος νὰ μὴ εἶνε πρόσωπον εἰς τὸν Ἰπουργόν ἀρεστίν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἂν αἱ κεναὶ θέσεις εἶνε ἴσκι πρὸς τοὺς ὑποδειχθέντας παρὰ τῶν διαφόρων προέδρων ἢ περισσότεραι ὁ ὑπουργὸς αἶφνει τινὰς χωρὶς νὰ τὰς συμπληρῶσιν καὶ ὑποβάλλει μετὰ τινος χρόνον νέον ἐρώτημα. Τὴν φορὰν ὅμως τούτην εἶνε ὑποχρεωτὸς νὰ προαγάγῃ τὸν ὑποδειχθέντα ἀμέσως. Παρ' ἡμῶν οἱ προβιβασμοὶ δὲν ἀπαντῶσι δυσκολίας, διότι κυρίως τοὺς μέλλοντας νὰ προαχθῶσι τοὺς ὑποδεικνύει ἡ κοινὴ δικαστικὴ γνώμη. Ὅμοιον ἡλικίας τῶν δικαστῶν παρ' ἡμῶν δὲν ὑπάρχει. Οἱ δικαστικοὶ μὲς παραμένουσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἐπ' ὅσον εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐκπληρῶσιν τὰ καθήκοντά των.

Οἱ μισθοὶ τῶν δικαστῶν μὲς δὲν εἶνε μεγάλοι. Οἱ Πρωτοδικεῖς λαμβάνουν κατ' ἔτος 1000 yens καὶ δύναται ὁ μισθὸς των νὰ φθάσῃ ἐντὸς ἑξαετίας μέχρις 1600. Οἱ Presidents des Chambres λαμβάνουν 1800 yens κατ' ἔτος καὶ ὁ

μισθὸς των φθάνει ἐντὸς ἑξαετίας τὰς 2500. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν λαμβάνουν οἱ Prem. Presidents ἀπὸ 2200 yens μέχρι 3000. Τῶν Ἐφετεῶν ὁ μισθὸς ἀρχίζει ἀπὸ 1200 γέν καὶ φθάνει μέχρι 1800, ὁ pres de Chambre παρὰ τῷ Ἐφετεῖῳ λαμβάνει 2000 γέν μέχρις 3000 ὁ δὲ Premier President παρὰ τῷ αὐτῷ δικαστηρίῳ λαμβάνει πάντοτε 4200 γέν. Τῶν δικαστῶν τοῦ ἀκυρωτικοῦ ὁ μισθὸς ἀρχίζει ἀπὸ 2500 γέν καὶ φθάνει εἰς 3700. Ὁ President de Chambre παρὰ τῷ Ἀκυρωτικῷ λαμβάνει καὶ ὁ Premier President λαμβάνουν μισθὸν πάγιον 4500 γέν ὁ πρῶτος καὶ 6000 ὁ δεύτερος. Τῶν εἰσαγγελεῶν ὁ μισθὸς εἶνε ὁ αὐτὸς μετὰ τὸν τοῦ Prem. President τοῦ δικαστηρίου παρὰ τῷ ὁποίῳ ὑπηρετοῦσι. Ἄν συμβῆ δικαστὴς νὰ προαχθῆ εἰς ἡνωτέραν δικαστικὴν θέσιν, τῆς ὁποίας ὁ μισθὸς εἶνε κατώτερος ἐκείνου τὸν ὅποσον λαμβάνει, διατηρεῖ τὸν πρῶτον μισθὸν του. Ὅπως βλέπετε οἱ μισθοὶ τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων μὲς δὲν εἶνε μεγάλοι, πρέπει ὅμως νὰ λάβητε ὑπ' ὄψιν σας ὅτι παρ' ἡμῶν ἡ ζωὴ εἶνε πολὺ εὐθνή.

Ἡ νομοθεσία μὲς διαφέρει τῆς τῶν ἄλλων κρατῶν, διότι ἐπῆραμεν ἀπὸ ὅλας τὰς νομοθεσίας τὰς διατάξεις τὰς ὁποίας ἐκρίναμεν καλυτέρας καὶ ἐτροποποιήσαμεν αὐτὰ ἀναλόγως πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς συνθηκὰς τοῦ τόπου μας. Ὁ πολιτικὸς μὲς κώδιξ εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ εἰλημμένος καθὼς καὶ ἡ πολιτικὴ μὲς Δικονομία, ἡ ὁποία ὅμως εἶνε πολὺ ἀπλουστερῆ. Ἰδίαι αἱ περὶ ἐκτελέσεως διατάξεις εἶνε πολὺ ἀπλὰ καὶ ἐπιτυγχάνεται δι' αὐτῶν ἡ ταχίστη ἐκτέλεσις τῶν ἀποφάσεων. Ἡ προσωπικὴ κράτησις ἔχει καταργηθῆ παρ' ἡμῶν ἀπολύτως ἐπὶ τῶν πολιτικῶν υποθέσεων, ἀλλ' ἡ πείρα μὲ διδάσκει ὅτι ἡ ἀπόλυτος κατάργησις εἶνε ἐπιβλαβὴς, διότι ὑπάρχουσιν ὀφειλῆται κακῆς πίστεως οἱ ὅποιοι καταρθώνουσι καίτοι ἔχοντες περιουσίαν νὰ μὴ πληρῶνουν. Τοῦ Ἐμπορικοῦ μὲς Κώδικος αἱ διατάξεις ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ καὶ τοῦ Ἰταλικοῦ, ἐλήφθη ὅμως ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ Ἀγγλικὴ ἐμπορικὴ Νομοθεσία, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁποίας πολλὰ ἄρθρα τοῦ Ἐμπορικοῦ Κώδικος ἔχουν συνταχθῆ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ποινικὴν μὲς νομοθεσίαν δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι εἶνε ἡ καλύτερα πασῶν

διότι εἶνε ἀπάνθισμα τῶν Κωδικῶν καὶ ἄλλων κρατῶν καὶ τῶν νεωτέρων θεωριῶν, αἱ αὐταὶ περίπου ποινὴ ἐφαρμόζονται οἷαι καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ. Μετὰ τὴν θανατικὴν ποινὴν, ἡ ὁποία ἐκτελεῖται διὰ τῆς ἀγγένης, ἀμέσως ἐλαφροτέρα εἶνε ἡ τῶν ἰσοβίων καταναγκαστικῶν ἔργων, καὶ μετ' αὐτὴν ἡ τῶν προσκαιρῶν, τῶν ὁποίων ἡ διάρκεια εἶνε ἀπὸ 10—20 ἐτῶν, ἀκολουθεῖ δὲ ἡ ποινὴ τῆς εἰρκτῆς καὶ ἡ τῆς ἀπλῆς φυλακίσεως μετ' ἡν ἔπαυται ἡ χρηματικὴ ποινὴ. Ἄλλα εἶδη ποινῶν δὲν ὑπάρχουσι παρ' ἡμῶν σήμερον. Εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ὑπῆρχον πολλὰ ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἰσχύουσι πλέον. Ἡ ποινὴ τῆς μαστιγώσεως ἡ ὁποία ἐφαρμόζεται ἐν Ἀγγλίᾳ δὲν εἶνε παρ' ἡμῶν εἰσαγμένη. Ἐν Λονδίῳ ἐμελέτησα τὰ τῆς ποινῆς ταύτης καὶ εὗρον ὅτι ἔδωκεν ἀποτελέσματα ἀριστα. Ἐν Γαλλίᾳ ὅλοι οἱ δικαστικοὶ μετὰ τῶν ὁποίων ὠμίλησα κρίνουσιν ἀπκρίτητον τὴν εἰσαγωγὴν τῆς, εὐρίσκουσιν ὅμως ὅτι εἶνε δυσκολωτάτη ἢ ἐπιψηφισίς νόμου τοιούτου. Ἡμεῖς δὲν θὰ ἀποπειραθῶμεν νὰ τὴν εἰσαγάγωμεν, διότι ἀκριβῶς πρὸ ὀλίγων ἐτῶν καταργήσαμεν παρομοίως ποινὰς τὰς ὁποίας ἐκρίναμεν μὴ συμβιβαστέρας μετὰ τὸν πολιτισμόν. Ἡ ποινικὴ μὲς δικονομία εἶνε σχεδὸν ἡ αὐτὴ μετὰ τὴν Γαλλικὴν. Ἡ ἐρήμην δίκη παρ' ἡμῶν εἶνε ἐξίρεσις μόνον ἐπὶ ἀγνώστου διαμονῆς κατηγορουμένων. Ὅταν ὁ κατηγορούμενος εἶνε παρὼν ἢ ἡ κατοικία του εἶνε γνωστὴ, διακρίσσεται ἡ δίκη προσαγωγῆ του, Ἡ ἐπὶ ἀκρατηρίου διαδικασία εἶνε περίπου ἡ αὐτὴ τῶν ἐν Βερολίῳ δικαστηρίων. Αἱ φυλακαὶ μὲς εἶνε ἐντελῶς νέαι, κατασκευάσθησαν δὲ κατ' ὑπόδειγμα τῶν δεσποτηρίων τοῦ Βερολίνου τὰ ὅποια εἶνε τὰ τελειότερα. Τὸ σύστημα τῶν Cellules τὸ ὅποσον τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν κρατῶν ἔχουν υἱοθετήσῃ ἔχει καὶ παρ' ἡμῶν εἰσχυθῆ ἀπολύτως.

Ἀπεχαιρέτισα τοὺς Ἰάπωνας δικαστὰς πληρῆς θαυμασμοῦ πρὸς τὴν μεγάλην πατριδα των καὶ καταγοητευμένους ἀπὸ τὴν εὐχαρίστησιν τὴν ὁποίαν ἡ μετὰ τῶν δύο τούτων ἀφελεστάτων ἀνθρώπων συνομιλία μου ἐπροξένησε.

Βερολίνο, Ὀκτώβριος 1910.

ΑΡ Δ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Πρωτοτύπος

ΤΙ ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΒΑΣΙΛΕΙΣ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΚΑΡΜΕΝ ΣΥΛΒΑ (Βασιίσσης τῆς Ρουμανίας).

Ποῖον γνώμην ἔχουσιν ὁ κ. Δρακουλῆς καὶ ὁ κ. Φιλᾶρετος περὶ τοῦ «ἂν χρειάζονται ἢ δὲν χρειάζονται οἱ Βασιλεῖς» ἠξυόρομεν, καὶ δὲν ἐνδιαφέρει νὰ μάθωμεν. Ἐνδιαφέρον ὅμως παρουσιάζει καὶ πολὺ τὸ περιεργον τὸ, τί φρονούσιν αὐτὸν οἱ βασιλεῖς, καὶ τί αἰ Ἐστερμῆναι Κεφελί, ἐπὶ τοῦ ζήτηματος. Καὶ διὰ τοῦτο μέγχα ἐνδιαφέρον διήγειρε καὶ πολὺ ἀναγινώσεται τὸ νεώτατον σύγγραμμα τῆς φιλοσόφου καὶ φιλολόγου βασιλίσσης τῆς Ρουμανίας, τὸ δημοσιευθὲν γερμανιστὶ ἐν Ρέγενσβουργ πρὸ ὀλίγων ἑβδομαδίων, καὶ ἐπιγραφόμενον «Ψιθυρισμοὶ» (Geflüsterte Worte), ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ γεραρχὸς συγγραφεὺς ἐν ἐκτάσει παραμυθίζεται πλὴν ἄλλων καὶ τὸ ζήτημα τοῦ βασιλικοῦ Θεσμοῦ.

Ἡ γνώμη τῆς Βασιλίσσης ἔχει ὡς ἑξῆς: Τί χρειάζονται οἱ Βασιλεῖς; Εἰς τὴν δημοκρατικὴν αὐτὴν ἐποχὴν, καὶ ἢ ἴδεν, ὅτι ἡ βασιλεία δίδεται καὶ χάριτι Θεοῦ, τὸ πολὺ εἰρωνικὸν μειδιᾶμα διεγείρει, εἶναι πράξον ὅτι οἱ ἄνθρωποι ὄχι μόνον ἀνεχονται βασιλεῖς, ἀλλὰ καὶ φαίνεται ὅτι τοὺς ἐπιθυμοῦσι. Εἶναι αξιοσημείωτον φαινόμενον, ὅτι εἰς πᾶσαν ἀρχὴν πράγματός τινος ὑπάρχει, εἰς ὁδηγός, καὶ οὗτος κατόπιν περιφρονεῖται καὶ ὑβρίζεται, καθὼς τοῦτο συμβαίνει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς ἡγεμόνας; εἰς ἐν τούτοις πρέπει πάντοτε νὰ ἀντιπροσωπεύσῃ ὅλους, καὶ πράγματι τοὺς ἀντιπροσωπεύει. Αὐτὸς ὁ εἰς δίδει τὸ πνευμά του καὶ τὸ ὄνομά του εἰς διάστημα χρόνου.

Δὲν ὑπάρχει ὀργήττω χωρὶς διευθυντὴν, καὶ ἐργαστάσιον χωρὶς κυρίου, οὐδὲν ἔργον χωρὶς τεχνίτην, οὐδὲν πλοῖον χωρὶς κυβερνήτην, οὐδεὶς στρατός χωρὶς στρατάρχην, οὐδεὶς φορτὴ χωρὶς τελετάρχην, οὐδεὶς χορός χωρὶς χο-

ρηγόν; πρέπει πάντοτε εἰς νὰ ὁδηγῆ, ὃν οἱ ἄλλοι ἐκουσίως ἀκολουθοῦσι, ὡς μὲν νομίζουσι χάριν τῆς τάξεως, παραμυθικῶς ὅμως πάντοτε ἐκείνον, ὁ ὁποῖος γνωρίζει καλῶτερον. Θέλουσιν εἰς νὰ ὑπέρευται αὐτῶν πνευματικῶς, νὰ ἐπιβάλλεται αὐτοῖς, νὰ καθιστᾷ μάστιγα τὴν θέλησιν του ἐπισημητὴν, νὰ ἔχη τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐκκότητην νὰ ἐπιτάσῃ, ἢ τὴν γνώσιν ἢ τὸν ἐνθουσιασμὸν διὰ τὰ ὅποια θὰ τὸν ἀκολουθήσωσι.

Ἐὰν ὁ Νεπολέων δὲν ἦτο ἡ μεγαλοφυΐα ἐκείνη, οὐδέποτε θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκλύσῃ κατόπιν του τὰ ἀνκρίθηται πλῆθη εἰς τὴν νίκην, εἰς τὸν θάνατον, εἰς αὐτὴν τὴν ἤτταν.

Παντοῦτρόπως δὲ προσεπάθησαν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἐξασφαλίσωσιν ὡς βασιλεῖς τῶν τῶν ἀριστων, ἢ διὰ τῆς ἐκλογῆς ἢ προετοιμαζόντες, αὐτὸν πρὸς τοῦτο ἐκ πλῆθους ἀνκροφῆς; καὶ ὅταν πάντι καὶ τὰ ἀπεδείχθησαν ἀνεπαρκῆ, ἐπεινήθησαν αἱ Συνταγματικαὶ Πολιτεῖαι, ὅπως τοὺς ἤττον μεγαλοφυεῖς βασιλεῖς ὑποστηρίξωσι ἢ χαλινχωγῶσι. Προσεπάθησαν νὰ καθυγιάσωσι τὸν ἀρχηγόν των; ἀλλ' ὅταν δὲν ἀπολήσθη, ἢ ἐξωτερικῆς πράξης ἀπέβη ματρία, καὶ τὸ Σύμβολον ἔμεινε κενόν.

Οἱ ἀριστοὶ βασιλεῖς ἐπὶ ἕνα αἶθνα ὑπῆρξαν οἱ Ρωμαῖοι Κεῖσάρεις; ἀλλὰ μετὰ τὸν αἰῶνα ἐκείνον τὸ ρωμαϊκὸν κράτος ἐδυστύχησε, καὶ τότε ἐφεῦρον τὴν δικδορικὴν βασιλείαν με σειρὰν ἀσήμεων, ἀλλὰ ὁπωσδήποτε ὀλιγώτερον ἐπιβλαβῶν ἡγεμόνων.

Μία καὶ ἡ αὐτὴ οἰογὰ εἰς σπανίως; δύναται νὰ παραγάγῃ ἐν τῇ παρόδῳ τῶν αἰῶνων πλειότερος τῆς μιᾶς μεγαλοφυΐας; καὶ ὅμως πάντες οἱ βασιλεῖς ἔπρεπε νὰ εἶναι οἱ προὔχοντες πνευματικῶς τοῦ λαοῦ των. Διὰ τοῦτο ἀνκροφόνται, ἐκπαιδεύονται, πνευματικῶς κατὰ τὴν

ται. Οἱ λαοὶ ἐν τούτοις ἀπαιτοῦσι νὰ εἶναι τοῦλάχιστον οἱ ἡγεμόνες αὐτῶν πιστοὶ εἰς τὸ κατῆκόν των. Ὁ λαὸς συγχωρεῖ πολλὰ ὅταν βλέπῃ πίστιν εἰς τὸ κατῆκόν καὶ κερτερικὴν ἐργασίαν καὶ ἐθελουσίαν ὑπὲρ τούτων. Οἱ τοιοῦτοι βασιλεῖς δὲν ἐρωτῶνται ἂν ἔχουσι μεγαλοφυΐαν διὰ πολιτικὰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις ἢ τολμηρὰς στρατιωτικὰς ἐπιχειρήσεις.

Ἐν Καστιλίᾳ ὁ βασιλικὸς ὄρκος ἦτο πολὺ πρριεργος. «Σὺ, ὅστις οὐδὲν ἄλλο εἶσαι εἰμὴ εἰς ἐξ ἡμῶν, καὶ ὀλιγώτερόν τι παρὰ ὅλοι ἡμεῖς ὁμοῦ, ἐπιθυμοῦμεν ἐν τούτοις νὰ ἦσαι βασιλεὺς ἡμῶν.»

Ἀπὸ ἕνα ἡγεμόνα ἀπαιτεῖ ὁ κόσμος παντὸς νὰ ἐννοῇ τὴν ἐποχὴν του καὶ νὰ καθίξῃ σύμφωνα με αὐτήν. Ὅστις δὲν θέλει τοῦτο ἀποτυγχάνει. Αὐτὸς νομίζει πολλάκις ὅτι εἶναι ἄριστος, διότι δὲν ἐννοεῖ τὸν κόσμον του καὶ τὰς ἀνάγκας του, διότι δὲν ἐννοεῖ ὅτι δὲν ἠθέλησε ἢ δὲν ἠδυνήθη νὰ μάθῃ ὅτι ὁ λαὸς αὐτοῦ ἠθέλησε νὰ τὸν διδάξῃ. Διότι οἱ λαοὶ εἶναι κατῶς τὰ παιδία ἀσυνειδήτως δηλ. εἶναι οἱ τῶν γονέων αὐτῶν μέγιστοι καὶ ἀριστοὶ παιδαγωγοὶ; καὶ ὁ λαὸς δύναται νὰ γίνῃ ἀριστα ὁ παιδαγωγὸς τοῦ ἡγεμόνος του, ὅταν ἀμφότεροι καθίξωσι σοβαρῶς καὶ εὐσυνειδήτως.

Διότι ὁ ἡγεμὼν διδάσκειται καθεκάστην, καὶ τὸ σχολεῖόν του εἶναι ἐκκῶς βαρὺ; ἀλλὰ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ εἰσχωρήσῃ μετὰ τὸν λαὸν καὶ ἡγεμόνος δυσκράσεια, ἀλλὰ ἀμφότεροι νὰ μένωσιν ἐν τῇ καλῇ πίστει τότε καὶ ἡγεμὼν καὶ λαὸς προοδεύουσι. Οἱ ἡγεμόνες οἱ μὴ θελήσαντες νὰ ἐννοήσωσι καὶ τὰ ἐδυστύχησαν καὶ ἀπεμακρύνθησαν ὑπὸ τῶν ἐξουσιασθέντων λαῶν των.

Ὁ Μωῦσῆς, ὁ Κάρλος Μέγας, ὁ Νεπολέων Μέγας, ἤλθον ἀπὸ εἰς ἕνα λαόν, ἀλλὰ διεσκόρπισαν τὸ φῶς αὐτῶν ἐφ' ὅλης τῆς ἀνωπότητος. Τοὺς παρήγαγον οἱ λαοὶ των, ἀλλ' οἱ λαοὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχωσι πάντοτε ὡς ἀρχόντας ἐκτάκτους μεγαλοφυΐας. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔλαθον ἕνα μόνον Περικλῆν; οἱ Ἴταλοὶ ἕνα μόνον ἐκ τῶν Μεδίκων.

Ναὶ κοπιώδης εἶναι ἡ τοῦ βασιλέως ἀποστολὴ ἐπὶ πλεόν καὶ πλεόν; καὶ αὐτὴ δὲν ἐλαφρύνεται σὺν τῷ χρόνῳ καὶ τῆς μεταβολῆς τῶν περιστάσεων. Τοῦναντίον; Ἰωσήφ ὁ Β' μάλιστα θὰ ἠδύνατο σήμερον νὰ δώσῃ εἰς τὸν διδάσκαλον τοῦ πλκαζιάλου τὴν περίφημον ἀπάντησιν, ὅτε ἐκεῖνος πειροπονεῖτο ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν κάμῃ καλὸν μουσικόν; «κύτταξε, θὰ προσπῆθῶ καλῆτερον». Καλλιτέχναι τινὲς σήμερον εὐρίσκονται εἰς καλῆτερον θέσιν παρὰ οἱ βασιλεῖς; δύναται νὰ κάμωσιν ὅτι τοῖς ἀρεστῇ ἐνῶ ὁ βασιλεὺς, καὶ ἂν ἔχη παρὰ Θεοῦ ἐκτακτὴν τι

ῶρον, ἀφείλει τοῦτο νὰ θυσιάσῃ εἰς τὸν λαόν του, καὶ αἰώνως νὰ ἐργάζεται σκληρῶς, καὶ εἰς τὴν ἐργασίαν του αὐτὴν δὲν εὐρίσκει καμμίαν χάριν. Ὅφειλει ὅλην τὴν ἡμέραν ν' ἀναγινώσκῃ ἔγγραφα, νὰ κρίνῃ καὶ νὰ ὑπογράψῃ, ὅσον καὶ ἂν τοῦτο τῷ ἀπαρέσκη. Νόμους με ἐκκοντάδης παραγράφων πρέπει νὰ μελετήσῃ, πρὶν ἢ ὑπογράψῃ. «Ἄν καὶ εἶναι δεῖλός ἐκ φύσεως ἐνίσταται καὶ ἀγκυρᾷ τὴν ἀπομόνωσιν, ἐν τούτοις ὀφείλει διαρκῶς νὰ παρασιάζηται, νὰ ρητορεύῃ καὶ ἂν δὲν εἶναι ρήτωρ, νὰ δέχεται δὲ καὶ ἐκκοντάδης ἀνθρώπων, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ζητοῦσι παρ' αὐτοῦ ἀκτόθωτα. Ὅφειλει συγχρόνως ὁ βασιλεὺς νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὸ περιβάλλον καὶ τοὺς περιβάλλοντας αὐτόν. Σιδηρᾶ συνκίσθησι τοῦ κατῆκοντος, δύναμις ἐργασίας καὶ ὑπομονῆς, μὴ ταλκινευμένη, μὴ καμμπομένη, οὔτε πρὸ τῆς ἀσθενείας, οὔτε πρὸ δυστυχίματος, οὔτε πρὸ αὐτοῦ του θανάτου; αὐτὰ εἶναι αἱ ιδιότητες τοῦ βασιλέως. Ἡγεμόνες τινὲς τυγχάνουσι συγχωρήσεως, διότι πάντοτε εἶναι ἐπιμελεῖς καὶ ὁ λαὸς περὶ αὐτῶν λέγει: Δὲν ἀφίνει κανέν ἔγγραφον ἠλειμμένον καὶ δὲν κοιμᾷται ἐνόσφ' ἔχει πρὸ αὐτοῦ ἔγγραφο ἀμελετήτα. Εἰς ἐπιμελῆς βασιλεὺς εἶναι χρυσὸς πολῦτιμος; διότι πάντα περὶ αὐτὸν τότε καθίζουσι καλῶς με τάξιν καὶ εἰρήνην. Περισσότερον δὲν ζητοῦσιν οἱ λαοί. Δὲν πρέπει νὰ εἶναι τις καὶ ἀετὸς διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν λαόν του. Δύναται καὶ ἐπὶ τοῦ θρόνου μετ' ὑπομονῆς νὰ σπεῖρῃ καὶ νὰ καλλιερῆ καὶ νὰ θερίξῃ καὶ νὰ μὴ νομίζῃ ὅτι ἀπαιτεῖ ὁ κόσμος παρ' αὐτοῦ νὰ εἶναι τι ἐκτακτὸν ὃν ἢ νὰ πράξῃ τι ἐκτάκτως μέγχα. Ἡ ἀποστολὴ αὐτοῦ εἶναι ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν βαρεῖα διότι διὰ τὴν βασιλείαν δὲν ὑπάρχει ἀνάγκυσις. Δὲν δύναται, καθὼς οἱ ὑπουργοὶ του, νὰ ἀπομακρυνθῇ καὶ νὰ ἐπανέλθῃ με νέας δυνάμεις; ὀφείλει πάντοτε ἐνοπλιος καὶ ἔτοιμος νὰ διάγῃ καὶ ἔτοιμος νὰ ἀποθνήσκῃ. Καὶ ὅταν τοῦτο κατορθώσῃ, τότε ἡ ζωὴ του ὑπῆρξε πολῦτιμος, πλουσία, κοπιώδης καὶ ἐργατικὴ καὶ δύναται εὐχαριστημένος νὰ ἐκπνεύσῃ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου.

Οἱ λαοὶ εἶναι καλῶτεροι παρ' ὅτι νομίζει τις, ἐὰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὴν μεγάλην μετὰ τῶν ἀνθρώπων ἀθλιότητα, ὅπως πράττουσιν οἱ πλεῖστοι τῶν βασιλέων. Ὁ βασιλεὺς εἶναι ὡς ὁ ἱερεὺς καὶ ὡς ὁ Θεός; ἐνθυμεῖται τὸν πλησίον του μόνον εἰς τὰς δυστυχίας; διὰ τοῦτο ἡ ζωὴ του πληροῦται πάντοτε μεγάλου πένθους; ὀφείλει νὰ ἔχη ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀτελεύτητον οἶκτον πρὸς τοὺς πάσχοντας.

Εἶναι ἀναγκαῖοι οἱ βασιλεῖς διὰ τοῦτο, καὶ

αὐτοὶ δὲ οἱ Πρόεδροι τῶν Δημοκρατιῶν, διότι εἶνε ἀνάγκη νὰ ὑπάρχη εἰς ὑπεύθυνος ὁδηγὸς τοῦ λαοῦ.

ΑΙ ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ ΕΟΡΤΑΙ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΤΟΥ

Ἐληξάν αἱ μετὰ μεγίστης λαμπρότητος τελεσθεῖσαι εορταὶ τοῦ Ἰωβιλαίου διὰ τὴν συμπλήρωσιν ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἐδῶ Πανεπιστημίου.

Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Βερολίνου, τὸ ὁποῖον ἀνέκαθεν διακρίνεται διὰ τὰς ἐπιστημονικὰς του κορυφὰς ἰδρύθη τὸ 1810 ὑπὸ τοῦ Φρειδερίκου τοῦ I', ὅτε ὁ Ναπολέων μετὰ τὴν εἰρήνην τοῦ Τίλσιτ, διέλυσε τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Χάλλης. Ὁ Φρειδερίκος, κατ' εἰσήγησιν τῶν καθηγητῶν τῆς Χάλλης, οἵτινες κατέφυγον εἰς Βερολίνον, ἰδρυσεν τὸ Πανεπιστήμιον τοῦτο, ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ τὴν ἀναπλήρωσιν τὸ ἐκ τῆς καταργήσεως τῆς Χάλλης κενὸν καὶ νὰ καταπολεμήσῃ τὸ τότε ἰδίως ἐνεκα τῆς διοργανώσεώς του ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος μεγάλην ἔχον φήμην Πανεπιστήμιον τῆς Σορβώνης τῶν Παρισίων, καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ συντελέσῃ διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν γραμμάτων εἰς τὴν ἀπόσεισιν τοῦ γαλλικοῦ ζυγοῦ καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ πατριωτικοῦ αἰσθηματος τῆς γερμανικῆς νεολαίας.

Ἡ ἱστορία τοῦ Πανεπιστημίου τούτου, ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς Ἐπιστήμης καθ' ἅπασαν τὴν Γερμανίαν πρῶτον καὶ ἔπειτα καθ' ὅλον τὸν Κόσμον, τὸν ὁποῖον ἡ σοφὴ αὐτὴ χώρα πνευματικῶς τροφοδοτεῖ, δικαιώνει τὴν φήμην του. Ἀπαρίθμησις ὀλίγων ὀνομάτων ὡς τοῦ Φίττε, Σλάιερμάχερ, Ἐγελ, Οὐμπολτ, Ραῦμὸντ, Βίρchow, Σαβιγγνὺ, Μόμμεσεν, Ρύκερτ, καὶ μέχρις ἡμῶν Χάρνακ, Βιλλαμόβιτς, Κόλερ, Σμίτ κλπ. ἀρκεῖ νὰ δώσῃ ἰδέαν τῆς σημασίας καὶ τῆς θέσεως, ἣν κατέχει ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἐπιστημονικῇ κινήσει τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Βερολίνου.

✱

Αἱ εορταὶ τῆς alma mater—τροφοῦ μητρὸς,—ὅπως τόσον ὠραία ἀποκαλοῦν οἱ Γερμανοὶ τὰ Πανεπιστήμια τῶν ἔγιναν με ἀνταξίαν πρὸς τὴν φήμην καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ λαμπρότητα παντοῦ εἰς ὅλας τὰς συναθροίσεις τῶν ἤκουε κανεὶς vivat, crescat floreat Universitas Berolinensis—Hoch auf die Alma Mater—Hurra die Universität!

Αἱ εορταὶ ἤρχισαν με δοξολογίαν εἰς τὴν Μητρόπολιν τοῦ Βερολίνου· ἐκεῖ ἔβλεπε κανεὶς ὅτι δύναται εἰς σοφίαν καὶ γράμματα νὰ ἐπιδείξῃ ὁ Κόσμος. Σοφοὶ ξένοι τῶν ἄλλων Πανεπιστημίων Γαλλίας, Ρωσσίας, Ἀμερικῆς κλπ. ἀπετέλουν σύμπλεγμα θαυμασίων, ἐν ᾧ ὁ χορὸς ἐξ ἑκατοντάδος καλλιφώνων παιδίων ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν μεγαλύτερων μουσικῶν, ἔψαλλε θαυμασίως τοὺς ἐπιτηδες τονισθέντας Ἐκκλησιαστικὸς ὕμνος.

Τὸν λόγον ἔλαβεν ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς. Σχολῆς περιφημὸς δογματικὸς θεολόγος Κατταν. Ἐπὶ τοῦ χωρίου τοῦ Εὐαγγελίου (Α' Κορ. ιβ' 4 ὡς ἐξῆς) στηριζόμενος εἶπεν, ὅτι τὸ Πανεπιστήμιον εἶνε μέλος τοῦ Λαοῦ καὶ τῆς Πολιτείας, ὡς ἐξυπηρετεῖ· αὐτὸ τοῦτο ἔχει διάφορα μέλη (Σχολὰς), τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ συνδέωνται πρὸς ἄλληλα τόσον, ὥστε ὅλα ὁμοῦ νὰ βοηθῶσι τὴν ἀνεύρεσιν τῆς Ἀληθείας· ἡ ἐνότης τῶν αὐτῆ εὐρίσκει τὴν Ἀλήθειαν. Τέλος ἐτόνισεν ὅτι ἡ ἱκανότης πρὸς τὴν αὐτοθυσίαν καὶ τὸ μαρτύριον ὑπὲρ τῆς Ἐπιστήμης, ὡς τοῦτο πολὺ συχνὰ οἱ Σκαπανεὶς τῆς συνησθάνθησαν, εἶνε κυρίως ἀποτέλεσμα τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ καὶ διὰ τοῦτο μόνον ἡ σύνδεσις τοῦ ἐπιστημονικοῦ πολιτισμοῦ με τὸν Χριστιανισμὸν δύναται νὰ παραγάγῃ τὸ ποδοῦμενον ἀτέλειον ἐν τῷ Κόσμῳ. Ὁ θαυμάζει κανεὶς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς, οἱ ὁποῖοι κατορθώνουν νὰ συνδυάζουν Ἐπιστήμης, Θρησκείαν, Πολιτισμὸν, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τόσον ἀντιθέσεων μεταξὺ Θρησκείας καὶ Ἐπιστήμης, σοσιαλισμοῦ καὶ συντηρητικότητος νὰ παρουσιάζουν ἐν ζηλευτὸν ἐνιαῖον ὄλον.

Μετὰ τὴν δοξολογίαν, ἐν ᾧ ἐγένετο εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἡ ὑποδοχὴ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων Πανεπιστημίων καὶ προσεφώνει τούτους ὁ Πρύτανης Ἐρριχ Σμίτ εἰτα ἐπηκολούθησεν ἡ Λαμπαδηφορία. Τὴ διάφορα Σωματεῖα τῶν φοιτητῶν με τὰς διαφόρους ἀμφιέσεις καὶ ὀνομασίας τῶν, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἡ με μαῦρα πηλίκια ὀμάς Borussia ἡ με κόκκινα Markomania ἡ με κίανᾶ Stanflia, Bavaria, Franbia, Sazonia κλπ. κλπ., με τὰ λάβαρα καὶ τὰς σημαίας τῶν οἱ μὲν ἐφ' ἀμάξης, οἱ δὲ εἰς γραμμὴν ἑκατέρωθεν τῶν ἀμαξῶν με τὰς ἀναμμένας λαμπάδας τῶν ἐξεκίνησαν ἀπὸ τὸ Tiergarten καὶ διὰ τῆς γνωστῆς nuter den Linden ὁδοῦ, ὅπου κόσμος ἄπειρος τοὺς ὑπεδέχετο με χειροκροτήματα καὶ ἐπευφημίας, ἐφθασαν ἄδοντες διάφορα φοιτητικὰ ἄσματα τῇ συνοδείᾳ μουσικῆς πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου· ἐκεῖ ὁ Πρύτανης, προσφωνῶν αὐτοὺς, ἠχρήθη νὰ γίνωσι καὶ φωτοδοταὶ καὶ φωτοφόροι ἐκεῖ ὅπου ἀζόμη βασιλεύει τὸ σκότος. Μεθ' οὗ ἔληξαν αἱ εορταὶ τῆς ἡμέρας.

Ἡ β' ἡμέρα εἶχεν ὁρισθῆ διὰ τὴν ἐπίσημον ὑποδοχὴν τῶν ξένων, οἵτινες καὶ θὰ ἐχαιρέτων τὸ εορτάζον Πανεπιστήμιον εἰς τὴν νέαν Aula αἰθροῦσαν τῶν τελετῶν—, τὴν ὁποῖαν ὡς δῶρον ἡ γερμ. Κυβερνήσις διὰ τὸ Ἰωβιλαῖον προσέφερεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον· εἶνε οἰκοδόμημα ἐκτὸς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἐχρησίμευε μέχρι τοῦδε ὡς Αὐτοκρ. Βιβλιοθήκη.

Θαυμασία ἦτο ἡ εἰκὼν τῶν Πανεπιστημιακῶν ἀρχῶν με τοὺς πολυτελεῖς μανδύας, τῶν αὐλικῶν ἐν στολῇ, τῶν ποικιλοχρῶμων φοιτητικῶν μορφῶν, κλπ. Μετ' ὀλίγον ἐμφανίζεται ὁ Κάτσερ, με στολὴν Ἀρχηγοῦ τῶν Οὐσάρων καὶ τὸ παράσημον τοῦ Μέλανος Ἀετοῦ, ὑπὸ τοὺς ἤχους τοῦ ἀνακρουομένου Αὐτοκρ. ὕμνου· τοῦτον ἠκολούθησεν ὁ Κρόνπρινς, οἱ Πρίγκηπες Βαυαρίας καὶ Μαλεμβούργου, Ἐπουργοὶ κλπ.

Ἐὐθύς μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Κάτσερ ὁ Πρύτανης, ἀφ' οὗ ἐκ μέρους τοῦ εορτάζοντος Πανεπιστημίου ἐχαιρέτησε τοὺς προῖσταμένους περιέγραψε τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ διετύπωσε τὸν σκοπὸν, ὅστις διέπνεε καὶ διαπνέει τοῦτο:— ἀντικειμενικὴ Ἐπιστήμη καὶ ἀτομικὴ διαμόρφωσις, ἰδοὺ ὁ σκοπὸς του— κατέλαβε δὲ με τὰς εὐχαριστίας του με τοὺς συναδέλφους, τοὺς διαδόχους τοῦ Οὐμπολτ καὶ τοῦ Σαβιγγνὺ καὶ τέλος πρὸς τοὺς φοιτητὰς.

Τὸν λόγον ἔπειτα λαμβάνει ὁ Κάτσερ:

— «Συγχαίρω τὸ Πανεπιστήμιον Φρειδερίκου Γουλιέλμου!» Ἦρχισε κατόπιν, ἂν καὶ ἀνεγνώρισε τὴν μεγίστην του πρόοδον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πρώτης του ἑκατονταετηρίδος, ἐν τούτοις, εἶπε δὲν ἐξεπλήρωσε τελείως τὸν Προορισμὸν του· τοῦτο θὰ κατορθωθῆ διὰ τῆς ἰδρύσεως Ἰνστιτούτων, τὰ ὁποῖα νὰ εἶνε ἡ ἐν τῷ μέσῳ κειμένη βαθμὶς, μεταξὺ Ἀκαδημίας καὶ Πανεπιστημίων ἦτοι «Ἰνστιτούτα δι' ἐλευθέρων ἔρευναν εἰς πρόοδον τῶν Ἐπιστημῶν» πρὸς ἴδρυσιν τῶν ὁποίων μάλιστα διετέθησαν ἀμέσως 10 ἑκατομ. μάρκων.

Κατόπιν ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς καθηγητὰς ἠχρήθη νὰ διατηρήσῃ πάντοτε τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Βερολίνου τὸν ἐθνικὸν Πρωσσο-Γερμανικὸν χαρακτῆρα, ἂν καὶ ἀνεγνώρισε ὅτι ἡ Ἐπιστήμη δὲν ἔχει ὅρια ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ ἀληθὴς Ἐπιστήμη εἶπεν, ὡς ἀναπτυσσομένη εἰς τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον τῆς ψυχῆς καὶ δημιουργοῦσα τοὺς χαρακτῆρας, πρέπει νὰ ἔχη ἐλευθερίαν καὶ οἱ λειτουργοὶ τῆς τὴν ὑψηλὴν συναίσθησιν ὅτι εἶνε διαχειριστὰ καὶ οἰκονομοὶ ἐνὸς θησαυροῦ, ὅστις ἔχει δωρηθῆ εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπώ-

τητα· ὁ θησαυρὸς εἶνε ἡ Ἀλήθεια· ἀλλὰ πᾶσα ἀλήθεια προέρχεται ἐκ Θεοῦ, καὶ τὸ θεῖον Πνεῦμα εὐρίσκειται εἰς κάθε ἔργον, ὅπερ ἐκ τῆς ἀληθείας προέρχεται καὶ πρὸς αὐτὴν τείνει· «τοιοῦτον Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας ἦσαν αἱ τελευταῖαι λέξεις του ἄς πληροῖ τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Βερολίνου. Τότε τὸ γῆρας του θὰ εἶνε ὡς ἡ νεότης τοῦ καὶ θὰ μείνῃ ὡς Πόλις ἐπάνω ὄρους, πρὸς ἣν θ' ἀτενίζουσι τὰ ἔθνη καὶ ὡς σέμνωμα καὶ ὡς προστάτης πῆς Πατρίδος!»

— Hoch auf den Kaiser! ἦτο ἡ ζωηρὰ καὶ ὁμόφωνος ἐπιδοκιμασία τοῦ λόγου του, ἐν ᾧ ἡ μουσικὴ ἐπαιάνιζε τὸν ἔθν. γερμανικὸν ὕμνον.

Τρίτος ρήτωρ ἐχαιρέτησε τὸ Πανεπιστήμιον ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, ὅστις ἀνήγγειλε καὶ τὴν δωρεὰν τῆς Αἰθούσης, καὶ τέταρτος ὁ Δήμαρχος Βερολίνου, ὅστις ἀνήγγειλε τὴν δωρεὰν τοῦ Δήμου ἐκ 200 χιλ. μάρκων, τὰς ὁποίας δύναται τὸ Πανεπιστήμιον νὰ διαθέσῃ διὰ ταξείδια νέων ἐπιστημόνων πρὸς σαφεστέραν γνῶσιν ἐπιστημονικῶν ζητημάτων κλπ.

Τοῦτον ἠκολούθησεν ἡ σειρά τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Γερμανικῶν πρῶτον, τῶν ξένων ἔπειτα Πανεπιστημίων, ἐκ τῶν ὁποίων πάλιν πρῶτος ἐχαιρέτησε τὸ Πανεπιστήμιον ὁ γνωστὸς Ἀστρονόμος καὶ μαθηματικὸς τῆς Γαλλίας Jules Poincaré· ἐκ μέρου τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου προσεφώνησεν ὁ κ. Λάμπρος.

Μετὰ τὴν ἀναγγελίαν τέλος τῶν ἀπειρῶν καὶ πλουσίων κληροδοτημάτων, ἅτινα ἐδόθησαν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπετηρίδος του εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἔληξεν ἡ ὠραία τελετὴ.

Τὸ ἐσπέρας παρετέθη εἰς Ausstellungspark γεῦμα εἰς τοὺς ξένους, ὅπου πλείσται προπόσεις ὑπὲρ τοῦ εορτάζοντος Πανεπιστημίου ἐγένοντο. Τέλος εἰς τὸ Βασιλ. Θέατρον ἐδόθησαν «οἱ Γάμοι τοῦ Φιγαρό» με Σωσάνην τὴν κερύφημον Frida Hempel.

Τὴν 1' ἡν ἡμέραν ἐγένετο ἡ δευτέρα τελετὴ εἰς τὴν Aula, καθ' ἣν ὁ περιφημὸς Ἱστορικὸς καὶ ρήτωρ, Κοσμήτωρ νῦν τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, Max Lenz ἐξιστόρησε με θαυμασίαν τέχνην λόγου τὰ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου, τῆς ἀναπτύξεως καὶ δράσεως του καθόλου ἐπὶ μίαν ἑκατονταετηρίδα, καὶ ἐτόνισε τὴν ἀνέκαθεν ὑπὸ τῶν γερμανικῶν Κυβερνήσεων παρασχεθεῖσαν ἐλευθερίαν εἰς κάθε σκέψιν, κάθε ἰδέαν· μόνον με τοιαύτην ἐλευθερίας πνοιὴν τὰ Πανεπιστήμια εὐδοκιοῦν καὶ πληροῦν τὸν προορισμὸν τῶν.

Τὸ βῆμα ἔπειτα καταλαμβάνει ὁ Κοσμήτωρ τῆς Νομικῆς σχολῆς, ὅστις ἀναγγέλλει ὅτι ἡ Νομικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου ἀνακηρύτ-

τει τιμῆς ἕνεκα τὸν Κάζερ Διδάκτορα τῆς Νομικῆς! ὁ Κοσμητὼρ ἀνέγνωσε Λατινιστὶ — κατὰ τὴν καθιερωμένην συνήθειαν — τὸ κείμενον, ἐν ᾧ ὕψωνε τὸ μαῦρον πιλίκιον, εἰς τὸν γνωστὸν τύπον: «ego (ὁ Κοσμητὼρ) . . . te Gulielmum H... doctorem creoo, creatum renuncio, renunciatum proclamo!»

Κατόπιν ἠκολούθησε σειρά ἀνακηρύξεων τίμης· ὁ ὕπουργὸς τῆς Παιδείας λ. χ. ἀνεκηρύχθη Διδάκτωρ τῆς Θεολογίας! ὁ πρίγκηψ τῆς Βαυαρίας τῆς Νομικῆς, ὁ Ἀρχικαγκελλάριος τῆς Ἰατρικῆς κλπ. Ἐκ τῶν ξένων ἀνεκηρύχθησαν ὁ Γάλλος Poinecaré τῆς Ἰατρικῆς, ὁ Ἰταλὸς Guidi τῆς Νομικῆς καὶ τινες Ρῶσσοι, Ἀγγλοὶ καὶ Ἀμερικανοὶ ἐπιστήμονες.

Μετὰ μεσημβριαν ἐγένοντο αἱ 2 μεγάλαι ἑορταί, δι' ὧν ἔμελλον νὰ λάβουν τέλος αἱ ἑορταὶ τοῦ Ἰωβιλαίου: ἡ Φοιτητικὴ Cartenfest καὶ τὸ Festkommers, μὲ μεγίστην ζωηρότητα καὶ ἐπιτυχίαν.

Εἰς τὸ ἀπέραντον Ausstellungspark ἔβλεπε καγεῖς ἀναγεννωμένην τὴν ἐποχὴν τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου· λαϊκαὶ καὶ φοιτητικαὶ διασκεδάσεις τῶν χρόνων ἐκείνων ἐντὸς τεχνικῶς κατεσκευασμένων Καπηλείων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μὲ τὰς ἀλλοκότους ἐνδυμασίας, τοὺς τεχνητοὺς πλοκάμους, τὰ πανύψηλα μὲ θυσάνους φοιτητικὰ πιλίκια τῶν ἀνθρώπων τοῦ μόνις ἐξερχομένου μεσαιωνισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἔαρος τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους, ὡς οἱ ἴδιοι ἀποκαλοῦν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἔκαμον τὴν ἐμφάνισίν των μὲ

παρελάσεις καὶ ἄσματα· ἡ παμμεγέθης Westalle τοῦ Πάρκου εἶχε μετασκευασθῆ εἰς θέατρον, ὅπου παριστάνετο ἡ ζωὴ τῶν γερμανῶν φοιτητῶν τοῦ 17—10ου αἰῶνος μὲ τὰς μονομαχίας τῆς, τὰ ἦθη, τὰς ἀνακηρύξεις τῶν διδασκόντων κλπ. ὅλα ἐξετυλίσσοντο πρὸ τῶν ὀμμάτων χιλιάδων θεατῶν, ἐν ᾧ ἄλλαχοῦ χοροὶ, μουσικαὶ στυαυλῖαι καὶ ἄλλα συνεπλήρων τὴν εἰκόνα τῆς θανμασιας ἑορτῆς.

Τέλος τὴν νύκτα ἔλαβον πέρας αἱ ἑορταὶ διὰ τοῦ φοιτητικοῦ Kommers εἰς τὰς δύο παμμεγίστας αἰθούσας τοῦ Ζωολογικοῦ Κήπου, εἰς τὸ ὁποῖον ἔλαβον μέρος καὶ οἱ Καθηγηταί, Ὑπουργοὶ, καὶ τινες τῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως. Οἱ Chargleton — οἱ ἐν στολῇ ἀντιπρόσωποι καὶ τῶν φοιτητ. Συλλόγων — μὲ γομνὰ τὰ ξίφη μόνις ἀνέκρουε ἡ μουσικὴ τὸ βασιλικὸν Fanfare — σάλπισμα — ἐπέβαλον σιωπὴν μὲ τρεῖς κρότους τῶν ξιφῶν των ἐπὶ τῶν τραπέζων· ἠκολούθησαν τὰ φοιτητικὰ ἄσματα, αἱ προπόσεις καὶ τέλος ἡ περίφημος Salemsnter, ἡ ἰδιαιτέρα φοιτητικὴ ἐθιμοταξία προπόσεων.

Παρὰ τὴν σύντομον αὐτὴν περιγραφὴν προσεπάθησα νὰ ἀποδώσω ὅσῳ τὸ δυνατόν πιστότερα καὶ κάπως ἐκτεγέστερα τοὺς ἐπισημοτέρους λόγους, εἰς τοὺς ὁποίους τόσα ἐπιστημονικὰ ἀξιώματα θίγονται, ἡ ἀντίληψις καὶ ἐγκόλπωσις τῶν ὁποίων τόσον ἀνογκαία εἶνε εἰς ἡμᾶς.

Βερολίνον, Σεπτέμβ 1905

ΓΕΩΡΓ. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

